The University of Jordan
THE LIBRARY

הצופה

יום ששי, כ"ה תמוז תשל"ו (23.7.1976), שנה ל"ט
11284 — המחיר 2.70 ל"י, כולל מס ערך מוסף

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

סאדאת מזהיר את ישראל מפני התערבות בלבנון

...לסוריה להוציא את כוחותיה ממדינה זו ★ מודיע שמצרים, סעודיה וסודאן יבצעו ...יות צבאיות משותפות כדי „להפוך האומה הערבית למעצמה צבאית ממדרגה ראשונה"

...ר, 22 (יופ"יא) — נשיא ...אנוואר סאדאת הזהיר הי־ ...ישראל מפני ההערבות ...וקרא לסוריה להוציא את ...מהמדינה השרויה במל־ ...ורחים. ...ממושך שנשא בפני מושב ...של בית הנבחרים הוועד ה־ ...ול מפלגת האחדות הסוציא־ ...הערבית לציון יום השנה ה־ ...כה המצרית, הודיע סאדאת כי מצרים, סודאן וסעודיה יבצעו ב־ שיתוף תוכניות צבאיות, כדי ליהפך למעצמה צבאית חשובה בעולם.

ארה"ב פועלת באיטיות

סאדאת שהודיע על המשך תמיכת ארצו במלחמתם של הפלשתינים, מתח ביקורת על ארה"ב, שלדעתו „פועלת באיטיות ובהיסוסים" בקשר להשכנת שלום במזה"ת.

נשיא מצרים אמר כי ישראל בל־ בד מפיקה תועלת מהמשך מלחמת האזרחים בלבנון והוסיף כי אין ל־ ישראל כל סיבה להתערב במדינה השכנה לפי שעה. אך אין כל ספק בכך שישראל תפעל להגשמת הלו־ כותיה, אם התוכנית לחלוקת לבנון תיראה באופק. בהקשר זה הצהיר „אני מזהיר בזאת את ישראל ואת כל אלה המעורבים בתוכנית איומה זו המכוונת נגד כולנו".

מבורתו של חוזה ההגנה המשולש

בהתייחסו לחוזה ההגנה, עליו חתם לפני שבוע עם סודאן, אמר סאדאת „זה אינו אלא צעד אחד, שבעקבותיו יבואו צעדים נוספים להבטחת הביט־ חון האסטרטגי של האומה הערבית, לפיתוח כוחותיה המזויינים לפי ה־ שיטות החדישות ביותר ולהפיכתה למעצמה צבאית במדרגה ראשונה".

עוד אמר סאדאת כי הגיע לידי הסכם עם המלך חאלד ועם הנשיא ג'עפאר נומיירו בקשר עם צעדים, „שיקדמו במידה רבה מאמצינו הצב־ איים". קצינים בכירים משלוש ה־ מדינות יתכנסו בימים הקרובים ל־ גיבוש תוכניות מפורטות בהקשר זה, אמר. „אנו בקווים ששיתוף פעולה זה יורחב בחודשים הקרובים ויכלול מדינות ערביות אחרות".

סאדאת אמר כי הכוחות הצבאיים בארצו מוסיפים עוצמה וניסיון מדי יום ביומו. הונחו היסודות לאסטר־ טגיה צבאית־מצרית חדשה לפרק זמן של מאה השנים הקרובות — אסטרטגיה „שבעזרתה נוכל לשחרר את אדמתנו ולהחזיר לעצמנו את קדילתנו".

„המשורף הלובי"

סאדאת הטיל את האשמה בקשר עם הפיכת הנפל נגד משטרו של נומיירי „על המשורף הלובי", כינוי שנועד להעביר לשומעיו כי הוא מתכוון לקולונל מועמר קאדאפי יו"ר מועצת ההפיכה הלובית.

בדברו על יחסי מצרים עם מעצמות העל, אמר סאדאת כי הוא מרוצה בשינוי שחל במדיניות המזרח־תי־ כונית של ארה"ב בעקבות מלחמת יום הכיפורים.

„אך אנו רואים כי נסיבות שונות גורמות לכך שתזוזתה של ארה"ב בכיוון של תמיכה בזכויות הערבים היא תהליך איטי ומלווה היסוסים".

קריאה לבריה"מ

בדברו על בריה"מ אמר „אנו קור־ אים למוסקבה לתת ביטוי לתמיכתה בערבים על ידי צעדים מוחשיים, ש־ יגבירו את יכולתם של הערבים ל־ התמודד עם ההוקפנות".

„אנו קוראים גם למוסקבה לוותר על מדיניות של זריעת פירוד בין ה־ מדינות הערביות", אמר.

כזכור ביטל סאדאת חוזה של ידי־ דות ושיתוף פעולה עם בריה"מ ב־ תחילת שנה זו, כדי למחות נגד סי־

(סוף בעמוד 2)

השמאל הקים מועצת שלטון ביירות בשטח הנמצא בשליטתו

...ת, 22 (יופ"יא, ע"ר וע"א) ...ירגונים שבאלגיא הצטרפו ...מועצת שלטון, שהוקמה ...הול מהוציה של בירה הב־ ...צאת בידי כוחות השמאל ...רוט.

השמאל קאמאל ג'ונבלט על הקמת המועצה, אמר אחראית לכל סדרי המינהל בנושאים אזרחים ועד ליחסי ...ום האסטרטגיה הצבאית.

...ים בביירות אמרו כי מוע־ ...עדה לשמש כמשקל שכנגד ...הממשלתית שהוקמה על ...צרים בחודש שעבר והיא ...ד נוסף המקרב את לבנון ...שנוקא רשמית לחלוקה הק־ ...בר למעשה.

...ת „הליגה" נפגש עם ...מנהיגי הנוצרים ...הליגה הערבית חסן סאברי אל חולי נפגש היום עם מנהיגי הנוצרים פייר ג'מייל וקאמיל שמעון והודיע לאחר מכן שהנוצרים אמרו לו כי כוחות הליגה הערבית יורשו להרחיב את איזור החיץ עד למרחק 600 מטר בתוך הטריטוריה הנוצ־ רית.

עוד אמר חולי שהנוצרים הסכימו להפסקת אש שתימשך 24 שעות בתל־ זעתר, כדי לאפשר לצלב האדום לשגר שיירה לאמבולנסים. הובעה התקווה שהפסקת האש תכנס לתוק־ פה מחר בשעה הבוקר.

אך פקיד של הצלב האדום הודיע כי לא ייעשה כל נסיון נוסף לחדור למחנה ולהוציא את הפצועים, כל עוד לא הוסדר הפסקת אש של ממש.

דובר השגרירות האמריקאנית ב־ ביירות אמר היום כי עדיין נבדקות דרכים לפינוי למעלה מ־450 אמרי־ קאים ואזרחים זרים אחרים, המב־ קשים לצאת את ביירות.

הארמנים הצטרפו לקרבות נגד השמאל

משקיפים מצביעים היום על הת־ רחבות הקרבות על רקע הידיעה שאנשי מיליציה ארמנית הנמנים עם מפלגת „טאשנאג" הימנית תקפו את כוחות השמאל במסגרת פעולת גמול על התקפה שנערכה על הרובע ה־ ארמני. התקפה זו הפתיעה את ה־ משקיפים, נוכח העובדה שעד כה שמרו הארמנים על ניטראליות ב־ מלחמת האזרחים.

הימין מתכונן להקים „מדינה מארונית"

בכוויית כתב היום העתון „אל קאבאס" כי באשיר ג'מייל, בנו של מנהיג הפלאנגות הודיע בצרפת כי הימין בלבנון מתכונן להקים „מדינה מארונית".

עוד יודע העתון לספר כי ג'מאייל חתם בפאריס על הסכמים בענין רכישת כמות גדולה של מטוסים צבאיים ואזרחיים והקמת מרכזת טל־ פונים וטלקס. העתון סבור כי בעז־ רת ציוד זה מבקשים הנוצרים ל־ הבטיח את הקשר בין העיר ג'ונייה, מושבו הזמני של הנשיא סוליימאן פראנג'ייה לעולם החיצון.

(סוף בעמוד 2)

מטוס „האיירבוס" הג'יע לפאריס

צרפת הסכימה לכסות הוצאות ה„אירוח" באוגנדה של חטופי המטוס

קאמפאלה, 22 (ע"י, ע"ר ויו־ פ"יא) — ממשלת צרפת הסכימה, על פי דרישת ממשלת אוגנדה, לשלם את הוצאות המזון וה„אי־ רוח" של בני הערובה של מטוס ה„איירבוס" שנחטף ב־25 ביוני ונחת בהקופה אנטבה, נודע היום בבירת אוגנדה.

שגריר צרפת בקאמפאלה פייר רנאר הודיע על החלטה זו למרשל אידי אמין, בפגישה שנערכה אתמול ושבה הודיע נשיא אוגנדה כי החליט להחזיר את המטוס לחברת „אייר פראנס".

לדברי המרשל, הוציאה אוגנדה מיליון שילינג (כ־820,000 ל"י) ל־ הזנת בני הערובה בין ה־28 ביוני וה־4 ביולי.

מטוס „איירבוס" כבר הגיע לפאריס

בתוך כך כבר הגיע הערב לפא־ ריס מטוס ה„איירבוס" של חברת „אייר פראנס".

המטוס הוא במצב טכני טוב. יצויין כי בטיסה זו עבר המטוס את מהירותו הרגילה וגמא את המרחק של 6,400 ק"מ שבין אנטבה לפא־ ריס, ב־7 שעות ו־44 דקות.

לפי הוראות שנתקבלו מ„אייר פראנס" ומשרד החוץ הצרפתי לא הותר לכתבים להתקרב אל המטוס שהועבר מיד למוסך לצורך בדיקה.

דובר של החברה סירב לגלות אם המטוס ניזוק בפשיטה הישראלית ב־ שדה התעופה אנטבה ב־4 ביולי. כזכור שחרר כה צה"ל למעלה מ־100 בני ערובה.

„אייר פראנס": דורה בלוך לא שוחררה עם בני הערובה

פאריס, 22 (ע"ר) — הגב' דורה בלוך בת ה־73, לא היתה ברשימת בני הערובה המשוחררים שהוטסו מ־ אוגנדה לפאריס ב־30 ביוני, אמר היום דובר „אייר פראנס".

הדובר הגיב על הצהרה של אידי אמין, לפיה היתה הגב' בלוך בעלת הנתינות הבריטית־ישראלית, בין 47 נוסעים ששוחררו 4 ימים לפני פשי־ טת החילות הישראלית.

וביום השביעי
שתו 777
ברנדי בינלאומי
כרמל מזרחי
יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

מתרחב המרד נגד אידי אמין

עיתון בקניה מוסר על גדוד אוגנדי שלישי שהצטרף למרידה

ניירובי, 22 (יופ"יא) — מאות חיילים אוגנדיים הצטרפו למרידה גוברת והולכת נגד הנשיא אידי אמין, כתב היום עתון מקניה.

ה„דיילי ניישן" מסר כי יותר מ־ 3,000 חיילים — כשליש מצבא אוגנ־ דה — מעורבים עתה בהתמרדות מתפשטת והולכת שמטרתה להפיל את אמין.

משקיפים צבאיים בלתי תלויים אמרו, כי אין ספק שיש תסיסה נרחבת בצבא אוגנדה המונה 12 אלף חייל, בעקבות המשבר המחרי־ף והולך עם קניה השכנה, אולם מפקפקו אם היא כה נרחבת כפי שמוסרים עתוני קניה.

אמין פתח ב„חומת שלום" כלפי קניה

הנשיא אמין, שכלכלת ארצו הת־ מוטטה, שאין למצוא דלק בארצו, שקיים בה מחסור בחשמל ואפילו מלאי המזון מידלדל והולך — פתח אתמול ב„חומת שלום" גדולה כלפי קניה. אמין הודיע לנשיא ג'ומו קני־ אטה כי אין לו כל כוונה לפלוש לקניה למרות איומים קודמים, ב־ הוסיפו: „אנו באוגנדה איננו יכולים לחדור אפילו אינץ' אחד לתחום קניה".

הוסיף „אני גורס כי מה שקרה בשבועות האחרונים מאז הפלישה הישראלית, זוהי הסטוריה שיש לש־ כוח אותה לגמרי".

משקיפים דיפלומטיים אמרו כי אמין החליט על מחוות השלום שלו בעיקר משום שמשטרו קרוב להת־ מוטטות, ומשום שהוא זקוק לשי־ תוף פעולה של קניה כדי להשיג מצרכים חיוניים ודלק.

„אין לתת אימון באדם שרימה אותך פעמיים"

ה„דיילי ניישן" הוקיע היום ב־ מאמר מערכת בעמודו הראשון את הצעת השלום של אמין, באומרו: „...במשך שנים דיברו שליטי אוגנ־ דה בשפת השלום, אולם בעקבות נאומיהם באו מעשים עויינים.

„טבעי הוא שאנו במדינה זו נהיה חשדניים ביחס לסוכריה שמושיטים לנו שליטי אוגנדה. אין זה זהיר לתת אימון באדם שרימה אותך פעמיים".

בידיעה בעמודו האחרון תחת ה־ כותרת „1,000 נוספים מצטרפים ל־ מורדי אוגנדה", כתב העתון כי גדוד נוסף של חיילים הצטרף לשני ה־ גדודים אשר כבר נדרו להילחם עד טפת דמם האחרונה נגד אמין.

העתון ציין כי המרד פרץ כאשר היחידות התנגדו לפקודות להתחזק באיבונים לקראת פלישה לקניה.

נאסרה מכירת דלק למכוניות פרטיות — באוגנדה

בתוך כך הודיע היום ראדיו קאמ־ פלה כי ממשלת אוגנדה הורתה לא לספק עוד עד להודעה חדשה דלק למכוניות פרטיות, „לנוכח המחסור החמור בדלק".

על פי צו הקיצוב החדש, יסופק דלק ודלק־דיזל רק לצרכים חיו־ ניים.

רדיו אוגנדה ציטט היום את אמין, שההלוהן כי ניתן לו מידע לא נכון על מצב מלאי הדלק במדינה. הוא אמר כי שר האוצר לשעבר צ'ארלס אובוה־אופומבי, העמיד על המצב כאשר כבר היה מאוחר לשנותו. אמין הוסיף כי נאמר לו על המחסור בדלק רק יומיים לפני שמלאי עמד לאזול.

ביום שלישי נתמנה בריגדיר מוסט־ פה במקומו של אובוה־אופומבי ב־ משרד האוצר.

הצרכנים החיוניים שיורשו לקבל דלק כוללים רופאים בתפקיד, מש־ רדי ממשלה, מפעלי תעשיה ובתי ספר, מסר רדיו אוגנדה.

דיין: פרס התייעץ איתי לפני „מבצע אנטבה"

סידני, 22 (ע"ר) — הח"כ משה דיין גילה שר הביטחון ש. פרס נועץ בו על פעולת אנטבה, 48 שעות לפני הפשיטה.

מר דיין, העורך עתה סיור באוסט־ ראליה אמר: „ביום ה' — יומיים לפני הפעולה — כאשר התארח אצ־ לנו מבקר מאוסטרליה, טילפן אלי פרס ואמר כי הוא חייב להתייעץ עמי בדחיפות. אמרתי לו שאני עסוק ביותר".

„על כך השיב ‚אני אבוא למסעדה, עלי לראות אותך'. פרס בא לכלום, התנצל ואז הסתלקנו לזמן מה וסיפר לי על הפעולה וביקש לשמוע את דעתי".

„אמרתי לו שזו תוכנית מצויינת, שאין בה פגם, ותיתן לבצעה".

עוד אמר דיין כי היה הכרח לבצע את הפשיטה. הוא תיאר את הפעולה באנטבה כהישג גדול ושאל: „מה היה עלינו לעשות, להשאיר את אנשינו שם כדי שיהרגו?".

בנימין בלוך: אמי נרצחה

לונדון 22 (עספ"א) — בנימין בלוך — בנה של דורה בלוך, מבני הערובה הישראלים שנעלמה מבית חולים באוגנדה. אמר אתמול בלונ־ דון, כי הוא משוכנע שאמו, נרצחה באופן אכזרי וכי רק אדם אחד אח־ ראי לכך — הנשיא אידי אמין.

מר בלוך, מהנדס חשמל, הגיע ל־ לונדון בלוויית אשתו כדי להיפגש עם פקידים בריטים שאמרו שראו את אימו בבית־החולים בקאמפלה.

מר בלוך אמר כי הוא מקווה לפ־ גוש את מיסטר צ'אנדלי מזכיר הנציב העליון הבריטי באוגנדה שגורש על ידי אידי אמין. הוסיף, שהיה רוצה להפגש גם עם הנציב העליון ג'יימס הנסי הנמצא עתה בלונדון.

הוא נשאל מה הסידורים בקשר לגופת אמו המנוחה והשיבתו היתה: „כל עוד שולט אמין באוגנדה לא אוכל להביא את גופתה הביתה. אולם אני מאמין כי ימיו של אמין ספורים ובקרוב אוכל לצאת לאוגנדה להבצא אותה".

מר בלוך אמר, כי נודע לו על איזור מסויים שם נמצאה גופת אשה לבנה, כנראה גופת אמו.

נעצרו שני צעירים שניסו לפגוע בנציגות האוגנדית באו"ם

ניו יורק, 22 (ע"ר) — שני צעירים נעצרו היום, שעה שניסו להטיל שתי פצצות עשן לעבר הנציגות האוגנדית באו"ם — על כך מסר הפ.בי.אי.

דובר משרד החקירות הפדרלי אמר כי ברנרד דב היקינד, בן 26 וזי"ק רוס הואשמו בנסיון להשמיד רכוש השייך לממשלה זרה.

עוד אמר הדובר כי היקינד הוא כמנהל אקסקוטיווי של ארגון „הצילו את ישראל שלנו".

דובר של הנציגות האוגנדית אמר שלא נגרם כל נזק ואיש לא נפגע.

ממשלת הלייבור תצמצם הוצאותיה

לונדון, 22 (ע"ר) — ממשלת ה־ לייבור השולטת בבריטניה הודיעה היום כי תפחית את הוצאותיה ב־ מיליארד לירות שטרלינג בשנת ה־ כספים המתחילה באפריל 1977.

שר האוצר דניס הילי אמר כי הקיצוץ הגדול ביותר יהיה בתקציב ההגנה — 100 מיליון ליש"ט.

שעה שהאופוזיציה השמרנית קיד־ מה בברכה את תוכנית הקיצוצים עוררה תפניה זו זעם בקרב חברי בית הנבחרים הנמנים עם השמאל. אחד מבין צירי בית הנבחרים, נורמן אטקינסון אמר לשר האוצר: „יתכן שהצלחת לרכוש את אמונם של הנושים הבין־לאומיים, אך אבדת את אמון תנועת העבודה".

צרפת העלתה שער הריבית לבנקים

פאריס, 22 (ע"ר, ע"צ יופ"יא) — צרפת העלתה היום את שער הרי־ בית לבנקים מ־8 אחוזים ל־9.5 אחוזים, בנסיון להחזיר את האמון בפרנק הצרפתי.

הבנק המרכזי של צרפת, שהוציא בשבועיים האחרונים כ־500 מיליון דולר כדי להגן על הפרנק מפני ספסרים, הודיע כי ההעלאה בשיעור של 1.5 אחוזים תיכנס מיד לתוקפה.

שמי המאדים - ורודים

פאסאדנה, 22 קליפורניה (יופ"יא וע"צ) — שמי מאדים ורודים ולא ארוכים, כפי שהראו צילומי ה־ צבע הראשונים שנשלחו אל כדור הארץ על ידי „ויקינג 1", זאת אמרו היום מדענים.

המדענים ציינו כי הגילוי ששמי מאדים הם ורודים נעשה בעקבות ב־ דיקה קפדנית של גוון הצבעים של הצילומים באדום, ירוק וכחול ש־ שוגרו באמצעות גלי רדיו על ידי „ויקינג 1".

עם זאת ציינו המדענים שפני מאדים הם בגון חלודה.

בדו"ח הראשון על מזג האוויר שנקלט על ידי „ויקינג־1" נמסר על רוחות מזרחיים בשעות אחר הצה־ ריים, שהשתנו לאחר חצות לרוחות דרום־מערביים, כשהטמפרטורה המינימלית היא מינוס 30 מעלות צל־ זיוס.

עוד נאמר בדו"ח כי הטמפרטורה נעה בין 85 מעלות צלזיוס ל־30 מעלות צלזיוס מתחת לאפס.

המדענים דיווחו על „סייסמומטר" שנועד לדווח על רעידות אדמה על פני המאדים, הפסיק לפעול. הם מקווים שהתקלה תתוקן בהתאם ל־ הוראות שנשלחו מכדור הארץ.

בינתיים מוסיפה החללית לספק מידע רב על הנתרחש על פני מא־ דים היום שגרה החללית 5 צילו־ מים נוספים בשחור־לבן.

עתה שהמדענים מפענחים את ה־ מידע המתקבל מ„ויקינג 1" כבר נעה החללית „ויקינג 2" לעבר מאדים והיא עומדת לנחות בתחילת ספטמבר באתר השוכן צפונית מאתר נחיתת „ויקינג 1".

עתה שהה „ויקינג 2" במרחק של 3.2 מיליון ק"מ ממאדים. המדענים החליטו על נחיתה באתר צפוני יותר, מאחר שהם סבורים שבאיזור זה נמ־ צאת כמות גדולה יותר של מים ב־ צורה של כפור תמידי.

עם זאת נמסר כי הנחיתה באתר הצפוני כרוכה בסיכונים רבים, מ־ שום שהאיזור אינו כה חלק כמו זה, שבו נחתה „ויקינג 1".

מויניהן: ישראל — הדמוקרטיה היחידה שנשארה במזרח התיכון

ניו יורק, 22 (עספ"א) — עם הת־ מוטטותה של הדמוקרטיה בלבנון כתוצאה ממלחמת אזרחים עקובת דם באותה מדינה נשארה ישראל המדי־ נה הדמוקרטית היחידה במזרח ה־ תיכון — אמר אמש שגריר ארה"ב באו"ם לשעבר דניאל מויניהן.

בהופיעו בפני הליגה למען ההס־ תדרות בניו יורק אמר מויניהן שהוא מועמד דמוקרטי בבחירות לסנט, כי „ישראל היתה לאחד מסמלי הדמו־ קרטיה בעולם". הוא תיאר את חטי־ פת המטוס הצרפתי לאוגנדה כ„הת־ קפה של הטוטליטריזם על הדמוק־ רטיה".

עם סגירת הגיליון

בריסל, 22 (יופ"יא) — ועדת השוק האירופי המשותף הודיעה היום כי תנקוט צעדים נגד ארבע המדינות הגדולות ביותר בקהילה האירופית על רקע „הסכם ג'נטלמנים" עם ארה"ב ויפאן.

הוועדה מציינת כי הסכם זה מהווה הפרה של חוזה רומא, שהסדיר את הקמת השוק המשותף.

בעקבות ועידת הפסגה הכלכלית של מעצמות המערב בראמבוייה הגיעו בריטניה, צרפת, איטליה ו־ מערב גרמניה לידי הסכם בלתי רשמי עם ארה"ב ויפאן לוויסות בעיית האשראי ליצוא.

הוועדה מציינת כי אינה מתנגדת להסכם כשלעצמו, אך מטעימה כי הסכם רומא אוסר על עריכת הסכ־ מים דו־צדדיים עם מדינות אחרות בשדה הסחר הבין־לאומי.

פקידים כאן אמרו כי הוועדה רוצה להפוך את ההסכם להחלטה רשמית הקהילתית את השוק המשותף בכללו.

קיסינג'ר קורא להפגת המתיחות בין צפון ודרום קוריאה

סיאטל ואשינגטון 22 (יופ"יא) — שר החוץ האמריקאני הנרי קיסינג'ר קרא היום לכינוס ועידה בהשתתפות צפון ודרום קוריאה, ארה"ב וסין, כדי לדון בדרכים להפגת המתיחות בקוריאה כדי להכין ועידה נרחבת יותר שתנהל מגעים על הסדרים בני קיימא בקוריאה.

ועידה מעין זו תוכל לספק מבנה משפטי חדש לשביתות הנשק ואם ירצו הצדדים, היא תוכל להחליף את הסדרי שביתת הנשק על ידי קביעת הסדר בעל אופי יציב יותר.

עוד אמר קיסינג'ר, כי ארה"ב לעולם לא תקבל את הדרישות צפון קוריאה לפיזור פיקוד האו"ם ולנסי־ גה חד־צדדית של הכוחות האמרי־ קאנים מדרום קוריאה.

תחזית מזג האוויר

הלחות תרד בפנים הארץ ובהרים, הטמפרטורות החזויות להיום: ירו־ שלים 14—29, רמת הגולן 17—31, נהריה 19—30, צפת 17—29, חיפה 21—29, טבריה 20—36, נצרת 19—29, עפולה 18—33, השומרון 18—28, תל־אביב 21—30, לוד 19—32, יריחו 20—38, עזה 20—30, באר שבע 17—34, אילת 23—40, כפר שלמה 26—36 בצלזיוס. גובה הגלים יהיה מ־50 ס"מ עד 80 ס"מ.

עטרת ברכות

לכבוד ידידינו הדגולים נאמני „בית־חינוך" הי"ה:
הרהחה"ש המשובח
ר' משה דוד ד"ר כהן ונו"ב העדינה מרת מרים
כבוד הרה"ת
ר' אשר ונו"ב מרת בתי"ה אופנהיימר
שפע ברכות מז"ט וגדא טבא
לנשואי בניהם המהוללים, יקירנו החתן המשובח מר:
מנחם מרדכי עב"ג ארנה מינה
ולכבוד דודיהם, האחים המפוארים, בונה ספריתנו המרכזית
מר ארטור כהן ומר גבריאל כהן
יזכה הזוג להקים בית נאמן לתורה ולגדולה לתפארת בישראל
לשמחת לבב ורב אשרם של הוריהם היקרים והמשפחה כולה
הישיבה המרכזית „מרכז הרב"
ועדת הבנין

המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי

ביום חמישי ב' מנחם אב תשל"ו (29.7.76) בשעה 8.30 בערב תתקיים אי"ה באולם בית מאיר רח' המלך ג'ורג' 54 ירושלים:

מסיבת קבלת פנים
לכבוד קבוצת רבנים ומחנכים
של ועד החינוך התורני
של
המזרחי והפועל המזרחי
בארה"ב

בהשתתפות: ד"ר יוסף בורג שר הפנים
מר משה קרונה חבר הנהלה הסוכנות היהודית וראש המח' לחינוך ולתרבות תורניים בגולה
הרב צבי ווהלברג בארה"ב נציג הקבוצה
הנחה: מר צבי עשהאל
מרכז המרכז העולמי של המזרחי והפועה"מ.

...רנו משה אישון ורעיתו
חבר הנהלת המפד"ל
בהגיע בנם אורי נ"י למצוות
ברכת מזל טוב לבבית
יזכו לרוות ממנו הרבה נחת אושר וכבוד

...לגה הדתית לאומית ההנהלה
הסתדרות הפוהמ"ז הועד הפועל

למנהל סניפנו שלומי
אברהם בר־חן ורעיתו
ברכת מזל טוב חמה
להולדת הבת
בנק המזרחי המאוחד בע"מ
ההנהלה והעובדים

ברכת מזל־טוב לידידנו, מגיד השיעור
א. צ. זיכרמן ורעיתו
לרגל אירושי בנם
הבחור המופלג ישראל שמעון זיכרמן עב"ג חסיה
בתו של הרב אפרים צמל שליט"א
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין
חוג לומדי שעור ומתפללי
בית הכנסת ישורון

למשפחת הרב צמל הכבודה
ברכת מזל טוב
לארוסי הבת חסיה
מאחלים:
עו"ד יעקב ורחל אבי מור

...לגה הדתית לאומית • הגוש לליכוד ותמורה
מחוז ירושלים

כנס פעילים מחוזי

...ם שלישי, ער"ח מנחם אב תשל"ו (27.7.76)
...עה 6.00 בערב יתקיים אי"ה בבית מוסד הרב קוק
...לם פרקאוף

כנס פעילים מחוזי
לקראת הערכות הגוש לליכוד ותמורה
לבחירות לועידת התנועה ומועצת הסניף
...ותתפות:
שר הדתות ד"ר יצחק רפאל
פרופ' אבנר ח. שאקי
דברי סיכום:
החבר עמרם הרוש, חבר מועצת עיריית ירושלים
המנחה: החבר גדליה שרייבר, יו"ר המועצה
צבור הפעילים והעסקנים מוזמן

נתקבלו
שמלות כלה
מיוחדות
PARIS ★ LONDON ★ ROME
דיזנגוף 128
תל־אביב
3 קומות אופנה
מ־8 בבוקר עד 7 בערב
...ה הפסקה

רשימת תנועת האשה
הדתית לאומית
לועידת המפד"ל
והפועל המזרחי

כנס אזורי לפעילות
מחוז תל־אביב והמרכז

יערך אי"ה ביום רביעי א' מנ"א תשל"ו 28.7.76 בשעה 4.30 אחה"צ, באולם בני־ברית בתל־אביב, רח' קפלן מס' 10.
בתכנית: פתיחה, ניהול וסיכום הכנה — הח' שרה שטרנקמן
הרצאה: תנועת האשה הדתית כגורם במפד"ל — הח' ביבה סנהדראי
הרצאה: תרומתה של האשה הדתית לעיצוב החברה — הח' זהבה מרסיאל

יום שני כ"ח תמוז תשל"ו 26.7.76
מזכירות הרשימה — בשעה 9.30 בבוקר, בבית התנועה בת"א
תל אביב — פגישת חברות בבית הח' אריכא, רח' סירקה 15, בשעה 8.00 בערב, בהשתתפות הח' ...
יום שלישי כ"ט תמוז תשל"ו 27.7.76
בני ברק — מסה הפעולה בבית הפועל המזרחי, בשעה 8.00 בערב, בהשתתפות הח' לאה עדיני.

...ת־חולים - הועד המפקח הארצי
...הסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ־ישראל
...יבת הועד המפקח הארצי
תתקיים
...ם ב' 26 ביולי ש.ז. (כ"ח בתמוז תשל"ו)
...עה 5.00 אחה"צ, באולם הישיבות — בבית מרכז ...ת־חולים.
... היום:
1. שירותים לחולים במחלות ממושכות ולקשישים (המשך הדיון)
2. שונות.

שימו לב!
GURO-MODEL
המחירים לא השתנו
★
מבחר גדול וחדש
של שמלות וחליפות
הצעת השבוע:
★ שמלות מעודפי יצוא — 100 ל"י
★ חליפות ושמלות מבדים מיובאים — 180 ל"י
★ שמלות במידות גדולות
פתוח כל היום
אילת 18 • טל. 53222

ארומור

צעיר דתי!
השכבה הצעירה של סיעת „למפנה" בפוהמ"ז ובמפד"ל
קוראת לך להצטרף לשורותיה.

● אם אתה חושב שיש ליהדות הדתית משקל איכותי היכול לעצב ולהשפיע על דפוסי החיים במדינה.
● אם אתה שואף להשתית את תנועת המפד"ל על יסודות „תורה ועבודה", שהם הערכים היפים שהנחו אותה בדרכה בעבר.
● אם אתה חושב שיש לראות במאבק המדיני, מוסרי־חברתי ודתי כמקשה אחת, שרק בכוחה לעצב „ישראל יפה".

הצטרף אל „צעירי למפנה"
פנה עוד היום אל „צעירי למפנה", רח' אבן גבירול 166, תל אביב.
נשמח להיפגש לשיחה אישית ולהעלות נושאים אלה, ובוודאי נושאים רבים אחרים.

הנני מעוניין להצטרף אל חוגכם — צעירי סיעה „למפנה", אבן גבירול 166, תל־אביב
שם: ____ כתובת: ____
עיסוק: ____ טלפון: ____

משרד הדתות   קרן אבי־שלום   היכל שלמה
בית הלוי

ביום שני, כ"ח תמוז תשל"ו (26.7.76)
יתקיים אי"ה בהיכל שלמה — ירושלים
יום עיון על מורשת יהודי תימן

● ישיבה ראשונה 9.30 — 12.30
יו"ר: הרב יחיאל הלוי
דברי ברכה: שר הדתות ד"ר יצחק רפאל
ד"ר משה א. יפה
הקבלה באורחות חייהם של יהודי תימן — הרה"ג יוסף יעקב צוברי שליט"א הרב לעדת יהודי תימן בתל־אביב
מנהגים והליכות אצל יהודי תימן לאור ההלכה — הרה"ג חיים יצחק הלוי שליט"א הרב הראשי להרצליה
הפסקה 1.00 — 3.00

● ישיבה שניה 3.30 — 5.30
יו"ר: מר מאיר לוי
מקורות התימנים בלשון חז"ל — מר יצחק שבטואל
דמויות מופת ביהדות תימן — מר שמעון גרידי
לאורם של גדולינו — מר מאיר לוי

טכס חלוקת פרסים לתלמידי
ישיבות מצטיינים יוצאי תימן
לזכרם של הרבנים:
הרה"ג מרן יחיא יצחק הלוי זצ"ל — הרב הראשי לגלות תימן
הרה"ג מרן שלום יצחק הלוי זצ"ל — ראש רבני תימן בישראל
דברי ברכה: הראשל"צ הרב הראשי לישראל
מרן הגאון הרב עובדיה יוסף שליט"א
ברכת נציגי מקבלי הפרסים

יריד הספרים התורניים
בבני־ברק
במחירי הפתעה!
היצע של אלפי ספרים במחירים מוזלים
פתיחת היריד יתקיים אי"ה במוצאי שבת כ"ה תמוז תשל"ו (24.7.76) בשעה 21.00 ברח' הרצל 18, פינת חבקוק בני־ברק.
המכירה תמשך כל יום משעה 3.00 עד שעה 16.00 ובשעות הערב בין השעות 18.00—23.00.
★ בואו ותווכחו ★ פן תאחרו ★

مكبر من الاصل

של המצפה

שיחות בדמשק

הפגישה המתקיימת בדמשק — ראשי השלטון בסוריה למשלחת אירגוני־המחבלים הפלשתינים בלבנון אינה מלווה פירסום רשמי. בעוד קאדומי, ראש משלחת המחבלים, הודיע ש„היתה שיחה טובה", הצד הסורי עובר לעת־עתה בשתיקה על השיחות.

נציגי המחבלים הלכו לדמשק אחר נאומו המוחץ של אסאד, נשיא סוריה, שלא השאיר ספק, שהסורים יקיימו נוכחות ארוכה בלבנון, ואינם מכירים בפלשתינים כגורם שזכותו לקבוע בארץ זו. דבריו הבוטים של אסאד נגד אש"ף נאמרו כשידו על העליונה מבחינה צבאית ומדינית. בסיועו תוקפים הנוצרים בקרבות את המחבלים והשמאל המוסלמי, כשמדינות־ערב המתנגדות לפלישה הסורית בלבנון, אינן מודרזות להושיט עזרה ממשית למחבלים.

בנאומו הציג אסאד את עצמו כלוחם עקבי בישראל למען העניין הפלשתיני. אלא לבנון אינה פלשתינה, ולכן רצוי ביותר שהמחבלים יחדלו להתערב בענייני מדינה לא שלהם. הוא האשים אותם בגרימת מלחמת־האזרחים בלבנון ודרש סילוקם מן הזירה.

בין הגברת המערכה נגד סוריה, בעקבות נאום אסאד, לבין מאמץ להתפייס עמה, בחרו כנראה המחבלים, באין ברירה, בדרך ההידברות. ראש ממשלת לוב היה המתווך. זה נסיון לרכך עמדתה התקיפה של סוריה נגד אש"ף בלבנון.

במצב הקיים אין סיכוי רב למחבלים ולשמאל המוסלמי להחזיק מעמד מול מיתקפת הפלגנות הנוצריות בעזרתה של סוריה. אסאד הודיע באופן חד־משמעי שבדעתו להשאר בלבנון „כל־עוד נשיא המדינה אינו מבקשו לסגת". לכן יצאו ראשי המחבלים לדמשק כדי להציע את הצעותיהם. מצד השני קיבל אסאד את המשלחת כדי להופיע כראש הלוחמים ל„החזרת הפלשתינים אל ארצם הכבושה".

מותר להטיל ספק בתוצאות ממשיות של פגישה זו, שאינה ראשונה וכנראה גם לא אחרונה במשא־ומתן הפנים־ערבי בבעיית לבנון.

בנסיבות הקיימות נתונים המחבלים במיצר, כובבים בקרבות וחסרים סיוע צבאי־מדיני ערבי ממשי. סוריה אינה מפעילה מלוא כוחה הצבאי מחשש של תגובת ישראל. הריב המר בין ארצות ערב מונע הפסקת הקרבות בלבנון. העימות בין מצרים לסוריה ובין לוב למצרים הוא במלוא תוקפו לאחר שישראל עוקבת בעירנות אך אינה מתערבת באופן ישיר בתסבוכת הדמים והתככים שבלבנון.

אסאד התפאר בנאומו שלא נרתע מאזהרת ישראל. הוא אמר מה שאמר כהעמדת־פנים בעולם הערבי. העובדה היא, שעד כה חלקו ניכר בהשמדת כוחות מחבלים בלבנון, ובו בפרק הריהו נזהר מלהיות גורם המבנה את מצב הבטחון באיזור לרעת ישראל. אסאד הציג את סוריה כלוחמת הראשית בישראל. הדברים ידועים, וסביר הוא, שעוקבים אחר תנועותיו בלבנון.

היערכות לקראת הבאות

הבחירות הבאות שייערכו בעוד שנה ומעלה אוירתן כבר מורגשת בכמה וכמה מפלגות. עלה המיתוס הבינתהסיבתי במפלגת־העבודה ואחד מראשיה מאיים לפרוש אם המצע לא יהיה ערוך כרצונו. ל"ע משמיעה אזהרת־סרק שתפרוש מהממשלה אם יתקבל חוק ביטוח־בריאות. גם בפ"ם מעמידה פני מרדנית במערך, וכרגיל, צצים אלופים־מיל, המכריזים על עצמם כמושיעים לישראל.

תבונה זו, שהיא עדיין בראשיתה אך תלך ותגבר ככל שמתקרבים לשנה שלפני הבחירות, ודאי לא תפסח על המפלגה הדתית־לאומית, שכמפלגת־מרכז היא עשויה להיות בעמדה של מכריעת דמות השלטון בכנסת הבאה. ירידתה של מפלגת־העבודה, תהליך שלא נעצר עד כה, פותחת סיכוי להתקרבות הגוש האופוזיציוני אל סף האפשרות להקמת ממשלה קואליציונית.

מפלגה דתית ערוכה כראוי מבפנים, על דעת כל סיעותיה, המכוונת מדיניותה לאור ערכים, בעלת מפעלי חינוך, התיישבות וארגוני־נוער ראויים לשמם ועמדתה לבעיות חדורה אחריות ושיקול־דעת, בכוחה לא רק לשמור על אחוזיה הקיימים. אלא גם לגדול בשיעור ניכר. האפשרויות ישנן. החברה הישראלית זקוקה ביותר להכוונה יהודית־ערכית בסיסית.

מעבר לציפייה סיעתית, כהכנה לבחירות הפנימיות, לקראת הוועידה הבאה, יש לראות את המשותף למפלגה כולה, הרחבת שורותיה, טיפוח איכותה, והכנתה למערכות הציבוריות הגדולות, בחירות לכנסת ולרשויות המקומיות. מקומה הניכר בהכרעות מדיניות וחברתיות הוא חיוני למדינה ולאורחותיה.

השבוע נערכו בחירות במפלגת „אגודת ישראל" והתוצאות מראות עלייה ניכרת לגורמים המתונים שבה וירידה ניכרת לקיצוניים. לא מן הנמנע, שבעתיד הקרוב יהיה מקום לדו־שיח עם ה„אגודה" בדבר השתתפותה בהרכב ממשלתי מתאים. המפלגה הדתית־לאומית בדין שתיתן את דעתה לאפשרות זו על כל משמעותה.

בבחירות לכנסת השמינית חלה ירידה הן במפלגה הדתית־לאומית והן בגוש האגודאי. אין מקריות בירידה. יש לבחון את הסיבות כדי לסלקן ככל האפשר, ולהיערך כפי שצריך לקראת עלייה. תנאי ראשון לכך הוא ראיית מלוא היקפה של המפלגה ולא חלק מכנה.

הציבור הדתי, שכידוע רב בהרבה מייצוגו בכנסת, עשוי לראות במפלגה הדתית את נציגותו כאשר תופיע בצורה המעוררת אמינות וכבוד רב.

טובת המדינה ועמה, שמפלגה יהודית־שורשית, בעלת זכויות רבות, חלקה רב בקביעת מערכתה המדינית ובעיצוב דמותה החברתית־רוחנית.

עיתון פרו־לובי בביירות:

נשיאי לבנון וסוריה חתמו על הסכם צבאי

ביירות 22 (ע"צ ע"ר ויופי"ע) — העיתון הלבנוני הפרו־לובי „א־באפיר" כתב היום, כי נשיאי לבנון וסוריה, פראנג'יה ואסאד, חתמו על הסכם צבאי לפיו תאריך סוריה את נוכחותה בלבנון להיקפה של שלוש שנים.

לסעבת עיתון זה, הודיע על כך נציג הליגה הערבית בלבנון אל־חולי לפני מספר ימים לראש ממשלת לבנון, ראשיד כראמה.

עוד כתב העיתון, כי אל־חולי הודיע לכראמה, כי הליגה הערבית תשתדל לשכנע את סוריה בצורך להגביל חוזה צבאי זה רק לאזורי הצפון והמרכז בלבנון.

נפתח המשא־ומתן המחודש בין הסורים לפלשתינים

דובר פלשתיני בביירות הודיע ה־יום כי משלחת פלשתינית המבקרת בדמשק נפגשה עם שר החוץ הסורי עבדל חאלים ח'דאם ועם חברים בכירים במפלגת הבעת' השלטת.

הדובר לא מסר פרטים על הפגישה אך ציין כי השתתף בה גם ראש ממשלת לוב עבדל סאלאם ג'אלוד, שקרא לשני הצדדים ליישב את חילוקי הדעות שהתעוררו בעקבות ההתערבות של סוריה במלחמת האזרחים הלבנונית.

פארוק קאדומי, העומד בראש המחלקה המדינית של אש"ף והמכהן כראש המשלחת הפלשתינית, אמר לכתבים כי השיחות היו „טובות". המשלחת הגיעה אתמול מביירות יחד עם ראש ממשלת לוב.

חיילי סוריה מוציאים עיתון יומי בלבנון

החיילים הסוריים השולטים בעמק הבקעה במזרח לבנון, החלו היום להוציא עתון יומי, העוסק בהתרחשויות שוטפות ובעבודת סוריה בשאלת מלחמת האזרחים הלבנונית.

שם העתון הוא „המצב".

מצרים משחררת למעלה מאלף אסירים

קאהיר, 22 (ע"צ) — נשיא מצרים אנוואר סאדאת חתם היום על צו המעניק חנינה ל־1057 אסירים ו־אסירות, שריצו כבר מחצית מתקופת העונש שנגזרה עליהם.

החנינה הוכרזה לרגל יום השנה ה־24 למהפכה המצרית.

נמסר כי כל האסירים שזכו בחנינה ישוחררו מחר מבתי הסוהר.

יבולי קיץ „טובים" בסין

פקין, 22 (ע"צ) — העתונים ה־רשמיים של סין כתבו היום על יבולי קיץ מאוד „טובים" בכרבית אזורי סין, למרות תנאי אקלים מאוד לא נוחים.

סאדאת מזהיר

(סוף מעמוד ראשון)

רובה של מוסקבה לספק לו נשק חדיש.

כוזלזל במבצע אנטבה

סאדאת התייחס בזלזול „למבצע האנכרלי" של יחידת קומנדו ישראלית שפעלה בתחילת החודש בשדה התעופה אנטבה להצלת למעלה מ־מאה בני ערובה.

„פעולות מעין אלה זוכות לעידוד מכח איוולתם של אלה החושבים עצמם כלאומנים ערבים, על אף ה־עובדה שהלאומנות הערבית חפה מפשע בקשר עימם", אמר.

„ברצוננו להבהיר לכולם, לאויבים ולידידים, שהמבצעים האכסטרליים של ישראל לא מפחידים אותנו ולא יביאו אותנו לוותר על מאבקנו להחזיר את זכויותינו ולשחרר את אדמותינו" — אמר סאדאת.

ל"ע מאיימת שוב „לפרוש" מהממשלה והפעם על רקע הצעת חוק ביטוח בריאות

מאת סופרנו לענייני מפלגות

הנהלת הליברלים העצמאיים החליטה אמש לחייב פרישה מן הממשלה, אם תובא להצבעה בכנסת הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי במתכונתה הנוכחית.

ההחלטה אומרת כי אם תובא הצעה כזו לכנסת תצביע ל"ע נגדה, ואם בכל זאת תתקבל ההצעה תפרוש המפלגה מן הקואליציה. ההחלטה נתקבלה ברוב של 36 נגד 9, ו־5 נמנעים, בתוכם כל השרים וח"כים.

ל"ע תובעת שני שינויים עיקריים בהצעת החוק: לכל מבוטח להבטיח לו את קופ"ח הרצויה בעיניו; ב) הוצאת ריכוז גביית הביטוח מידי קופה"ח והעברתה לידי הבטוח ה־לאומי.

חוגים מפלגתיים רואים בהחלטה זו „טריק" נוסף של ל"ע לקראת הבחירות. כידוע איים ל"ע באחרונה לפרוש מהממשלה בבנין „חוק גיוס" אין אנרהייב", אעפ"י כן כשהוסרה הצעתם נשארו בממשלה.

„בני ברית" מאשים את נשיא מקסיקו בהפרת התחייבותו כלפי העם היהודי

ואשינגטון, 22 (עטפ"א) — „ארגון בני ברית" האשים את נשיא מקסיקו לואיס אצ'וורייה ב־אי־מילוי התחייבותו כי ממשלתו תימנע מתמיכה בפעילות אנטי יהודית.

בכתב שנשלח לאצ'וורייה ואשר תוכנו התפרסם היום כותב דוד בלומברג, נשיא „בני ברית" לנשיא ה־מקסיקני כי פעולותיו האנטי יהודיות הנמשכות אינן עולות בקנה אחד עם הבטחותו והכרזותו על שיהיה פועלה ביחס אוהד לישראל, כפי שהבטיח באורח אישי לבלומברג בעת הנפגשו במקסיקו סיטי ב־24 במאי.

מר בלומברג הזכיר לאצ'וורייה את תמיכת מקסיקו בערבים בוועידה ה־אבטאס שנערכה באחרונה בבגדד ו־את סילוף המציאות בגינוי המקסי־קני לפעולת ישראל באנטבה. כמו כן ציין מר בלומברג את ביטול השתתפות מקסיקו בתחרויות הבינ־לאומיות לשחמט וטניס שילחו ה־מתקיימות בישראל.

נשיא „בני ברית" הדגיש כי כל הפעולות הללו העלו מחדש את ה־ספקות והחששות כלפי עמדתה של מקסיקו, אשר אצ'וורייה ניסה להפיג. נשיא „בני ברית" ציין כי בעקבות פגישתו במאי עם נשיא מקסיקו חזר־שו הסיורים של חברי „בני ברית" למקסיקו, שבוטלו לאחר ההצבעה המקסיקנית בעד גינוי הציונות.

מר בלומברג כותב כי בתנאים ה־נוכחים הוא נאלץ לסרב להזמנתו של אצ'וורייה להשתתפות במרכז האקדמאי החדש העומד להיפתח במקסיקו. בביוזוד מותח בלומברג ביקורת על העדר של מקסיקו למועצת הביטחון הבגנה את פעולת ההצלה של ישראל באוגנדה כפגיעה בסגולות ה־אוים ובחוק הבינלאומי. יתר על כן הכיפה כקסיקו עם מתן בקלס ל־טרוריסטים נוגדת אפילו את עמדת ממשלת מקסיקו בדבר פעולה בינ־לאומית נגד הטרור.

עיתוני „סקריפס הווארד" בארה"ב:

עוזרו של ערפאת ארגן את רצח השגריר האמריקני בביירות

ואשינגטון, 22 (יופי"ע) — עתוני רשת „סקריפס־הווארד" מסרו היום, כי לדברי דיפלומטים אמריקאיים בכירים ניצח סאלח חאלף, יד ימינו של ערפאת, על רציחתם ב־16 ביוני של השגריר האמריקאני פרנסיס מלוי ועוזרו בביירות.

העתונים מסרו כי לדברי מקורות דיפלומטיים עמד סאלח חאלף, 59, סגנו של ערפאת בהנהגת „אל פתח" מאחורי כל העניין. „אנשינו במזרח התיכון אומרים כי חאלף לא לחץ על ההדק, אולם ניהל את רציחתם של מלוי ועוזרו רוברט ורינג".

מקור אחר במשרד החוץ האמרי־קאני מסר לעתוני הרשת, כי הרצח בוצע כדי להניע את ואשינגטון לש־גר כוחות אמריקאיים ללבנון, מ־תוך תקוה כי הודות לכך יתלכדו כל הסיעות הערביות היריבות.

המקורות אמרו כי סבורים גם שחאלף, המכונה „אבו איאד", ניהל את הרצח שהיה ב־1973 בחרטום. כאשר אנשי „ספטמבר השחור" חיסלו את השגריר האמריקאני ב־סודן קליאו נואל וסגנו ג'ורג' מור. סבורים כי „ספטמבר השחור" ב־הנהגת חאלף הוא שביצע את טבח הספורטאים הישראליים במינכן. אש"ף מסר בזמנו לארה"ב כי עצר 7 חשודים בפרשת רצח השגריר מלוי אולם חאלף אינגו נמנה עמם.

שה"ח אלון: הממשלה פועלת נגד החרם הערבי בארה"ב

מאת סופרנו בכנסת

בתשובה לשאילתה של הגב' ש. ארבלי אישר שר החוץ י. אלון כי ממשלת ישראל פועלת בארה"ב נגד החרם הכלכלי הערבי.

השר אמר כי במגעים השוטפים בינינו לבין ממשלת ארה"ב הדגשנו את הדרישה כי הממשל האמריקאני יפעל בתקיפות נגד כניעה לחרם ה־ערבי. פעולה זו במישור הממשלתי לוותה בהסברה ענפה במישור ה־ציבורי.

ממשלת ארה"ב נקטה מספר צע־דים הנותנים ביטוי להתנגדותה ל־חרם וכן מגבילים במידה מסויימת את חופש פעולתו של מנגנון החרם בארה"ב.

אך לדעת ישראל וכן גם לדעת חוגי ציבור רחבים בארה"ב לא די בצעדים שנעשו כדי לבלום את ה־חרם ולכן במגעיה עם ממשלת ארה"ב בנושא זה ממשיכה ממשלת ישראל לדרוש להעמיק ולייעל את המאמצים למלחמה בחרם.

רבין סייר ביחידות שריון בסיני

ראש הממשלה, יצחק רבין, סייר אתמול בסיני ובדרום הארץ ונכח בתרגילי יחידות שריון.

בלווית שר הביטחון, שמעון פרס הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור, ביקר מר רבין בבסיסים, במפקדות וביחידות גייסות השריון.

במהלך הסיור שמע ראש הממשלה מאלוף פיקוד הדרום, האלוף הרצל שפיר, על ההיערכות החדשה בסיני, וכן על הפעילות המצרית, האזרחית והצבאית בסיני ובאיזור תעלת סואץ. מפקד גייסות השריון, האלוף משה פלד, סיפר את ההתפתחות השריון מאז מלחמת יום הכיפורים.

בסיור השתתף גם מפקד גייסות השריון וראש מה"ד, אלוף אברהם רותם.

מסדר סיום של קורס מדריכי גדנ"ע

הרמטכ"ל, רב אלוף מרדכי גור, קיבל אמש למעלה מ־400 מפקדים חדשים לשורות צה"ל במסדר ומפגן מרשים שנערך לסיום הקורס השנתי למדריכי הגדנ"ע.

המפגן נערך באצטדיון המרגול שבקיבוץ מזרה, בראשל"צ בנוכחות קהל אלפים של בני משפחות של חניכי הקורס שנמשך חודש ימים, מפקדי הגדנ"ע וראש עירית ראשל"צ.

בדברי ברכתו לחניכים עמד הרמטכ"ל על המקצועות הנלמדים בגדנ"ע ואמר: „היום אתם מתווספים למשפחת המפקדים של הצבא, למשפחת נושאי העול בצה"ל", ו־העלה על נס את כח רצונם והתנד־בותם של הגדנ"עים.

לאחר שהרמטכ"ל חשף את סיכות המדריך של ששת החניכים המצטיי־נים. יצאו הגדנ"עים במפגן מרשים והציגו מה שלמדו בקורס.

לשכת מפלגת העבודה החליטה לדחות הבחירות הפנימיות

מאת סופרנו לענייני מפלגות

לשכת מפלגת העבודה החליטה אתמול לדחות את מועד הבחירות במפלגה ל־26 בדצמבר. המועד הקודם היה ה־25 באוקטובר.

חוגים מפלגתיים רואים בדחייה זו צעד תגמול מצד מזכ"ל המפלגה, מאיר זרחי, על שלא הושב האימון בו. כידוע, התפטר זרחי בעקבות החלטתו של רה"מ רבין למנות את השר אברהם עופר כאחראי לביצוע המיפקד במפלגה. זרחי ראה בכך פגיעה אישית. אך לאחר מאמצי שכנוע מצד הגב' גולדה מאיר ויצחק רבין, חזר בו מהתפטרותו. בכל־זאת השאירה ההצעה למנות את עופר. זרחי עמד לא להביא אתמול את המינוי לאישור. במקום זאת החליט להעביר ההחלטה על דחיית מועד הבחירות. דחייה זו מעמידה בספק את קיום ועידת המפלגה, בדצמבר שכן זהו מועד הקרוב לבחירות הכלליות. במפלגת ה„עבודה" אין מוציאים מ־כלל אפשרות שבגלל הדחיה יבוטלו בכלל הבחירות הפנימיות.

שגריר אירי לא תושב חדש לישראל

דאבלין, 22 (עטפ"א) — הרפוב־ליקה האירית מינתה שגריר לא תושב חדש לישראל.

השגריר ברנרד גולן בן 46 יבוא במקום ויליאם וארלוק בעיר ברן, שם הוא מייצג את ענייני אירלנד בשווייצריה ובישראל. בדבלין מיו־צגת ישראל על ידי גדעון רפאל, שגריר ישראל בבריטניה.

מת העתונאי הירדני יוסף חנא

רבת עמון, 22 (ע"צ) — יוסף חנא, אחד מעמודי התווך של ה־עתונות הערבית, מת היום ברבת עמון בגיל 85 לאחר שלקה בהתקף לב.

יוסף חנא נולד באסיוט שבמצרים ובצעירותו היגר לארץ ישראל, הת־חיל את הקריירה העיתונאית שלו ב־1932 בעתון „פלשתין" שהופיע ביפו בתקופת המנדט הבריטי.

ב־1948, כאשר כוחות ההגנה כבשו את יפו עבר לירושלים, שם חידש „פלשתין" את הופעתו.

במלחמת ששת הימים עזב את ירושלים ויצא לרבת עמון, שם החל להשתתף בעתון הירדני „אלדסטור", שבו עבד עד יומו האחרון.

לוויה נערכה היום אחר הצהריים ברבת עמון. הספידו הכומר אליאס חורי, חבר הוועד הפועל של אש"ף שגורש מהגדה המערבית על ידי ישראל לפני כמה שנים.

הפדראציה הבינלאומית לכדור־סל שוקלת סאנקציות נגד מצרים

מונטריאול, 22 (ע"צ) — הפד־רציה הבינלאומית לכדורסל (פי־ב"א) שוקלת נקיטת סנקציה נגד מצרים, בעקבות פרישת מצרים זו מהמשחקים האולימפיים.

דובר של פיב"א אמר אמש, כי סביר שהפדרציה תבטל סיור של נב־חרת אירופית שאמור היה להיערך בסתיו במצרים.

הפדרציה הבינלאומית לכדורגל הודיעה, מצידה, כי היא שוקלת את השעייתן של גאנה, ניגריה וזאמביה על אי השתתפותן בטורניר האולימ־פי.

דרום אפריקה גורשה מפדרציה האתלטיקה

מונטריאול, 22 (ע"ר) — דרום אפריקה גורשה היום מהפדרציה ה־בין־לאומית לאתלטיקה לאור האפ־רטהייד הגזעית שהיא נוקטת בשדה הספורט.

ההחלטה על גירושה של דרום אפ־ריקה נתקבלה ב־227 קולות נגד 145. הצעת ההחלטה הוגשה על ידי ברי־ה"מ, סנגאל וסודן.

המקרה הפיקנטי בידיעה זו שעד כה דרום אפריקה הושעתה מההת־אחדות, ואתלטיה לא יכלו להופיע כנבחרת אחת, אולם ניתן לאתלטים בודדים להשתתף בתחרויות בין־לאומיות. מעתה ואילך לא תותר ל־שום אתלט מארץ זו ליטול חלק ב־אף תחרות במסגרת המדינות המסו־נפות להתאחדות האתלטיקה.

נזקי הפרישה — מיליון דולר

מספר ניכר של צופים דורש את החזרת כספו כתוצאה מפרישתם של ספורטאים אפריקאים מן התחרויות במונטריאול, מסרה אמש הוועדה ה־מארגנת של המשחקים במונטריאול. צופים רבים דורשים את החזרת כספם לאחר שרכשו כרטיסים לתח־רויות איגרוף בהן עמדו להשתתף אפריקאים.

הועדה המארגנת מעריכה במיליון דולר את ההפסדים שייגרמו בהחזרת כספי הכרטיסים בענפים השונים ש־בהם היו האפריקאים מוקד משיכה.

ממשלת ניו זילנד: פוליטיקה לא תרתיע אותנו

ולינגטון, 22 (ע"ר) — ממשלת ניו זילנד לא הרתיעה את ספורטאי זילנד, והיא לא תיאלץ איתה ל־שנות את מדיניותה של אי־התערבות בקשרי ספורט, אמר היום ראש הממ־שלה רוברט מולדון.

הוא אמר בפרלמנט, כי הממשלה תוסיף להתיר לאזרחיה לנסוע בעולם כרצונם, והיא תניח לארגוני ספורט ניו זילנדים להזמין לארצם ספור־טאים כרצונם.

א. אגמון: הירידה בהשקעות חוץ בישראל — תוצאה של מלחמת יוה"כ

מאת סופרנו הכלכלי

אחרי מלחמת יום הכיפורים נוצרה אווירה של התרחקות עסקית עם ישראל ואווירה זו הרחיקה מאיתנו משקיעים פוטנציאליים — אמר אתמול אברהם אגמון לשעבר מנכ"ל משרד האוצר וכיום ראש הגוף ל־מלחמה בחרם הערבי.

מר אגמון שהרצה במכון הנפט הישראלי האשים יצואנים ישראליים בצורה עקיפה לחרם בכך שהם נמ־נעים מציון המקור הישראלי של ה־מוצרים שלהם. יש חשש שעל־ידי כך יפגע מוניטין היצוא של יש־ראל. כי אם היצואן עומד על שלו, ביותר היבואן ומוכן שיצויין של הסחורה כי היא באה מישראל. במק־רה זה הם אינם פוחדים מהחרם ה־ערבי אמר המרצה.

הוסיף כי הבעיה העיקרית של החרם כיום הוא סעודיה וכוויית, ב־עוד שמדינות ערב אחרות מחפשות דרך לצאת מן הסבך של החרם. מר אגמון הביע דעתו כי חלק מהירידה של השקעות חוץ בישראל יש לזקוף לחובת החרם הערבי.

הצעת חוק בעניין הקפאת קבלת עובדים חדשים לשירות המדינה — לוועדה

מאת סופרנו בכנסת

הכנסת העבירה אתמול לוועדה הצעת חוק פרטית של ח"כ י. פלומין (ליכוד) לפיה, לא יתקבלו בשלוש השנים הקרובות עובדים חדשים ל־שירות המדינה, הרשויות המקומיות ולגופים ציבוריים אחרים.

הצעת החוק קובעת כי אפשר להעביר עובד ממשרה למשרה כדי למלא הקנים שנתפנו ואילו עובדים חדשים יתקבלו במקרים יוצאים מן הכלל באישורן של ועדות הכספים והעבודה של הכנסת.

השמאל מקים

(סוף בעמוד האחרון)

שלושה חיילים סעודיים נפצעו בביירות

בתוך כך נמסר כי לפחות שלו־שה חיילים סעודיים, הנמנים עם כח הליגה הערבית לשמירת הש־לום, נפצעו היום על ידי אש מרג־מות בקרבת נקודת המעבר בין שני חלקי ביירות.

כ־150 חיילים סעודיים תפסו את־מול עמדות באיזור המשתרע על קו מרובע בצד המערבי של נקודת המעבר בין האזורים שבשלטון ה־נוצרים ואלה שתחת שלטון השמא־לנים.

אתמול הופגז הכוח הסעודי שעה שהתקדם לעבר עמדותיו, אך לא גרמו לו אבידות. בהפגזה זו נפצעו לפחות 14 אזרחים.

הקצינים הסעודיים לא הסכימו לומר מי פתח באש לעברם, אך מן הראוי לציין כי ההפגזה כמעט ש־פגעה במחוזות השמאלנים המוצבים בקרבת עמדות הסעודים.

תחנת „קול פלשתין" מסרה כי מחנה תל זעתר הופגז לסירוגין ב־מהלך הלילה האחרון.

כתב סוכנות יונייטד פרס מציין, כי האש על הכוחות הסעודים נפת־חה על ידי אנשי המיליציה של שר הסבים קאמיל שמעון וכי ארבעה אנשים נהרגו ו־20 נפצעו מבין הקהל. שבא לקבל את פני הכח הבין־ערבי.

„דיילי טלגרף": שירותי הביון הישראלי סייעו לסיכול מרידות במצרים ובסעודיה

לונדון, 22 (עטפ"א) — השי־רות החשאי הישראלי סייע באח־רונה לסכל מרידות נגד ממשלות מצרים וסעודיה — נמסר בכתבה ארוכה ומפורטת על סוכנויות ביון המתפרסמת בגליון של „דיילי טלגרף" ביום ו' (היום).

מחבר הכתבה א.י.ה. קוקרידג מספר כי מקורות ישראליים גילו תוכנית לובית להקים הפיכה של מצרים באיזור עשיר נפט ליד הגבול עם מצרים, לגביו קיים סכסוך בין שתי המדינות.

מידע זה על פרוייקט זה שצריך היה להתבצע על ידי בולגריה הוע־בר לסוכנות הביון האמריקאנית ה־מרכזית וזו העבירה את המידע ל־סאדאת.

כמו כן הועבר בעבר מספר פעמים מידע ישראלי על מעשי חתירה ב־סעודיה למלך חאלד, ליורש העצר פהאד או לקאמל אדהאם ראש ה־ביון הסעודי. בביון הסעודי פועלים גם סוכני סוכנות הביון האמריקנית לשעבר.

קוקרידג הכותב מאמרים על רי־גול, טוען כמו כן כי סוכנים ישרא־ליים העוקבים אחר טרוריסטים פלש־תינים שמעו לראשונה על הקשר בין לוב לבין הצבא האירי הרפוב־ליקני המחתרתי. מידע זה הביא ל־תפיסת אוניה עם נשק בלתי ליגלי ליד חופי הרפובליקה האירית.

המדינה הערבית היחידה אשר ל־דברי קוקרידג אין לה קשרים עם סוכנות הביון האמריקנית או עם הק.ג.ב. הסובייטית היא עירק ה־סומכת בעניין זה על יועצים סיניים. בעת האחרונה גייסה עירק לטענת המחבר גם יועצי בטחון אלבנים.

בהשוואתו את „ארגוני הביון השו־נים במזה"ת, כותב קוקרידג כי סוכ־נות הביון הישראלית היא היעילה והמפותחת ביותר באיזור. מצרים תופסת את המקום השני אם כי טרם גברה על הבעיות הנובעות מקבלת אימונים גם מן הבריטים, גם מן הסי.איי.אי. האמריקאני וגם מהק.ג.ב. ואפילו מנאצים לשעבר.

הראש של כל סוכנויות הביון ה־מצריות הוא סגן הנשיא חוסני מו־באראק, בן 46, לשעבר מפקד חיל האוויר המצרי.

טירוריסט גרמני נלכד באתונה

אתונה, 22 (ע"ר, ע"צ, יופי"ע) — טירוריסט מערב־גרמני שהסת־תר מאז שהוחרר מכלא ב־1975, תמורת שחרורו של פוליטיקאי מערב־ברלינאי חטוף, נלכד אמש בבירת אתונה, מסרה היום המש־טרה.

רולף פולה, 34, הקשור, לדברי המשטרה, בכנופית הטירור המערב־גרמנית „באדר־מיינהוף" ובטירוריסט הבינלאומי „קארלוס", נעצר על פי בקשת המשטרה הבינלאומית „אינ־טרפול".

דובר משטרת הבטחון אמר כי פולה הגיע ב־27 במאי מקפריסין ל־אתונה, כשבידו דרכון פרואני מזוי־ף. הוא זוהה מצילומים שהובאו הנה אתמול בידי איש משטרה מערב־גרמני.

שוטרים התגברו על פולה לאחר מאבק, כאשר הבחינו בו סמוך לככר במרכז אתונה, נאמר בהודעה רש־מית.

הוא היה אחד מ־5 אנרכיסטים מערב־גרמניים ששוחררו מן הכלא והוטסו לדרום תימן (עדן) לאחר חטיפתו של פטר לורנס, במהלך מע־רכת הבחירות שנערכה אשתקד ל־ראש עיר חדש בברלין.

לורנס, מועמד האיחוד הנוצרי־דמוקרטי, שוחרר לאחר מכן בלא פגע.

פולה היה בכלא לאחר שנידון לשש שנות מאסר על הריגת שוטר מערב־גרמני ב־1972 ועל גניבת כספים, מכוניות ותחמושת של המש־טרה.

ממשלת יוון מסרה כי הוא מבו־קש במערב גרמניה כדי להשלים את ריצוי עונשו. נציגי משטרת מע־רב גרמניה כבר נמצאים באתונה כדי להסדיר את הסגרתו של פולה.

כאשר נעצר, היה בידי פולה דר־כון מזוייף נוסף, מאקוודור.

ביה"נ האמריקאני ביטל הווטו של פורד על חוק להקמת מבנים צבאיים

ואשינגטון, 22, (יופי"ע) — בית הנבחרים האמריקאי ביטל היום את הווטו שהטיל הנשיא פורד על חוק להקמת מבנים צבאיים.

ההחלטה נתקבלה ב־270 קולות נגד 131 קולות, בשני קולות יותר מאשר הרוב של שני שלישים הדרוש ל־ביטול ווטו של הנשיא.

שעה קודם לכן ביטל בית הנבח־רים וטו שהטיל הנשיא פורד על חוק אחר, שנועד ליצור מקומות עבודה.

הנהלת המפד"ל בירושלים החליטה על שיפוצים בבניין הסניף בעיר

מאת סופרנו בירושלים

הנהלת המפד"ל בירושלים החלי־טה לשפץ ולהרחיב את סניף ה־מפלגה בעיר.

בישיבת ההנהלה שדנה בעניין זה הביעו החברים מורת רוח מהעזובה הרבה השוררת בבית המפלגה, דבר הפוגע בפעילות הסניף ובוודאות. בדיון נבדקו האפשרויות השונות ל־גיוס כספים הדרושים לצורך ביצוע השיפוצים. בגלל ההוצאות הרבות הכרוכות בדבר הוחלט לבצע את השיפוצים בשלבים, ובשלב ראשון ייעשו רק התיקונים ההכרחיים ש־אינם סובלים דיחוי.

ההנהלה בחרה ועדה שעליה הוטל לגייס את הכספים למטרה זו, ב־עיקר ע"י מגבית בין החברים. הוו־עדה תתכנס בימים הקרובים לישי־בתה הראשונה.

בישיבה נמסר דו"ח על פעילות קופת הגמ"ח של הסניף, מפעל קמחא דפסחא תשל"ו וכן סקירה על פעילות נציגי המפד"ל באיגוד ה־מקצועי.

בישיבה צויין בסיפוק הגידול ה־ניכר במספר חברי הסניף המהווה שליש בהגידול הארצי.

השתתפו בדיון: מזכיר הסניף אריה ליבמן, אח בר־מגן, ד. ברב־בן, ש. גבליאל, הרב י. גילן, א. גלרנטר, צ. הרוש, י. יבוני, ד. יהודה, י ליפל, ש. לקס, מ. אברהם, י. כלייטר, ד"ר ש. סלהיים, י. קר־פליביץ, א. י. ינובבורג.

ניהל את הישיבה א. פיש, יו"ר הנהלת הסניף.

מת הארכיאולוג סיר מורטימר וילר

לונדון, 22 (יופי"ע) — סיר מור־טימר וילר, מחלוצי הארכיאולוגיה המדעית המודרנית, מת היום בן 85 בבית ידיד בלת'רהד, 25 ק"מ מדרום מערב ללונדון.

הוא ערך חפירות במקומות שו־נים בעולם, הופיע בטלוויזיה וחיבר ספרים רבים.

מאו משותק

טייפה, 22 (יופי"ע) — „היו"ר מאו משותק כבר חודש ב־אי"". — זאת מסר היום העתון „ציינה ניוז". העתון מסתמך על מקורות של המודיעין הסיני־לאומני. כזכור הודיעה המפלגה הקומוניס־טית הסינית בחודש שעבר כי מאו לא יקבל להבא מבקרים מחו"ל.

התפוצצות עזה בליסבון

ליסבון, 22 (ע"ר) — התפוצצות עזה הסבה היום נזקים חמורים ל־משרדי חברת התעופה הלאומית של מוזמביק בליסבון. היה זה הפיצוץ השני ב־24 שעות שנפגע ברכוש ה־שייך למדינות אפריקאניות שזכו לא מכבר לעצמאות בידי פורטוגל.

פיצוצים אלה עלולים לפגוע קשה בתקוותיה של פורטוגל לשפר את קשריה עם מוזמביק ואנגולה.

חבר הוועד המנהל של רשות השידור דורש לפטר עובד הטלוויזיה שהורשע בתקיפה

חבר הוועד המנהל של רשות ה־שידור ד"ר אליהו הבין תבע בישי־בת הוועד המנהל לפני שבוע את פי־טוריו של עובד הטלוויזיה מ. אלוני אשר הורשע בבית המשפט בתקיפה אחת מחברות „המעגל הראשון" ש־הפגינו לפני כשנה נגד הטלוויזיה.

תביעתו של ד"ר הבין תועלה היום לדיון בישיבת הוועד המנהל בצירוף חוות דעת היועץ המשפטי של רשות השידור.

לוב שוקלת ניתוק היחסים עם מצרים

טריפולי, 22 (ע"צ) — לוב שוקלת „בכובד ראש" את ניתוק קשריה ה־דיפלומטיים עם מצרים, אם קהיר תתמיד במדיניותה התוקפנית נגד לוב — מסר היום רדיו לוב מפי מ־קורות יודעי דבר בטריפולי.

היחסים בין שתי המדינות מתוחים זה זמן רב, והחריפו עוד יותר זה לא כבר כאשר ממשלת מצרים גירשה את שגריר לוב בקהיר.

סמיסלוב צועד בראש בתחרות ביל

ביל, שוויץ, 22 (יופי"ע) — וא־סילי סמיסלוב לשעבר אלוף העולם בשחמט, הביס אמש בסיבוב ה־שמיני את הקולומביאני רוזאס קאס־טרו ובכך תפס את המקום הראשון באליפות השחמט הבין־אזורית הנע־רכת כאן.

במקום השני צועד בנט לארסן.

להלן חלוקת הנקודות לאחר 8 סיבובים: סמיסלוב — 6, לארסן — 5.5, (7) פטרוסיאן — 5.5, בירן — 5.5, (1) הובנר — 5.5, (1) מתנוביץ וטל — 4, פורטיש — 3.5, (2) צים וסמייקאל — 3.5, (1) גולקו — ליברזון — 3, (2) אנדרסון, גלר, רוגוף סאנגווינטי — 3, (1) קאסטרו — 3, לומבארד — 1, דיאז — 0.5 (1).

בסיבוב השמיני ניצח מיכאל טל מבריה"מ את רוברט הובנר מגר־מניה המערבית, ואסילי סמיסלוב ניצח את רוזאס קאסטרו מקולומביה, טיגראן פטרוסיאן מבריה"מ ניצח את גאנדי סוסונקו מהולנד, אלכסנדר מתנוביץ מיגוסלוויה סיים בתיקו עם אנדריי לומבארד משוויץ.

טורה ניצח את קארפוב

מאנילה, 22 (ע"צ) — רב־האמן הפיליפיני יוג'ין טורה זכה היום בראשות טורניר השחמט של מאנילה עם 4.5 נקודות לפני אלוף העולם, הסובייטי אנטולי קארפוב, שצבר שלוש נקודות בלבד.

זוהי הבוסתו הראשונה של קאר־פוב מאז זכה בכתר אליפות העולם ב־1975.

האמריקאי ואלטר בראון הגיע למקום השלישי עם 2.5 נקודות לפני היוגוסלאווי ליובוייביץ' עם שתי נקו'.

פראנסואה מיטראן פנה לאפיפיור שיתערב למען פצועי מחנה תל זעתר

פאריס, 22 (ע"ר, ע"צ) — מנ־היג הסוציאליסטים הצרפתיים פראנסואה מיטראן שיגר היום מברק לאפיפיור פאולוס השישי, כדי שיפעל למען השגת הפסקת אש במחנה הפליטים הפלשתינים תל זעתר בביירות.

מיטראן שיגר מברקים דומים ל־מזכיר האו"ם קורט ואלדהיים, ל־נשיא האינטרנציונל הסוציאליסטי ו־לנשיא הצלב האדום הבין־לאומי.

מנהיג הסוציאליסטים הצרפתים הציע שהאינטרנציונל הסוציאליסטי ישגר משלחת ללבנון.

בביירות הודיע הצלב האדום הבין לאומי כי ויתר על התוכניות לפינוי ממחנה תל זעתר, כל עוד לא נמצאה הדרך להבטחת שלומם של האנשים שמבקשים לעסוק במלאכה. תחילה גובשו תוכניות לשיגור אמבולנסים ומשאיות, כדי לפנות מאה פצועים קשה, אך התוכניות אלה עלו בתוהו לאור המצב הבטחוני.

אתמול נמסר כי הנסיון לפינוי הפצועים נדחה, מאחר שההתנגשות והדליפות נמשכו מסביב למחנה ה־פלשתיני, עליו צרים הכוחות הנו־צריים.

אחות רחמניה שוודית, פצועה ד־הרה, הנמצאת בתוך המחנה אמרה בשבוע שעבר כי במקום נמצאים כאלף פצועים ומלאי התרופות אינו מספיק כדי להבטיח להם טיפול מת־אים.

שוב פיצוץ ליד עסק יהודי במרסיי

פאריס, 22 (עטפ"א) — עסק יהודי ניזוק אמש במארסיי על ידי מטען חבלה שהתפוצץ לידו.

סבורים כי פיצוץ זה הוא חלק ממסע אלימות אנטי־יהודי שפשט בעיר נמל מזרח תיכונית זו.

לא היו נפגעים והנזק לבנין היה קל. אולם אנשי הקהילה היהודית במארסיי חוששים כי אם לא יושם קץ למעשי האלימות הם עלולים להתפשט.

היה זה מקרה האלימות או האיום במעשי האלימות החמישי מאז תחי־לת הקיץ. בחוגי המשטרה סבורים כי הללו הם מפרעים אנטישמיים, שכנראה באו לבילוי חופשה באיזור והם ימשיכו, אם לא ייתפסו לפגוע במוסדות ובעסקים של יהודים.

ראש עירית מארסיי הסוציאליסט גסטון דפר גינה היום את מעשי האלימות ואמר כי למשטרת העיר ניתנה הוראה לתפוס את התוקפים. פקיד עירוני אמר כי יוקצו כל האמ־צעים הדרושים ויעשו כל המאמצים כדי לפתור את מעשי הפשע.

מחצית משטרת אירלנד ואלפי חיילים גויסו לחיפושים אחר רוצחי השגריר הבריטי

לונדון, 22 (יופי"ע, ע"צ) — מחצית משטרת אירלנד ואלפי חיילים ערכו היום חיפושים ב־ערי אירלנד וכפריה אחר האנשים שרצחו את השגריר הבריטי כריס־טופר יוארט־ביגס.

כ־4,000 אנשי משטרה וכמה אלפי חיילים ערכו סריקות ברחובי המדינה, ודובר המשטרה אמר כי זהו המבצע הגדול ביותר שנערך בהסטוריה ה־אירית.

יוארט־ביגס, שנתמנה רק לפני שבועיים כשגריר בריטניה באירלנד, נהרג אתמול כאשר פצצה במשקל של 90 ק"ג התפוצצה מתחת למכו־ניתו.

בהתפוצצות נהרגה גם מזכירתו ונפצעו קשה הנהג האירי ובריאן קאמן, נציג בריטי בכיר בצפון אירלנד.

משטרת צפון־אירלנד עצרה אמש שני מנהיגים של הצבא הרפובלי־קאני האירי, החשודים כי קשרים של הצבא הרפובליקאני האירי עם ההתפוצצות.

המצוד הממשיך היום בפיקוד הצבא, וגם הוקם מחסום דרכים מסביב לעיר הבירה דבלין. המש־טרה פרסמה את תיאוריהם של שלושה האנשים שהיא מחפשת מבין השניים, שנשאו בידיהם ... נראו מטלטלים בריצה ממקום ... למכונית שהותנעה בידי שלישי.

בינתיים התפוצצה אמש פצצה במטה הכללי של הצבא הבריטי בלונדונדרי שבצפון אירלנד. ... נהרג.

לפי ידיעות ראשונות הוטמנה פצצה בקומה הראשונה של המטה הכללי, למרות שהיה אחוז לשם כבדה. ההתפוצצות גרמה להתמוטטות חלק מן הבניין, וזוהי סיבת מותו של החייל.

ברה"מ משתמטת מהתחייבויות בעניין כיבוד זכויות האדם

מוסקבה 22 (ע"י) — הממשלה הסובייטית אינה מתכוונת לכבד את התחייבויותיה הבין לאו־מיות בעניין זכויות האדם — נאמר במסמך המשתרע על 14 עמו־דים, שהוכן על ידי קבוצת פורשים סובייטיים, לציון יום השנה הראשון לעריכת הוועידה לבטחון אירופה ב־הלסינקי.

הדו"ח נכתב על ידי תשעה חברים של הקבוצה, שהוקמה לפני חודשיים, כדי לעקוב אחר קיום הסכם הלסינקי על ידי בריה"מ.

הדו"ח, שבהכנתו השתתפו השאר פיוטר גריגורנקו, אלכ־סנדר גינזבורג ויורי אורלוב, נמסר לכת־בים מערביים במסיבת עתונאים שנערכה בדירה במוסקבה.

נאמר בו כי מאה אנשים כלואים בבתי סוהר סובייטיים, במחנות עבודה ובבתי חולים לחולי נפש שכל פשעם הוא — דעות אינן זהות עם אלה של ההנהגה הסובייטית.

נשיא סודאן הוקיע את הקומוניסטים ואת קדאפי

חרטום, 22 (ע"צ) — נשיא ... ג'עפאר אל נומיירי הוקיע ... לוב קדאפי מנהיג לוב.

בנאום שהשמיע היום לרגל ... את הקומוניסטים באוזני ... את השנה החמישית לדיכוי הפיכה ... אשר נתמכה על ידי הקומ... סיפ, אמר נומיירי כי הקומוניסטים הסודאניים וסאדיק אל מאהדי ... מפלגת „אל אומה" ... יד ... לקדם את מטרותיהם.

אלפי תלמידים כושים חזרו לבתי הספר בדרום אפריקה

יוהנסבורג 22 (יופי"ע, ע"ר) — אלפי תלמידים כושים חזרו לבתי הספר בערי המושב האפרי־קניות מסביב ליוהניסבורג ופרטוריה, אך בכל זאת נמסר על נעדרים ב... בתי הספר נסגרו לפני 5 שבועות בעקבות המהומות האנטי־ממשלתיות שבהן נמצאו ... אנשים 173 ... ונפצעו יותר מאלף.

הממשלה החליטה לפתוח מחדש, לאחר שמנהיגי הכושים ... הודיעו כי המשך סגירתם עלול ... לאלימות נוספת.

לחברנו משה אישון ורעיתו

ברכת מזל טוב לבבית

בהגיע בנם אורי למצוות

ועדת עורכי העתונים בישראל

למר משה אישון ורעיתו

ברכת מזל טוב

בהגיע בנם אורי למצוות

דפוס העשו

ההנהלה והעובדים

ארגון ותיקי התנועה

המזרחי הפועל המזרחי

סניף תל אביב

לחברינו בתל־אביב והסביבה

הננו מתכבדים להזמינכם להרצאתו של החבר יששכר גולדראט (היסטוריון)

על הנושא:

„ירושלים בחורבנה ובבנינה" (בלווי שקופיות)

ההרצאה תתקיים אי"ה ביום ראשון, כ"ז תמוז תשל"ו (25.7.76) בבית התנועה — רח' אבן גבירול 166, ת"א באולם למעלה, בשעה 7.00 בערב.

המנחה: החי' הניה רוזנבלום.

לבואכם נחכה.

בברכת המזכיר

מועדון עציון

מלון „פאל"

להוי ותרבות דתית

רח' הירקון 7

תל־אביב

מוצש"ק, כ"ו תמוז תשל"ו 24.7.76

בשעה 21.00

ערב ראיונות ותיאטרון

* עו"ד ת. מ. בסוק, סגן ראש עירית ת"א־יפו על הנושא: פגישות עם יהדות אמריקה.

* משה גלבוע, לשעבר קונסול כללי של ישראל בא... בעת שביקר קרטר ביהו במושל המדינה — יספר על קשריו עם קרטר ויחסו לישראל.

מראיינים: שלמה נקדימון ושאול מייזליש.

* בתכנית האומנותית הצגה פרחים לאלג'רנון בהשתתפות: אלכס פלג (שחקן תיאטרון הבימה)

תוגש הצעת חוקה [ח]דשה לוועדי עובדים

[...]ה היקה הרשה ובכירית ל־ [...] הפקידיהם של יעודי־העוב־ [...] למועצה ההסתדרות, [...] בפטפטבר כדי להדון ב־ [...] דרכה ובפעולותה של ה־ [...] יות בשנתיים האחרונות. [...] זו הקבע בצורה ברורה את [...] הזכויות של וועדי העוב־ [...] כשך תקופת כהונתם ואת [...] ית הארגוניות המוטלות עלי־

[...]ה זו יוכלו וועדי העובדים [...] נציגות של ההסתדרות במקו־ [...] עבודה, לתפקד כראוי על בסיס [...]ט.

[...]ים אלה אמר מזכ"ל ההסתד־ [...] יוחם משל בבסיבת סיום של [...] למוכירי מועצות פועלים ר־ [...]ים, שנערך במשך 9 חודשים [...] בית ברל מטעם מחלקת ה־ [...] של הוועד הפועל של ההסת־

[...] דברים הספים י. משל, [...] התקנון החדש תוספק כלי־ [...] בות של ועדי העובדים ה־ [...] בעניינים כספיים. אסיפת [...] תבחר 3 מוסדות: וועד [...] העניינים המקצועיים של ה־ [...] הנהלה כספית וועדת בי־ [...] 3 המוסדות יצטרכו למסור [...] שנתי לאסיפת העובדים.

[...] שביתה במקומות עבודה [...] ייחסו לעניין הכרזת שביתה [...] עבודה אמר מר משל, כי [...] פרוצדורה מחייבת שלפיה לא [...] וועד עובדים להכריז שביתה [...] עצמו מהיום למחר, אלא [...] יובא מטעם הוועד לאסיפה [...] של העובדים, שבה ישתתפו [...] נציגי האיגוד המקצועי ומועצת [...]ים. הוועד יציג את הנימוקים [...] שביתה או לנקיטת אמצעים [...], והכרעה בעניין זה תהיה [...] העובדים בהצבעה חשאית.

[...] משל הדגיש, כי לא יהיה עוד [...] שקבוצת מיעוט תשבית את [...] של מאות פועלים כלי לשתף [...] בהכרעה.

[...] פעולת ומפעל ההסתדרות להכ־ [...] וועדי העובדים. כדי שכול נצי־ [...] עסוקים המצוידים בכלכלים [...] מקצוע יעמוד וועדי עובדים [...] השכלה מתאימה לניהול כשא

דרוש אי־ריכוז בענפי העבודה אשר לסכסוכי עבודה בשירות ה־ מדינה אמר משל, כי לא יתכן שב־ תחום פעולתו ובסמכותו של נציב שירות אחד יהיו 60 אלף עובדי המדינה העובדים בענפים רבים ד־ שונים, כגון פועלי רכבת, מכס, דו־ אר, אוצר וכדומה. לדעת מר משל נחוצה כיום רבה יותר של אי־ריכוז (דצנטרליזציה) בענפי העבודה כדי לאפשר לכל קבוצת עובדים סקטו־ ריאלית לנהל את העניינים המקצו־ עיים שלה במקום העבודה. הוא הבי"ע צער על שאין מצד הממשלה היענות לתביעה זו.

מר משל הזכיר שסכסוכי העבודה הקשים ביותר הם בסקטור של עובדי המדינה ועל הממשלה לבדוק מדוע יש מצב כזה. רק ע"י חוקים אי־ אפשר לקיים "יחסי עבודה", אמר.

סיכום עקרוני בין הג"א לכבאות האזרחית

סיכום עקרוני בדבר שילוב מש־ אבי כוח האדם, ההקציבים והציוד בין הג"א לבין מערכת הכבאות ה־ אזרחית, הושג אתמול בפגישה ש־ נערכה בלשכת מנכ"ל משרד ה־ פנים, מר ח"ם קוברסקי, בינו לבין ראש הג"א ת"אלוף יצחק דייד ואנשי מטהו.

בסיכום הפגישה אמר מר קובר־ סקי, כי מטרת השילוב ליצור כצר־ כת מתואמת בין הנעשה במערך הג"א לבין מערכת הכבאות האזר־ חית, תוך הבטחת שיתוף הפעולה בנושאי תוכניות הרכש. יוחד בתקני הציוד והתאמת המערכות.

מונתה ועדה, בראשותו של סמנכ"ל הפנים, מר יעקב מרקוביץ והפקח כבאות ראשי במשרד, מר א. שפיר ונציגי הג"א שתבדוק את ההיבטים השונים של שילוב זה.

נבחרו המועצות הדתיות

תובעים הבטחת זכויותיהן

בכנס ראשי מועצות דתיות וסג־ ניהם שהתקיימה ביום ג' ברחובות, הובעה דרישת ראשי המועצות הד־ תיות וסגניהם לשיפור מעמדם ותנאי

משכורתם. ובתוק לגימלאות אשר הוגש לכנסת.

פתח את הכנס הרב ש. ירושלמי, ראש המועצה הדתית ברחובות ויו"ר הועדה לזכויות ראשי המועצות ה־ דתיות מטעם חבר המועצות הדתיות שמסר על הבעיות ראשי המועצות הדתיות. מר י. ריינוס, מרכז חבר המועצות הדתיות מסר דו"ח במפורט על הכנע עם משרד הדתות בנדון.

בויכוח השתתפו: מר ש. בוקאי סגן יו"ר המוה"ד בת"א, מר ר. נתנאל, ראש המוה"ד בערד, מר ש. וינברג ראש המוה"ד בפ"ת, מר מ. צדוק פ"ם יו"ר המוה"ד בר"ג, מר ש. גלם ראש המוה"ד בקדימה, מר ד. ריינר, ראש המוה"ד ביהוד, מר רקח סגן יו"ר המוה"ד בבת"ים, מר הורק סגן יו"ר המוה"ד בבה"ים ומר חיים כהן סגן יו"ר המוה"ד בת"א.

לאחר הויכות נבחרה ועדה מצומ־ צמת שתטפל בעניין זכויות נבחרי המוה"ד, הוועדה תיפגש בנדון עם שר הדתות וראשי המשרד.

קופ"ח: טרם נחתם הסכם על ביטוח נתמכי סעד

אתמול נתפרסמה הודעת המנהל הכללי של משרד הסעד שנחתם הס־ כם על ביטוח נתמכי סעד בין קופת חולים לבין משרדי הסעד והאוצר.

קופת חולים מבהירה, כי מתנהל משא ומתן בנושא זה אך הוא טרם הסתיים וההסכם עדיין לא נחתם.

הביטוח אמור היה להתבצע ב־ מסגרת ההכנות לחקיקת חוק ביטוח בריאות חובה. חתימת ההסכם אומ־ נם קשורה בקבלת החוק מעיקרו.

קורס ראשון למדריכי שיקום למפגרים

קורס ראשון מסוגו בארץ, להכש־ רת מדריכי שיקום למפגרים, נסהיים במצון למפגרים "כפר נחמן" על יד רעננה.

הקורס שנערך על ידי המדרשה להכשרת עובדים חינוכיים סוציאליים של משרד הסעד, נועד להכשרת מד־ ריכים להעסקה למפגרים בעבודה יצרנית.

דובר משרד הסעד מסר, כי ה־ קורס מבוסס על הנסיון שנרכש בארץ ובחוץ לארץ בשיקומם של מפגרים בעבודה. הכוונה לאותם מפגרים ש־ אובחנו כניתנים לשיקום.

הקורס נמשך 20 חודש ו־17 בוג־ ריו שולבו בעבודה יצרנית עם מפ־ גרים, אשר המגמה היא להכין מפג־ רים, בעלי יכלת, לעבודה יצרנית במשק, המתאימה להם.

נעשה נסיון חשוב בתחום זה ב־ כפר נחמן, שחניכיו שולבו בעבודה בפרדס ובעבודות מקצועיות שונות.

סוחרי המזון ישבתו בראשית אוגוסט

מאת סופרנו הכלכלי

ענפי המזון המאוגדים בהתאחדות הסוחרים הכללית צומדים לקיים ב־ תחילת החודש הבא שביתה של 8 ימים כמחאה נגד חיובם בניהול ספ־ רים ובמס ערך מוסף.

ההחלטה על קיום השביתה התק־ בלה באסיפה של ענפי הכלכלת וה־ מזון שקויימו באחרונה. הנהלת הת־ אחדות הסוחרים תתכנס בשבוע הבא לאישור החלטות אלו ולקביעת מועד השביתה.

יש להנהיג ניהול ספרים בהדרגה

התאחדות הסוחרים טוענת כי היא תומכת עקרונית בניהול ספרים ו־ איננה מתנגדת למס ערך מוסף. אוּ־ לם, לדעתה צריך היה להנהיג זאת באופן הדרגתי. לפי התכנית — מציין מזכיר התאחדות הסוחרים מ. פרלוק — אכן היה צריך להכניס את כל הנישומים למעגל ניהול ספרים רק ב־1978. רק בשל הנהגת מס ערך מוסף הוחלט להקדים את חובת ניהול הספרים.

הסוחרים טוענים כי תנאי עבודתם המיוחדים — עומס גדול של שעות עבודה, עבודה קשה, אינם מאפשרים להם לנהל ספרים ובתנאים הקיימים אין הם יכולים למלא אחרי החובה שהוטלה עליהם.

תרומה לצה"ל

הוועד הארצי של עובדי מוסדות הסתדרות הכורים החליט לקרוא ל־ ציבור העובדים במרכז המורים ובס־ ניפים לתרום 2 ימי עבודה עבור צה"ל. התמורה עבור 2 ימי העבודה הועבר ע"י וועד העובדים בצ.ק מי־ יוחד. עובדי ההסתדרות המורים מצ־ טרפים ליתר העובדים בארץ אשר מביעים את הערכתם והוקרתם ל־ צה"ל.

ביטול החזר עינוגים עבור הצגות קולנוע בתל־אביב בלילות שבת

מאת סופרנו בתל־אביב

לרגל חידוש ההסכם בין עירית ת"א יפו לבין התאחדות בעלי בתי קול־ נוע סוכם בהנהלת העיריה — על פי הצעתו של סגן ראש העיריה עו"ד ח. בסוק — לבטל את החזר היטל העינוגים עבור הצגות קולנוע בלילות שבת. העניין הובא לאישורה של ועדת הכספים. יו"ר הועדה ל־ שרותים דתיים, ד"ר ד. רוזן־צבי, ברך על ההסדר החדש ולשאלתנו הוא מסר שהיא תוצאה של מאבקם הממושך של הנציגים הדתיים בעי־ ריה שכעת הוכתר בהצלחה.

ההסדר החדש כותו. יפה באופן רטרואקטיבי החל מ־1.6.76 לתקופה של שנה אחת. העיריה תעביר לבעלי בתי קולנוע החזר היטל עינוגים ב־ שיעור של 29% מההיטל — במרב־ רים יותר, — אחוז אחד נוסף מהיטל העינוגים יועבר לקרן שיפורים משו־ תפת של התאחדות בעלי בתי קול־ נוע שפעלה עד 31.5.76. סכומי ה־ החזר שיועברו לקרן הנ"ל יועדו לעבודות שיפוץ מיוחדות שיקבעו ע"י העיריה. כספי הקרן יוחזקו ב־ עיריה וכל התשלומים יבוצעו על ידה. בעלי בתי קולנוע ימשיכו ל־ בצע שיפוצים ושיפורים בבתי ה־ קולנוע.

למעשה העיריה מפחיתה את ה־ החזר ממנו נהנים בעלי בתי קול־ נוע באחוז אחד — מ־30% ל־25%. — מאחר ואחוז אחד מההחזר, ש־ יועבר לקרן השיפוצים, יהיה ברשות העיריה והוא ישמש לשיפוצים הי־

צונים של בתי קולנוע שיבוצעו במסגרת שיפורים בחזות העיר.

כאמור בתי הקולנוע שבהם מקרי־ נים סרטים בלילות שבת, לא יקבלו החזר על היטל העינוגים שישולם על ידם עבור הכרטיסים שנמכרו בש־ ביל הצגות ליל שבת.

ורסמו כללי בטיחות לגני ילדים

[...] לפיתוח במשרד החינוך ר־ [...] המחלקה להנדסה בטיחות [...] לפיתוח ולגיהות הכינו חוב־ [...] תשמש חומר עיון לארכיטקטים, [...] למהנדסי הערים, למנהלי [...] החינוך ברשויות המקומיות, [...] ולגננות.

[...] איסוף החומר הוטלה על [...] כלל 7 מומחים ורוכז בידי [...] אגף הפיתוח במשרד החינוך, [...] ישראלי, ומנכ"ל המוסד [...] ולגיהות, מר גפהלי עמידן. [...] חומר רב ולאחר עבודת [...] עיבוד במושבת היבר את ה־ [...] שהופיעה בימים אלה ר־

הופצה בקרב כל העוסקים בגני ה־ ילדים.

היוזמה להכנת החוברת באה ב־ עקבות תלונות של מפקחות וגננות שהצביעו לפני אנשי משרד החינוך והתרבות על ליקויים מסויימים ב־ בניית גני הילדים. ליקויים שב־ הצרותיהם, ליקויים שגרמו ועלולים לגרום לתקלות בטיחותיות ולסיכון חיי ילדים.

החוברת החדשה איננה באה במקום תקנות, החוקים והוראות הבניה, שפורסמו בעבר, אלא בנוסף להם והיא נועדה להנחות את העוסקים בבניית גני ילדים, בהגבה להבטיח רמת בטיחות אופטימלית.

"קייטנות שכונתיות" במקום קייטנות מרכזיות" — בתל־אביב

[...]טנות שכונתיות" במקום קייט־ [...] מרכזיות" היא השיטה החדשה [...] עיית תל־אביב במסגרת מפעלי־ [...] המסורתיים שבהם משתתפים ה־ [...] אלפים תלמידים־קייטנים ב־ [...] שונים בעיר.

[...] החידוש בשיטה נמסר אתמול [...] שערך ראש העיריה מר שלמה [...] אהדות מן הקייטנות.

[...] הסעות שבהם נתקל ראש [...] בסיורו היתה — המחסור ב־ [...] ים מקצועיים להדרכה בקייט־

נות. מסתבר כי סבלת השכר של משרד החינוך איננה מושכת מדריכים מיומנים. הללו מעדיפים קייטנות פרטיות שבהם השכר גבוה יותר, ואילו החסר בקייטנות העירוניות מתמלא במדריכים לא מקצועיים.

למרות הקשיים הצליח מפעל ה־ קייטנות לקיים 53 קייטנות בבתי־ ספר ובבתי נוער שכונתיים ו־51 קייטנות נוספות לגני ילדים. הללו קלטו 8500 ילד בגילאי גן וביה"ס עד כתה ו'.

כן נפתחו 8500 קייטנות בגבעה עליה עבור 400 תלמידים מיפו, ובגן התקוה ל־500 ילדי השכונה וכפר שלם. לרשות תלמידי היכן בצפון העיר הועמד פארק הירקון, שמשך אליו 300 גמנזיסטים. 200 תלמידים נוספים בילו בקייטנה בחוות החקל־ אית בחולות נפוליון.

מר שלמה להט מסר, כי נקבעו 5 דרגות תשלום בהתאם לאזורי ה־ מגורים והמצב הסוציאלי של משפ־ חות הנרשמים. התשלומים נעים בין 50 ל"י ל־350 ל"י לילד. עוד ציין כי להט את חשיבותה של ההדרכה ביסוד להצלחת הקייטנה. הוא קיבל בידע מפורט כפי מנהל האגף ל־ תרבות נוער וספורט ב. פורים ו־ מנהל מפעל הקייטנות העירוניות א. לוינסקי.

צוות של 500 מדריכים ומנהלי הקייטנות מלווים את 10 אלפים ה־ קייטנים הצעירים.

[...]ערת המכפלה תהיה [...]ה ביום ראשון אחה"צ

[...] ראשון, 25.7.76, תהיה מערת [...] בחברון סגורה למבקרים [...] וישראלים) בין השעות 15.30.

[...]כי מערכות סטריאו נלכדו במירדף

[...]דף ברחובות תל־אביב, נעצרו לפנות בוקר 3 גברים שפרצו לכוחרי אלקטרוניקה בכיכר [...] בתל־אביב וגנבו משם מע־ סטריאו. התברר כי הם הש־ במכונית גנובה, ניפצו את החנות בלבנים ולאחר מכן כמה מערכות סטריאו בשווי ל"י.

[...]ה הפיצויים לבדואים — מופרז; [...]יבחנו מחדש את תביעותיהם

[...]מאת סופרנו בכנסת

[...] הלבלה קבעה אתמול [...] צת הוועדה הפיננסשרדית [...] בתביעות הבדואים, כי [...] גובה הפיצויים הניצע [...] להם, מופרז ויש לברוק מ־ [...] את שיעור הפיצויים, זהן [...] לערן בהוק את זכות [...] על הקרקע.

[...]אים הגישו כ־3 אלפי תב־

עות הסתכסכות על בעיית של כ־ מליון וחצי דינאב קרקע. בבחינה מקצועית אין לזה אחיזה, אך לפנים משורת הדין הוצע לתת להם סכום של כחצי מיליארד לירות פיצויים ועוד כ־150 אלף דינאם קרקע לח־ ליפין.

ועדת הכלכלה, ברוב קולות, סיב־ כה — כאמור — שהעניין מחייב בדיקה מחדש. נציג הבדואים, ח"כ המאד אבו רביע והברי הסיעות אמרו לפיפרנו שהם מתנגדים להח־ לטת הועדה.

נדחתה בקשה לאסור העברת רכוש חברות החברים ב"אגד"

השופט המחוזי שלמה לובנברג דחה אתמול את בקשתם של חכישה מחברי "אגד" לאסור על חברות־ החברים להעביד את רכושן ל"אגד", כדי למכור אותו לשם הקטנת חוב חב־ רות הקואופרטיב.

במהלך הדיון הובר, כי מאז המ־ ליצה ועדת גולומב כי הממשלה תסייע לקואופרטיב בתנאי שהוא ימ־ כור את נכסי חברות־ההברים, נתנה הממשלה לאגד סכום של 250 מיל־ יון ל"י. איש הכספים של הקואופרטיב אמר בבית המשפט כי הוא מעריך את חובות הקואופרטיב ב־600 מיליון ל"י.

חברות־ההברים — ניצביא, מפעל־ תחנות ובית אגד — הן חברות שמניותיהן בידי חברי אגד והן מחזיקות רכוש רב. ובכלל זה תחנות האוטובוסים הגדולות ברחבי הארץ, בית אג"ד בתל־אביב, מוסכים, קרקע ועוד.

השופט: הודיע המצב הכספי של אגד

השופט סקר את כיכלול הבעיות של הקואופרטיב וקבע כי מצבו ה־ כספי של אג"ד הורע עד כדי כך שלא יכול היה להמשיך לפעול ד־ לשלם משכורות לחבריו ולעובדיו. להנהלת אג"ד לא היתה ברירה, אלא לקבל את ההמלצה של ועדת גולומב בדבר מכירת רכוש חברות החברים, כי אחרת הקואופרטיב היה מתמוטט. מכאן הסיק השופט כי מכירת הרכוש הוא צורך חיוני. אין כפי פגיעה בחלק מן החברים — כפי שטענו המבקשים — אלא פגיעה בכל חברי אג"ד. רוב חברי אג"ד והנהלתו קיבלו תנאי זה כהכרח ברי־ רה ולכן נדחתה הטענה כאילו יש בכשעה זה משום "עושק המיעוט".

השופט הזכיר כי חברי אג"ד פנו לבית המשפט בבקשה לאסור את מכירת נכסי־החברים, אחרי שהממ־ שלה נתנה לאג"ד את הסכום של 250 מיליון ל"י.

השופט העיר, כי גם הטענה בדבר פגיעה בחברי אג"ד נופלת, שכן אם הממשלה לא היתה מזרימה כספים לקואופרטיב הוא היה מתמוטט וכל החברים היו נפגעים בצורה עוד יותר קשה.

מצבם של הברי אג"ד לא יפגע, מכיוון שהם יקבלו תעודות־פקדון צמודות למדד בעד רכוש החברות שיימכר, ותעודות אלה אפשר יהיה לפדות.

מכאן מסיק השופט כי החלטות הנהלת אג"ד וההחלטות של הנהלות חברות־ההברים היו לטובה הקואופ־ רטיב.

המהנדס שארה"ב ביקשה הסגרתו נצטווה להתייצב יום־יום במשטרה

המהנדס דב כהן מנתניה שממשלת ארה"ב מבקשת את הסגרתו, נצטווה להתייצב בתחנת המשטרה בכל יום השכם בבוקר (עד השעה 4.30) עד שתתברר בקשה ההסגרה בבית ה־ משפט — כך קבע אתמול השופט המחוזי יוסף הריש בת"א.

בפני השופט הוגשה בקשה לעצור את המהנדס כהן עד תום ההליכים המשפטיים בבקשת ההסגרה נגדו. שופט שלום בירושלים הורה אבנם לשחרר את המבוקש בערבות בנקאית של חצי מיליון לירות, אולם האיש טען כי ערבות בנקאית כה גבוהה כבולה כפקודה בעצר. השופט המחוזי הורה הפ־כך להקטין את הערבות ל־130 אלף לירות בזוכבים או ער־ בות בנקאית, וציווה על החשוד להתייצב יום־יום במשטרה.

דב כהן מבוקש ע"י ממשלת ארה"ב כנאשם באישומים של שנ־ מעשי מרמה. הוא היה עוזר למהנדס העיר נאוי שבאינדיאנה וכתפקידו היה לאשר עבודות של קבלנים בש־ ביל העיריה. שני קבלנים שסללו כבישים בשביל עירית גארי, התלוננו כי כהן קיבל מהם 47 אלף דולר ב־ שנים 1971 ו־1974. לדברי התלונה תשעו הקבלנים, כי אם לא ישלמו את הכסף — לא יקבלו עבודות מ־ העיריה, או שכספי־הם יעוכבו. בשל כך הוגש נגדו כתב אישום והוגשה בקשה להסגירו.

התובע אמר בבית המשפט כי אחרי שהתחילה החקירה נגד כהן הוא בא לארץ, וסירב לחזור לארה"ב להקירה.

כהן טען בבית המשפט כי עלה לארץ לראשונה ב־1948, וב־1961 ירד לארה"ב. ב־1972 פרש מתפקידו מטעמי בריאות וחזר ועלה לארץ.

הוא הכחיש את התלונות נגדו ו־ ביקש לשחררו בערבות נמוכה יותר. השופט הורה להפקיד את שני דרכוניו של דב כהן במשטרה. וי־ לשחררו בערבות. בבית המשפט הליווה ועובדת בקשתו של שר הפנים להצריע את דב כהן כבר־הסגרה.

נעצר חשוד בהשתתפות בשוד המלטשה

חושב שכונת התקווה בן 26 נעצר כחשוד בהשתתפות בשוד בלטשת היהלומים בתל־אביב, שם נרצח אחד הפועלים.

החשוד שהוא דמות כוכית במש־ טרה, מכחיש כל קשר לפרשה. נגד החשיד החדש אין כל ראייה של ממש והוא נעצר על סמך מידע מודי־ עיני. כפי שנמסר הוא יעבדה בככר נת אכת. ואם לא יתקבל נגדו חומר חדש, הוא ישוחרר בתום תקופה ההכבוש שלו. החשוד אחר שנעצר לחקירה הכבוע שוחרר בכלל שהובא לבית־משפט.

הצוות החוקר את שוד היהלומים בירהוב בן־אביגדור בתל־אביב נתקל בקשיים בפיענות הפרשה ואין לו

כל מיבצאים של ממש שיוכל להאחז בהם. במקום הפשע נמצאו טביעות אצבע על שקית יהלומים ועל כדורים בכהסכנית העיור שנשכסו השודדים בבקום, אך אין סבורים כי הטבי־ עות שייכות לפיצע השוד. ייתכן כהן שייכות לפועלים בבניין שמשו לעזרה בזמן השוד לפני שהשודדים הטביעות לא זוהו בכשטרה.

החוקרים סבורים כי היהלומים ה־ שדודים נמצאים עדיין בקום כהר בארץ וכי השודדים מהכים לשעת כושר כדי שיוכלו להבריח אותם מהארץ, או למכור אותם בהידה לבעלי בלטשות. כזכור היה ההלוי־ בים השדודים בלתי כעובדים בחל־ קם, לכן קיים הששש כי לאחר שילו־ בשי לא יוכלו עוד להזהות.

חילוקי דעות בין האקדמאים לבין ועדת השרים לענייני שכר

הוועדה לענייני אקדמאים בהסתד־ רות החליטה אתמול להיות את ה־ פירוש של ועדת השרים לענייני שכר להסכמי המסגרת שנחתמו בין ה־ הסתדרות לבין המעסיקים הציבוריים. לפי פירוש זה על המעסיקים להבגע בהיכנם למו"מ עם איגודים מקצו־ עיים על היחוד הסכמי העבודה ו־ זאת על יסוד חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

הוועדה לענייני אקדמאים שוכרת לעצמה את הזכות, באם הנסיבות

יחייבו זאת, לנקוט בצעדים מתאי־ מים כדי להביא לשינוי החלטת ועד־ דת השרים.

עוד החליטה הוועדה לאקדמאים כי לאחר שוועדת השרים הבינה, עני־ יניה, נבונות לקיום דיונים בין ה־ מבסיקים הציבוריים לבין האיגודים על בעיות שאינן קשורות לשכר, יהיהלו דיונים אלה בינים הקיבוצים בתוך הנחה שבהלכם נבן יהיה לפ־ תור כמה בעיות בעשיות.

"מפגש ירושלים — חוצות היוצר"

מבצע מחילות מסוגים ברחובות ה־ בירה יפתח ביום שלישי ההריב את ארועי "מפגש ירושלים", אשר יימש־ כו עד סוף חודש אוגוסט.

במבצע ישתתפו להקות מחול מ־ ארה"ב, תורכיה, פורטוריקו, הולנד, בערב־גרבניה וסקוטלנד, וכן להקות מחול ישראליות ביוצאי הודו, בוכ־ דיסטן, בוכרה וגרוזיה — כולם ב־ הלבושותיהן המסורתיות. המבצע יצא מתחנת הרוח בינין משה ו־ יסתיים ב"גן העצמאות", שם תערך הופעה של כל הלהקות והרקדה ה־ מונית של קהל הצופים, להקות ה־

מחול הזרות המשתתפות בפתיחת ה־ מפגש הגיעו ארצה להשתתף בפס־ טיבל המחול הבינלאומי הנערך ב־ חיפה.

ארועי "מפגש ירושלים" יתקיימו במקביל ליריד המסורתי "חוצות ה־ יוצר", אשר ייפתח בראשית חודש אוגוסט. באירועי המפגש יוכלו יב־ קרים ותיירים לפגוש פנים אל פנים עם אומנים ואמנים ישראלים.

השנה הורחבה במסגרת היריד וה־ מבקרים יוכלו לשלב סיור בין דוכני היריד עם צפיה ללא תשלום בשירה של אירועי תרבות ובידור, אשר יוצגו ב"גן בישול" במאת היריד.

האורפאלים בשכונת נחלת ציון

(סוף מעמוד 7)

ליפות מלים בספר, קטעי משפטים בשפה שמד־ [...] רק להן ימשבלה בביטול רשות מאחותה [...]ה גאולה פיה ובספרת איך סידרה את בנה [...] הובה לבריות שאכוה לה שאין מקום. "אבותי תבואי מחר, באתי להבהרה אחרי המכה. ראיתי [...] דבר שבוע, שבועיים הילד בבית. כה עשיתי? [...] שתי להזדר הבפקחת שהיא ידועה בנוקשותה, [...]תי את הדלת עלינו, אמרתי לה מה שאמרתי [...] חצי שעה סידר בני בגני". ומי שרוצה לדעת [...] היקם בית־הספר בהלפתו מורה, ישאל את [...]ה. היא תספר כיצד אספה את ההורים דפקה [...] שילהבות והתריעה: "איני רוצה כיתה בצד־ [...] לכל גיל כתה לחוד". איך לילה שלם ציירצל [...] לביתה ההציע הצעות. אבל "השבתי לי [...] אני איני ישנה שגם הוא לא ישן" וכך עם [...] הציל העלתה דרישותיה עד שלקראת הבוקר [...] הבה ביים עם שלוש כיתות ומורות.

עוד פרק בתולדות העם

[...] פיתול בבניין שזוה ובהידד — פתח שנהגה [...] בידיה. בזה הוא עובדיה האה של כשה בצלה [...] נהבה. עוד פרק בתולדות העם היהודי. שכן [...]דית שברה בכלחמת עולם שניה בבבא הבריטי [...] ביהן בשבי הגרבנים, ובכיון שהיה חייל [...] ובכיוון שציצייל אבי כהה כל ביריטי [...] נגע יהרגו 10 שבויים גרבנים — לא התפלה [...] ובהתחלה אבנם השאירו את כולם בדי איכל

ובתנאים קשים אולם אח"כ שלהו אותם לעבודה בחקלאות הגבוכה. כבר אז בזמן המלחמה בינה שלא כל הגרמנים דם נאצים. נהפוך הוא, הגרמנים הכפריים קנאו את הנאצים ומהחסו יפה אל השבויים. לא כן בהעצית. בבחירה לגייר בדיסל־ דורת, שבה "לא אהה "פרבוכשה יהודי".

אשתו עבדה במפעל החלב של בתי הספר ונזהרה עם שני שכיות לא שכעה מכבי דבר והגי דבר בבשך שבונה חודשים. עד שהצליב האדים שבכן בבניין דיד הודיע לה שהוא בשבי. שמח לה בהיבה, בהבה לו ובהתקבלה תשובה — ברנצה. כך התבהר עד שהוחר בתום הבלחבה.

הבי הספרייה? — אפשר כך לשבת שעות מבלי להרגש איך הבבן חולה, לשבוע עוד ועוד, ארא רבבי אסיין רבה. מביאה בהמסבה קערת פה גדילה עם בייצי ובניהה אותה על השולחן, ובאולת פבה הבביאה צלחת עם עגבניות ובצל בשיבן לבה, ישביל הרוה וכלפל שחור, וכים חבים בבים אהה ישבן בבים שניה יבילת.

גבי אביין במפילה בירוליה, לישה בכה את התגבבות הבבי עם הבירבו. נחמה מוסיפה מדי פעם מים חבים לעיסה. גבי אסנין ישה ומהדקת, גאילה ביסיפה בדי פעם שבן בקך יהאם לשה התעריבה בידית החוקות ובוסיפה הבליבים, לשה ובהדקה הרש היטב. בעצר על השולחן בונחות פיתות הציירות הבהבית לבילוי, והנה הציגה בזכנה — בתאבון, עד מאה ועשרים, בן יהיה רצון.

20 מיליון ל"י — לפיתוח תחבורתי בחיפה

שר התחבורה, גד יעקבי, אשר אתמול לעיריית חיפה להתחיל עוד השנה בתיכנון מפורט של "צומת דולפין", הנמצא בקרבת התחנה ה־ מרכזית בחיפה.

בדיון שקיים מר יעקבי עם סגן ראש עירית חיפה, מר יוסף בלו־ שטיין, על ההשלכות התחבורתיות הקשורות בהובלת הפחם לתחנת הכח שתוקם בחדרה, סוכם, כי במסגרת הכנת תשתית התחבורתית הנדרשת להובלת הפחם יש לתת עדיפות ל־ פתרון בעיית "צומת דולפין".

משרד התחבורה יקצה השנה ל־ תיכנון המפורט של הצומת חצי מיליון ל"י.

מר יעקבי הודיע, כי במקביל ל־ התחלת התיכנון המפורט יבדקו מש־ רד התחבורה ועיריית חיפה את הצו־ רך בקידום מהיר יותר של הצומת ואת ההשלכות הכספיות הקשורות בכך.

שר התחבורה וסגן ראש העיר חיפה החליטו עוד על הקמת ועדה משותפת למשרד התחבורה ולעיריית חיפה, לטיפול בתוכנית הפיתוח ה־ תחבורתי של העיר.

מר יעקבי ציין, כי היקף ההש־ קעות התחבורתיות בחיפה יגיע ה־ שנה ל־20 מיליון ל"י, מתוכם יממן משרד התחבורה כ־13 מיליון ל"י בפיתוח רשת הדרכים ו־2.5 מיליון ל"י בעבודות בטיחות, זאת למרות הצמצום בתקציב המדינה ובתקציב משרד התחבורה.

חברי מושב כפר הרא"ה תרמו ל"מבצע יונתן"

מאת סופר "הצופה"

חברי מושב כפר הרא"ה הרמו ל־ קרן ההתנדבות שהוקמה בעקבות "מבצע יונתן", סכום של 32,140 ל"י. חברי המושב העבירו את הסכום ל־ משרד הבטחון בצירוף דברי הערכה לחיילי צה"ל על המבצע המרהיב. מורים חברי המושב תרמו גם ימי חופשה.

נסתיים מחזור בבית־הספר לקצינים בצה"ל

בבית"ס המרכזי לקצינים של צה"ל במצפה רמון, נסתיים אתמול מחזור נוסף של קורס קצינים. תא"ל משה בר־כוכבא מגייסות השריון בירך את הבוגרים והשיף את דרגותיהם של החניכים המצטיינים: סג"ם דוד גל וסג"ם מרדכי גולני.

אזהרה מפני תרופות שנפלו ממכונית

תרופות המיועדות להולי־לב נפלו אתמול בערב ממכוניתו של סוכן תרופות בבבוא החוף ליד תל־אביב. המשטרה מזהירה את הציבור מפני השימוש בתרופות אלה.

המדובר ב־3 קרטונים המכילים 3000 טבליות מסוג קורדיל, המצופות בציפוי סגול וארוזות בנייר אלומי־ יום. הכדורים נעלמו וקיים חשש שאנשים או ילדים ישתמשו בהם. כאחר שיש סכנה בשימוש כזה מצאה המשטרה לנכון להזהיר את הציבור.

נתפסו תכשיטים מוברחים

צעיר הצעירה כבני 23, ישראלים שהורו אתמול לפני הצהריים בבטוס "אל על" מניו יורק, נתפסו ע"י אנשי המכס בנמל התעופה בן־גוריון כשבמזוודותיהם תכשיטים מוברחים בסכום של כ־50 אלף ל"י.

כתב עתיים בנמל התעופה מוסר כי שני הצעירים עברו כל אחד בנפרד במסלול הירוק. אולם אנשי המכס המנוסים חשדו בהם ובשל המזוודה הרבות שהיו להם, וקראו להם אל דוכן לבדיקה. חיפוש קפדני גילה באחת המזוודות מספר שקיות שבהן היו מפוזרים התכשיטים, בעי־ קר תכשיטים מודרניים ששווים רב והם מבוקשים ביותר ע"י נערות ו־ נשים בארץ. הערכה גסה של אנשי המכס קבעה כי שווים של התכשי־ טים אלה כ־50 אלף ל"י, והם הוח־ רמו והועברו לבית המכס.

לא ברור עדיין אם שני הצעירים ישלמו כופר־קנס או שיועמדו ל־ משפט.

לוח הצופה

● בגד קונה הכל רהיטים טלוויזיות מקררים מערכות ותיטולים 832267 .863784

● לישראלים הגרים בארה"ב ובגבא ברשותם כסף ישראלי שרוצים להחליפם (בכל כמות) ניו יורק, טל. 212—964—8377.

● למכירה בפתח־תקוה 3 חדרים + סוכה, יהלום 10, אנסבכר, בבוקר ובערב.

● לקריאת התהילים גליעד בצ"ע, טל' 310311 פתר הקוה, לוחות זכרון בבחירים כוללים.

● להשכרה דירה אידיאלית, 3 חדרים ע"ע ללא ריהוט, קרית הרצוג בני־ברק, 781787, פרט לשבת.

● דירקה, 50 פקידה, בעלת־כוכב, דירה, בעיגנות באשכנזי להי עד 45. 02—814662.

לוח ירושלים

● ...4 + הסקה מרכזית, ק"ב, גבעת שאול, 400,000 02—528414, מ־19.00.

● דירת חדר והצי על גג, בגאולה בהדיים, 02—225355, בעבודה, הי"ס.

● פקיד עם נסיון רב בפקידות מעוניין במשרה הקית בירושלים. לפנות: ת. ד. 732, ירושלים.

● ספרי "ברכת־הכוזרי", "תפילת הדרך", ההוצאה רק ל"ט 50 שפעים. להשיג: "אור־היהדות", ת. ד. 2457 ירושלים.

● הדר מרהט בוילה בגבעת־ המבהר, שיתפות בנוחיות ובטלפון, רק בערב. 02—813849.

● לבוקשים: בבית וגן ב־11 מרהט קמפלה, בהתחלנות, 02—533063.

● דב"ס 4 הדרים, הול גדול ב־ מרכז. 226758. בגורים — מפרדים.

● דב"ס דירת חדר, נוחיות, ב־ מרכז, 226758.

לוח חיפה

● למכירה דירה בת 3 הדרים ב־ רחוב בצלאל, טלפון 641595 (04) כ־ שעה 17.00.

במפלגה ובתנועה

פעולות ארגון ותיקי התנועה, ירושלים

ר' ברוך דובדבני, ראש המרכז ל־ חינוך דתי שליד המרכז העולמי יד־ צה על "פרשת השבוע לאור ימינו", בשבת ב־4.15 אחה"צ, בביהכ"נ של היכל שלמה. מרכזת השיעורים — הח' צפורה גוזיק.

הרב מרדכי קירשבלום, יו"ר עמית של מחלקת העליה והקליטה של ה־ סוכנות היהודית וחבר המרכז העו־ למי, ירצה על "מוסר היהדות לפי פרקי אבות", מחר, ש"ק ב־5.30 אחה"צ, בביהכ"נ של היכל שלמה.

השיעור בחומש ומפרשים, מאת ר' משה גבירצמן, יו"ר ארגון ותיקי התנועה בירושלים, מתקיים בכל שבת בבוקר, ב־7.30, בהיכל שלמה.

הרב חיים צימרמן מגיד את השי־ עור ברמב"ם, הלכות סנהדרין, בכל יום ראשון, בשעה שמונה בערב, ב־ ביהכ"נ של היכל שלמה. השיעורים הם בחסות האגף לתרבות תורנית שליד מחלקת התרבות של עירית ירושלים והיכל שלמה.

הרב הי"של שכטר, אורח "ארגון עולי ארצות המערב", מחר, בהיכל שלמה

מחר, מוצאי־שבת, ב־8.30, תתקיים בהיכל שלמה האספה הכללית ה־ חדישית של "ארגון עולי ארצות ה־ מערב". הנואם האורח יהיה הרב הי"של שכטר, לשעבר נשיא ההסתדרות הכזרחי־הפועל המזרחי בארה"ב ו־ יו"ר מועדון הנשיאים. הרב שכטר יסקור את ההתפתחויות המדיניות באמריקה ויחסן למדינת ישראל. הרב צבי תבורי, נשיא־כבוד של הארגון, ידווח על ההכנות לקראת מפעל ה־ גב"ח השנתי. מר שמשון קרופניק, סגן־הנשיא, ידווח על פעולות קרן הקליטה והסידורים בקשר עם הבנקט השני, והרב מנחם מרקוס, יו"ר ה־ וצה"פ, יסקור את הפעולות השוט־ פות. האספה פתוחה והקהל מוזמן.

המפלגה הדתית לאומית — הפוהמ"י, ירושלים

אזכרה להייל חיים אהרן זיו הי"ד, שנפל על גזוזות התעלה בכ"ו תמוז תש"ל, תתקיים ביום ראשון כ"ז תמוז (25.7.76) בשעה 5 אחה"צ ליד קברו בהר הרצל. המשתתפים כת־ כנסים ליד השער. אחרי האזכרה יתקיים בביהכנ"ס הפוהמ"י רח' חז־ נוביץ 1, לימוד משניות לע"נ. מ־ כירי־מוקיריו מתבקשים להשתתף.

המפד"ל־הפוהמ"י בת"א

במועדון קרית שלום בערב שבת ב־8 שיעור דף היומי ע"י הרב י. שולמן ב־9 שיעור במדרש ע"י הרב ד. זייד. בשבת בבוקר ב־11 שיעור בפרקי אבות ע"י מר יהודה גבל ב־ 12 שיעור במסכת תענית ע"י הרב סגל. שבת אחה"צ ב־4 מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצה הרב י. שולמן.

במועדון סניף נוה שרת ב־11 שי־ עור במדרש ע"י הרב י. ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל ב־4 שיעור תורה ע"י הרב מ. יזדי.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלם א' ב־4 שיעור תורה ע"י הח' יצחק רבי.

בביהכ"נ נוה נתן רח' המעפילים ב־4 שיעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.

בביהכ"נ ליכרון קדושים ביפו שי־ עור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר.

בביהכ"נ שבת אחים רמת ישראל ב־4.30 שעור בהלכה ע"י הרב מ. מזרחי.

במועדון רמת ישראל, דם המכבים 19, שיעור בפרשת השבוע ב־2.30 שיעור בגמרא ב־3.30 ע"י מר א. ארנ־ ברג.

בביהכ"נ בר־אילן ב־10 שיעור ב־ מסכת בבא מציעא ע"י הרב עזרא בר שלום.

בבית ישעיהו צ'לנוב 18 ב־11 שי־ עור במסכת בבא מציעא ע"י הרב מ. נוף.

באהל שם רח' בלפור 3 ב־11 שי־ עור על תפילות ישראל ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

בביהכ"נ הפוהמ"י בהמשך שינקין שיעור במדרש רבא אחרי קבלת שבת שיעור גמרא מסכת פסחים לפני מנחה ע"י הרב מרדכי בהרב.

בביהכ"נ שערי שמים רח' הכפס־ ליב ב־1.30 שיעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ אליהו הנביא שכ' עזרא ב־3.30 שיעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. מלאכי.

בביהכ"נ מגדל עוז רח' ראשל"צ לבנדה ב־ב שיעור באורח חיים ע"י הרב י. מלאכי.

בביהכ"נ שערי ציון רח' לוינסקי 130 ב־4.30 שיעור בפרשת השבוע ע"י הרב י. מלאכי.

במועדון שכ' התקוה רח' צבאם 3 שעה לפני מנחה מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצה דוד העשה יכהן בצלאל.

בביהכ"נ קהל חסידים, רח' רוקח 20. במדרשא לבא בשעה 11 ירצה הרב ש. ז. הכהן על פרשת השבוע ידידי אב. הבנהה מר מאיר קובליו.

תנועת האשה הדתית לאומית, ירושלים

עונג שבת בבנין הרי פישל. פרשת השבוע הגב' מרים ליכט. עיונים בתפילה הגב' שושנה הולצברג. ב־ בית הכרם בפנבנין מרגוע. פרשת ה־ שבוע הרב זולד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית בני־ברק בביועדון ברח' ביסטבורים מסיבת עונג שבת ב־5.30 ירצה הרב וסרייף — פרקי אבות.

מעש הסדר ביום שלישי ב־8.30 בערב בבית הח' מינה הרשקוביץ, פגישת חברות — ירצה ד"ר דוד ביבי"ם — אירועי חדש אב.

תנועת האשה הדתית לאומית המדור לתרבות

פטיפר לחברי המדור. באמורי פתוח יבוליב התרבות. מהורי כי יפתח בחדר שלים בבבין להשתלמות של הנועתנו רח' בית להם 90, ביום ראשון כ"ז הביה.

בבגביה: הי־כוח בין ההברות ו־ בבית הסמינריון — רבבית חוה באייר — מרכזת הסמינריון. שעור: פרקים בבה"ב כספר שמואל — גב' רחל מיבדבני. בעית חינוך להיר מספיהה בימינו — רבבית רחל גריה. מבעד האשה בהלכה — הרב אברהם באייר עירו. בצרית ישוב ארץ ישראל — הרב הגני ברגבון. מקומה של ה־ אבה בהברה הישראלית — הח' רבקה גייס. תנועת האשה הדתית לאומית לקראת הבחירות — הח' מרים יקיר. הלקת מרפים על גוש עציון ע"י רביבת לישראל המהלה הדתית. סייר בעיר העתיקה — תפילה ע"י הכותל המערבי. סייר בירושלים וה־ סביבה. סייר במשעלים.

תנועת האשה הדתית לאומית, סניף תל־אביב

יום שישי: במעון עולים "קסם", רח' ביוהרה 15. מסיבת עונג שבת עם החזן כר יוסף זוה. שירה ושיחה על פרשת־השבוע.

בעין עולים "הייקון", רח' הדר־ קין 60. מסיבת עונג שבת עם החזן יצחק שפירא. שירה ושיחה על פר־ שת־השבוע.

יום ראשון — ירושלים. מעון עו־

בית הכנסת לנוער

ביה"ס "יבנה—נצח־ישראל"

התפילות בליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר ב־8.15 לפני התפילה. ב־7.30 שעור בתלמוד ע"י הרב ישעיהו גגר רבו של ביהכנ"ס. לפני הקריאה לימוד מש־ נויות לזכרם של תלמידי ביה"ס ש־ נפלו.

תורנות בתי מרקחת

יום ששי

ירושלים: סג"ר — רח' קק"ל, טל. 29883; אלקודס אלכבראב — רח' הרון אל רשיד, טל. 283333.

תל־אביב: רח' דמלך ג'ורג' 2 טל. 223721; רח' רבז 15 (פינת ז'בוטינסקי) טל. 446683.

הרצליה והסביבה: קמרר הרצליה — הרצליה, רח' סוקולוב 18, טל. 984353.

רמת־גן: רמה — רח' ז'בוטינסקי 65, טל. 793483.

חולון: מרכז — ככר ויצמן, טל. 845236.

בת־ים: גני בת־ים — רח' ה־ נביאים 3, טל. 885671.

פתח־תקוה: מרכז השרון — חובבי ציון 40, טל. 911078.

שבת

ירושלים: כעלות דפנה — מעלות דפנה בנין 129, טל. 811504.

תל־אביב: רח' נצח ישראל 11, טל. 226545; רח' רבז 15 פינת ז'בוטינסקי) טל. 446692.

הרצליה והסביבה: גולדשטין — ככר דה שליט הרצליה פיתוח, טל. 932342.

רמת־גן: הרצל — הרצל 52, טל. 722372.

חולון: אסותא — רח' סוקולוב 4, טל. 858197.

בת־ים: גני בת ים — רח' ה־ נביאים 3, טל. 885671.

פתח־תקוה: רכל — רוטשילד 89, טל. 911406.

באר־שבע: הנגב — רח' קק"ל 108.

נהריה: הדסה — רח' הרצל 34, טל. 22243.

מוצאי־שבת

ירושלים: כרם אברהם — רח' צפניה 19, טל. 236950; הותנג/יאן — רובע היהודים. טל. 283401.

תל־אביב: רח' די באיר 48, טל. 258046; רח' המלך ג'ורג' 28, טל. 223721.

בבית משפט השלום בירושלים

ת. א. 145/76

הודעה בדבר מכירת מקרקעין

מוצעים בזה למכירה המקרקעין המתוארים להלן בהתאם לפסק דין שניתן על ידי בית המשפט בתיק הנ"ל.

על המעונין בקניית המקרקעין ל־ הגיש הצעתו בכתב תוך 30 יום ביום פרסום מודעה זו. ההצעה הפרט את שמו, מענו ומספר זהותו של המציע ואת המחיר המוצע וי־ צרף עירבון בבטוח שלא יפחת מ־10 אחוז ממחיר המוצע על ידו.

פירוט המקרקעין:

המקום: גוש 30082 חלקה 76/3 רחוב זכריה ירושלים.

השטח: 79 מ"ר.

פרטים: דירה בת 3 הדרים משבה ושירותים בקומה שניה בבית משותף.

מיבה: המקרקעין מיושבים שגויים ומוחזקים בכל חוב ויש־עבוד בסך 250,000—240,000 ל"י.

איל"ן הקר, עו"ד — מפ־ רח' המעלות 2, ירושלים

היום

יום ו', כ"ה תמוז תשל"ו, 23.7.76 פ' מטו"מ

הפרק: משלי ז—ח; המשנה: תרו־ מות א—ב, י—א; הדף: פסחים עד; ההלכה היומית: קצור שו"ע קצד, ו—ז.

שבת

הפרק: משלי ט—י; המשנה: תרומות ג, ב—ג; הדף; היומי: פס־ חים עה; ההלכה היומית: קצור שו"ע קצד—ה, יא—ג.

שידורי ישראל

חדשות

מהדורות חדשות בגלים א', ב', ו־צ', משודרות מדי שעה מ־6 בבוקר עד 1 בלילה.

יומני חדשות

7.05	(ב)	הבוקר הזה
8.05	(צ)	יומן הבוקר
13.00	(ב)	בחצי היום
17.05	(צ)	יומן הערב
19.05	(א)	היום הזה
23.45	(צ)	יומן חצות

רשת א'

07.07 "שחרית מוסיקלית"; 10.15 שי־ דורים להלבשים בחופשה; 11.15 שידורים להורים בחופשה; 12.05 "באתר הצר־ כים"; 13.00 "קיאבוליקה"; 14.10 לאב ול־ ילד; 15.01 "לבלה שבת" — פרשה "בפרת כפאר". הבוונה עפשרית, קריאה בספרי הבנרא, שיחה על הפרשה, פרקי הזנות, שיחה בהלכות שבת — מאת הרב עובדיה יוסף; 16.05 "מוסיקה קלאסית בבקשה".

רשת ב'

06.00 "שמע ישראל", בה סובר אהליך יעקב; וסיכום הבלנת היוסית; 12.30 "ער־ ריב משלנו"; 14.10 "בוקסרבות"; 16.10 "אביבים הרשניים".

רשת ג'

07.05 "על הבוקר"; 09.05 "שיר אתמו שירי"; 12.05 "גד בגביר"; 16.10 "אביבים ושירים".

טלוויזיה בלימית

15.30 — הכביר אוליבטי. הכוונה ילדים; 17.20 — שלום לבוא שבת — לפרשת "בבות כפאר".

מוצאי־שבת

רשת א'

20.45 "סימפוניה"; 21.15 "הבדלה", כל־ זוה בלבה — על כוס של הבדלה; 22.05 "בגינה בזהב"; 00.10 "אפילוג".

רשת ב'

19.55 "צבי־רה"; 20.05 "בירה ובצה ודוה"; 21.05 יומן השבוע; 21.47 סרקי היום בהבלי; 22.05 "קול, סרט אייא", 22.05 אחל־ סיקה; 23.05 "קאטרודירה"; 01.05 רוסא על סיר.

גלי צה"ל

1.53 — על כל פנים; 20.05 — מוזמרש 21.05 — בשורה בכורה; 21.45 — עושים זוה; 22.05 — היום ישיר; 00.05 — צ"י סוף לילה; 02.00 — בנוק עידוד; 02.05 קלאסיקל; 03.05 — לא רוצים לישון.

טלוויזיה בלימית

20.00 — "הר אריאל אריאל" — מאב־ רה, חז"ל על חורבן בית המקדש הרוד־ 21.00 — בטל לחורבנם; 20.30 — גביש; 23.00 — יומן אירוויזיה בהונגריות; 23.30 — הדשות; 23.40 — פרגיס בבה.

סולמות הצגות

המספר הזוכה של

המפעל הגדול בתדירות

תוצאות ההגרלה הגדולה לאוכים השבוע הגדול בשוק השל"ו

100	98	88	83	69	65	18	15	13	4
174	173	164	160	135	116	107			
239	238	232	231	224	210	183	176		
338	335	333	326	324	280	278	244		
428	396	395	387	352	351	349	344		
554	553	525	497	475	459	438	432		
606	603	602	589	582	577	573	564		
630	623	621	619	616	612	609	607		
702	661	665	649	646	644	638	635		
759	742	741	738	730	728	707	706		
952	796	778	785	769	766	764	753		
991	987	979	973	968	966	964	963		
						997	993		

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול בת"א

השבת, מברכין החודש, יעבור לפני התיבה החזן מר יאיר סובר. אחרי התפילה — קידוש לכבוד נשיא קופת גמילות, החסדים שליד ביהכ"נ ה־ גדול, מר יוסף רייטמן.

בביהכנ"ס "בית מרמורשטיין" רח' עמק יזרעאל 80

זמני התפילות: מנחה וקבלת שבת לפי הזמן. שבת בבוקר ב־7.30 שיעור בפרשת השבוע ע"י הרב שמעון פרנקל שליט"א. תפילת שחרית ב־ 8.00. בשבת אחרי תפילה מנחה — סעודה שלישית. בכל יום שני בשבוע ב־7.30 בערב שיעורים בתנ"ך ב־ מחשבת ישראל.

חיפה

בעל תפילה

עם נסיון מעוניין בהצעות לימים הנוראים

לת.ד. 4496 חיפה

22693 למספר

האופרה הישראלית

מיסודה ובנהול: א. דה־פיליפ

22.7	דולי הפגינים / חיפה ארמון
24.7	האלמנה העליזה
26.7	דולי הפגינים
27.7	האלמנה העליזה
28.7	הספר מסביליה — רוסיני
29.7	די פלדרמאוז מאת שטראוס
31.7	האלמנה העליזה
2.8	נדם במרפליו מאת פוציני
3.8	האלמנה העליזה
5.8	די פלדרמאוז
7.8	האלמנה העליזה
9.8	דולי הפגינים
10.8	בפוזי היפמן מאת אופנבאך
11.8	האלמנה העליזה
12.8	האלמנה העליזה — קרית ביאליק אולם בסיון
14.8	האלמנה העליזה

תיאטרון ישראל

24.7.76 במוצ"ש

הבימה:

אמא כרואה: אולם גדול

[illegible]

הצפה

עתון יומי

HAZOFEH DAILY

[illegible]

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות

صكذا من الاصل

נחתם הסכם רציפות זכויות פנסיה

הסכם רציפות זכויות פנסיה בין מרכז השלטון המקומי, נציבות שירות המדינה והסתדרות הפקידים — נחתם אתמול 22.7.76 במרכז השלטון המקומי. על כך מסר דובר מרכז השלטון המקומי, מר יצחק שולמן.

הסכם זה מקיף כ־170 אלף עובדי רשויות מקומיות ועובדי ממשלה המהווים כ־85 אחוז מכלל השכירים המבוטחים בקרנות פנסיה — על כך מסר מר גדעון לב ממרכז השלטון המקומי. כתוצאה מהסכם זה תוכל להתבצע ניידות עובדים הן בתוך הרשויות המקומיות עצמן והן בינן לבין משרדי הממשלה השונים. הסכם זה מעניק לעובד את ההטבות המקסימליות ביציאתו לפנסיה ולפיכך יחושב הדבר בהתאם לדרגתו הגבוהה ביותר במקום העבודה האחרון בו עבד, והכוללת את עשרות שנות עבודתו במקומות בהם עבד במיגזר הציבורי.

נציג שירות המדינה מר יעקב ניצן ציין שהבעיה אשר עמדה בפני העובדים בתוך המיגזר הציבורי נפתרה עתה עם חתימת ההסכם, דבר אשר יקל ללא ספק את ניידות העובדים אליה שואף המשק הציבורי במשך שנים. מזכיר הסתדרות הפקידים מר ברטל הביע את צערו שהסכם מסוג זה נחתם רק עתה למרות שלכאורה צריך היה להחתם כבר בתחילת שנות קום המדינה.

בטקס השתתפו יו"ר ועדת העבודה במרכז השלטון המקומי מר משה צהר שהוא ראש עירית טבריה, מזכיר הסתדרות הפקידים מר ברטל, מנכ"ל עירית ירושלים מר ויינשטיין, רכז לענייני עבודה במרכז השלטון המקומי מר גדעון לב וכן נציגי ההסתדרות, עובדי המדינה, החשב הכללי באוצר והמרכז לבטחון סוציאלי.

הסתדרות עובדי המדינה ממליצה על קיצור תקופת שעות הקיץ

בהמלצה אל ועדי העובדים במשרדי הממשלה לקצר את תקופת שעון הקיץ השנה, ולחזור לעבודה לפי שעות רגילות החל מהראשון בספטמבר 1976 מבלי שזה ישמש תקדים לשנים הבאות, יצאה המזכירות הארצית של הסתדרות עובדי המדינה בישיבתה ביום ה' 22.7.76.

הדיון בו נתקבלה ההמלצה נערך בעקבות החלטת המחלקה לאיגוד מקצועי ופניית שר האוצר לדיון חוזר בדבר תקופת שעות הקיץ השנה.

ריאורגניזציה מקיפה בקווי השירות של „דן"

מאת סופרנו לענייני תחבורה

ריאורגניזציה מקיפה בקווי השירות של „דן", כולל שילוב קווים והעברתם בתוך תל־אביב של קווים מהרצליה, ראשון לציון וחולון, תיכנס לתוקף ב־1 בספטמבר, עם התחלת ביצוע האיחוד בין „אגד" ו„דן".

פרטי האיחוד בין שני הקואופרטיבים סוכמו לאחרונה ועתה יובא הנושא לאישור סופי של המוסדות העליונים בשתי האגודות — מועצת „אגד" והאסיפה הכללית של „דן". בשלב זה יאוחד התפעול של שני הקואופרטיבים והנושאים הכספיים, המשקיים וכו' ישארו לשלב מאוחר יותר. דרך זו נבחרה משום שהתברר כי קשה מאד להתגבר על הבעיות הנ"ל וקל יותר יהיה לתפעל קודם כל את שני הקואופרטיבים במשותף.

שילוב קווים שהביב

לקראת האיחוד סוכם כבר על שילוב קווים שונים והעיקריים שבהם הם אלו של ראשון לציון והרצליה. ממקומות אלה אין כיום תחבורה לתוך ת"א והנוסעים צריכים לנסוע תחילה ב„אגד" לתחנה המרכזית ורק משם להתפצל לקווים של „דן" בתוך העיר. בחולון יש קווים מקבילים של „אגד" הפועלים בתוך ת"א ויהיה צורך לאחד אותם עם קווים של „דן".

„דן" רוצה לחזור להרצליה

„דן" רוצה לחזור להרצליה, שממנה הוא לא פעל עד כה, גם דרך רכישת „יונייטד"־טורס לחברה זו יש קו לבתי המלון של הרצליה ועם רכישתה תקבל „דן" הזכות לקו זה. רכישת „יונייטד" נתקלת בינתיים בקשיים בשל התנגדות מועצת פועלי ת"א, שהבהירה כי לא תפקיר את עובדי „יונייטד". „דן" רוצה לקנות את החברה בלי העובדים שלה. המחיר המוצע של „דן" בעד „יונייטד" הוא כ־30 מיליון ל"י.

נעצר חשוד בהטמנת חומר־הנפץ ב„אגד"

בעקבות הפיצוץ שאירע באוטובוס „אגד" לפני כשבוע נעצר אתמול נער בן 17, בן מיעוטים העובד ברמת־גן, כחשוד בהטמנת חומר הנפץ.

החשוד נעצר לאחר שלדעת החוקרים נמצא דיוקנו דומה לקלסתרון שהופץ בצבור לאחר הפיצוץ. מיד עם מעצר החשוד נערכו חיפושים בדירתו במשולש והוצא לו להבדק במכונת אמת.

בפיצוץ נפצעו כזכור 14 מנוסעי האוטובוס.

בתרומתו של לואי מייזל מקנדה

בית תרבות ע"ש סא"ל יונתן נתניהו יוקם באחד מבסיסי צה"ל

בית תרבות על שם סגן אלוף יונתן נתניהו ז"ל שנפל במבצע אנטבה, יוקם באחד מבסיסי צה"ל, בתרומתו של לואי מייזל, מקנדה.

מר מייזל ביקר בארץ בימי מבצע אנטבה, כדי להשתתף בחתונה של בת למשפחה ששיכלה שני בנים במלחמת יום הכיפורים. הוא הגיש לה שי של 8,000 לירות. כאשר נסע במונית לשדה התעופה בלוד, הבחין בשיירה של מכוניות צבאיות שנסעה לירושלים. נמסר לו שזו שיירת הלוויה של סגן אלוף יונתן נתניהו ז"ל. מיד ביקש מהנהג לחזור לירושלים, כדי להשתתף בלוויה. הוא טילפן לחברת התעופה וביקש לדחות את הנסיעה ליום אחר. אחר הלוויה בהר הרצל התקשר עם ידידו דוד ברגמן איש המפד"ל וחבר מועצת עיריית ירושלים והודיע לו כי הוא תורם 36 אלף לירות, למען הקמת בית על שמו של סא"ל נתניהו ז"ל.

התרומה הגיעה בימים אלה למר ברגמן וזה העביר אותה לידי אשר בן נתן יועצו של שר הביטחון, אשר הבטיח שהוועד למען החייל יקים מבנה על שמו של סגן אלוף יונתן נתניהו.

● נתין קנדי, ג'ורג' פונדס, 26, נעצר בחשד של הצתת ביתה של אישה תושבת רמת השרון. אתמול ציווה שופט השלום בתל־אביב בוריס רפופורט לעצור את החשוד למשך 11 יום ולהעמידו לדין. ב־18 ביולי התפרץ החשוד לביתה של האשה, שנעדרה אותה שעה, והעלה את הדירה באש. נגרם נזק הנאמד ב־200 אלף ל"י.

● אתר חמת־גדר (אל־חמה) נסגר לביקורי הקהל, לרגל שיפוצים הנערכים במקום מטעם ה„חברה הממשלתית לתיירות". עבודת השיפוצים תסתיים, ככל הנראה, בסתיו, — מועד בו יפתח האתר מחדש למבקרים בו.

נהרג בצומת כביש על־ידי רכבת

נהג נהרג ונוסעת נפצעה קשה בהתנגשות בין רכבת למכונית אתמול אחה"צ בכניסה הדרומית לנהריה.

רכבת נוסעים שבאה מחיפה התנגשה במכונית בה נהג חיים ניסים, בן 68, מתל־אביב אשר לא הבחין כנראה ברכבת המתקרבת. הנהג והנוסעת שישבה לידו נאוה גוטרמן בת 36 אף היא מתל־אביב נפצעו קשה והועברו לביה"ח הממשלתי בנהריה, שם מת הנהג מפצעיו.

כתב עתים מציין, כי הכניסה הדרומית לנהריה מועדת לפורענות ובעבר קיפחו מספר אנשים את חייהם בצומת בין הכביש והרכבת. אין מחסום אלא רק פנס מהבהב ופעמון המתריע על התקרבות הרכבת.

שוד תכשיטים ביפו

שודדים שנפצו בסכינים שדדו מבחור שנסע על אפניים תיק ובו תכשיטים ב־200 אלף ל"י.

השוד קרה ברחוב שמעון הצדיק ביפו בעת שהצורף רפאל לוסקי נסע על אופניו עם תיק התכשיטים. שודדים עברו על ידו במכונית „אסקורט" ואחד מהם ירה בו ופצעו ברגלו. לאחר מכן חטפו את התיק ונמלטו.

המשטרה פתחה בחקירה.

התנגדות למלחמה באינפלציה ע"י הקטנת השקעות בתעשייה

מאת סופרנו הכלכלי

מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה, ד"ר מ. מנדלבאום, הביע אתמול את התנגדותו למלחמה באינפלציה ע"י הקטנת השקעות בתעשייה.

אין לפגוע ולצמצם השקעות בתעשיה — אמר — בדברי ברכתו בטכס פתיחה של מרכז מידע על השוק המשותף, שליד היחידה לחקר שווקים בטכניון.

לדעתי, היעד המרכזי של המדיניות הכלכלית צריך להיות המשך הצמיחה הכלכלית. את המלחמה באינפלציה, אמר, צריך לנהל לא רק ע.י צעדים מוניטריים אלא גם בייעול, חיסכון, טכנולוגיה חדשה, וגם השקעות.

יכולת עמידתם של 800 מפעלי תעשייה

מנכ"ל משרד המסחר והתעשיה מסר כי מסתיים עתה סקר מפורט על יכולת עמידתם של 800 מפעלי תעשייה עם ההיערכות לשלב ב' של ההסכם עם „השוק המשותף", שלפיו יתחילו גם בהקלות ייבוא מ„השוק". עם סיום הסקר תעובד תכנית פעולה לכל מפעל, בשיתוף עם התעשיינים וההסתדרות. יתכן, הביע דעתו, כי יהיה צורך גם בחקיקה מתאימה שלפיה לא יפגעו עובדים בשכרם אם הם או המפעלים שהם עבדו בהם יצטרכו לעבור הסבה.

להלן מסר על הסדר של ערבויות ליצואנים למימון ייצוא. הערבויות ינתנו ע"י החברה לביטוח סיכוני סחר חוץ. לפי הערכה ד"ר מנדלבאום נמנע ביצוע עיסקות ייצוא בהיקף של 30—40 מיליון דולר בשל קשיי היצואנים להשיג ערבויות. הסדר אחר בייצוא הוא לגבי מימון השלום כסעיף מוסף. לפי הסדר זה יתנו הבנקים מימון דרוש לכך והיצואנים ישלמו ריבית של 2%.

צפויה הרחבה של ההסכם עם השוק המשותף

סמנכ"ל משרד המסחר והתעשיה לסחר חוץ, ד"ר י. כהן, אמר כי צפויה הרחבה של ההסכם עם ה„שוק" ועתה עובדים לבצע את הנושאים שסוכם לגבי שיתוף פעולה תעשייתי, מחקר ופיתוח. כמו"כ יוכל לביצוע הסעיף בדבר עזרה פיננסית לישראל. להלן מסר על הקמת מרכז סחר בארצות ה„שוק". הראשון כהב נפתח בדיסלדורף.

פרטים על השירותים שמספק מרכז המידע לשוק המשותף שנפתח בת"א מסר מנהלו ד"ר רום.

לורנץ תובע הקמת בית־דין לבדיקת כשרות הבחירות

מאת שאול מייזליש, סופרנו לענייני מפלגות

ח"כ שלמה לורנץ תבע אתמול להקים בי"ד רבני מיוחד לבדיקת האשמותיו נגד סיעת פרוש, בעניין „כשרות הבחירות".

מר פרוש אמר לסופרנו כי „הבוחר יענה בעולן להשמצה לורנץ". על לורנץ לדעת שהשמצתו אותו הוא פגיעה בכבוד אלפי החברים ובכבוד גדולי התורה שבחרו ברשימתי.

הוסיף כי לא פלא שלורנץ לא למד מה שמקובל אפילו באומות העולם „שהמנוצח מושיט ידו לברך את המנצח". פרוש ביקר אתמול אצל הרב מגור, הרב שך, הרב שמואלביץ, הרב אברמסקי, הרב אוירבאך ולדבריו נתנו לו את ברכתם על נצחונו.

מר פרוש מנסה ליצור קואליציה עם הסיעה המרכזית, „אני מעונין בהשתלבות שתי הסיעות", אמר.

חקירה בנסיבות מותם של 3 זקנים בחיפה

משטרת חיפה חוקרת את נסיבות מותם של שני זקנים וזקנה, שנפטרו ביום ד' במקומות שונים בעיר.

יצחק דנקנר, בן 70, תושב תל־אביב נמצא ללא רוח חיים בחדרו במלון ציון בחיפה. משה שורץ, בן 72, מגבעתיים צנח ומת בעת שביקר אצל מכרים ברחוב לאון בלום 24 בחיפה. ואילו יהודית פקר, בת 80, המתגוררת ברחוב הפועל 12, נמצאה מוטלת ללא רוח חיים במטבח ביתה.

בקיצור

● תושב חולון מבוקש ע"י משטרת חיפה כחשוד בהונאת חיילת, לאחר שהתארס עמה בהסכמת הוריה, ולבסוף התברר שהוא נשוי ואב לארבעה ילדים.

● משטרת ירושלים עצרה חמישה צעירים ממזרח העיר ומן העיר העתיקה, החשודים בהתפרצויות לבית מלאכה ברחוב המלאכה, בשכונת מאה שערים ובגניבת רכוש בשמונים אלף ל"י.

● נתין צרפתי נעצר בתל־אביב כחשוד בשימוש בדרכון צרפתי מזוייף, שבאמצעותו נכנס לישראל ב־10 ביולי. החשוד אריק פושרו בן 27, הובא לבית משפט השלום בת"א שם צווה השופט בוריס רפופורט לעצרו למשך 15 ימים.

זכו בהגרלת הפיס

בסך 600,000 ל"י זכה המספר: 497348.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: 411053.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 609753.

בסך 10,000 ל"י זכו המספרים: 628461, 729710.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים הבאים:
342533 333039 136401
699428 616244 518606 452211 382636
748184 733966.

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־08037 24512
81570 72927 71549 57318 28915
99647 82995.

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־18592 20859
67166 37133 24805 32855 23493
82330 68320.

בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־01603 2500
4224 9669.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0085 0368
2207 2186 1937 1467 1411 1098
3879 3698 3011 2705 2510 2423
6358 6248 5593 5215 4761 3993
7462 7315 7013 6543 6465 6428
8453 8344 7768 7654 7606 7599
7746 7098 9822 9288 9037 9004.

בסך 8 ל"י זכו הכרטיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים בספרה: 9.

אפשר להאריך את מלווה חסכון בתנאים מועדפים

כשיגיעו לפדיון באוקטובר

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

בעלי תעודות מלווה החסכון שיגיעו לפדיון באוקטובר הקרוב יוכלו להאריך את המלווה לתקופה נוספת בתנאים מועדפים. במשרד האוצר הוחלט לאפשר לבעלי אגרות אלה להאריך את התקופה לשתי שנים נוספות והפדיונות הם בשנתיים, בדומה לאגרת הסקוריה, ויהנו מהצמדה של 100%, וזאת במקום הצמדה של 90% בסדרות פתוחות בהנפקות בבקור כים. כמו כן תינתן הצמדה למדד של אחד החדשים הקודמים.

היקף אגרות מלווה החסכון שיגיעו לפדיון באוקטובר הוא כ־400 מיליון ל"י. ההנחה היא שההסדר המיוחד יביא לכך שחלק מבעלי האגרות יאריך את המלווה.

בדרך זו תימנע הזרמת כספים גדולה הצפויה בחודש אוקטובר.

הסכם בין ועדי ההורים

של ביה"ס הממ"ד ע"ש רוטשילד ובממלכתי ע"ש פ. ב.ג.

הסכם המסיים מחלוקת בין ועדי ההורים של בית הספר הממלכתי־דתי ע"ש א. ד. רוטשילד וועד בית הספר הממלכתי ע"ש פולה בן־גוריון בדבר השימוש בבית הספר הקיים בעמק המצלבה ויעוד בית הספר החדש באזור שהוחל בבנייתו, נחתם בימים אלה.

על ההסכם חתמו ראשי ועדי ההורים של שני בתי הספר, ביניהם ראש העיר יהושע מצא, סגן ראש העיר והממונה על תיק החינוך יוסף גדיש, וסגן ראש העיר הממונה על תיק הדתות, יוסף גולדשמידט.

חתימת ההסכם התאפשרה לאחר מאמצים ממושכים לשים קץ למחלוקת שהיבשה בשנתיים האחרונות את מהלך הלימודים התקין בשני בתי הספר.

על פי ההסכם תשאר חלוקת החדרים בבנין הקיים ללא שינוי בשנת הלימודים הבאה. כדי לפתור את בעיית הצפיפות בכיתות יוקם בחצר בית הספר מבנה ערוכי בן חמש כיתות, שארבע מהן יוקצו לשימוש בית הספר הממלכתי־דתי. במקביל, נבנה בסמוך בנין חדש המיועד להכבידי בית הספר הממלכתי. עם השלמתו והעברתו לרשות זרם זה, יימסר בנין בית הספר הקיים לרשות הזרם הממלכתי־דתי והבניה הטרומית תפורק.

נמסר, כי סיום הבניה ואיכלוס המבנה צפויים בשנת הלימודים תשל"ח.

גידול של 40% בהיקף התנועה בנמל התעופה בן גוריון

שר התחבורה חנך את התוספת לאולם הנוסעים

שר התחבורה מר גד יעקובי קרא לממשלות ולחברות התעופה הזרות הפועלות בישראל ובמקומות אחרים בעולם להגביר את אמצעי הבטחון הן בנמלי התעופה שלהם והן במטוסיהן. השר הטעים, כי מידת ההיענות לקריאה זו עד כה לא הניחה את דעתנו כל עיקר.

שר התחבורה אמר את דבריו כאשר חנך אתמול בצהריים את התוספת לאולם הנוסעים הנכנסים בנמל התעופה בן גוריון. ע"י תוספת זו הורחב האולם ב־2000 ממ"ר, בבנייתו של אולם זה הושקעו כ־10 מיליון ל"י, ועתה נבנתה לאולם המרווח והמודרני גם כניסה חדשה שדרכה עוברים הנוסעים הנכנסים לבית הנתיבות בנמל.

השר אמר כי האולם החדש מהווה נדבך נוסף בתוכניות השיפור של הנמל וקידומו. הוא ציין עוד, כי בשנים האחרונות פותח הנמל בקצב מהיר והוא מלא את תפקידו בצורה נאותה וטובה כנמל האוויר העיקרי של ישראל. „יחד עם זאת לא יהיה נמל זה יחיד ואני רואה את נמל התעופה בירושלים כנמל בינלאומי נוסף, גם מטעמים מדיניים", אמר השר.

מר יעקובי הוסיף, כי בתכנית הפיתוח של הנמל הארכת מסלולים, פיתוח המרכז הטרמינלי לתעופה הפנים ארצית, שהקלוס את מטוסי ה„ויקאונט" ו„ההרלד" של „ארקיע" והקמת אולם הנוסעים מספר 3. לפי התחזית ל־1976 יעברו בנמל באותה שנה יותר מ־2 מיליון נוסעים נכנסים ויוצאים, כ־25 אחוז יותר מאשתקד.

ב־3 החודשים הראשונים של השנה נרשם גידול של כ־40 אחוז בהיקף התנועה בנמל לעומת אותם החודשים אשתקד. אם מדובר רק בתעופה אזרחית תהיה השנה כ־20 אלף נחיתות והמראות, אולם הנמל משמש גם יסודות תעופתיים אחרים.

משלוח תרופות נוסף נשלח ללבנון

משלוח נוסף של תרופות, שמיכות ואבקת־חלב, תרומת תושבי יהודה ושומרון, נשלח אתמול במטוס הצלב האדום ללבנון, לעזרת נפגעי הקרבות שם.

המשלוח הגיע בשעות הבוקר ממרכזים ביהודה ושומרון, הוטען על המטוס ונשלח למרכז הצלב האדום בביירות.

כתב עתים, בנמל התעופה מוסר כי מטוס של הצלב האדום מדגם „די־סי־6" הגיע מביירות דרך קפריסין, בנהיג הטייס האזרחי המקובל לנמל בן גוריון, וחנה בקצה המסלול. משאיות נהוגות בידי נהגים מהשטחים ומצוידות במספרי רישוי של השטחים הביאו את המטען עד למטוס ושם העמיסוהו אנשי מחלקת הפריקה וטעינה של נמל התעופה. משקל המטען היה כ־11 טונה. מינהלת נמל התעופה שחררה את מטוס הצלב האדום מתשלום אגרת נחיתה ודמי חניה עבור ההסעה.

אין להשהות תשלום תוספת 6 האחוזים לעובדי הסקטורים השונים בענפי הייצור

יש לבצע ללא דיחוי את תשלום תוספת השכר בשיעור 6% לשנה 1976 לעובדי הסקטורים השונים בענפי הייצור בהתאם למדיניות המקצועית של ההסתדרות — החלטה בעניין זה קיבלה אתמול הועדה לענייני אקדמאים על פי הצעתו של יו"ר הועדה ג. בן־ישראל.

משרד הפנים:

„ראש עירית קרית־גת נבחר שלא כחוק"

מאת סופרנו בדרום

„משרד הפנים אינו מכיר בחוקיותה של הישיבה שקיימה האופוזיציה בקריית גת בה נבחר כביכול דוד מגן לראש העיר, ובכך אין בבחירתו תוקף". דברים אלו מסר אמש הממונה על מחוז הדרום במשרד הפנים, מר יצחק ורדימון, שהגיב על הישיבה החפוזה שזימן מר מגן מיד לאחר התפטרותו של ראש העיר מר אריה מאיר.

משרד הפנים הפנה את תשומת ליבם של חברי מועצת העיריה העובדים לכך שבחירת ראש העיר חייבת להעשות תוך שמירה מדוקדקת על הנוהל והחוק ובמיוחד כאשר מדובר באנשים הצריכים לשמש דוגמא לציבור התושבים. למרות אי־הכרת המשרד בבחירה החדשה סביר להניח שגורמים הקרובים יפעלו ה„מדיחים" בהתאם לחוק ובחירתו של מר מגן מובטחת כנראה. בכך תסתיים תקופה של 11 שנה בה כיהן מר אריה מאיר כראש עירית קרית־גת אשר הצעיד עירה בעיתית לרמת עיר תעשיה מפותחת ונקיה.

אישים ומוסדות

— שר הפנים ד"ר יוסף בורג, קיבל אתמול לשיחה את תת אלוף דוד מימון, מפקד רצועת עזה. בפגישה בה השתתף גם מתאם פעולות הפנים בשטחים, ד"ר מ. שחם, נידונו בעיות מוניציפליות ואחרות ברצועת עזה.

— הרב יוסף לוקשטיין דיקן אוניברסיטה בר־אילן ונשיא מועצת בתי הכנסת של ארה"ב ביקר אצל הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן בביתו בתל־אביב, בטרם חזר לארה"ב.

— הרב ד"ר מנחם רקמן והרב פסח ליבוביץ, ששעבר נשיאים של הסתדרות הרבנים באמריקה ביקרו אצל הרב הראשי גורן בלשכתו בירושלים.

— קבוצה של מאה ושלושים נשים פעילות תנועת האשה הדתית לאומית בארה"ב הערוכות סיור־לימודים והיכרות בארץ היו אתמול אורחות רעיית הנשיא במשכן הנשיא בירושלים. במפגש השתתפו גם הגב' סובה סנהדראי והרבנית שרה הרצוג.

בעל תפילה
(קורא בתורה ומרצה)
בעל קול ערב
בהיגוי ישראלי מובהק
מבקש מקום תפילה
● לפנות: טל. 860892

יצא לאור ספר
פירוש על התורה
מאת:
האדמו"ר הצדיק זצ"ל
מקרוניץ' ארה"ב
אפשר להשיג את הספר אצל מר גוטמן אברהם
תל־אביב, רח' פרופ' שור 6
טל. 451466

דרוש שמש
לבית הכנסת רמה
צפון תל־אביב
● לפנות בין מנחה למעריב לבית הכנסת רמה למר משה קיסלר

לימונטה

ישיבת „צפת", צפת
אנו משכירים חדרים
בבנין הנאה והמרווח של הישיבה
החל מ־20.7.76 עד ר"ח אלול תשל"ו
עם ארוחות בקר וערב (פנסיון חלקי)
במחירים נוחים.
בדבר פרטים אפשר לפנות לפי הכתובת:
ישיבת צפת ת. ד. 34 צפת
טל' 067—30727, או 067—32368

ישיבת צפת - צפת
דרושים מורים
לבית הספר התיכון שליד הישיבה
לשנה"ל תשל"ז במקצועות הבאים:
מתמטיקה, אנגלית, לשון
● בהצעות נא לפנות לפי הכתובת: ישיבת צפת ת.ד. 34
צפת טל' 067—30272, 367—31447 067—32368.

לאמנה, אולפנת בני־עקיבא
ת.ד. 144 כפר־סבא
דרושים
לשנת הלימודים תשל"ז
* אם בית
* מדריכה חינוכית
* מזכירה
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים.

למד כתיבה במכונה
תוך 12 שעות
בלבד!
השיטה האורקולית הבינלאומית
היחידה בארץ בשימוש צה"ל
משרדי ממשלה והבנקים הגדולים
קורסים בעברית ובאנגלית מתחילים כל יום!
פיט אנד סאונד
תל־אביב: אלנבי 98, טל. 624281 (8.00—20.00)
ירושלים: המלך ג'ורג' 5 (8.00—13.00, 15.30—19.30)
סגור בימי שישי.

בנק המזרחי המאוחד בע"מ
קרנות נאמנות

מחיר יחידה	מחיר פדיון
186.41	181.91
141.23	137.91
112.04	109.36

סלע
שחם
חלמיש
המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

נולדה לנו למזל טוב
בת
אחות לגיתית — ונבודה
אסתר ודוד רוזנבליט
חיה ויצחק רחן — מתילדה ופנחס רוזנבליט

האוניברסיטה העברית בירושלים

סיום רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל"ז (1976/77)

רישום מועמדים ללימודי „מוסמך" ותעודה בפקולטות ובתיה"ס המפורטים להלן יסתיים ביום ג', ה' באלול תשל"ו 31.8.76, פרט לתחומי הלימודים לידם צויין מועד שונה:

הפקולטה למדעי הרוח (ביה"ס לחינוך והכשרת מורים לבתי"ס תיכוניים — הרישום הסתיים)
הפקולטה למדעי החברה (החוג לפסיכולוגיה — הרישום הסתיים)
ביה"ס למינהל עסקים
הפקולטה למתימטיקה ולמדעי הטבע
ביה"ס למדע שימושי ולטכנולוגיה
הפקולטה לחקלאות
הפקולטה למשפטים
המכון לקרימינולוגיה
ביה"ס לספרנות ולארכיונאות (הרישום הסתיים)
ביה"ס לעבודה סוציאלית — לימודי „מוסמך בעבודה סוציאלית" — הרישום יסתיים ביום 31.8.76; הכשרת מנהלים ועובדים למרכזים קהילתיים — הרישום יסתיים ביום 30.9.76
הפקולטה לרפואה
• מדעי הרפואה הבסיסיים
• נאורוביולוגיה
• בריאות הציבור
• תעודה באופתלמולוגיה
ביה"ס לרוקחות

רישום מועמדים לשנים ב' ו־ג' ל„בוגר" הפטורים, ע"פ תנאי הקבלה, מבחינת כניסה לפקולטות למדעי הרוח, מדעי החברה, מתימטיקה ומדעי הטבע, משפטים ועבודה סוציאלית — יסתיים ביום 31.8.76.

סדרי הרישום

בעל תעודת בגרות ישראלית או בעל תעודת בגרות מחו"ל שלמד במוסד להשכלה גבוהה בארץ, שנה אחת לפחות, יפנה אישית או בכתב ל„אקדמוך", ת.ד. 41, גבעת רם, ירושלים, ויקבל את ה„מדריך לתלמיד החדש" וטפסי רישום תמורת 8.— ל"י (ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא יישלח המדריך).

מועמד ללימודי „מוסמך" או תעודה בפקולטות/בתיה"ס: מדעי הטבע, רפואה, רוקחות, עבודה סוציאלית וספרנות וארכיונאות — חייב לפנות לפקולטה/ביה"ס לשם ייעוץ.

מועמד ללימודי „מוסמך" בפקולטה למדעי החברה מתבקש להמציא את גליון הציונים בשלושה עותקים.

תלמיד ותיק באוניברסיטה העברית המבקש להמשיך לימודיו בפקולטה שבה למד — יפנה למזכירות הפקולטה/ביה"ס.

בעל תעודת בגרות שאינה ישראלית ושטרם למד במוסד להשכלה גבוהה בארץ כתלמיד מן המנין, יפנה למשרד לתלמידי חו"ל, הר־הצופים, ירושלים.

אוניברסיטת בר־אילן

מודיעים בזה על המשך רשום מועמדים לקראת התואר השני לשנה"ל תשל"ז בפקולטות הבאות:

א. בפקולטה למדעי היהדות — תנ"ך, תלמוד, תורה שבעל פה, עבודת גמר (לבנות), ההיסטוריה של עם ישראל, המחשבה היהודית, לשון עברית, ספרות עברית.

ב. בפקולטה למדעי הרוח — פילוסופיה יהודית, פילוסופיה כללית, ספרות כללית, אנגלית, ערבית, בצרפתית, קלסית.

ג. בפקולטה למדעי החברה — כלכלה, סוציולוגיה, מדעי המדינה.

ד. בפקולטה למדעי הטבע — מדעי החי (ביוכימיה, מיקרוביולוגיה, בוטניקה וזואולוגיה), כימיה, פיסיקה, מתמטיקה, מדעי המחשב.

ה. למודי תעודה ומתורגמנות — ** תרגום בכתב ובעל פה (לרבות תרגום סימולטני) בשפות: עברית, אנגלית, צרפתית.

* במחלקות אלה קיימת אפשרות לבחור באחד משני המסלולים הבאים לקראת התואר השני: א) עם עבודת גמר, ב) ללא עבודת גמר.
** הרשום למחלקה לפסיכולוגיה, לעבודה סוציאלית ולחינוך כבר הסתיים.
** הרשום ללמודי תעודה במתורגמנות — יסתיים ביום שישי ג' באב תשל"ו (30.7.76).

בדבר פרטים על המסלולים השונים והדרישות המיוחדות שבכל מקצוע וכן על סדרי רשום ותקנון הלמודים, נא לפנות אל מזכירות המועצה לתואר־שני, אוניברסיטה בר־אילן, רמת־גן החל מיום ל' אדר א' תשל"ו (2.3.76).

קונסרבטוריון „קורונה"
בתי כנסת המעוניינים בחזנים מקצועיים לתפילות הימים הנוראים
יוכלו לפנות לקונסרבטוריון „קורונה" למנהל ציון יקר
● לקבלת פרטים המשרד פתוח בימים א. ב. ה. בשעות 7—4 אחה"צ, או להתקשר בטלפון מס' 288750 בין השעות 9—7 בערב. הכתובת: בן־יהודה 26/א תל־אביב.

האגודה לקידום החינוך
הפנימיה לחינוך תיכון עיוני־דתי
„מתיבתא" ירושלים
(לשעבר ע"ש „הימלפרב")
דרושים
* אם בית מרכזת
— דיור במקום
רצוי בעלת נסיון בתפעול משק במוסד חינוכי
* מדריכים חינוכיים
— דיור במקום
בעלי השכלה תיכונית תורנית ונסיון קודם בעבודה עם בני נוער
* חצרן תחזוקה
בעל ידע ונסיון בעבודות תחזוקה ותיקונים כלליים במקצועות: נגרות, חשמל, אינסטלציה כללית, אינסטלציה סאניטרית וכו'
מועמדים מתאימים לכל אחד מהתפקידים הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב בהקדם לפי הכתובת: ת.ד. 1591 ירושלים
נא לציין על המעטפה שם התפקיד שהמועמד מעוניין בו.
הערה: מקום העבודה הוא ברובע היהודי בעיר העתיקה, ירושלים.

בית החולים שערי צדק
ירושלים
דרוש מנהל מטבח
בעל נסיון בעבודה במטבח
כשר למהדרין
● מעונינים מתבקשים לפנות בכתב למנהל המנגנון בביה"ח, ת"ד 293, ירושלים.

דרושה מזכירה
לתפקיד בכיר של ניהול משרד חשוב בירושלים.
הכישורים הדרושים:
* השכלה אקדמאית.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית.
* נסיון בעבודה משרדית.
התנאים בהתאם לכישורים.
● על המעוניינות להתקשר בטלפון 02—249738 בין השעות 8—13.

המטבח המודרני
ר' עקיבא 20 בני ברק
ארונות מחמרים לפי בחירה
סנדוויץ' ופנל...
יש במבחר עשיר
מראות ואביזרי אמבטיה
במחירים ללא תקדים
מבצע שי חנם שעון מפואר
לכל מזמין ארונות מטבח עד 30.7.76
פרסום פרב

אזכרה לחללי הפלוגה הדתית
חי"ש תל־אביב (בעבר)
תיערך, אי"ה ביום שלישי ערב ר"ח מנחם־אב תשל"ו (27.7.76), בשעה 5 אחה"צ, ליד מצבת הזכרון ביער בן־שמן. אוטובוס מיוחד ייצא בשעה 4.30 אחה"צ מבית הדר תל־אביב
ועדת ההנצחה

במלאת שנה לפטירתה של יקירתנו
פנינה בר־אילן ז"ל
בת רחל ודוד שמש
נעלה לקברה בבורדי הר הזיתים
ונתייחד עם זכרה
בע"ה ביום שלישי, כ"ט תמוז תשל"ו (27.7.76), בשעה 5.00 אחה"צ.
יוצאים מבית הוריה, רח' הפלמ"ח 34 ירושלים, בשעה 4.30 אחה"צ.
המשפחה

ציון לנפש
ד"ר ישעי' (אלכסנדר)
ב"ר יעקב מיטלמן ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום ראשון ה' מנחם־אב תשל"ו (1.8.76)
בשעה 4.00 אחה"צ בבית־הקברות זכרון מאיר
בני־ברק.
המשפחה

אחדות ערבית — בין [חז]ון למציאות

מאת ד"ר יצחק בן גד (מכלוף)

גם רגילים אנו להתפתחויות מרעישות באיזורנו אבל דומה ...ק הפנימי בעולם הערבי בימינו אלה אין לו תקדים מבחינת ...להטו. ידועות לנו התחידות ותחידות הנגד, הרציחות, ההפי... מזימות למיניהם. אבל למרות האמור לעיל טרם פקדה את הערבי תקופה שבה ילבשו המאורעות ממדים כה קיצוניים ...מתם והן בתכיפותם.

...פרץ לאחרונה מרד צבאי ...בנן ומומן בידי שליט לוב ...לקדאפי. בקירבת הכרים ש... בחרטום בירת סודאן ונמ...שה ימים רצופים נהרגו ...שים ואלפים נפצעו. הנזק ...אמד לפי מקורות סודאניים ...יליון דולר.

...הצפונית של סודאן, מצ...יא סבלה מידו הארוכה של לאחרונה נתפש איש השג...לובית בקהיר כאשר הוא ...נר תעמולה נגד משטרו של ...אדאת. האיש גורש ממצרים ...צרים לוב הפכו למהוהים .... תקרית שניה היתה ההת... של שלוש פצצות בעיר ה...ערה מטרו בזאכה גבול ...רים. מצרים האשימה את ...א טמנה פצצות אלה כדי ...צים ותשביז. והתחרבית לאחרונה לעזור לנשיא סו...יירי להתגבר על הקשר ה...ך משטרו מעידה כי מצרים ...לעשות רבות כדי לסלק את ...הלובית מגבולה הדרומי.

משהתברר כי חוקת הליגה נועדה למנוע כל השתלטות של ארץ ערבית אחת על השניה. הלבנונים מעולם לא שכחו שסוריה שכבתה ממזרח לנוטש עין על ארצם ואף טוענת שהיא חלק בלתי נפרד מ„סוריה הגדולה". שלטון האשמים בירדן ובעיראק לטש עין על סוריה בזמנו ואף אמר בגלוי שברצונו להקים את „מדינת הסהר הפורה" שנועדה „לבלוע" את סוריה בתוכה. בספרות המאבק הבין־ערבי ובמיוחד בתקופה נאצר הפכו הססמאות לאחדות ערבית לססמאות בלבד. מדינות „אחיות" ערביות אף הביאו את סכסוכיהן בפני מועצת הבטחון של האו"ם. לבנון וירדן התלוננו ב־1958 — בתקופת מלחמת האזרחים — למועצת הבטחון וטענו שמצרים מתערבת בעניניהן הפנימיים. סעודיה התלוננה ב־1963 נגד מצרים ואילו כווית נגד עיראק ב־1961. אשתקד היינו עדים למחזה חדש בעצרת האו"ם, שר החוץ הסורי עבד אלחים חדאם יצא בהתקפה חזיתית פומבית על מצרים על שחתמה על הסכם הביניים. הנציג המצרי עבד אל־מגיד, הידוע במתינותו, ניצל את רשות הדיבור והשיב מנה אחת אפיים לנציג הסורי. השתצנות של ח'דאם הסורי עוררה תרעומת המצרים, בהתיחסו לסוגיה זו כתב בזמנו מוסא צברי עורכו של העתון המצרי „אלאח'באר" כי ח'דאם הוא אדם מחר: תפקידו — לפצוע את העם המצרי. תכונותיו — שחצנות, ואילו ח'דאם האיש מצדיק את שמו ומשרת את אדוניו (ח'דאם פרושו בערבית משרת).

★

אחדות העמיק ...רוד

...הארגון לאחדות אפריקה ש...ורונה בבמאוריציוס שוב לא ...מדינות הערביות להסתיר ...קי הדעות שביניהן. אלג'י...תה את ההצעה שכוחותיהן ... ומאוריטניה יסוגו מה...ניתן לתושביה הזכות להת...גם מי ישלוט עליהם. אל...דועה בתמיכתה בחזית „ה... הרוצה בסילוק מרוקו ו...יה מהסהרה והקמת משטר ...הה שלה אשר יהנה מתמי...רית ואף לובית. מרוקו ו...יה מאידך איימו בכנס ה...אחדות אפריקה כי יפרשו ...נים אם לא יפסיק הארגון ...שאלות הסהרה אשר היא ...קאי מאוריטני פנימי.

המתחת של עיראק ו...ירין עומדים כוחותיהן של ...ינות אלה זו לזו. המאו...אחרונים בלבנון אשר הפכו ...לים והשמאלנים מתקיפים ...ם אילצו את עיראק — התו...הבת של חזית הסירוב — ...את כוחותיהן לגבולה עם ...העיראקים רצו בכך לאלץ ...ים לשלוח יחידות צבא ... עיראק ובכך אולי להפ...הלחץ הסורי על המחבלים ...בלבנון.

★

עולם ערבי מפולג

הנה לפנינו היום עולם ערבי מפולג ומשוסע אשר המאורעות קורים בו בלהט, באלימות, בעוצמה ובתכיפות. אם המלחמה בישראל לפני פחות משלוש שנים יצרה מידה מסוימת של אחדות במחנה הערבי, בא הסכם הביניים המצרי ישראלי של ספטמבר אשתקד, המאורעות בלבנון, בסהרה, בגבול סוריה עיראק, בסודאן ובמקומות אחרים והחיסלו אחדות זו כמעט כליל. בהתיחסו לריבות הפנימית הקשה הפוקדת בימים אלה את העולם הערבי אמר לאחרונה הנשיא סאדאת: „קללה רובצת עלינו אנו הערבים, כל פעם שאנו מתאחדים קודה משהו ואנו נפרדים". המציאות הערבית של היום ועדויותיהם של הערבים עצמם מראים בעליל כי האחדות הערבית היא יותר חזון מאשר מציאות.

מדיניות „הגדר הטובה"

מאת יעקב אדלשטיין

מדיניות „הגדר הטובה" של ישראל בגבול לבנון, צוברת נקודות זכות למדינה בדעת הקהל, אבל היא יכולה גם להעלם ביום אחד, אם ארגוני המחבלים יחליטו להפסיקה. מה שקרה הוא, שארגוני המחבלים עסוקים בפנים לבנון, ואין להם אפשרות להתפנות כדי לטפל בגבול ישראל. אך ספק שאם אמנם יש במדיניות „הגדר הטובה" משום זכות לישראל לטווח רחוק או קרוב. כשם שנוכחנו כי מדיניות „הגשרים הפתוחים" בין ישראל לירדן, לא השיגה רווחים מדיניים. אלפי הערבים הבאים לביקורי קיץ בישראל; מכל מדינות ערב, אמנם משתכנעים שאין מדינת ישראל, מדינה של השטן, אבל אין זה משנה את עמדתם המדינית. כשם שהיחס לתושבי יהודה והשומרון, וקיום בחירות חפשיות, לא שינה את עמדתם המדינית הבסיסית של תושבים אלה.

הידיעה שישראל מספקת נשק לאנשי הפלנגות הנוצריות בלבנון, הוכחשה, אך ידיעה זו יש לה רקע היסטורי מעניין, ומן הראוי שהנוצרים בלבנון ילמדו לקח. לפני קום המדינה היו מגעים בין ראשי הישוב דאז לבין ראשי העדה הנוצרית בלבנון ונתקיימו פגישות לשם שיתוף פעולה. העדה הנוצרית בלבנון לא הלכה בקו האנטי יהודי של מדינות ערב, והיא התייחסה בחיוב לישוב היהודי בארץ ישראל, מתוך השיקול שכאן קיימת עדה לא מוסלמית, שיש בכוחה לתמוך במעמד של עדות לא מוסלמיות במזרח התיכון. עם קום המדינה נותקו יחסים אלה ולבנון שבשלטון נוצרי, שלחה את צבאה במלחמת תש"ח נגד קום מדינת ישראל. זכור קרב מלכיה, של אנשי ההגנה נגד הצבא הלבנוני. כשלב יותר מאוחר כאשר כוחות צה"ל התגברו, נכבשו 12 כפרים לבנוניים שהוחזרו ללבנון אחרי חתימת הסכם שביתת הנשק. לאחר מכן התברר שהיה זה משגה, משום שסוריה לא כיבדה את אמות המידה והיא סירבה לסגת לגבול המנדט. ההנחה היתה שהדוגמא של החזרת הכפרים ללבנון, תשמש גם את סוריה, אבל סוריה הודיעה שאין לה קשר ללבנון.

מאז חתימת הסכם שביתת הנשק לא השתתף צבא לבנון בשום מלחמה מן המלחמות שפרצו בין ישראל לערב. אבל לבנון השתתפה במערכה המדינית נגד ישראל, יחד עם יתר מדינות ערב, ללא סייגים. הנשיא פראנג'יה נסע לעצרת האו"ם כדי לדבר נגד ישראל בשם כל מדינות ערב. הנוצרים בלבנון סברו שבהשתלבותם במערכה נגד ישראל, ישכחו מהם המוסלמים. הם ביקשו להפקיר את ישראל, למען נחתיהם הם. זו היתה הטעות הגורלית שלהם. אילו הנוצרים בלבנון היו מגלים קו עצמאי בשלהם, מסתייג מן המערכה נגד ישראל להכצה, לשליש או לרביע. היה כיום מצבם שונה. את המלחמה נגד המחבלים היו צריכים להתחיל בראשית בואם של המחבלים ללבנון, ולא כאשר התחזקו.

היהם על השכונה על ידי מתן הנשק פעולה למחבלים נגד ישראל, זה היה המשגה הגורלי שלהם, ומכאן ההחילה ההידרדרות של לבנון כמדינה הפשית. יש להניח כי למרות ההכחשות היו מגעים בין ארגוני הפלנגות לבין נציגים ישראליים, אלא שישראל נמצאת פה בין הפטיש והסדן. הפלנגות נתמכים על ידי סוריה, שמבקשת לרכוש שליטה השפה בלבנון. וזה בדיוק מה שישראל אינה מעוניינת. כלומר, יש כאן התנגשות אינטרסים ברורה בטווח רחוק. בשלב זה אין לפלנגות ברירה אחרת אלא לשתף את סוריה, משום שאין להם הכוחות להלחם נגד ארגוני המחבלים. אבל לבנון בהשפעה סורית, לא תאפשר לפלנגות לקיים מגעים עם ישראל. לכן מבחינתה של ישראל, טוב שהסורים והנוצרים מכים בארגוני המחבלים המונים 15 אלף איש. אולם לטווח רחוק, גם אם הקואליציה של הסורים והנוצרים התגבר לא תצא ישראל נשכרת מן המשטר החדש של לבנון, שיהיה משטר סורי ונתון להשפעה סורית מובהקת. במצב זה מדיניות „הגדר הטובה" — טובה כשלעצמה, אך אין בה כל פתרון מדיני ואין ההשקפה הזאת, של נקודות זכות בצטברית, משתלמת בטווח רחוק לאחר שהסתיים המלחמה בלבנון. זוהי הדילמה שישראל נתונה בה כיום. אילו היה סה לפלנגות להתגבר לבד על כוחות המחבלים, יתכן והיתה צומחת כזה טובה לישראל. אבל ארגוני המחבלים מקבלים סיוע מארצות ערביות רדיקליות, בכוח אדם ובציוד, והם יכולים לעמוד זמן רב בלחץ.

★

ראשי לבנון ומדיניותם ההפכפכנית

במקום זה חתמה ממשלת לבנון על מה שקרוי „הסכם קהיר", שלפיהם ניתנו למחבלים אפשרויות פעולה נגד ישראל מתחום לבנון. והמעשה פינו להם את דרום לבנון כשטח פעולה. המחבלים כמובן לא שמרו על ההסכמים. המדיניות של ממשלת לבנון, מראשית המערכה להתעלם מישראל, ולפתור את בעי...

המלחמה בלבנון — אורך נשימה לישראל

ברור למדי שהמלחמה בלבנון נתנה אורך נשימה לישראל, ומסייעת להרוויח זמן, יחד עם הבחירות לנשיאות בארה"ב, שאף הן מסייעת לישראל להרוויח זמן. אבל זמן הוא ענין טוב, אם יודעים לנצל אותו. הבחירות לנשיאות בארה"ב, שותהות תקופה חדשה בפני ישראל. ההצהרות של המועמד הדמוקרטי ג'ימי קרטר, הן פרו ישראליות מובהקות. אם כי יש מרחק גדול בין ההצהרות שלפני בחירות, לבין המדיניות שמתנהלת לאחר מכן. אין להתרגש לכן מן המצע הדמוקרטי שהוא פרו־ישראלי ולא מן ההצהרות של המועמדים. כל זה לא ישנה את המדיניות האמריקנית בסנטימטר אחד. אם יבחר קרטר, ויש לו סיכויים, יהיה צורך בתקופת מעבר חדשה, עד שהממשל החדש, יגבש מדיניות. הממשל החדש יהיה מורכב מאנשים חדשים שאין להם את הנסיון. עשוי להתברר כי הממשל של פורד—קיסינג'ר היה ממשל פרו־ישראלי, לבדות התמרונים המדיניים שלו. אין לבקש ממשל אמריקני שיתמוך בישראל לאורך כל החזית. אבל בעניינים חשובים ועקרוניים שעמדו על סדר היום הוא תמך בישראל. יש סבורים שמדינאי ישראל עשויים עוד להתגעגע לממשל פורד—קיסינג'ר, שאתו היו להם יחסים הדוקים.

מאחר שארה"ב היא כיום המעצמה היחידה התומכת בישראל, יש צורך להתכונן לקראת הבאות. ממשל של קרטר אם יבוא, יפתח תקופה חדשה, והמדיניות של הממשל יהיה עדיין לוטה בערפל. שעה שאת המדיניות של ממשל פורד מכירים כבר. אם יבואו אישים אחרים במוקדי המדינה, במקום קיסינג'ר, כמו אליוט ריצ'ארדסון שהוא המועמד לשר החוץ הרפובליקני, הרי שישראל תתקל במצבים חדשים. לא פחות קשים, מאשר אם יקום ממשל חדש של קרטר.

מכל האמור לעיל נראה כי אנו עומדים בפני תקופה חדשה שאינה מבשרת טובות. אין לשקוע ברגיעה. אם תסתיים המלחמה בלבנון, יופנה שוב החוד נגד ישראל. מדיניות „הגדר הטובה" תיעלם מן האופק. הגבול יתפס שוב על ידי ארגוני המחבלים, העסוקים כרגע במלחמת פנים. הנוצרים לא יעזרו לישראל, הם ישתלבו שוב במדיניות הערבית הכוללת. הם לא יעיזו לנהל מדיניות עצמאית. אין להם את העוז ואת הכוחות לכך. הדעה הנפוצה היא שסוריה תתגבר בסופו של דבר על המחבלים ותשליט סדר בלבנון, זה יהיה סדר בחסות סוריה. ואז לבנון תיהפך סניף לסוריה, שבו תוכל סוריה להשתמש בעת הצורך גם למטרות צבאיות. הנוצרים לא יעיזו להתנגד לסוריה. שכן הם חיים בחסותה.

★

בפתחה של תקופה

אין ללמוד ראיה כמבצע „יונתן" שהרים את המוראל של תושבי המדינה, ובוודאי לא כן ההצלחה המדינית באו"ם, כאשר זו הפעם הראשונה נשבר הכוח הסובייטי־ערבי ומכונת ההצבעות לא פעלה כמצופה. המערב מפולג. כל אחת ממדינותיו למרות התארגנותם בנושים, מנהלת מדיניות משלה. במצב זה פילוג העולם החפשי, כאשר מדינות רבות פוזלות לעבר הערבים, הרי שבמצב כה מדינית נוספת בהצבעה הבימהון, יתגלה שוב פילוגו של המערב והכול יחזורו להיות כפי שהיה קודם. אפשר לומר כי ישראל גרמה זו פעם ראשונה לאחר הרבה שנים לאיחוד של המערב. אבל לצערנו לפעם אחת בלבד.

בפתחה של תקופה זו, לאחר המלחמה בלבנון ולאחר הבחירות לנשיאות, יהיה צורך לנקוט יוזמה חדשית. יוסיעו להתיצם חדשים. יתכן היל תקופה של מתיחות על סף מלחמה. הרוסים נמצאים עתה בכצב סובב באיזור. סוריה שעליה הם בונים, פועלת בניגוד למדיניותם, והיא תומכת בכוחות הימין בלבנון. אי שביעות רצון ממדיניות זו של סוריה, בוטאה כבר פעמים מספר בכלי התקשורת הסובייטיים. אבל גם לרוסיה אין העוז לאיים על סוריה. אם בניתוק צינור הציוד הצבאי ואם באיומים אחרים. למעשה המדיניות הסובייטית במזרח התיכון. זוהי נקודה לזכותה של ישראל. מדיניות הגדר הטובה תימשך עד לפתחה של תקופה חדשה הקשיה להיות הרת סכנות.

„תכנית" מחפשת מפלגה"

מאת משה גלידאי

מדינת ישראל ניצבת על סף הבחירות לכנסת התשיעית והמפלגות כבר נערכות לקראתן. ישנן מפלגות המחפשות תכנית פוליטית, כלכלית חברתית — מצע שיגישו אותו לציבור הבוחרים. לעומתן מצויים אישים שבידם תכניות המתיימרות לתת תשובה ומרפא לכל מדווי המדינה, המוסריים הסוציאליים ולשנות במחי־יד את המבנה הרקוב של השלטון והם מחפשים רק מפלגה שתאמץ אותן.

מפלגת העבודה שב„גן השעשועים" התמיבתי שלה קיימת מריטה־עוצמת הדחיה של „בצים" ו„יונים", שאינם בהולים גם במסילה אישית — טורחת קשה מאוד כיצד לקיים אחדות מינימאלית בתוכה ולשמור על שלימות המסגרת ואגב כך גם על שלמות המערך עם מפ"ם. כך צצות ביפות ה„מגוונים" בעלי השקפות מדיניות קוטביות ומנוגדות — נגד יריב משותף במערכה על השלטון במפלגה, ובאמצעותו, על ראשות השלטון במדינה.

כך, למשל, יכול ח"כ אבא אבן, שאינו יכול לשכוח את „היום הקודר ביותר בחייו" כאשר לא צורף לממשלה רבין וסולק מכהונתו כשר החוץ — לקיים שיחות עם יריבו הפוליטי המושבע, שר הביטחון ש. פרס, ואפילו עם ח"כ מ. דיין, שאף הוא אינו מחסידיו הנלהבים של ראש הממשלה הנוכחי. וכאשר מר אבן נשאל בראיון עם עיתונאי „על המשמר", אם יציג את מועמדותו לראשות הממשלה לאחר הבחירות הבאות, — ענה בעברית המלוטשה שלו מלווה בקורטוב של יהדות: „הסימנים מעידים ששני „הכוכבים" הללו (רבין ופרס) עומדים להיות שוב במירוץ. לא כתוב בשום מקום שרק לשני חברים אלה הזכות להעמיד עצמם לבחירה. קראתי את הביאוגרפיות שלהם, הציונות ההשכלתיות החברתיות והציבוריות. קריאה זו לא ספקה בי צניעות כל־כך תהומית, כדי לחשוב שאסור לי להתמודד. יש להניח שיהיה, איפוא, מירוץ ויהיו כמה מועמדים".

★

התכנית המדינית של ח"כ אבן

וכדי להיות ראוי למועמדות לראשות הממשלה, כבר עיבד מר אבן תכנית מדינית למפלגתו, שבה סטייה מהותית לכה כ„מצע 14 העיקרים" שאיתו הלכה מפלגת העבודה לבחירות הקודמות — ובראש וראשונה „תכנית שלום המבוססת על פשרה טריטוריאלית בכל הגזרות ותבונות להביא את הזהות הפלשתינית לידי ביטוי במדינה ירדנית אשר מאחר יותר תורכב מהשטחים שיפונו בגדה המערבית וברצועת עזה ומהשטחים הנמצאים כבר בריבונות ערבית ממזרח לירדן, כך שיהיו שתי מדינות בשטח של ארץ ישראל".

בעל התכנית דוחה את המחשבה כי „עדכון והבהרה של 14 הנקודות מהוים סטייה נמרצת עד כדי כך, שמי שהיה יכול לחיות עם 14 הנקודות לא יוכל לחיות עם המהדורה המעודכנת". אלא שהנהגותיו האופטימיות של ח"כ אבן אינן כל כך וראיות, אצל חברי מפלגת העבודה האחרים החוששים מהתפוררות המפלגה, אם כי מצד אחר תכנית פשרנית כזו, עשויה דווקא לסייע בשמירה על שלמות המערך עם מפ"ם.

☆

ו„מאמצי ההצלה" של תקוע

כדי להציל את שלמות העבודה, נרתם לאחרונה מר יוסף תקוע, לשעבר שגריר ישראל באו"ם, ששם הצטיין כאקטיביסט „נצי" מובהק. מר תקוע „תפר" איפוא פרוגרמה משלו למפלגתו שלדעתו עשויה לאחד את היונים ואת הנצים שבה ויחד עם זאת להחזיק את מפ"ם בתוך המערך. הדרך המובילה לאחדות זה כזו, לדעתו של נשיא אוניברסיטת הנגב, היא חלוקה למשעי, לאחר שיוסר מבנה המכשול העיקרי, השאיפות להתנחלות יהודית ביהודה ושומרון, ההתמקדות היום בנקודה אחת, „בסבסטיה" — גרעין „אלון מורה" במחנה קדום.

הפרוגרמה של תקוע פשוטה לגמרי: נכונות לפשרה טריטוריאלית ביהודה ובשומרון תוך ביטול ההתחייבות של הממשלה ללכת לבחירות בנושא זה, דבר שמפ"ם מבקשת אותו מזמן, ואף ה„יונים" במפלגת העבודה עצמו תומכים בו. ל„נצים" מבטיח תקוע, — לאחר שיהודה ושומרון יוחזרו לחוסיין או יימסרו לשליט אחר במדינת ירדן שנועדה להיות מדינתם של הפלשתינאים — קצת התנחלות יהודית ביהודה ושומרון, ובכך ישמיט את הקרקע מתחת ל„יונים" הטוענים שהתנחלות כזו מונעת שלום...

כך מרחפות באוויר מפלגת העבודה, תכניות מתכניות שונות, המוצעות כמצע שלה לקראת הבחירות הבאות.

☆

„שמלה לי — קצין אהיה לך"

ובעוד מפלגת העבודה מחפשת תכנית שתשמור על שלמותה ואחדותה, קמו גנרלים ותיקים ופרופסורים ובידם תכניות „כליליות השלמות" ומחפשים רק מסגרת ארגונית, — מפלגה שתאמץ אותן לעצמה בדרך הפרפרזה — „שמלה לי — קצין אהיה לך".

וכדרך כל רופאי חולים, יש תחילה לקבוע את הדיאגנוזה. לפתע קם הארכיאולוג פרופ' יגאל ידין וכרופא כתוך המפירות וקובע בפסקנות: השלטון משותק, ראש הממשלה אינו מתפקד, מסקנות של ועדות ציבוריות חשובות נקברות בוועדות משנה ונידונות לקיפאון. הממשלה מסורבלת ושיטות עבודתה אבסורדיות.

הנה, למשל, בנושא כה רגיש כמו הצלת החטופים באוגנדה. „מתאספים שר הבטחון, שר הבריאות, שר השלטון ושר החינוך ויושבים יומם ולילה, כדי להשיב מה לעשות. האם אין לממשלה מבנה מתאים שיטפל בבעיות אלה?"

„אנו פה עם ראש יהודי וזה יתרון על אוגנדה. אך איבדנו לנו ערכים ואבד החזון. אך לא יתכן שאיש ככל הישר בעיניו יעשה".

„מבצע אנטבה" — היו לו כמובן שני אספקטים שהצריכו שיקול רב ואחראי: הצד הצבאי־הביצועי — שכולו נתון בידי מפקדיו של צה"ל. ואכן אלה הכינו אותו לכל פרטיו ודקדוקיו; ומכאן גם התוצאה המזהירה. אבל היה לו למבצע, גם צד מדיני־מוסרי שדרש עיון רב ונטילת אחריות כבדה, אם להעמיד בסכנה חייהם של למעלה ממאה ישראלים ויהודים, או אולי להיכנע לדרישות החוטפים ולשחרר מחבלים מכלאם בישראל? משפחות החטופים ואנשים מכובדים במדינה אכן דרשו זאת. היש להתפלא שראש הממשלה לא רצה לקבל הכל על עצמו, אלא התייעץ עם כל שרי ממשלתו ואפילו שיתף באחריות זו גם את ראשי האופוזיציה? האם שיקולים המוסריים של שר הסעד, למשל, או של שר אחר פסולים בעיני פרופ' ידין?

★

שתיים רעות — במבנה השלטון

ושתיים רעות בעיקר — רואה פרופ' ידין במבנה השלטון המפלגתי בישראל: שיטת הבחירות היחסית, שלדעתו היא השיטה הגרועה ביותר בכל מדינות הדמוקראטיות בעולם; וקיום המפלגות הדתיות, המשתמשות בסחטנות, כדי לכפות חוקים נוגעים על אזרחי המדינה.

נראה שבעיני הפרופסור הנכבד הדת היא עניין ארכיאולוגי שאין לו מקום עוד במדינה מודרנית. לדעתו חייבות המפלגות הדתיות להתחסל וחבריה יתפזרו בין המפלגות האחרות ושם ישיגו אותו מינימום הדת שהם זקוקים לו בצורה מכובדת יותר. אדרבה „שומרי מצוות אמיתיים יראו בדרך כזו ניסיון לאחד את עם־ישראל".

מסתבר, שפרופ' ידין אינו חסיד של המפלגות הדתיות וברצון היה מסכים שייעלמו מן האופק. לכן לא העמיד עצה הסלניות זו למפלגות אחרות.

בה, למשל, יוסר מהגוף האידיאולוגי המפלגתי אם מפלגת לי"ע תתחסל או לפחות תתאחד עם ר"צ ושינוי? וכי מה מפריד בין הגופים הנגוסיים הללו? הכל דורשים פינוי קדום, הכל דוגלים בנישואין לפסולי היחוס, הכל דורשים מו"מ עם הפלשתינאים, עם או בלי אש"ף, כולם כאחד עז רצונם להתפטר „מהשטחים הכבושים", הסוגרים כל „האופציות לשלום".

★

מה מפריד בין מפ"ם למוקד?

מה למשל, מפריד בין מפ"ם לבין „מוקד", לאחר שגם פעיל הצבאו הכריז בוועידתה האחרונה, כי „מוקד" היא תנועה „סוציאליסטית־ציונית"? יתר על כן, להשקפות ציוניות־סוציאליסטיות שכאלה, יש שותפים למפ"ם־מוקד גם בקרב חברי מפלגת העבודה עצמה; מדוע איפוא אין פרופ' ידין מציע שמפ"ם יתפרק ברצונה וחבריה יתפזרו בתוך מפלגת העבודה ושם יפעלו למען החזון „הציוני־סוציאליסטי" שלהם? פרופ' ידין טרם שלא יצטרף למפלגת העבודה משום שאינו מסכים לשיטת הממשל שלה. אבל בדבריו במועדון העתונאים בת"א אמר שבידיו מצויה רשימה של אישים חשובים פעילים בכל תחומי החיים בישראל, התרבותיים האקדמאיים, הכלכליים והחברתיים. מדוע א"כ להקים גוף נפרד, כדי להיאבק על הגשמת רעיונותיו? למה לא יפעלו למען רעיונות אלו בתוך מפלגת העבודה? מדוע העצה שהוא נותן לדתיים אינה טובה בשבילו?

זאת ועוד: באותה פגישה עם העיתונאים אמר הפרופסור שאמנם אינו מצפה שיזכה ב־61 מנדטים בבחירות הבאות, אבל גם יראה כשלון חרוץ אם יקבל יותר מ־3־4 מנדטים. תקוותו היא שישיג מספר כזה של מושבים בכנסת, שבלעדיהם לא יתכן הרכבת ממשלה. או אז, כשיהיה במצב כזה שיוכל להציג תנאים למרכיבי הקואליציה — יציג בראש וראשונה דרישה אולטימאטיבית לחוקק חוק לשינוי שיטת הבחירות. וכאשר חוק כזה יתקבל תתפזר הכנסת וייערך סיבוב חדש של בחירות — כבר לפי השיטה החדשה. אם יידחו תנאים אלה, כי אז לא יצטרף לקואליציה. ולא חש ולא מרגיש הפרופסור הנכבד, שזוהי „שיטת הסחיטה" שהוא פוסל אותה אצל אחרים, קרי המפלגות הדתיות; האם „סחיטת הרבי" כשרה וסחיטות אחרות פסולות?

★

ההבדל בין דתיים — ללא דתיים — טבעי מיסודו

אלא שכל גישתו של ד"ר יגאל ידין לגבי הדת והדתיים מופרכת מיסודה. הפרופסור אינו מצליח על הדעה, שהאפשרות לתת חינוך יהודי מקורי־יהודי לילדים, חשובה בעיני ציבור דתי גדול, הרבה יותר מאשר שיטת בחירות זו או אחרת. וכל מי שבקי קצת בתולדות הקואליציה, הממשלתית והמוניציפאליות בישראל, יודע היטב שבלי מאבקים ציבוריים, בלי הסכמים קואליציוניים, בלי אינטרסים הדתיים של „תן לי ואתן לך" — לא היה קם שום בית־ספר דתי בישראל, יסודי או תיכוני, שום ישיבה קטנה או גדולה, שהוי היכים בתמיכה בתקופה הכליליה של אוצר המדינה.

הרב מאיר בר־אילן ז"ל, אמר פעם „שאסור לעשות דת למען פוליטיקה, אבל מותר ואף הכרחי לעשות פוליטיקה למען הדת". היתה תקופה שהמפלגה הדתית לאומית, המזרחי הפועל־המזרחי לא השתתפו ביצוג ברשויות המוניציפאליות וכמעט שלא נטלו חלק בבחירות לגופים אלה. התוצאה היתה, שאם הדתיים רצו להקים בתי ספר לילדיהם, היו צריכים לעשות זאת בכוחות עצמם בלי עזרת השלטונות, אם כי שלמו מסים כמו אחרים. משכורת הרבנים היה צריך היה צורך בשתדלנות ובהחזקה נציג מפלגה זו או אחרת, שבעת הדיונים על התקציב העצמי יקציבו סכום מסויים גם בשביל הרב. הודות למאבקים הפוליטיים של הנציגים הדתיים וההשתתפות בשלטון המוניציפאלי ואח"כ בשלטון המדינה, השיגו הדתיים מה שהשיגו. והמדינה מגישה כיום שירותים דתיים לכל אזרחיה. אין צורך להוסיף, שבלי „הסחיטה הדתית" לא היה למדינת ישראל שום צביון יהודי מקורי.

נראה, שפרופסור ידין אינו יודע או מתעלם בכוונה מן העובדה, שאם משהו מפייל כיום במדינת ישראל

(סוף בעמוד 8)

טיפול שורש

מאת יצחק דויטש

השינויים שבוצעו השבוע בשיטת קביעת שערי החליפין של הלירה — המעבר לסל מטבעות במקום הצמדה לדולר והנהגת הגמישות בפיחות הזוחל — ריכזה תשומת לב רבה מצד הציבור. ההתעניינות באה בשל עצם הרגישות שיש לנושא שער הלירה. היא התחזקה בשל הסביבות שבנושא, אשר מטבעה מעוררת חשדנות.

בחינת השינויים לכשעצמה מובילה למסקנה, כפי שנראה לכותב טורים אלה, כי הם נכונים. אם מאמצים את הבסיס הקיים בקביעת שערי החליפין שלנו הרי אלה הן התאמות ושכלולים המתבקשים במציאות הקיימת.

אולם נראה כי בין התיקונים, הטכניים במהותם, לבין עליה על דרך לפתרון בעיות המטבע, הישראלי — הקשר הוא מועט מאד. התיקונים חשובים לכשעצם, אבל מבחינת המצב הכלכלי כולו הם בעלי משקל שולי.

אם פיחותים, רק יעילים..

אם עושים פיחותים קטנים רבים — חשוב שיהיו יעילים בלי שחיקה בגלל התחזקות מטבע מרכזית בעולם ובלי שאנשי עסקים ממולחים יוכלו להפיק רווחים ספקולטיביים. אולם במקומה עומדת השאלה אם המשק הישראלי צריך אבל גם לעמוד בתכיפות ואינטנסיביות כזו של פיחותים. מאוקטובר 1974 עד יולי 1976 בוצעו 12 פיחותים והשער שהיה 4.20 ל"י לדולר עומד על 8.12 ל"י לדולר (בעל הגיידות שהתנהגה הוא יהיה כנראה גבוה יותר בעת שהדברים יראו אור) — כמעט 100 אחוז ב־23 חודש. התפתחות זו נותנת לציבור את התחושה כי הלירה מאבדת את ערכה והולכת ונעשית דומה למה שביטא לנו פעם המושג „לירטה".

מובן מאליו כי לפיחותים אלה ישנה מטרה מסוימת. הם מיועדים לשמור על כושר התחרות שלנו בשווקי חוץ. מכיוון שהאינפלציה בישראל מהירה יותר מאשר בארצות הייצוא שלנו הרי מחיר יחידת תוצרת בלירות נעשה גבוה יותר. צריך להבטיח שלייצואן שלנו תהיה תמורה נאותה עבור אותו מטבע החוץ שהוא מקבל בעד אותה יחידת תוצרת. שאם לא כן — נסגרת בפניו הדרך לייצוא.

אולם נראה לנו כי כאן שורש הבעייה. יש לתפוס את השור בקרניו. במקום לעשות אינפלציה גדולה ולפצות את הייצוא ע"י פיחותים רבים צריך להקהות את חודה של האינפלציה.

עליית המחירים הממוצעת

בשלוש השנים האחרונות היתה עליית המחירים בישראל בקצב מסחרר. עליית המחירים הממוצעת בשנים 1964—1966 היתה 6.9 אחוזים לשנה; בשנים 1967—1969 היא ירדה ל־2.1 אחוזים; בשנים 1970—1972 היא עלתה בשיעור מהיר לממוצע של 10.3 אחוז לשנה. מכאן והילך חלה התפנית החמורה. בשנת 1972 עלה המדד בממוצע של 12.9 אחוז; בשנת 1973 הוא עלה ב־20 אחוז. בשנת 1974 העלייה הממוצעת היתה 39.7 אחוז (באותה שנה עלה המדד מראשית השנה עד סופה ב־58 אחוז!). בשנת 1975 היתה העלייה הממוצעת 39.3 אחוז (מראשית השנה ועד סופה היתה עליית המדד מתונה יותר — 23.5 אחוז). בחינת הנתונים מראה כי שנת 1975 היא השנה החמישית בתהליך אינפלציוני רצוף שהחילתו בסוף שנת 1970. תהליך זה הואץ משנה לשנה והגיע לשיאו בשנת 1974.

המרכיבים והגורמים של האינפלציה אינם אחידים על פני כל התקופה. אולם לא כאן המקום לעמוד עליהן והחשובה לעניינו עצם העובדה. יש לזכור היטב כי האינפלציה בישראל היתה גדולה בהרבה מזו שבארצות הייצוא שלה. אין בידינו נתוני השוואה מדוייקים, אך לגבי רוב הארצות מדובר בשיעור אינפלציה שהוא כדי שליש מזו שהיתה אצלנו, ואף פחות.

השיטה ונזקיה

אך שיטה זו מרובים נזקיה — ואין צורך לחזור ולפרטם. כלכלנים רציניים מגיעים למסקנה שהמאבק העיקרי צריך להתרכז עתה בבלימת האינפלציה ואז ממילא לא יהיה צורך בפיחותים כה רבים. לשם כך הכרח לרסן את הביקושים הפרטיים והציבוריים כאחד. הדבר תלוי בהתנהגות הציבור ובאמצעים יעילים של הממשלה. אמצעי הכרחי הוא הפסקת הזרמת הכספים ע"י הממשלה לציבור. יש לכבול את ידיה שלא להוציא כספים יותר ממה שהיא מכניסה ובכך למנוע שפיכת שמן על מדורת האינפלציה. בשנה האחרונה התבטאה הזרמת הכספים ע"י הממשלה בכ־6 מיליארד ל"י והשנה יש חשש שההזרמה תגיע ל־8 מיליארד ל"י. אלה הם מכוניים הגורמים להתהליך אינפלציוני מואץ — ובסופו של דבר בהיבים אמצעים לקיזוז ההפספה באבילת מטבע חוץ, דהיינו שוב פיחותים. הפסקת הזרמה זו תאפשר לצמצם את שיעורי הפיחותים.

ועוד מישור חשוב: העלאת פריון הייצור. שר האוצר י' רבינוביץ דיבר לפני מכנה"כ על שינויים רבים במשק ובמבנהו הכביד את — פיול השנויים להעלאת פריון הייצור. אילו היינו מגיעים להעלאה מוסר העבודה, להתייעלות בייצור ולתפוקה גבוהה יותר ליחידת עבודה — הרי היה בכך כדי לאפשר לנו לעבוד בתחרות בשווקי חו"ל, חרף הבעיית האחרות. חלק מהעלייה ברמת החיים שלנו היה מתכסה ממקור זה של העלאת פריון הייצור. אלא שמכל הטיפולים — בנושא זה לא הגיעו להתקדמות. דיון ועדות, הכרזות והצהרות. בכל אין ספור בפריון העבודה. היום שר האוצר כמעט ואיננו מזכיר את הנושא למרות שבעבר הוא דיבר בתור „שינוי אדירים" ו„טיפול שורשי" הנמצא בתהליך ביצוע.

★

שני אלה — האטת האינפלציה והעלאת פריון הייצור — הם המפתח לשיפור כמותי במשק בלי שיהיה הכרח להשתמש במכשיר המכאיב של פיחותים מרובים ורבים. ריסון האינפלציה וצמצום הפיחותים בדרך זו יביאו ליותר אימון בלירה ובמשק. וזהו הרפורמה ההכרחית אף אם צליה להיות קשה יותר ויסודית יותר.

ביקור בקנדה

עולמה של קהילת מונטריאול

מאת טוביה פרשל

„זו עיר של אחדות ושל שלום. זה שנים רבות שלא נשמע בתוכנו קולה של מחלוקת", במלים אלה הגדיר הרב יצחק הכטמן, מנהל „ועד העיר" של מונטריאול את הקהילה היהודית בעיר זו.

למונטריאול, אשר מספר יהודיה הוא למעלה ממאה ועשרים אלף, קהילה מאורגנת בה מאוחדות כל העדות והמפלגות.

„ועד העיר", שנוסד בשנת 1922, מקיף כל יהודי מונטריאל, מן הקצה אל הקצה: בתי כנסת חרדים, בתי תפילה של השמרנים, בתי־חסידים, מפלגות ציוניות, מזרחי, אגודת ישראל, ועוד. ה„ועד" מקיים שרותים שונים להם נזקקים כל חלקי הישוב היהודי. בית הדין של ה„ועד" הוא הסמכות היחידה לסידור גיטין וחליצות. הוא דן „דיני תורה". ה„ועד" מקיים גם „משפט השלום" אליו פונים יהודים שאינם רוצים ב„דין תורה". ב„משפט השלום" יושבים רב, עורך דין ומומחה באותו מקצוע שהוא נושא הסכסוך המובא לפניו להכרעה.

„לא אחת קורה שגוי לא־יהודי מביא את ריבו היהודי לפני „משפט השלום" שלנו", אומר הרב הכטמן.

הרב יצחק הכטמן משמש זה עשרים שנה כמנהל „ועד העיר". הוא בן השישים וארבע. יליד פולין. למד בישיבות ברנוביץ' ווילנה. בימי המלחמה עבר עם בני הישיבה מליטא, דרך סיביר, ליפאן ולשנגחאי. בשנת 1947 בא לארה"ב. במשך שנים רבות היה מנהל „המזרחי" בניו־יורק. בעל לב יהודי חם, איש זריז וחרוץ. הוא מכלכל כל מעשיו במתינות ומסור כל־כולו לתפקידיו.

„סידורי הכשרות בעירנו הם למופת", הוסיף הרב הכטמן, בתארו את המצב של הקהילה. „אין כאן „הכשרים" פרטיים. כל סידורי הכשרות מרוכזים בידי „ועד העיר". הוא הנותן ההכשרים לבתי חרושת ולבתי עסק. הוא הממנה שוחטים ומשגיחים, ובידיו הפיקוח על הכשרות במוסדות ציבוריים".

„אין בעירנו מזון „כשר־סטייל". ולא עוד. לפני יותר משנתיים נחקק חוק על ידי ממשלת קנדה שלפיו אסור לציין מזון בלתי־כשר במלה כשר, או באות עברית או באיזשהו סימן יהודי אחר העלול להטעות את הבריות כי המוצר הוא כשר".

„אין כמעט מסיבה ציבורית בעירנו שאינה נערכת על טהרת הכשרות. בארבעה בתי מלון גדולים קיים מטבח כשר מיוחד. כשיש שמחה או מסיבה כשרה שמשתתפים בה לפחות עשרים וחמשה איש פותח המשגיח הראשי שלנו את המטבח, ועובדי בית המלון מכינים את הסעודה בפיקוחו של משגיח".

בעת ביקורי במשרדי ה„ועד" שוחחתי גם עם ד"ר צבי ביברפלד ואהרן בן־טובים. ד"ר ביברפלד, כימאי לפי מקצועו, מרצה וכותב על נושאים יהודיים. הוא יועץ לענייני כשרות, בודק את המרכיבים של מוצרי מזון שה„ועד" מתבקש לתת להם „הכשר". בן־טובים הוא מורה מישראל והוא מנהלה של „מועצת הנוער לתורה". שנוסדה לפני שבע שנים על ידי „ועד העיר" והיא מורכבת מנציגים של „בני עקיבא", „צעירי אגודת ישראל", „יבנה" ו„צעירי חב"ד". המועצה מנהלת פעולה חינוכית־דתית בין התלמידים היהודים הלומדים בבתי הספר הציבוריים. היא גם מעלה מחנה הקיץ של הנוער היהודי.

„ועד העיר" מקיים מחלקה לעניינים משפחתיים, מגיש עזרה כספית לתלמידי חכמים עניים בישראל, תומך במחברים, ויש לו בטאון משלו, „די סט־רע פון ועד", שיש בו מאמרים ביידיש, באנגלית ובצרפתית. הוא מופיע ארבע פעמים בשנה.

✡

זה שמונה שנים ש„ועד העיר" עושה רבות למען אחינו בברית המועצות.

בשנת 1968 ביקר הרב יהודה ליב לוין המנוח, כי שהיה רבה של מוסקבה, בארצות הברית ובקנדה.

„ראינו בביקורו של הרב לוין שהיותו של פתח קטן ליהדות רוסיה. אמרנו שאסור לנו להחמיץ את ההזדמנות ונרתמנו לעזרה ההקהילה היהודית בברית המועצות", אמר לי הרב הכטמן.

הוא הצביע על ספרים: מהדורות מצולמות של חומשים עם תרגום רוסי. סידור עם תרגום רוסי. הגדה של פסח עם תרגום רוסי. שולחן ערוך מקוצר בשפה הרוסית ועוד. „כל אלה צולמו או נדפסו על ידינו כאן במונטריאל", אמר.

הוא הוליך אותי לחדר הסמוך. הצלה על השולחן מזוודה גדולה וכבדה. „היא הגיעה בימים אלה מישראל. היא נשלחה על ידי ר' אהרן ריבקינד — ודאי היכרת אותו בניו־יורק. הוא אחיו של ר' יצחק ריבקינד המנוח. ר' אהרן הוא נציגנו בישראל".

הוא פתח את המזוודה. באה שקיות עם זוגות תפילין. „תפילין אלו נכתבו במיוחד בעבור אחינו בברית המועצות". הוא פתח ארון קיר. לפנינו נגלו טליתות, מעילי ספר תורה כרוכים, ועוד.

„אנו עומדים בקשר מתמיד עם ראשיהן ופרנסיהן של ארבע קהילות בברית המועצות: מוסקבה, לנינגראד, ווילנא וריגה", הסביר הרב הכטמן. „אנו שולחים להם ספרים ותשמישי קדושה. לקראת חג הסוכות אנו מספקים להם את ארבעת המינים".

„לא אכחד ממך, כי היו שביקרו אותנו. אמרו כי פעולותינו הן לבטלה. אמרו כי הספרים ותשמישי הקדושה לא יגיעו לידיהם של אלה להם נועדו", הוסיף הרב הכטמן. „אך אנו יודעים בבירור כי כל משלוחינו הגיעו. כי שום משלוח אינו יוצא מתחת ידינו מבלי תיאום מראש עם פרנסי הקהילות. אני ביקרתי שלוש פעמים בברית־המועצות ונוכחתי לדעת מה רבה הסיבה הכרוכה בעזרה שאנו מגישים לקהילות. אמנם, נכון כי אין הדברים שאנו שולחים מוחזקים על ידי ראשי הקהילות הגם לכל דורש. הם מבקשים ממי שיש בידו להם, להרוג לקרן קיום הקהילות".

„ספרים ותשמישי קדושה נשלחים לקהילות. בי... איהו זמן שלוה הועד ליהודים חבילות של בגדים: טליתים, שמלות, מעילי־ספרים, חליפות, מפות שולחן שמרוקמות עליהן המלים „לכבוד שבת" ועוד. ראיתי מחסן הבגדים של ה„ועד": בגדים חדשים ומשובחים. „אין אנו מקבלים בהגבות מבתי־חרושת. אנו קונים את הבגדים, כי רוצים אנו בטוב ביותר למען אחינו", הסביר הרב הכטמן.

„לפני פסח שולחים למשפחות חבילות מזון: מצות, סוכר, ריבה, קפה, שוקולדה, קוביית בוב, ועוד. חבילות המזון נשלחות בדואר־אוויר. בשיחתנו נאמר, כמובן, גם בהקבצ"ת המכס האחרונה של ברית־המועצות, שיקרו בוודאי בהרבה את משלוח החבילות.

עוד אנו משוחחים על משלוח החבילות, והרב פנחס הירשפרונג, רבה הראשי של העיר וראש בית הדין של ה„ועד" נכנס לחדר. הוא מצטרף אלינו. „ספר לו על המעשה בספר התורה", הוא מעיר לרב הכטמן.

„מעשה שהיה", פותח הרב הכטמן. „לפני כמה שנים נתבקשנו על ידי יהודי בעירנו לשלוח חבילה ובה ... שלו ... ברית המועצות. קשינו מפי...

[illegible]

هكذا من الاصل

مكنز من الاجل

עיטורי סופרים וספרים

משא ומתן באמונה

מאת ש. קורא

ה ספר „דיני ממונות" להרב־הדיין ר' עזרא בצר, חלק ראשון, שיצא לפני שנתיים, פתח שערים להלכות חושן משפט בעריכת גופי־דברים לפי נושאיהם, בהסברתם הבהירה והעניינית ובשילובם בחיי יומיום.

עתה יצא „דיני ממונות" חלק שני (הוצאת „סוכת דוד", ירושלים תשל"ו), למעלה משש מאות עמודים, שבפתיחתו באים דברי־הערכה מפיו של הרש"י זוין: „בקשטא קאמינא כי הגדיל לעשות במקצוע־תורה זה אשר עליו אמרו: הרוצה שיתחכם יעסוק בו. ובאמת, בחכמה ובתבונה סידר וערך דיני ממונות הנהוגים בין בחיי יומיום ובין לידיעת בתי־הדינים בישראל. אף הוסיף נופכים בשלו בפילפולא דאורייתא בכמה מקומות בדברים נכוחים וישרים למוצאי־דעת."

המחבר בעצמו מספר בהקדמתו, שהחלק הראשון נעשה ספר לימוד בתבונה כאייה שנחיצותו רבה לכל בר־אוריין המבקש להחכים בדיני ממונות מבחינה הלכתית ומעשית. במקביל לשערי הדינים באים פרקי־מוסר המבארים עשיית הישר והטוב בקיומם. יש להניח, שגם תלמידי־חכמים ואנשי חוק ומשפט מוצאים בספר אוצר מקורות ופירושים.

שבעה שערים בחיבור: הלכות מיקח־וממכר ודיני הקניינים; הלכות אונאה ומיקח־טעות; שליחות במיקח וכימכר והלכות מתווך וסוכן; הלכות שותפים; הלכות שכנים; חזקת מטלטלין; חזקת קרקעות.

כ ל שער מחולק לפרקים, עניין וסעיף, כשמתחת לנוסח באים מראי־מקומות ממאות ספרים, חילוקי־דעות והכרעתם בידי המחבר בגמרא וסברה. ציונים אלה שופעים בקיאות בספרי פרשנות ופסיקה ומגלים לוכדות בבירורי מושגים ושיטות.

הרי, למשל, נוסח סעיף בפרק ראשון של הלכות מיקח־וממכר הדן במקח דברים: „אין עסק נגמר בדיבור בלבד. כיצד, האומר לחברו בכמה אתה מוכר לי חפץ זה, אמר לו כך וכך ונתרצו שניהם, גם קבלו הסכום, יכולים שניהם לחזור. אפילו נעשה הדבר בפני עדים אין זה כלום עד שיגמר המיקח. לאחר שנגמר המיקח, כל אחד לפי קניינו, אין שום אחד מהם יכול לחזור בו, אפילו לא היו עדים בשעת העסק, משמודים שנעשה הקניין. שאין עדים באים אלא בשביל שקרנים". בציונים באים מקורות לפסיקה.

הסעיף השני קובע, אף־על־פי שאין עסק נגמר אלא באחד הקניינים, משנתרצו שניהם לבצעו ראוי שהצדדים יעמדו בדיבורם. המחבר מציין, גם במקרה שאינו חל „מי־שפרע" על אחד משני הצדדים, הריהו ממחוסרי אמנה ואין רוח חכמים נוחה הימנו. בכלל זה אף החוזר בו בגלל השינוי בשער המחירים.

בדיונים מביא את המקור בגמרא בבא־מציעא, שפרשו „הין צדק", לומר לך, שיהא הן שלך צדק ולאו שלך צדק. בשורה ארוכה של ראשונים ואחרונים, מן המאירי ועד אור־שמח, הוא מבסס את הדין שאין לחזור בו אפילו מחמת שנשתנה השער. „כל המחליף דיבורו כאילו עובד עבודה־זרה", חטא הדיחה בתכלית הצטדקויות איזו שהן.

ה פרק השני דן במנהג הממון: „המנהג הוא עיקר יסוד גדול בדיני ממונות, והולכים אחריו בדין התלמוד. ולא בדיני קניינים בלבד הולכים אחר המנהג, אלא הוא־הדין בשאר דיני ממונות, כגון בשותפים בשטרות, ביחסי עבודה, ביחסי שכנים וכיוצא. על המנהג בממון נאמר מנהג מבטל הלכה, והכוונה להלכה הקשורה בממון ולא באיסורים".

המושג מנהג מבטל הלכה בממונות העסיק מפרשים ופוסקים מרובים, שדעותיהם בקיצור מובאות בדיונים. מקור ראשון הוא במשנה „הכיס במנהג המדינה", שניסחו ברמב"ם הוא: „אל ילך בכעיקר הגדול בדברים אלו שהוא מנהג המדינה". נמצא גם מנהג שלכאורה אינו זהה עם הלכה, שואב את סמכותו מן ההלכה, שיש לילך אחר המנהג המקובל. „כל הדברים הנוגעים לדררא־דממונא מנהג מבטל הלכה, המנהג הוא־הוא הדין עצמו", כותב אחד מגדולי הפוסקים.

בדיוניו בהלכות אונאה ומיקח טעות, שער שני של החיבור, הוא בא לאונאת דברים וגניבת דעת הבריות ורמאות במסחר: „כשם שמן התורה אסורה אונאה במיקח־וממכר, כך אסור מן התורה להונות בדברים, וקשה אונאת דברים מאונאת ממון, שזה ניתן להשיבון וזה לא ניתן להשיבון, זה בממונו וזה בגופו, וכל הצועק להקדוש־ברוך־הוא על אונאת דברים נענה מיד". בדיוניו מביא מקורות ומוסיף: „יש מקילים באיסור זה אם מתוך צחוק וקלות־ראש או מנקמה וכעס והריהם עוברים על לאו מן התורה „ולא תונו איש את עמיתו", מלבד כמה וכמה איסורים חמורים שמשתרבבים ממנו".

איסור גניבת דעת הבריות לפרטיו מבורר במספר סעיפים, בכללם גם בדברים שאין בהם הפסד אלא שיחזיקו לו טובה בחינם, כגון המפציר בחברו שיסעד עמו והוא יודע שאינו סועד. האיסור חל הן לגבי יהודים והן לגבי לא־יהודים. נשא־ונתן באמונה, משמעו גם, שהמוכר סחורתו אל יפריז בשבחה.

ד יני שליחות במיקח־וממכר, שער שלישי, הוא מתחיל בסעיף העקרוני: „שלוחו של אדם כמותו בכל דבר, חוץ מלדבר עבירה, ואין דין שליחות בה. מכל מקום איסור גמור לשלוח אדם אחר לבצע עבירה אפילו שלוח בדיבור בלבד".

בציונים מביא הטעם הידוע, דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין בדבר עבירה ולכן המשלח פטור מדיני אדם. אך יש איסור בדבר וחייב מדיני שמים. ישנם המבדילים בין שוכר שליח לעשות עבירה לבין אומר לשליחו בלבד. בהביאו דעות שונות בסוגיה מכריע המחבר לחומרה. השער כולו הוא בירור יסודי באחריות המשלח והשליח. הלכות מן החיים היומיומיים הם הפרקים דיני תיווך ושדכנות, דיני סוכן, סוכן בעסקי ביטוח וכיוצא.

בהלכות שותפים, שער רביעי, הוא מבאר טיבה של שותפות, חלוקת הריווח וההפסד, אגודות שיתופיות, שותף שחלה, הזדקן או חבוש בבית־האסורים, חלוקת השותפות ופירוקה. עניינים מן המציאות.

אף השער החמישי, הלכות שכנים, דן בשאלות הנוגעות לכל דייר בשכונה: בתים משותפים ותצרה לתקנון בית משותף, המפעיל עסק ברשותו ומפריע לשכניו, הזיקה של חלונות ופתחים, בנייה וגם־צה ליד חלונות, בניית גדר, הלכות דרך ארץ בין שכנים.

ב פרק האחרון הוא מקיים: „לא זו בלבד שדרך ארץ קדמה לתורה, אלא בדרך כלל העובר על הלכות דרך ארץ מזיק לחברו, פעמים היזק זה חמור מהיזק ממון, שאפשר להחזירו, בעוד ניזק דרך ארץ נוגע לעומק הנפש של הנפגע ואי־אפשר לתקנו.

בין ההלכות: „ראוי למי שהולך לבקר את חברו, שיודיעהו לפני כן כדי שיוכל לקבל את פניו כראוי. לא ירבה בביקורים עד שיקוצו בו, לא ישב בביקור זמן רב מדי, וישב שם בענווה ובסבלנות. על בעל־הבית לכבד את אורחו כדי כוחו ולמעלה מיכולתו. דיירי הבית בקומות העליונות אל ישליכו פסולת וחפצים לגינה ולחצר. לכך מיועד פח־האשפה. ישגיחו על ילדיהם הקטנים שלא ישליכו חפצים מהמרפסת. אל ידפקו על הרצפה אם שכנים דרים מתחתיהם שלא להפריע מנוחתם. בשעת המנוחה והלילה יקפידו שלא להזיז רהיטים ועוד. על ההורים להשגיח שילדיהם לא יקימו רעש בחצר, בחדר המדרגות וכיוצא בשעות המנוחה. שלא יהא הולך רכיל ויספר לשכנו מה ששכן אחר דיבר עליו. מתלקחת מחלוקת בין שכנים ישתדל להשכין שלום ביניהם. אסור לדור בשכונה של בעלי לשון הרע. אל ישוחחו הנשים בקול ממרפסת למרפסת".

בערך השישי, חזקת מטלטלין, דן במחזיק מטלטלין הידועים השייכים לאחר, באומן הטוען שקנה חפץ מבעליו ובמי שנתחלפו בגדיו או כליו בשל אחרים. חזקת קרקעות נידונה בערך שביעי, ובין ענייניה המחזיק בקרקע או בבית חברו, עדות בחזקה, אלו שאין להם חזקה וכיוצא.

אף־על־פי שבהלכות הספר הוא מציין במראי־מקומות ובציונים מקורות גם לבחינתן המוסרית, הרי קבע מדור מיוחד, פרקי מוסר, שבהם דברי מדרש על דיבור אמת, צער בעלי חיים, עשיית הישר והטוב, תקנות הקהל, והיפוכם אונאה, משחקי קוביה, קנאה ורכילות.

הוא מתריע, שרבים המוסרים את נפשם על קידוש השם וזהירים מאבק עבודה־זרה, אינם מדקדקים באיסור שינוי הדיבור וזהירה מהסכם בעסק, אף־על־פי שחז"ל משווים מחליף דיבורו לעובד ע"ז.

הוא מביא דברי הגמרא (שבת קי"ט): „לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה", והמכוון הוא אנשי־אמנה במשא־ומתן של עסקים. ר' אהרן ברכיה ממודינא בספרו „מעבר יבוק" כותב בעקבות המאמר הנזכר: „יהיו משאם־ומתנם בשוק בצורה נאה, היזהרו לישא־וליתן באמונה, שהיא סוד הקדושה של ישראל".

בפרק מיוחד הוא מביא מקורות, שמידת המוסר אוסרת לצוד חיות לצרכי שעשועים ובילויים. „מנהג זה לצאת לצייד ולהשתעשע בבעלי־חיים, הוא כותב, מנהג גויים אכזרים הוא, בעוד חז"ל קבעו, כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו".

בדבריו על עשיית הישר והטוב הוא מביא דברי הרמב"ן בפרשת קדושים ש„נבל ברשות התורה" הוא הנזהר אמנם מאיסורים מפורשים אך אינו מדקדק לפרוש מתאווה של זלילה וסביאה וכדומה המפתות לעבירות מפורשות. הוא הדין בעסקי ממונות, שלפעמים תאוות הבצע מעבירה על הדעת ומוליכה לכבשי־עורמה, שאינם אסורים במפורש, אך כל השקוע בהם הוא „נבל ברשות התורה".

בהעריכו תקנות הקהל שהיו שומרות על המסגרת הקהילתית, הוא מסתייע במקורות להוכיח, שחכמי התורה היו מתייחסים לערכי־על תקנות הקהל כבעניין יסודי המשמעת של כלל ישראל. מן הבירור העיוני הוא עובר לתחום המציאות: „הצלחת הקהילה תלויה בעיקר בראשיה ומנהיגיה, שידעו לכלכל דבריהם במשפט ולנהוג בסובלנות ואורך־רוח עם הקהל. אחד הדברים הדרושים ביותר לחיי־קהילה מסודרים הוא רב שיהיה משכמו ומעלה, מנהיג ומדריך, מורה ומחנך בעל מידות טובות שיגדיל כבוד התורה. ואין צורך לומר, שהקהילה כולה, ובפרט ראשיה ומנהיגיה, להיות כפופים לרב המייצג את סמכותה של ההלכה".

שלושה פרקים הוא מקדיש להליכות שכנים במקביל להלכות שכנים. מעניין לעיין דן בשכן טוב ובשכן רע. עם הארץ חסיד של הדור בשכונתו שמא ירגילך בחסידות שוטים ללא תורה. שכן טוב, הכלול בדרך טובה שידבק בה אדם, הוא טוב עין בהליכותיו ונוח בענייני השכינה. הסבר נוסף, שכן טוב, פירושו, שאתה בעצמך היה שכן טוב ביחסים עם זולתך. מידותיו של אדם נבחנות לרוב ביחסיו עם שכניו. זה משמעו של הכתוב במשלי: „טוב שכן קרוב מאח רחוק".

החיבור כולו, משופע הלכות והליכות, על שני כרכיו, מבאר דיני חושן משפט, הם דיני המציאות החיה, בבית וברחוב, בשכונה ובעסקים, בנוסח־ובסדר מובנים לכל המעיין בו, כשהציונים מתחת לקו מבססים כל דין ודין מן המקורות וכוללים ראשי־פרקים של עיונים בסוגיות שבהן דעות חלוקות. לפי עבודתו השקודה של המחבר יש לקוות, שהכרכים הבאים לא יאחרו בהופעתם, לזיכוי הרבים בחכמת דיני ממונות ובצדקם.

„מלכי בקודש" ומחברו

מאת אברהם ביק

ר ב גדול מגדולי הישוב הישן בארץ ישראל שיצר יצירות בתחום ההלכה, שאלות ותשובות וחידושים ומחבר ספרי מחקר, פילוסופיה והגות.

בנעוריו כתב פירוש על הרשצנית לפי הקבלה וחיבר „חמישים התיקוני הכלכות" לפי שיטת רבי עקיבא בן יוסף ובסגנון הזוהר, דוגמת הרמח"ל, וגם עסק בפיוט ושירה וכתב טורים מחורזים לפי משקל יהודה הלוי; בעל דמיון מבריק שעסק בצירופים מיסודיו של הפלטון, וגם בשירה ריתמית על „לורליי" של היינריך היינה וסיפור בהשפעה יצירה „פאוסט" לגיתה; כותב על מהרית וכלים, קדושת המקדש ולוחם לדימוקראטיה ושוויון האשה — כל אלה חוברו בדמותו של הרב חיים הירשנזון[1] — מזיגה מעניינת באחד על דרך המחשבה של רב גדול ושל בן התקופה החדשה. הוא ניזון מספרות העולמית ומאורי הזמן, אבל כל־כולו יליד בית, וההשפעות החיצוניות לא נתגברו אצלו על יסודות הפנים.

תבונה על יסוד ההלכה

ה רב הירשנזון היה אחד הרבנים מחוגי הציונות הדתית שהעביר את הבעיות כאדם מבדרגי, היה ער לפרובלימטיקה החדשה, ביחוד בשטחי שאלות המדינה הקמה לתחיה, החברה וההיסטוריה, אבל היה גם מתמיד בית המדרש הישן שהתייחד בד' אמות של הלכה והעיון.

מפעלו החשוב ביותר הוא הספר „מלכי בקודש", שפירסם בששה כרכים משנת תרע"ט (1919) עד תרפ"ט (1929), ספר הדן בהנהגת המלוכה בישראל על פי דרכי ההלכה. היתה לו מודעות לתמורה ההיסטורית בחיי עם ישראל והאמין שאפשר להשלים בין החיים המודרניים הטכנולוגיים על השיגיהם, אם רק נפתור את שאלות ובעיות הזמן לאור המקורות. מטרתו העיקרית הוא חיזוק היסוד הקיבוצי לאומי וההלכה היא השאיפה להתעצם בקיום לאומי.

חיבורו דן בשמונה עשרה שאלות שהחשובות ביניהן: „כיצד תוכל לקום מדינה יהודית על פי ההלכה, זכות הבחירה המגיעה לנשים, שאלת השימוש בחשמל בשבת, האם יחודשו הקרבנות לעתיד לבוא? המותר ליהודי להיכנס להר הבית בזמן הזה?" — בדרך כלל הוא נוטה להקל. וכך הוא כותב: „הגזירות והסייגי התורה, אשר נצטוו חכמים לעשות משמרת וסייג לתורה לשמור את משמרת ה', נעשו תמיד בחכמה ודעת והשקפה רחבה מחכמי הזמן לפי תנאי חיי העם (שבת קי"ג, ב) אך הרבה מהם לפי תנאי חיי העם בגולה אשר הוא חי בו, ולא יהיה די או לא יועיל כלל לעת אשר נקנה חפשיותינו ולהיות ככל העמים בית ישראל"[2].

לדעתו, שערי בית המדרש לעולם אינם צריכים להיות סגורים בפני חידוש ותיקון, אבל מעולם לא ערער על מסורת ההלכה ויצא נגד הריפורמה.

נגד פריצת חומת הדת

כ ל התיקונים בעם צריכים להיות על פי הדת וההלכה, לא כבהקצים הריפורמיים החושבים לתקן על ידי פרצת פרץ בחומות דת ישראל. בעת אשר יכולים לפתוח פתח לרווחה על פי התורה וההלכה"[3]. לכן צו בטחוננו „כאשר יהיה ה' עמנו למשגב לנו, והארץ תהיה לנו ונוכל להנהיג בה הנהגה מדינית עברית. אז יבואו דברים בחיי המדינה אשר נראה כי אי־אפשר להתאים אותם עם איזו הלכות קבועות בגזרה דרבנן, אשר נגזרו בהיות ישראל בגולה, או בעת אשר היו נכנעים בארצם תחת עול היוונים והרומאים, אשר רק אז היה רוב הציבור יכולים לעמוד בהם, טרם התפתח העולם בכלל וישראל בפרט — עלינו להתבונן על יסוד ההלכה, אין לדונו על פי ההלכה דווקא"[4].

הרב הירשנזון מתנגד לשלטון מונרכי בתוקף ורואה במשטר דימוקראטי את המשטר המדיני העברי ביותר, ולכן יצא לבסס לפי בקיחה הילכתיים „מצוות בניית דיינים, ומצוות מניית ממלכה דימוקראטית של נבחרי עם, ושיש איסור מן התורה שלא לעשות שקר בבחירות"[5].

מלוכה דמוקראטית

ועוד בעניין זה: „כל ההגדה של חז"ל בהבטחות לכפילה מן הטבע הוא להודיע שכל עוד עולם כמנהגו נוהג ואדם ישלוט באדם לרע לו ואיש לבצעו ירדוף. לא יהיה מלך לישראל. כי לא ניבאו הנביאים מלך לישראל טרם יצמיח קרן לבית דוד. אבל הקיבוץ הראשון טרם יוסיף שנית ידו לקנות את שאר עמו, יהיה להם הנהגה בלא מלך, רק בסדר שראוי לפי מצב הציוויליזאציה, אשר אין דרך יותר נאות להעמיד את העולם על עמודי הצדק והמישרים רק הדרך הדימוקראטי בלא שעבוד מלכויות אפילו ממלך ישראל, דעל אותו הזמן כתב הרמב"ם בפרק י"ב מהלכות מלכים הלכה ה': לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא יהיה עסק העולם אלא לדעת את ה' בלבד"[6].

הפולמוס מסביב לזכויות נשים לדעת הרב אינו משקף התנגשויות בין ההלכה והאידיאולוגיה המודרנית (פמיניזם, זכויות האשה), אלא זהו ויכוח ליגיטימי בתוך ההלכה עצמה. הוא הולך ומראה בראיות משני התלמודים, הרמב"ם, תוספות, ראשונים ואחרונים שההלכה ניסה להרימת קרנה של האשה, אינה פוסלת בחירות נשים ותסתם להתמנות לתפקיד ציבורי.

הרב הירשנזון ניסח את השאלות שהעם חייב לשאול כעם לגבי עתידו החברתי, התרבותי המדיני, ולכן החליט לכתוב שאלות ותשובות „לא מי יחידים לבד, רק מן העם כולו", ואף הרחיק לכת וניסה את סיסמת התנועה הדתית לאומית, המזרחי בניסוחו זה „תורת ישראל לעם ישראל על פי ארץ־ישראל".

כשרון פיוטי אמנותי

ס ופר פורה במקצוע הספרות התורנית היה ואף שכלכל את רוחו בדפי הספרות התורנית, מתגלה הוא בספריו המרובים גם כבעל דמיון ורגש פיוטי. דברי האגדה התלמודית קמים אצלו לתחיה, יוצאים את תהומי הספרות העתיקה ונהפכים להסבר החיים הזורמים של ההיסטוריה. סגנונו הוא סגנון המליצה של פייטני תקופת ההשכלה החרדים, וכגון המלבים, בעל „משל ומליצה", וקודמו הרנ"ו, בעל „יין לבנון" או „נצח ישראל", אבל ניכרים בשיריו ובסיפוריו הדמיוניים שיקרא בעיון ספרי הקלאסיקה העולמית[7].

רב גדול שלן בעוטקה של הלכה, נפשו חשקה גם לספרות יפה. כך

(סוף בעמוד 8)

עיר החלום

מאת משה ואלדמן

מִנִּי אָלֶף רִאשׁוֹנָה בְּסִדּוּר יָשָׁן שֶׁלְּרַבִּי –
דֶּרֶךְ שָׁנִים שֶׁעָפָה מַשְׁכִּימוֹת־מַבְשִׁילוֹת
וְאִתִּי מַעְפִּילוֹת
בְּמַעֲלוֹתַיִךְ: אֱמֶת
תְּכֻלְתִּית וְחוֹלֶמֶת!

בְּכָל שֶׁנָּדַדְתִּי־נַעְתִּי
בְּרַחַק־יְעָרוֹת שֶׁלַּצָּפוֹן הַקַּר,
בְּחֹם־מִדְבָּרִיּוֹת שֶׁלַּדָּרוֹם הַזָּר,
עַד אֲשֶׁר לִגְבָהַיִךְ בָּאתִי,
אֲמִתִּי, אֱמֶת מַצְהִילָה,
שֶׁאַרְאֵךְ רַק־עַתָּה בִּגְמִילָה
שֶׁל שְׂעָרַי, כָּם שֵׂיבָה מַבְשִׁילָה.

הַיּוֹם –
מִי זֶה הֱבִיאַנִי הֲלֹם,
עִיר הַחֲלוֹם
שֶׁל אַבָּא,
בְּרָמָה וְרוֹוָחָה
שֶׁלְּסַבָּא,
עֵת בֶּן־אַרְבַּע הָיִינוּ –
קְטִינָא
כֶּסֶף –
וּבְרָכָה רֵאשִׁיתִית הִקְשַׁבְתִּי עַל סַף
דַּלְתּוֹ הַפְּתוּחָה.

(עברית: חיים רבינזון)

עולם של אתמול

מאת י. עמוס

אנטול פראנס, פשעו של סילווסטר בונאר, תרגמה מצרפתית דליה סגלה, ספרית לעם, עם עובד, תל־אביב.

י צירתו של אנטול פראנס, הסופר הצרפתי הנודע, (1844—1924) משובחת בכל יצירותיו האחרות, והיא מכניסה אותנו ל„עולם של אתמול" בחום הכתיבה וההגות. הקסם הפנימי הספוג בכל הבעתה, הכנות השוקקת בדמויות הראשיות, ורוחב הרוח של ההסתכלות האפית, הפלאה הבנה וסלחנות ותרנות לגבי האירועים והמאבקים של היצרים — כל הסגולות האלה עושות את חיבורו של אנטול פראנס לקלאסיקה ספרותית.

סוד הקסם הוא בכשרון הגדול, שבו ניחנים סופרים בודדים בדורות בני־מזל הפורץ מהם בדרך הטבע, ואילו הם מרסנים אותו, נוהגים בו זהירות ובחכמה מירבית, מתוך ידיעה קפדנית של שמירת מידה נכונה בגילויים הסיפוריים שהופקדו בידם. אין שורה מיותרת ואין בזבוז של השתפכות יתר. הכל מדוד והכל ניתן בחן ובחסד ובאהבה, המצטרפים להומאניזם של הבנת נפש האדם ושל הליכה לקראתה בכל מרחבי החיים.

אל תאמר...

א ל נחשוב בטעות, כי הימים ההם, מלפני מאה שנים, היו טובים יותר ונעלים יותר מאשר ימינו ושנותינו היום. וכבר אמר החכם מכל אדם „אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זה" (קהלת, ז', יוד). בספר זה, שהופיע לפני תשעים וחמש שנים טוען אחד הגבורים, נגד הימים הטרופים האלה. כיום השתנו הזמנים, ותקופתנו זו אין להשוותה כלל לקודמותיה". ואותו אדם ממשיך וטוען, כי שורש הרע הוא בכך, שאיש אינו שמח עוד בחלקו — למן מרום החברה ועד פשוטי העם. „בכל המעמדות שוררים אי־נחת, אי־שקט, שאיפה להיטיב ולהעשיר". ולטענה שכנגד, שבכל הדורות לא אבו הבריות להיות שרויים באי־נחת, וכי דווקא מאמצים אלה הביאו לעולם מהפכות ותמורות בלתי־פוסקות, משיב אותו אדם, כי התסיסה של רדיפה אחר טובות הנאה, המאבק על בצע כסף, הספסרות הפרועה ומשולחת הרסן מטילים אימה על כל אדם. ובכן — מה נענה אנחנו אחריה?...

ועל מציאות זו מכסים ההומור והשנינות של המחבר. מאחוריהם עומדות חכמת החיים וחכמת הנסיון של אדם אשר ראה הרבה ולמד הרבה. והוא יודע, כי העשירים דווקא ראויים לרחמים. „ההמון מקיף אותם ואינו חודר ללבם; בתוך־תוכם הריהם דלים וחסרי כל. דלותם של העשירים נוגעת אל הלב". מנת חלקם הוא השעמום, ורק אדם היודע תלאות אינו משתעמם. ללא סבל וללא עמל לא מתגלות לנו האמתות הגדולות, ודרך היסורים היא היא דרך החיים הראויה לאדם, ואין אחרת. והיא מביאה אותו בבוא יומו אל האדמה, המקבלת אותו בדומה לקבלת ילדים שעייפו משחקם ככלות היום.

ההומור עוסק הרבה לא רק בחיים, כי אם במוות. זקנה ההולכת למות מקדמת את פני הכומר, שבא להכינה לקראת סופה בקירוב; „האם כה נחוצות ההכנות האלה? הרי אני רואה, שהדבר עולה יפה בידי כולם כבר בפעם הראשונה"; ולמבקריה היא מסבירה, כי עוד מעט תיווכח אם אמנם יוצא האל נשכר בהתוודענו אליו. המחבר מוסיף, כי באותה שעה היעודה גם לו, היה מבקש לעצמו כעט כוכב ראש, הרהורים וחשבון הנפש, אך אין הוא נוטה להרהר בכך, שמא יגיעו הדברים למלאך המוות, והוא עדיין אינו צריך לו, כדי שיסייע בידו להצמיח על גבו את צרור הורדים שקושש לו. ודאי, שהחיים מהווים סבל, אך „היודעים לשאת את סבלם, סובלים פחות". הם סובלים פחות מבני אדם, שיש בהם נבכים רבי־מסתורין והמעוררים חששות, והרי „אנו חוששים מפני מה שאינו מובן לנו". ושמא תאמר, כי הספרים והלימודים עוזרים לנו בנידון, הרי טעות בידך. הספרים מפריכים זה את זה והאדם הבקי בכולם אינו יודע מה לומר...

בשוליים של המציאות

כ י גבורו של הספר „פשעו של סילבסטר בונאר" הוא מלומד גדול, שמלא כרסו בחקר כתבי יד עתיקים וכל חייו נראו לו עומדים וקיימים אך ורק על מלאכתו זו. הוא נתפרסם כחוקר וזכה להתקבל לאקדמיה של צרפת. והנה מתגלה לו בסוף ימיו, שדרכו הוליכה אותו בשוליים של המציאות, כאשר משושות הקיום חלפה לידו, והוא לא ידע אהבה ולא ידע משפחה ולא ראה את הפרחים ולא שמע את מצהלותיו של עולם החי והמדבר. רחוק היה משאונן של הבריות ונדמה היה לו, כי בתוך מגדל השן המבודד שלו יעשה את גורלו ואת יעמוד לו עד יומו האחרון. והנה בא המקרה, כאשר הכיר נכדה של אשה, שאהב אותה בצעירותו, ועזר לה למצוא דרכה ועמד לימינה. והנה נערה זו החזירה אותו למציאה ועוררה בו לעת זקנה ושיבה את היצרים שנדחקו אצלו בנבכי התודעה מפני עריסת הגווילים הישנים שהצטמקו והתכרכמו בגולגלתו.

לא היו אלה יצרי אהבה או תאווה, אלא יצר המעורבות העזורה לצעירה, שגורלה המר לה, ואשר היה בכוחו לעזור לה ולהשיא אותה לאיש. בעלה שהיה אף הוא חוקר עתיקות, הגדיר זמן רב לפני שהכיר את מיטיבה של אשתו, ובשיחת אקראי עם שני סטודנטים אחרים, כאידיוט, והמלומד הזקן שמר לו טינה על כך. וכשנזקק הצעיר לעזרתו של הזקן לעבודת הגמר שלו, הכיר בו המלומד הגדול את האיש שקרא לו שוטה גמור. והנה כמה הרהורים עלו במחשבתו של הזקן; „עכשיו אתה בידי, פחזו כמוך שכמותך, נפלת לגוב האריות בפתאומיות כה רבה, חי נפשי; עד כי הארי הזקן, המופתע, אינו יודע מה יעשה בטרפו. אך אתה, ארי זקן, האין אתה באמת שוטה גמור? ואם גם אינך שוטה, הרי היית שוטה. טיפש מטופש היית בשמעך לדבריו, ועל אחת כמה וכמה טיפש — שלא שכחת מה ששמעת. והיה לא לשמוע כלל ועיקר. לאחר שנוספו כך בארי הזקן, דיברתי על לבו והשבעתיו לגלות סלחנות ורוחב לב; הוא לא איחר להיענות להפצרותי, ועד מהרה קפצה עליו שמ־

(סוף בעמוד 8)

לפרשת השבוע

מטות־מסעי

איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה [illegible] לשבועה (ל', ג')

ההבדל בין נדר לשבועה שבנדר הוא מקבל על עצמו מלכות שמים, כאשר [illegible] למסור נפשו [illegible] הגיע למדרגה [illegible] „הרי זו עולה" — [illegible] בדעתו למסור נפשו [illegible]

[illegible]

שיחה עם הסופר א.ז. בן־ישי

מתל־אביב הקטנה לתל־אביב רבתי

מאת נעמי גוטקינד

כ מי שמלווה את הספרות והעתונות העברית מאז ראשית המאה העשרים, ידידם האישי של טשרניחובסקי ושלונסקי ובן בית אצל ביאליק, כמי שמכיר את ת"א מקרוב החל מן הימים בהם היו הבריות מצטיידות בתרמיל־צד כדי לערוך טיול „בסוף העולם", דהיינו בחולות של רחוב אלנבי, כמי שהעניק לעיר העברית הראשונה את שמות רחובותיה (2100 שמות מתוך כ־2500 הקיימים) כשהיה יו"ר ועדת השמות שלה משנת 1933 ועד שנת 1973 — מפתיע עד כמה משוחרר א. ז. בן־ישי מן הנוסטלגיה הדביקה אל ימי העבר המאפיינת רבים מוותיקי היישוב.

*

כל אחד מתגעגע לנעוריו

מ רותק זה שלוש שנים, בעקבות תאונת דרכים, אל ביתו הקטן, מוקף הגינה שברחוב מלצ'ט, בית שנבנה בשנת 1932 ועד היום לא נכנע עדיין לפיתויי הקבלנים, מוקף ציורי צפת ות"א של טובי הציירים הארץ־ישראליים (ביניהם בולט נוף חצי פיגורטיבי של זריצקי), שוקד על ספרייה גדולה הממלאה את כל הקומה השניה של ביתו, יושב בן־ישי, שרגליו אמנם כבדי מלכת אבל לשונו מצליפה וחדה ממש כבימים בהם כתב פיליטונים בעתון „הארץ" ודברי בקורת ב„על המשמר" כשעורכו הספרותי היה אברהם שלונסקי, ואומר בהדגשה: „כשאדם הוא צעיר — יש בו עירנות יתר לענייני ספרות ויופי. וכאדם כן העיר, אנשים מתגעגעים בכלל לת"א הקטנה — ובעצם כל אחד מתגעגע לנעוריו. אף על פי שאותה תל־אביב צעירה, אינטימית ומשפחתית לא היתה יותר מאשר בסך הכל שכונה קטנה — אמנם קצת אירופית, בהשוואה ליפו, אבל בכל זאת שכונה שלא היה בה אפילו חשמל ברחובות ובקושי מים זורמים, ושבית המשפט שלה, בניין מכבי האש, בית הוועד העירוני ומכון המים (כלומר מיכלי מים גדולים על הגג...) כולם סמוך למקום שבו מצויה היום האנדרטה לזכר ראשוני העיר בשדרות רוטשילד".

המרכז העברי ברוסיה וחיסולו

ע ל שנתו הראשונה, שנת 1920, בעיר ת"א מתכוון בן־ישי לכתוב עדיין, אבל את פעילותו הספרותית החל בנופים ובאקלימים אחרים. יליד אוקראינה, המתגאה ביחוסו (הוא מצאצאי השל"ה הקדוש מצד אביו והמהרי"ל מצד אמו) ובבית אביו, שהיה בעל הספרייה הגדולה ביותר בפודוליה ושילב אווירה חסידית (האב היה חסיד צ'רנובל) ציונות והשכלה ולימודי קודש, הגיע בן־ישי אל קשריו המפורסמים עם הספרות והעתונות העברית ברוסיה, כמעט במקרה. אמנם בילדותו כתב שירים, אבל רק לאחר שהתוודע אל הסופר שטיינמן שביקר בעירו (אשתו של שטיינמן היתה בת העיר), המליץ עליו הסופר במוסקווה, וכך הוזמן בשלהי מלחמת העולם הראשונה לעזור בייסודה של הוצאת „שטיבל" הנודעת ככותב, מגיה, ומזכירו של פרישמן, עורך ההוצאה. עם פרוץ המהפיכה הרוסית הגיעו ימים קצרים של גידול עצום לעשייה הספרותית העברית במוסקווה, ובן־ישי נטל בה חלק פעיל. בימי המהפכה כתב בשבועון העברי, הפרו־מהפכני, „העם", חיבר שירים ל„תקופה" ולעתון הילדים העברי „שתילים" שהוציאה גב' שושנה פרסיץ בהוצאת „אמנות" ועקב אחר הדפסת מאות ספרי „שטיבל" כשהוא לומד מידי פרישמן, העורך הגדול, את עיקרי הכתיבה המצליפה והחריפה ללא משוא פנים. חיסול המרכז הזה („בעיקר בעטיים של מרשיעי ברית יהודים מן ה„ייבסקציה"...).

בימים ההם

א רבע שנים קצרות לאחר הקמתו ונצעותיו לא"י, מובילים את בן־ישי ממוסקווה לדוליה, שם הוא מצטרף לקבוצת חלוצי אוקראינה וקרים, חוצה בחשאי את נהר הדניסטר ודרך רומניה וקושטא, שאסרה עליית יהודים לא"י בשל מאורעות תל־חי וירושלים, — מתגנב ליפו. בשנה 1920, בדיוק לפני 56 שנה, דרכו רגליו על חולות ת"א. העיר הקטנה מקדמת את פניו בזרועות פתוחות, הוא מתקבל מיד למערכת „הארץ" — ופה הפלא, כל הקהילה הספרותית המקומית מכירה אותו עוד מרוסיה. לביאליק, המלך המוכתר והמוכר של הספרות העברית, הוא מביא ד"ש חי מפרישמן, וביאליק ששמר על מכתבים שכתב לו בן־ישי ממוסקווה ומקייב (מכתבים השמורים בארכיון בית ביאליק עד היום) מאמץ אותו כבן בית.

ולמרות כל זאת, כאשר שאלנו אותו השבוע האם איננו מעדיף את ת"א של שנות העשרים על פני המטרופולין המתפשט של שנות ה־70, עונה בן־ישי בפכחון:

„אינני בעד השוואות שכאלה. לטוב אין שיעור, ותמיד אפשר לשפר ולשכלל בלי קץ — אך לא אהיה כמקטרגי העיר של ההווה. כאשר באתי לת"א, היו מרכזיה רחוב הרצל ונחלת בנימין וכשלושה בתים ברחוב אלנבי. במקום שהיום מצוי ככר מגן דוד — שם שאגב נתתי אני לככר, הציב, איזה יהודי מארה"ב צריף עץ, כתצוגת דיור לדוגמה, ואנשים מנווה־צדק, מנווה־שלום ומת"א היו נודדים בחולות, עם תרמיל, כדי להגיע לשם להתפעל מחידושיו של העולם המערבי. היתה זו שכונה קטנה, כולם הכירו זה את זה, וכשבאו נכבדי העולם אליה, כמו צ'רצ'יל, כמו לורד בלפור, כמו הברון אדמונד רוטשילד, היתה נאספת כל העיר כדי לראותם על מרפסת בית הוועד — אבל בס"ה הגעגועים מוגזמים מאוד. נכון שאפשר היה לצאת או מן הבית בלי לנעול את הדלת, נכון שתל־אביב של היום התקלקלה מבחינה מוסרית, אבל היום זו עיר. עם כל מגרעותיה ומעלותיה של עיר ואז היתה רק שכונה קטנה וזה ההבדל".

במקום שירה — חקיינות מילולית

שאלה: יש המתגעגעים גם אל עולמם התרבותי של ת"א הקטנה, אל אווירת בתי הקפה הספרותיים, אל התחושה שדווקא אז היתה מרכז רוחני והיום, עם כל גידולה הפיזי, היא כמידבר שממה.

בן־ישי מניע יד בביטול: גם זו הגזמה. איזו אווירה? איזה עולם תרבותי? נכון, בשנות ה־30 חיו בעיר אישים גדולים, כביאליק וטשרניחובסקי. ואם יש להתגעגע — אליהם אני מתגעגע, אל שיחם, אל ידידותם, אבל את יצירותיהם הגדולות חיברו סוף סוף לפני שבאו לת"א. בשבילי ת"א של אז פירושה הביקורים בביתו של ביאליק הופעותיו היום־יומיות של טשרניחובסקי בספרייה, שלי בימי מלחמת העולם השנייה, השיחות עם שלונסקי, ואפילו סתם קריאת המוספים הספרותיים והיצירות המתפרסמות. אם בטכנולוגיה ובהתפתחות הפיזית גדלנו התפתחנו — מבחינה ספרותית ירדנו הרבה. לי קשה מאוד לקרוא היום שירה הנדפסת בעתונות. בולטת כל כך החקיינות של הקלוקל שבספרות האמריקאית הזאת, גם משוררי שנות ה־30 הושפעו, אבל צריך לדעת איך להיות מושפע מן המיטב, והם ידעו לקחת ממיטבה של הספרות הרוסית והגרמנית הטובה. היום נדמה שמנסים לעבור על הראש, לטפס על הקירות — ובלבד שיראה חדיש ומחודש.

כותבים פרוזה גרועה בלי חרוזים ואומרים שזו שירה. לטוענים כנגדי שהיום פשוט כותבים שירה קשה להבנה אני עונה: זה לא קשה להבין. אין פשוט מה להבין — אין פה עומק, אין פה תוכן, ומה שהכי מרגיז זה שהחקיינים מחקים בדרך כלל לא את הזרם הספרותי האחרון במערב, אלא את זה שלפני האחרון. כמו שבאופנת בגדים תראי תמיד בת"א נשים לבושות בבגדי פריז מלפני שנתיים כך באופנת הפיוט תראי במוספים הספרותיים של ת"א אנשים כותבים בחיקוי הזרמים שכבר חלפו עברו. לא כן היה בשנות ה־30, כששלונסקי היה חלוץ הזרם החדשני, ואבי השירה המודרנית בארץ.

זה אגב מזכיר לי כיצד לפני כמה זמן ערכה אגודת הסופרים נשף לכבוד סופרים־אורחים מאמריקה והוציאה חוברת שירים ובה מבחר משירתם ובצידה מבחר משירת שלונסקי. קראתי את שיריהם, נדהמתי מהרבה ושאלתי את שלונסקי שהיה אז עוד בחיים: איך הסכמת להשתתף בחוברת אחת עם חבורת גרפומנים שכזו? הוא ענה מה שענה אבל לא זה העיקר. העיקר — שסופרים שכאלה וכמותם משכשכים היום דוגמת חיקוי לרבים בצעירינו, וגם עורכי המוספים הספרותיים אינם טובים בהרבה, שהרי הם חושבים שעליהם לרוץ כביכול עם הזמן, ולפרסם את הקלוקל ההוא".

התפתחות רבה בעתונות

שאלה: כעתונאי מימי עתון „הארץ" המשקיאי, כיצד עומדת העתונות העברית של ימינו בהשוואה עם עתוני העברית של דורה עבר?

בן־ישי: למרות שרמת הספרות בעתונות ירדה פלאים (פעם פרסמו את מיטב היצירה החדשית בעתון) — ברור שבכל הבחינות האחרות, הטכנית, הלשונית, העתונאית — יש התקדמות גדולה מאוד. כשהתחלתי לעבוד בעתון „הארץ" בשנות ה־20 היינו מסוגלים להדפיס ידיעה חשובה באותיות קטנות ובעמוד נידח. רובנו העתונאים באנו מרוסיה, ארץ שבה לא היתה עתונות מפותחת — וכאן דווקא בעזרנו הרבה מליד השיטות האמריקאיות. כשהייתי עורך חדשות, למשל, הכנסתי לראשונה לא"י את רעיון הכותרת הגדולה בראש העמוד הראשון. גם שמות לפינות קבועות בעתון — היו חידוש. יש פינות ומדורים משלי, כמו למשל מדור „ראיתי—שמעתי" שנשארו בצורתם ובכינויים עד היום. היה לי מדור אחר שכיניתי „רגעים", ואלתרמן, שהחל לכתוב ב„הארץ" אחרי שכבר עזבתי, המשיך לפרסם תחת אותה הכותרת. לא מזמן הוציאו לאור כמה כרכים מרשימותיו כולם בשם „רגעים". גם השפה היום עניינית וישירה יותר, והגישה העתונאית מפותחת יותר, ועל כולם — עתונאות נעשתה מקצוע מפרנס את בעליו. בזמני, כמו שהספרות העברית לא מפרנסת את העוסקים בה היום, כך העתונות לא פרנסה. רוב העתונאים שהיו גם סופרים, קיבלו משכורות שבושה אפילו להזכיר בהם. המשכורת גדלה וגם ההשפעה גדלה. בשנות ה־30 וה־40 לא רצו כל כך עסקני היישוב אחרי פרסומת ולא חיזרו כביכול אחרי העתונאים. היום, כידוע, כשכל חבר כנסת שואף לראות את דבריו בדפוס — גדל מאוד כוחה של העתונות.

בלי משוא פנים

שאלה: נדמה שבתחום אחר, תחום הרצנזיה והבקורת, דווקא חל פיחות.

— בהחלט. כאן נקודת החולשה. בכלל חדלו לכתוב בקורת. מי שעובר על העתונות יום־יום מגלה שכותבים אך ורק רצנזיות טובות, פשוט אי אפשר לקרוא מילה רעה אחת על ספר, שיר או מחזה חדש.

אני תלמידם של פרישמן ושל מבקרים שידעו כי צריך לכתוב אובייקטיבית בלי הצטעצעות ובלי משוא פנים והיום נדמה שהבקורת נעלמה לגמרי, כנראה בלחץ יחסי ציבור. איפוא תמצא מבקר שעלול לקבל סטירת לחי משחקן כשם שקיבל גמזו, בזמנו, האיש שכתיבתו אמנם הכריעה גורל הצגות?

בימים שלשלונסקי היה העורך הספרותי של „על המשמר" כתבתי שמונה שנים רצנזיות בפסבדונים, כדי שאיש לא ידע את זהות הכותב ולא יוכל להפעיל עלי לחץ — נדמה לי שהיום לא תיתכן תופעה דומה".

מכנה שמות לרחובות

ה לחצים הופעלו ללא הצלחה על בן־ישי לא רק כמבקר ועתונאי, אלא גם כמי שנתן לתל־אביב את שמותיה. בתחום זה שמורה לו פינה מיוחדת במינה בהיסטוריה של העיר. מספר בן ישי: „אני מתכונן להוציא ספר ובו שמות כל הרחובות, ההיסטוריה של האישים הנזכרים בהם, סיווגם ותימוקם. תל־אביב היא העיר היחידה בארץ שיש לה תקנות לקריאת שמות רחובות. אותם קבעתי עוד לפני הרבה שנים. באחת התקנות הללו, שהתקבלו לאחר ויכוחים ומאמצי שכנוע לא קטנים — אסרתי לכנות רחוב על שם אדם בחייו, ויש להמתין שנתיים לפחות לאחר פטירתו (בפריז לשם השוואה מחכים חמש שנים) — דבר שלא שימח הרבה אנשים שרצו בכבוד מקורביהם, קבעתי גם, שאין לכנות מקום על שם משומד (בחיפה כידוע יש שמות על שם מומרים אחדים) והחשוב לקבוע שמות לפי סיווג הגיוני, למשל גוש של רחובות נביאים, גוש של מלכים, של פילוסופים, של משוררי ימי־הב וכדו'. סיכומו של דבר — המהלך ברחובות ת"א וקורא את שלטי רחובותיה וגם את ההסברים הקצרים שמתחת לכל שם, יכול ללמוד את ההיסטוריה היהודית ואת תולדות היישוב העברי המחודש בארץ, וזה לא מקרה בכוונת מכוון שאפשר להנציח בצורה רחובותיה ושכונותיה המתפתחות של העיר העברית הראשונה את תולדות אומתנו.

בין שמות למיספור רחובות

שאלה: האם לא פשוט יותר, לשם התמצאות, שהרי זוהי סוף סוף המטרה העיקרית של ציון הרחובות — לקבוע מיספור לרחובות על פי השיטה האמריקאית?

— ניסינו שיטה זו ביפו, לאחר כיבושה, וגילינו כי בארץ של קיבוץ גלויות ולשונות, היא מבלבלת עוד יותר. אנשי יפו החלו לכנות את הרחובות היהם איש איש בלשונו, בבולגרית, בהונגרית, באידיש ובסופו של דבר קשה היה מאוד למצוא כתובת בעיר זו. חזרתי אם כן לשיטת השמות — הקרובה גם ללבי, והיום למשל אפשר למצוא ביפו גוש של רחובות על שם הבעש"ט ותלמידיו".

בן־ישי מתכוון לפרש בספרו, לא רק כל שם ושם אלא גם את נימוק נתינתו באותו המקום דווקא — ניכר שהנושא קרוב ללבו ואולי אף חביב עליו יותר מכל יתר מפעלי חייו. קישורה הסמלי של ת"א עם עברו של העם (עבר רחוק ועבר קרוב) עבודה בה עסק ארבעים שנה, נראה לו כמשימה חינוכית ממדרגה ראשונה, ולא רק אקט טכני ואולי גם לסמל המוחשי ביותר לקשר הביוגרפי העמוק בו נקשרו חייו בהוויה התרבותית של העיר.

[ב]ין המצרים

[...] „צער כנסת־ישראל בשפלותה" לשמחת־עתידה

[כ]ל מה שאדם מרבה בתורה ובמצוות, מתקשר הוא יותר בכנסת־ישראל, ומרגיש בקרבו את נשמת הכלל כולו, בהמציתו היותר עליונה, וחש בכל מהותו את הצער של כנסת־ישראל בשפלותה. [ו]ענג הוא משמחת־עולמים העתידה לפניה, ומתפאר בהכרה עמוקה [ב]בית בוהו עליונותה האלקית. ובכל עת שמחה של מועדי־ששון [ק]ודשי הזמנים, לימים ולחדשים, כולו מוקף ומלא תעצומות־עוז, שמחתה ומשוש גילה — „שמחו את ירושלים וגילו בה כל [אה]ביה, שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה, למען תינקו ושבעתם [מש]ד תנחומיה, למען תמצו והתענגתם מזיו כבודה" (ישעיהו ס"ו, י־יא). („אורות ישראל", פרק ג', ז)

[...]צוקת־הרוח על אדמת־נכר

מספר הר"ש גליצנשטיין ז"ל, מזכירו של הרב בתקופת לונדון:

„אם הבחנתה שהרב נתון במצב של דכאון נפשי, מכווץ ומכונס [בת]וך הוכו, שלא כפי הרגלו וטבעו, הוי יודע שהזמן גרם לכך. [ח]ג עמד אז בימים שבין המצרים, בימי הזכרון לחורבננו, שמספר [ה]שכים אסונותינו והפגעים הנוראים במשך שנות אלפים. בימים [א]לה היה הרב ממעט בדיבור, והשיחות עם אנשי ביתו היו כקופצות [ב]עצורי־דברים, וגם בהם נשמעה הנעימה ההכרזית כאילו מתוך [בכ]יה ואונס. בניגוד לשאר ימות השנה שבהם היינו מוצאים את [ה]רב במצב־רוח מרומם, נכנס בשיחה עם כל אחד שביקש את [ק]רבתו ומצא כדי מדתו, כל אחד לפי ערכו. — — —

שיחות הראי"ה. פרק נ"א

[ל]וקטו וסודרו ע"י הרב משה צבי נריה

זכורני, כי בשנת תרע"ו, כשהרב שהה בהארוגייט, מקום [מרפ]א מפורסם באנגליה, חזקה עליו פקודת הרופא לא לשבת בבית [ו]לא בגן שמסביבו, כי אם לטייל משך איזו שעות בכל יום [ב]רשות ובפארקים הנחמדים שבעיבורה של העיר.

אולם הפקודה הזאת לא נתמלאה. היו הפרעות מרובות. בעיקר [ב]גלל האורחים שבאו לבקר את הרב חדשים לבקרים, מהסביבה [ו]מליזן ומנשסטר וכד'. אמנם משנכנס אב, התמעטו האורחים לבוא, [ו]הטלתי עלי את התפקיד להפציר ולשדל את הרב למלא פקודת [ה]רופאים, ולפעמים הצלחתי בכך וטיילנו שעות מספר.

הנוף שמסביב העיר הוא מהמצויינים בעולם, קסם וחן מיוחד [ש]פוך עליו, גני פרחים ושושנים עומדים בלבלובם, וריחם הנחמד [נו]דף ומתפשט למרחקים. החורשות הרעננות פזורות פה ושם, ופלגי [מי]ם יורדים ומפכים בעוז. כאן נתברך הטבע בשפעו העשיר, שכולו [שי]ר שירה. את אזורי הנוף הנחמד הזה סיירנו בטיולנו, טפסנו [ב]גבעות, ושרכנו דרכנו בשבילים הצרים והמפותלים שבין ערוגות [הדש]א, עד שהתעייפנו וישבנו לנוח.

כל זמן שעשינו את דרכנו שתק הרב, לא כפי שהיה רגיל [לה]יות תמיד בדיבור ובשיחה, ועל מה לדבר לא היה מחסור. [ג]ם הרב היה שרוי במצב רוח של דכאון, שגרם הפרעה עצומה [לב]ריאותו, השתדלתי להפיג את המרירות, ולעניין אותו בחדשות [הפולי]טיות ובהפוליטיקה המלחמתית, ולא עלה בידי.

ניסיתי להסב את תשומת־לבו ליפי הנוף הנהדר ולטבע המבורך [ש]ביד מלאה ורחבה. למשמע דברי אלה נתרגש הרב ואמר: „לא לא ב„הדבורה" אנחנו! על מראה הנוף שלה, הקודש התחביב, [א]ת מתענג, אבל מה לי ולאדמת־נכר, שעל כל האטמוספירה שלה [נו]שבת רוח זרה לגוי", וכך הפסיק הרב את הדיבורים, והמשיך [ב]הרהוריו ברעיוניו ומחשבותיו.

[...]ורחבי רחובות

[ה]זכות תפסה מקום מיוחד בעולמו של הרב בשנות רבנותו ביפו. למושבת רחובות־ידים זאת, היה יוצא לנופש־קיץ קצר, שלמעשה לא היה בו יותר מאשר הילוך־אויר, שכן נמשכה [בכמ]ה ימים עבודת־הרבנות שלו גם שם, ומרובות היו האיגרות אשר נכתבו [ש]ם. ועם זאת היתה העצוב מרחיבה את הדעת בכרמיה, [ב]הגולה, בהתפתחותה, היא גם שהמיגה בהרבה את הרגשת־הדכאון [ה]ימית של „יומין דעקא".

והרי איגרת נלבבת שנכתבה ברחובות, בד' מנחם־אב תרס"ט [ל]אביו ז"ל, שעדיין היה אז ברוסיא:

„מבין המצרים, קרן ידים, ואור לישרים, וציצת נורים, וסלולת [מסל]ים, למקום יאורים, לבני־ציון היקרים, נישאים על כנפי־נשרים, [ב]נות יהודה הור־הרים, שלום מעברים, לכבוד אדוני־אבי מורי [ו]עטרת ראשי, הרב הגדול בתורה ויראה יחד חוברת, מו"הר [ר]' שלמה זלמן הכהן שליט"א — — —

„פה במושבה נוסף בי"ה דבר לטובה. על ידי הד הקול של [קיבו]ץ־גליות לארצנו הקדושה, שהגיע לארץ תימן, באו רבים מאחינו [בני] ישראל, היושבים שם בלחץ נורא וגלות איומה מאוד, לארצנו הק', אנשים מסתפקים במעט מאוד, ורובם ככולם בני־תורה, כמעט [ל]א נמצא ביניהם עם־הארץ כלל, וכולם חרדים ויראי־ד' מאד. [ו]יגעים הללו הנם ב"ה אנשים בריאים, אוהבים את העבודה, [ומ]תפללים בכל יום ג' פעמים בציבור, בכוונה, בחדר מיוחד שבבית־[הכנ]סת הגדול פה, שייחדו להם" (אגרות הראיה, ח"א, עמ' רס"ג־רס"ד).

[ה]נה לפנינו מכתב, שנכתב בי"א מנחם־אב תרס"ט, לידיד־[נ]עורים מתקופת־פוניבז': — „לכבוד ידידי יקירי מימי־נעורי, הרב הנכבד, אוצר תורה ויראה, מו"ה ניסן ראבין שליט"א — — בשבתי כעת בקריתא דארעא־דישראל, במושבה היפהפיה [ש]בדרכי בכל שנה, לעת בציר הענבים מכרמי־חמד של אדמת־[קו]דש תבנה ותכונן, קראתי עונג והייתי דשן נחת ושמחת־לב, [א]ת כבודו הטהורה, ספרו היקר והנחמד של כבוד מר אביו, [ה]יעוז, המנוח, הגאון [ר' משה יצחק ראבין] זצ"ל". (אגרות הראיה, ח"א, עמ' רס"ח).

[ה]שורות יותר נרגשות על היהודים, אנו קוראים במכתב שנכתב [בא]ותה שנה, בד' מנחם־אב תר"ע, אל „ידיד נעלה, הרב כאה [ר]ב כבן — — — הרב מאיר ברלין שליט"א", בן־זקוניו של [א]דונו מרן הגאון הנצי"ב ז"ל, ראש ישיבת וולוז'ין:

„הנני יושב כעת במושבה הנחמדה רחובות ת"ו, מוקסם כולי [ב]חזקת־ד' וניחומים, בראותי בעיני את שכלול ארץ חמדתנו הנשמה. ידי אחינו פזורי־גולה השבים לאט לאט. לבי בקרבי יהרב את משכנות שאננים, כרמי־חמד, הדר הגפן התאנה והרימון, על שדמות בת־עמנו, במקום בית־חינו".

אכן, שורות אלה שנכתבו בימי „בין המצרים", אינם מסתירה הדעה כן הדאגה למצב הרוחני. והרב מוסיף וכותב: „בלייתי כי ישתתנו, על הנשמה הלאומית, במקור אצילית קדושה — תורת חיים כאור א־ל אלקי ישראל — שהיא נידחת ויורבת [...]תים..." (אגרות הראיה, ח"א, עמ' ש"ב)

[ה]רבות היו המחשבות בלבו הגדול, כיצד להתגבר על השבר [ש]ל „לאקמא כנסת ישראל בעפרא" ולגאול את יוחה גאולת־[ע]ולם.

[ב]ין המצרים נגאל עם"

[ב]ין־המצרים נגאל עם, על ידי מורים חמושים בגבורה רוחנית, שאינם צריכים למקל־חובלים — זהו פתגם־חידוש של [ה]רב זצ"ל, בלות „ארץ הצבי", (יפו, תרע"ד).

פתגם זה יפה נדרש, במאמרו המצויין של הרב [...] [ב]צער ירחים" (קובץ הראי"ה — ירושלים תשכ"ו — עמ' י"א): [ב]ה שהדברים אמורים על רקע דברי בעל הרוקח (סי' ש"ט): [ש]בתמוז ועד תשעה באב, אין להכות אפילו ברצועה את התלמידים", [ו]פסקה ההלכה בשולחן־ערוך אורח־חיים סימן תקנ"א סעיף י"ח: [ו]אין [...] התלמידים בימים ההם".

הנה הרחיב הרב את ענין מניעת הרצועה בתקופה [ב]מצרים, לא רק בחינוך הפרט, אלא גם בחינוך הכלל. כיצד [ל]השפיע על הדור כולו, בשעה שהוא נתון בצירה מיכלית [ו]של בין־המצרים, בשעה שהוא שרוי במצוקה נפשית ורוחנית.

פתגמו של הרב קובע, כי גאולת העם מן המצרים, בבוא [ה]רצועה ומקל־חובלים, כדרכם של [...] שבבבל, אלא על ידי [אנשי]ם חמושים בגבורה רוחנית", על ידי מורים־מדריכים בבחל [ב]דרכם של תלמידי־חכמים שבבבל (עי' סנהדרין כ"ד, א).

[ו]כה הם דברי־הדרכה של הרב, למורי העם ומאשריו:

„גבורינו הראשונים, רב סעדיה גאון והכוזרי, הרמב"ם והעיקרים — — לא התפעלו ולא התרעשו, לא נשאו קללה וגידופים. אך [ה]ן בגודל־נפש את כל הדעות הרעות, שהם כרקב לבית־ישראל, [ו]גם כחשם בפניהם — — — הם מלאו מהשכיל־גאות־יעקב איתה, [ל]שם את ישראל" („צבית מרחוק", „העלם", תרס"ב).

„על כן אין לשער, כמה גדולה היא החובה עכשיו, על גדולי [ה]תורה החכמים — — — לקבוע עיקר הלימוד והעיון בסתרי־התורה ה(שכל) האלקית" („עקבי הצאן", עמ' נ"א).

[ב]אלו ויבואו מורים, חמושים־אורים בגבורת־רוח, בכל היפה [ש]ל האציר בנשמת האומה, בברית חכמה ותבונה, וברוב [ר]בכי־נועם יוציאו את העם, מן המיצר של גלות־הרוח וירוממוהו [ל]רחב־הגאולה.

בין בעלות לזכות ישיבה

(סוף הפרק: „אמונה, דמיון ומציאות")

מאת ש. ז. שרגאי

[ש]תי הפעולות למען קרב את הגאולה על ידי עלייה יהודית, גאולת הארץ ופעולה לקבל הסכמת אומות העולם לשיבת עם־ישראל לציון והשבת ציון לעם ישראל נעשו על ידי התעוררות של יהודים, של חיבת ציון ועל ידי ההסתדרות הציונית. הפעולה של עליית יהודים מאורגנת וגאולת הקרקע החלה עם תקופת חיבת־ציון, אם כי בכל הדורות היו בודדים שעלו לציון, ובזמננו — עליית תלמידי הבעש"ט ותלמידי הגאון מוילנא. הפעולה לקבל רשות מאומות העולם — החלה עם הציונות המדינית — ההסתדרות הציונית.

מן הרמב"ן ועד דורנו

הציונות הדתית שראתה לפניה שני תפקידים הנ"ל (לפי סעיף ו'), לא החלה עם תקופת חיבת ציון ולא עם הציונות המדינית של ההסתדרות הציונית. לא המזרחי היה מייסדה ונושאה הראשון של הציונות הדתית. היא היתה הבשך. הציונות הדתית קדמה לכולם, וכפי שסימנו למעלה סעיף ח'.

הציונות הדתית, החל מהרמב"ן ועד דורנו, לא התעלמה שאין ארץ ריקה ויושבים בה גם ערבים. אולם הם ראו את הערבים כיושבי הארץ ולא כבעלי הארץ. בעל הארץ — הוא עם ישראל. הם גולה מפני את הארץ בתוקף ובזכות, הם גורש את ישראל מארצו, או עזיבה מסיבות שונות — לא פקעה בעלותם אף לרגע. עם ישראל מחה נגד הגזילה במשך אלפיים שנה ולא חדל אף לשעה קלה, מלצפות וגם לעשות מדי פעם בפעם צעדים שונים לשוב אליה ולשחררה מידי אלה שהשתלטו עליה בכוח שלא כחוק, ויחד עם זה לא חשבנו שבשיבתנו לארצנו נגרש את יושביה, או נקפח זכויותיהם.

בשובנו אל ארצנו אמרנו להחזיר את ארץ ישראל לבעליה האמיתיים, לעם ישראל, כדי לחדש בה את כל־כות ישראל ולהשיב אליה את עם ישראל היושב בניכר.

עובדה היא, מציאות היסטורית שנמשכת מאז ברית בין הבתרים והבטחה ראשונה של קב"ה לאברהם אבינו „אני ד' אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ הזאת לרשתה" — — — „ביום ההוא כרת ד' את אברהם ברית לאמר: לזרעך אתן את הארץ הזאת" — שהארץ היתה מיושבת על ידי אחרים, כך היה בזמן משה רבנו וכך היה בזמן יהושע מכניסי וכך היה גם בזמן העלייה השנייה, עליית עזרא ונחמיה ואחרים, אלה שישבו בה לפני שאנו באנו אליה ואחרי שובנו בעלייה השנייה, ניסו תמיד להפריע לנו להיכנס לארץ כאשר צוה ד', ואלצנו להלחם, אף על פי שתמיד פתחנו לשלום, כפי שמצוים לפתוח בשלום גם במלחמת־מצוה.

ההתנגדות של אחרים לכניסתנו לארץ היתה תמיד התנגדות כללית, לא על חלק אחד מן הארץ, אלא נגד כל דריסת רגל של עם ישראל בארץ־ישראל בכל מקום שהוא. ואף על־פי־כן לא נכנענו מלקיים מצות ד' לשחרר את הארץ מידי זרים אם בדרכי הסכמה אם במלחמה, פדיה בידיה.

גם בימינו: הציונות המדינית על כל חלקיה פתחה בשלום עם התושבים הערבים, והיתה תקופה שנמצאו ערבים שראו בעין טובה את שובנו לארצנו, אולם בהמשך הזמן, והרבה ביוזמת האנגלים והצרפתים — נתעוררה התנגדות. ההתנגדות היתה והינה עד היום הזה לא נגד ישובנו בחלק זה או אחר בארץ־ישראל, אלא לעצם שובנו לארצנו והיותנו בה, אף אם לא נפגע בהם ובזכויותיהם בכל שהוא.

פתחנו בשלום — ונענינו במלחמה כמו שנאמר: „אני שלום, וכי אדבר — המה למלחמה".

נכון כי: „מגמת היסוד של הציונות, והציונות הדתית בתוכה, היתה לשוב אל א"י בלי לפגוע בכל דרך שהיא באוכלוסיה הקיימת בה. כל מגמותינו, מרגע שעלינו היו להוכיח בפעולה ובהסברה שלא באנו להרע אלא להיטיב עם יושבי הארץ, וכי בכל שנפתחה ונקדמה — כן ייטב גם להם: כאן באמונה המלאה בכוונות הטובות שלנו, היה מקור כוחה המוסרי של הציונות, סוד השהרשה הזה המצליחה באדמת הארץ ויכולתה ליפעול" („הצפה", כ"ו אדר א' „עוז ותעצומות" ו„גוש אמונים").

הבאנו ברכה לתושבים הערבים

[א]בת ניצב. ואכן, הבאנו ברכה להיושבי הארץ הערבים. ואין ספק שמצבם של הערבים במדינת ישראל טוב והטוב לאין ערוך מכל מקום שבאנו והתיישבנו — אולם הערבים ענו על כך: „לא מעוקצך ולא מדובשך". [...] בתוך [...] הערבים קדמו איתנו בברכה בעד זה? [...] [illegible] ישראל, בעד עליית היהודים.

וכי יש היום מדינה ערבית אחת או מנהיג ערבי בעל סמכות שכתב אתו. שיאמר: אם תשיבו לגבולות 1967 [...] על ירושלים ידו גורל) והחזירו מיליון וחצי ערבים (ומה יהיה על יהודה היהודי של המדינה [...] [illegible] בשלום?

ומהי העלילה כי גוש אמונים, קדום קרית־ארבע וכו' — מפריעים לשלום [...] עם הערבים. הרי זוהי [...] אשליה והדיון שאין להם כל אחיזה במציאות, ואנשים המדב־רים בהם מציאות נאחזים באשר [...] זו.

הרי כל זמן שהערבים אינם מוכ־נים להכיר בזכותנו לשוב לארצנו, להפסיק להלחם בנו לעשות שלום אתנו — אנו מחויבים להתנחל בכל פינה, [...] שערבים

לראות גם בהצלחתנו להקים מסגרת מדינית את יד ה'? לא כן הדברים:

א) הקמת המסגרת המדינית מבחי־נת הציונות הדתית — מניעה — האמונה בדי שיצליח מעשינו.

ב) מאז הקמתה של הציונות ה־מדינית היה כוחנו, כוחנו הממשי בעולם — יותר מאשר כוחנו היום? אדרבה! הציונות המדינית כולה, פעלה נגד רציונליזם ובניגוד לכוחנו הממשי בעולם ורק בע"ה זכינו ל־מדינת ישראל. כך מאמינה הציונות הדתית.

ג) לא נכון שבבית שני נכשלנו מפני שלא הכרנו במציאות, אלא מפני שהיהודים לא עלו ומפני שנאת חינם — כך אומרים לנו חז"ל.

ד) „הגאולה וההבטחה ניתנו על תנאי „והיה אם שמוע" — אם כך. הם סבורים שעד אז יש לדחות מעשי הגאולה מצדנו — יסיקו את המסקנה שחלק מההיהדות המאמינה הסיקה: להמשיך לשבת בגולה, ולחכות לנס בלבד! והיו כאלה ששללו את הצי־ונות אם מטעמים של חוסר־תשובה בעם ואם מטעמים רציונליים — והמ־ציאות היתה לצדם? טוב עשו שלא עלו? או דווקא תקומתה מחדש של מדינת ישראל מוכיחה שלא צדקו מבחינה רציונלית? ומבחינת התשו־בה — קיימת בארץ התעוררות ל־תשובה יותר מאשר בכל מקום בגולה.

ה) נכון שלא השקענו „כל כחנו בבנית העם מבפנים, ברוח התורה והמצוה". אדרבה! וכי גוש אמונים והתיישבות באלון מורה — מפריעים לכך? הרי הם מוסיפים חיי תורה וקדושה בכל מקום שדורכים רגליהם, ודווקא מן המתנגדים לגוש אמונים בתוכנו ישנם הטוענים תמיד לוותר

(סוף בעמוד 8)

שואלים: ואם תגיע שעה שערבים יהיו מוכנים לעשות שלום — מה יהיה אז בהתנחלות באלון מורה? והתשובה: נדון אז ונראה. כבר בחז"ל ענו פעם: „לכשיהיו נחכם". יתכן שנימצא אז בבחינה של פקוח נפש: שלום או מלחמה, אפשרות לנצח ולקיים שלום או לא ונכריע בשעה שנצטרך להכריע.

זכותנו לשוב לארצנו מבלי לפגוע בזכויות הערבים, מבלי לנשל אותם מאדמתם וכו' — צריכה לבחינה חוזרת מבחינה מוסרית? הבחינה ההיסטורית של קב"ה בתורתו — אינה מספיקה בשביל יהודי מאמין?!

ולמה העלילה הזאת שלא חיפשנו פשרות והסכמים עם הערבים, הרי מן הרגע הראשון חיפשנו פשרות והסכמים, והערבים אטמו אזניהם. והרי גם עתה ממשלת ישראל וראשיה מכריזים כמעט יום־יום שלמען השלום ואפילו בשביל הפסקת המלחמה בלבד, ללא שלום, מוכנים לוויתורים טריטוריאליים מרחיקי לכת. ואין אף ערבי שיקבלו את היד שלנו המושטת לשלום!!

כל פעולה זקוקה לברכת ד'

[י]הודים מאמינים, והציונות הדתית — תשתיתה האמונה — מאמינים שגם פעולה מדינית כמו פעולה מעשית, זקוקה לברכת ד' ולא נכון ש„מהרגע שהחלטנו להקים מסגרת מדינית עלינו להתחשב בגורמים הרציונליים של כוחנו הממשי בעולם". ולא עוד. עם ההחלטה על הקמת מסגרת מדינית עלינו להתחשב בנימוקים הרציונליים בלבד, מבלי

חליפת אגרות בין סופרים

מאת מ. אונגרפלד

יצא חליפת אגרות בין ש"י אברמוביץ ח"נ ביאליק י"ח רבניצקי בשנות 1905־1908, — ירושלים, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים — תשל"ו.

[ה]פרעות שפרצו בכל ארץ רוסיה למחרת ה־17 באוקטובר 1905, יום מתן הקונסטיטוציה הצאר־ית, הגיעו עד לשערי ביתו של מנדלי, בית תלמוד התורה שאליו הובאו הרוגים ופצועים רבים. מנדלי נאלץ לרדת למרתף ולהתחבא שם עד יעבור זעם, זה זעזע מאוד את נפשו של מנדלי ורופאיו שדאגו לבריאותו, יעצוהו שיצא מיד להח־למה לחוץ לארץ.

תחילה חשב שיצא לביקור בארץ ישראל והוא הפליג ב־19 בנובמבר 1905 והגיע לקושטא. אולם חשש שמגעו הממשי עם הארץ יהרוס את האלוזיה שלו על הירדן ועל החרמון, על הר המוריה וירושלים עיר הנצח וכו'. על כן יצא מקושטא אל בתו הרופאה, שישבה בכפר שעל הגבול הצרפתי־גרמני. בראשית שנת 1906 עבר עם משפחתו לז'ניבה וכאן נשאר עד שחזר בפברואר 1908 לאודיסה. בשנות שבתו בשוייץ הת־קיימה חליפת מכתבים ערה בינו ובין ח. נ. ביאליק וי. ח. רבניצקי ושאר סופרי אודיסה, וכן בינו ובין שלום עליכם וסופרים ואישים אחרים באי־רופה ובארצות הברית, ובעיקר בענין הוצאת כתבי מנדלי באידיש ובעב־רית, וחגיגת יובל השבעים של מנדלי.

יובל השבעים של מנדלי

עיכב את הפעולות בענין זה, המ־צב המדיני הקשה ברוסיה. ועל כן הסביר ביאליק למנדלי במכתבו מ־3.1.1906: „...ובדבר הוצאת כל כת־בין — סלקא דעתך שאין להם תק־וה? אמת, נסרפה עלינו השעה והעבודה בעניין זה נדחתה לפי שעה — אבל רק לפי שעה. יעברו ימי האבל והזעם וחדלה המהומה והער־בוביה ושבנו לעבודה באנרגיה כפולה ומכופלת". אלא שהועדים והנג־דים הנבחרים שבטחו בהם כי ידאגו להוצאת האמצעים הכספיים הנחוצים לכפעל מנדלי הכזיבו. הוא כותב: „הנני מתאפק שלא להוציא דבר מגונה כלפי אלה שהוליכוני שולל במשך שנתיים ויותר ויהתלו בנו כהתל אחד הריקים, על ידם בפעם שנהרס הבנייך" (במכתבו אל מנדלי מיום 25.12.1906).

ביטוי נמרץ לצער הגדול של ביא־ליק על שנמנע ממנו גם הפעם לשבת עם מנדלי פנים אל פנים ולברכו ביום מלאת לו שבעים שנה, הביע ביאליק במכתבו אל הזקן מיום י"א טבת תרס"ז: „...הנה קרב עתה ימי יובלך, יום מלאת שבעים שנה לחייך וחמשים לעבודת רוחך הגדולה — ואלוקים הכזיב גם הפעם את תקוו־תנו. לא זכינו שנשב עמך כיום ההוא, שבה משפחה על שולחן אחד, לתת ראשנו אצל ראשך ולכסות את תלתלי שיבתך בנשיקות פינו. קבל נא איפוא, זיידעניו, את ברכותנו המובאות אליך כיום מרחוק, ברכה נאמנה והמה. דע, כי דמות דיוקנו הגדולה של „הסבא", אביר ספרותנו העברית ויוצרה הראשון נצבה וקיי־מת לעד לא רק בהיכל ספרותנו לבדה, כי אם גם שוכנת תמיד בלבב כל תלמידיך החיים עמך כיום. והנה הגיעו עתות חדשות ונשתנו התנאים לטובה ועתה סוף סוף אחרי גלגולים רבים, הנה מחשבתנו התחילה ב"ה להתקיים. יש לנו יכולה לגשת אל הדפסת כל כתביך בשעה טובה ומוצ־לחת"...

ארכיון וגלגוליו

[ב]אחד מימי האביב תשי"ז נכנס לבית ביאליק המשורר המנוח נח שטרן, ושאל אם נתקבל כאן תיק מארכיונו של מנדלי, שהוא וחברו אהרן גובסס, חיילי הבריגדה היהודית, קיבלו אותו מידי תושב צרפתי, בשעה שעברו ליד כפר ש־בגבול הצרפתי־השוויצי־גרמני, בתו של מנדלי, הרופאה הדה אברמוביץ, שעבדה בכפר והתגוררה בבית התו־שב הזה, נלקחה משם על ידי הגר־מנים שהמתה במאסר או ששלחוה למחנה השמדה. עתה ביקש התושב הצרפתי מאת החיילים היהודים, ש־יקחו עמהם את התיק לארץ ישראל וימסרוהו לעם היהודי.

[ב]הסכמתו של שטרן, קיבל על עצמו אהרן גובסס, תושב קרית מוצקין, את השליחות הזאת. הנה נתברר לו עתה למר שטרן, שמר גובסס לא מילא את השליחות הזאת אלא ראה בתיקו של מנדלי כרכוש שלו. מאחר שנודע לנו מפי מר שטרן כי שמורים בתיק זה גם אגרות ביאליק אל מנדלי ואחרים, פנה בית ביאליק למר גובסס במורע והזמינו לביתה של אלמנת ביאליק בתל־אביב. ולאחר דין הדברים הס־כים מר גובסס למסור לבית ביאליק חלק מן הארכיון, בתנאים מסויימים המפורטים בזכרון הדברים שנחתם באותו מעמד:

זכרון דברים

מר אהרן גובסס נפגש ביום א', ט' ניסן תשי"ז, בביתה של הגברת ביאליק עם הגברת מניה ביאליק, אליהו רבניצקי ומ. אונגרפלד, כדי לדון על גורלו של חלק מארכיונו של מנדלי מו"ס, שמר גובסס הציל בצרפת. לאחר דין הדברים, באו כולם לידי הסכם: א) הגברת ביאליק ומר רבניצקי וכו' מקבלים עליהם להשיג בשביל מר גובסס מש־רה כהאיבה בעיריית תל־אביב — אם במחלקה המכוונת או במחלקה אחרת. ב) מר גובסס מפקיד לפי שעה את כל החומר המנדלאי הנמצא ברשותו בארכיון ביאליק, בתנאים אלה: עד שמר גובסס לא יקבל את המשרה הנ"ל, מחויב ארכיון ביאליק להחזיר לו את כל החומר המנדלאי, בכל רגע ובכל שעה שידר־ש לקבל. גם לאחר שמר גובסס יקבל את המשרה הנ"ל והחומר ה־מנדלאי יעבור על ידי כך לארכיון ביאליק, מחויב כל מי אשר יבוא לפרסם משהו מהחומר זה, להקדים ולהודיע, כי החומר זה, הוא חלק מארכיון מנדלי, שמר גובסס חייל הבריגדה העברית, הצליח להציל, לאחר שלו נסיעה ארוכה ומרובת הפתילים מ־ביבים ולהביאם בשלום לארץ ישראל. וכך הודות למאמציו של מר גובסס יכול חומר זה להופיע עתה בדפוס. במקרה של חילוקי דעות בפרוש זכרון דברים זה, יימסר הדבר לבורר.

על החתום: —

(—) מ. אונגרפלד; גובסס אהרן.

על יסוד הנ"ל קיבל מר גובסס בהשתדלותנו אצל עיריית תל־אביב משרת גנן. אלא שלאחר חמישה חד־שים, עזב בישום בה מר גובסס את המשרה ולאחר זמן עזב את הארץ. לפני צאתו ביקש מבית ביאליק שנחז־יר לו את כל החומר המנדלאי שמסר לנו כפיקדון, והחזרנו לו, כמוב־בן, ביום שראינו בעשתו המפרה הבדלית של הוה שנחתם בינינו. [...] לו, גם לאחר שא"ש צריכים כי יפנה לבית המשפט. גם בשבתו בחוץ לארץ ניסה כמה פע־מים לעשות עסקים עם החלק מאר־כיונו של מנדלי שלקח עמו. עד שהצליח אצל „מפעל מנדלי" שהוקם על יד האוניברסיטה בירושלים [...] [illegible] ושילם לו סכום הגון בעד החומר הזה [...] את החומר המנדלאי שהפקיד [...] בבית ביאליק [...] להם. [illegible] „מפעל מנדלי" לא [...] בבית ביאליק להביא לידם את החומר הזה [illegible] לא אוכל להשתמש עתה בעדותו של המשורר נח שטרן ז"ל, לאחר האסון הנורא שקרה עמו. [illegible]

הלק גדול מן החומר שהופקד בבית ביאליק נתפרסם בינתיים על ידינו בספרים שונים והחומר זה נכלל עכשו בכ־ תבי ביאליק אל מנדלי, שבצה מכ־ תבי מנדלי אל ביאליק ומכתבי ביאליק אל מנדלי באת אחד העם, רב צעיר, שלום עליכם ועוד.

רשימות

אבות ובנות

מאת אהרן קווה

[ה]אב אהב מאוד את בתו, בת זקוניו, והיא אהבה את אביה. נפשותיהם היו קשורות זו בזו, הרגישו זו את זו, הרגישו כל זיע בה, של שמחה ושל עצבות. כשהיתה בו מחשבת דאגה אמרה הבת:

— מה יש אבא, למה אתה דואג?

— איך את יודעת שאני דואג?

— אני מרגישה.

כשעזבה את הבית ועברה לעיר אחרת לגור בה, בגלל לימודים שם, רבו געגועיו אליה. אז שיעשע את לבו במחשבה על אודותיה.

מפעם בפעם היא באה לראותו. לפעמים לא הודיעה תחילה על בואה, כדי לגרום לו הפ־תעה. אז שמח בה משנה שמחה. בשעת פרידה נעצבו שניהם אל לבם.

כשלא ראה אותה זמן רב גברו געגועיו לראותה, וכשראה ברחוב נערה דומה במשהו אליה עוררה בו רגשות.

בהגיעו ערב אחד לרחוב מגוריו, המתרוקן מאדם בשעה מוקדמת, הבלתי מואר כיתר הרחובות, באה לקראתו דמות תמירה וצעירה שלא ראה פניה כראוי. היא קראה:

— אבא!

קריאה ספוגת רוך ואהבה שרגיל לשמוע מפי בתו והקול גם הוא דומה לקול בתו, או נדמה לו כך, שמחה תקפה אותו להפתעה זו. הדמות קרבה אליו, פורשת ידיה לחבקו ונעצרה.

— חשבתי שזה אבא שלי — אמרה בחיוך־חן.

— ואני חשבתי שאת בתי.

פניהם הסתכלו זה בזה בעיני אהבה, עברו זה על פני זה וכאילו ראו את אהובי נפשם.

החלוק הלבן

[ה]אנשים הבאים לרפואה הגדולה, רובם לא צעירים, יושבים הם במסדרון ובחד־רים לצילום, לבדיקת הרופא. לפעמים עוברות האחיות בצעד מהיר, והרופא החולש כאן על הכל ניצב מדי פעם בדלת חדרו ועיניו במצפים לו, עיני רופא ראשי, בטוח בעצמו, ביכולתו. האנשים קמים לקראתו, ספק מתוך רגש כבוד, ספק מתוך מחשבה שיקרא להם. בחלוקו הלבן, הארוך, המכסה בגדיו הוא נחזה להם כיצור נעלה שבכוחו לרפא כל מדוויהם.

הממתינים לצילום, עליהם לחכות שעה ארוכה לפני הצילום וגם לאחריו, יושבים בספסלים על יד הקירות שבין חלון לחלון, מהם עוצמים עיניהם בבקשם לנמנם, אבל הנימנום מהם והלאה. הדאגה לבריאות, החשש למחלה מטרידים אותם ואינם נותנים להם לשקוע בתנומה. מחמת חשש זה מתגבר חפץ הקיום וגם שבחת חיים מתעוררת בלב, מה טוב היה אילמלא היו זקוקים לצילום, מה יגלה הרופא בו. אפשר יראה שיש צורך בניתוח. לפעמים קמים, מסתכלים בחלון החוצה והכל שם יפה, יפה כתמיד, גם האילנות, הנראים מלמעלה למטה, גם כלי הרכב העוברים וגבור־תיהם לנגד העינים.

רעבים הם, כאתמול לפנות ערב לא בא אוכל אל פיהם. הרעב מציק להם ומעודדם כאחד, מעיד בהם עדות טובה ומוציאם מן הרעבונים, כי אין הרעבונים שולט באדם רעב.

הגיעה שעת צהריים. הרופא פושט את החלוק הלבן ועבר בין האנשים בלבוש רגיל, מכנסים וחולצה ומבעד לחולצה נראתה הגופיה.

עתה ראוהו הכל ככל אדם, פנה זיוו, פנה הודו.

יונה צולעת

[ה]יא ניתן בחוש גדול ליופי ומקום מגוריו היה בין דלת־העם דווקא, מקום שם ראה אנשים מדולדלים. כשישב באוטובוס והמקום על ידו היה פנוי, חשש שמא ישב על ידו אדם שבגדיו מרופטים ואינם נקיים, וכשישב סמוך אליו איש כזה גרם לו הדבר עינוי.

כשנסע בקווים אחרים היתה רוחו שקטה. האנשים ישבו בשניים, זה על יד זה ולא דיברו זה אל זה, וכן גם הוא. לפעמים הירהר על זרות זו בין אנשים יושבים ישיבה סמוכה, גוף בגוף נוגע וכל אחד סגור ומסוגר. לעומת זאת, בהיותו נוסע ממקום מגוריו, או למקום מגוריו, היה היושב על ידו מרגיש צורך לדבר אליו, אולי מחמת התבטלות או עניוות יתירה.

לפניה אליו ענה בצימצום רב.

מבעלי המום שבמקום מגוריו (כאלה היו מצויים שם) העלים עיניו. אלה פגעו ביותר בחוש שלו ליופי.

פעם ראה יונים על מגרש פנוי כשהן מלקטות זרעונים ויחד עמהם אנקורים. אלה ליקטו את הזרעונים על יד רגלי היונים, ואלה לא כיהו בהם. אחת היונים היתה קטנה מבנות מינה, לא הגיעה לגמר גידולה, ולא רק בזאת, רגל אחת שלה היתה קצרה מן השניה, מוסבה הצידה והיא צלעה בלכתה.

הוא התבונן כיצד, עם כל צעד היא מטה גופה קצת כלפי מטה, לצד הרגל הקצרה. מאחר שלא שכיח בעל־מום בין בעלי חיים, וביחוד בין בעלי כנף, המל חמלה רבה על יונה זו שהבורא היפלה אותה לרעה. האם היא יודעת על המום שבה? האם בנות מינה רואות זאת? וכיצד מרגיש אדם בעל־מום?

שלום בית

[ב]בהירות יצא האיש מן הבית וסגר את הדלת בדפיקה רוגזת. הוא נמלט מה־בל־פי אשתו, מביתו, לבקש מרגוע ומנוחה כהוצה לו. כל ימות השבוע, ימי עמל וגם חלאה, בא נפשו למנוחת שבת ואיננה. פגיעות פי האשה היו הפעם כמדקרות חרב. בכעסה הטיחה בפניו חולשותיו. היא הוכיחה לו באותות ובמופתים שגם במעלותיו — מגרעות הן. בשבט לשונה הפכה את התכונות שראתה אותן טובות, לרעות, הרסה כל אהבה שטיפח ביחס לעצמו. את זאת אין הוא יכול לסלוח והריהו הולך ברחוב, אחוז אי־מנוחה ומרירות ומבקש מרגוע לנפשו. השלווה ברחוב הריק בשעת הבוקר המוקדמת לא הועילה.

השמש האירה על הבתים בדממה רוגעת, בשלוות שבת. האם השלווה גם במעונה פנימה? האין מי אנוש להימלט מתוכם כמוהו?

עיניו נמשכו לחלון פתוח בקומה התחתונה באחד הבתים. החדר מסודר יפה. הכל נקי, מצוחצח. הכל במקומו. המפה הצחורה על השולחן והמנורה המבהיקה בצלליות הקנים שעליו רוצפות שלום ושלווה ומנוחת־שבת. הכיסאות סמוכות זו לזו ושניה אחד מרווח על שהיהן לא קמים כליבשו. על הקיר תמונת הזוג וראשיהם נוטים זה לזה. אין איש בחדר וזאת מעיד עד על המנוחה ועל השלווה.

הנה שלום בית שהיא נכסף אליו כל כך.

השולחן והכיסאות באותו חדר מעידים שהי־דירה קטנה, בעלת חדר אחד בלבד, מעוט־דלים, ובכל זאת שרויה כאן השלווה. לא כמו בביתו שלו.

האיש הנטרד עמד שותה בצמא את המראה השאנן הזה. את מנוחת הדלת זו שלנגד עיניו וביקש לראות את בעלי המעון שהשלווה בו, והנה נכנסה אשה לחדר, אותה אשה שבתמונה והיא לא צעירה כבר, אף לא זקנה ופניה מקומטים מאוד, אולי מבריבות משפחה.

הוצאת ראובן מס - ירושלים

ספרים חדשים

כתבי דוד ילין
כרך חמישי — אגרות ב', בצרוף מפתח מפורט לשני הכרכים (רביעי וחמישי) 440 עמ' — 70.00 ל"י

אשל באר שבע
פרקים במחשבה היהודית לדורותיה, א', 442 עמוד, (אוניברסיטת בן־גוריון, החוג למחשבת ישראל), קובץ מאמרים מדעיים, בהשתתפות טובי המדענים, בעריכת בונפיל, בלידשטיין, שלבית — 80.00 ל"י

מחקרים בתולדות היהודים במרוקו
מאת דוד קורקוס, מבוא מאת פרופ' אשתור, עברית—צרפתית—אנגלית, בצירוף מפתח מפורט, 398 עמוד — 45.00 ל"י

ספורו של הבית הספרדי
ברובע היהודי בעיר העתיקה של ירושלים, מאת יעקב יהושע (בצרוף צילומים) — 15.00 ל"י

קובץ על יד, כרך שמיני
—סדרה חדשה ספר ח' — (י"ח), דברים שבכתב היוצאים לאור בפעם הראשונה (מקיצי נרדמים), בהשתתפות גדולי המדענים, 506 עמוד — 80.00 ל"י

הבעיה מי הוא יהודי
מאת הרב מאיר מיטקוביץ (הרמון, ניו־יורק) — 34.00 ל"י

מהדורות חדשות

אוצר ראשי תבות
שמואל אשכנזי, דב ירדן, מהדורה ששית — 42.00 ל"י

אוצר לשון חכמים
קלמן אבינדור פרלא, הדפסה חמישית — 36.00 ל"י

מלאכת שעשועים
אשר בינג, לנוער, בצירוף 185 ציורים ומפות — 20.00 ל"י

פאראפסיכולוגיה
ד"ר ברנס, מהדורה רביעית — 18.00 ל"י

J. Kapliwatzky, Arabic, Language & Grammer, Vol. III — 20 ל"י

J. Kapliwatzky, Arabic, Language & Grammer, Vol. IV — 25.00 ל"י

מורי
עברית לדוברי אנגלית א—ב, לדוברי רוסית א—ב, לדוברי צרפתית — כל כרך 16.00 ל"י

להשיג בכל חנות ספרים
או בהוצאה — ת.ד. 990 ירושלים
סוכננו בתל־אביב: בית עלים, קרל נטר 3, תל־אביב.

הוצאת ראובן מס - ירושלים

ספרים חדשים של אוניברסיטת בר־אילן
(ההפצה בידי הוצאת ראובן מס ירושלים)

אגרות הרב מאיר ברלין
(בר־אילן)
כרך א' תרס"ג—תרפ"ח, בעריכת נתנאל קצבורג — 34.00 ל"י

לנוכח המבוכה הרוחנית של דורנו,
מאת ברוך קורצווייל, פרקי הגות וביקורת, מבוא — משה שוורץ — 35.00 ל"י

התגלות, אמונה, תבונה
קובץ הרצאות, עורכים: משה הלביש ומשה שוורץ — 23.00 ל"י

עלי ספר
כתב עת לחקר הספר העברי, בעריכת ישראל תא־שמע, חוברת ב' — 25.00 ל"י

קלעת אל־טינה בסיני,
ניתוח היסטורי־ארכיטקטוני, מאת שמואל תמרי, בצירוף צילומים — 20.00 ל"י

E.Y. Kutscher, Studies in Galilean Aramaic, (Bar-Ilan Studies in Near-Eastern Language & Culture). — 35.00 ל"י

Hirschberg, Eliyahu, The Impact of Inflation and Devaluation of Private legal Obligations (Bar-Ilan Research Monographs) — 55.— ל"י

להשיג בכל חנות ספרים
או בהוצאה — ת.ד. 990 ירושלים
סוכננו בתל־אביב: בית עלים, קרל נטר 3, תל־אביב.

יד הרב הרצוג
מכון התלמוד הישראלי השלם

ספרים חדשים

משנה זרעים עם שינויי נוסחאות
מכל כתבי־היד וקטעי הגניזה של המשנה עם השוואות לנוסחאות שבספרי הראשונים, בירורים ומבואות, בעריכת הרב ניסן זקש ז"ל, ועם ציונים לראשונים בעריכת הרב צבי שפירא.
ח"א: 420 עמ' עם 64 פקסימליות. המחיר — 70.— ל"י
ח"ב: 512 עמ' עם 48 פקסימליות. המחיר — 70.— ל"י

תלמוד־כתובות עם שינויי נוסחאות
מכל כתבי היד וקטעי הגניזה של התלמוד עם השוואות לנוסחאות שבספרי הראשונים ועם שנויים לרש"י ע"פ כתבי יד ועם מסוה"ש השלם, הערות, בירורים והבואות בעריכת הרב משה הרשלר.
ח"א: דפים ב—נ"ב, 504 עמ' עם 46 פקסימליות. המחיר — 70.— ל"י
ח"ב: נ"ב — סוף המסכת, עומד להופיע במהרה בדפוס ובהכנה: תלמוד סוטה, יבמות ועוד.

פירוש הריבמ"ץ השלם לזרעים
על פי שני כתבי־יד עם הערות והארות מאת הרב ניסן זקש ז"ל, 470 עמ'. המחיר — 60.— ל"י

פסקי הרי"ד ופסקי הריא"ז
על כל הש"ס, מתוך כתבי־יד שטרם נתפרסמו מעולם, עם הערות והארות ומבואות מהרב אברהם ליס והרב א"י והיטהימר.
ח"א — ברכות ושבת; המחיר — 60.— ל"י
ח"ב — עירובין, פסחים, יומא, סוכה; המחיר — 60.— ל"י
ח"ג — ביצה עד סוף מועד; המחיר — 60.— ל"י
ח"ד — יבמות וכתובות; המחיר — 60.— ל"י
ח"ה — בבא קמא. המחיר — 50.— ל"י
יתר הכרכים בדפוס ובהכנה.

מכון התלמוד הישראלי השלם
יד הרב הרצוג, בית וגן, ירושלים

מכירה ראשית: — ביטים נימלה, פילו 4, תל־אביב

هكذا من الأصل

תעלת סואץ פתוחה: מוקד למתיחות בין מעצמות העל

מאת ד"ר י. נפתלי

לפני פתיחת תעלת הסואץ מחדש, העמדה לא אחת השאלה מי מעוניין במיוחד בפתיחת תעלת הסואץ. הריצה הכללית היתה, שרוסיה מעונינת בעיקר בפתיחת התעלה גם אחרי גמר המלחמה בהודו־סין. היא מעונינת בגישה לאוקיאנוס ההודי דרך תעלת הסואץ. אולם, התברר שמצרים היא הראשונה ליהנות מפתיחת תעלה הסואץ הזאת מבחינה כספית וגם מדינית.

מבחינה כספית, חשובה פתיחת תעלת הסואץ לא רק למצרים. אשר חידוש התעבורה בנתיב מים זה מכניס לה הכנסות גדולות, אלא גם לארצות אחרות, במיוחד לאנגליה ולאיטאליה. שגריר איטאליה בישראל הצהיר לא פעם, כי פתיחת התעלה חשובה מאוד לארצו מבחינה כספית והיא תעשה את מירב המאמצים לפתיחתה. גם האנגלים הדיעו, שיש להם ענין רב בפתיחת תעלת הסואץ, כי סגירתה עלתה להם בסכומים ניכרים בהוצאות התובלה הימית בסיבוב דרך כף הבשורה הטובה.

פתיחת התעלה החזירה גם למצרים את גאוותה הלאומית. אומנם, היא מחזיקה בתעלה הזו בזכות אמנה בינלאומית, ידוע גם שיכלה להפעילה מחדש רק תודות להסכם עם ישראל, אבל בעיני העם המצרי נראה נתיב מים זה כחלק בלתי נפרד מארצם. סגירתו — בנוסף להפסדים הכספיים הרבים — גרם להם גם השפלה לאומית ואף על פי שיכלו לפתוח אותו מחדש רק בהסכמת ישראל, הרי עצם העובדא שהם מפעילים אותה בעצמם ויש להם גם הכנסות כספיות רציניות, מעלה אצלם את גאוותם הלאומית. בפרט, כשהמושלים בארצם מסבירים לאזרחיהם, שהגיעו לידי כך תודות לנצחון הצבאי הגדול שלהם על צבא ישראל במלחמת יום הכיפורים.

כידוע, האמריקאנים לא היו מעונינים בפתיחת התעלה ומסיבה פשוטה והיא — למנוע מן הרוסים קיצור הדרך לאוקיאנוס ההודי דרך הסואץ. אולם, העובדא שבהשפעתם בא לידי הסכם ישראל—מצרים, שאיפשר את פתיחת התעלה הוא דבר גדול בשבילם. הוכח לעמי ערב, כי רק על ידי יחסים טובים עם ארצות הברית ניתן להשיג משהו במזרח התיכון. מכאן, גידול השפעת ארצות הברית באיזור הזה ודחיקת רגלי הרוסים ממנו. הדבר התחיל במצרים ויש אומרים, שחלה גם התקרבות סוריה לארצות הברית והמצב בלבנון מוכיח זאת.

טענת ארצות ערב ובעיקר של אש"ף היא: סוריה נכנסה ללבנון ללא תקלות מצד ישראל רק תודות לארצות הברית, שהשפיעה על ישראל לשבת במנוחה. התוצאות נראות לעין, חלה הצטננות ביחסי רוסיה—סוריה וגם ביקורו של ראש הממשלה קוסיגין בדמשק לא הועיל. אזהרות הרוסים לסורים להימנע מהתערבות בלבנון לא הועילו והגיעו הדברים לידי כך, שהרוסים מאיימים להפסיק באספקת נשק ואינם מסכימים לדחות מועדי התשלומים מההובות, שהסורים חייבים להם בעד נשק. אם הסורים תקיפים בדעתם ואינם שועים לאזהרות הרוסים, הרי זה כפי שמוסרים יודעי דבר, מפני שקבלו הבטחות מארצות הברית, שתבוא לעזרתם במקום הרוסים.

לכן, הסכם ישראל—מצרים בהשפעת ארצות הברית, פותחת תקופה חדשה במזרח התיכון ומגדילה את השפעת האמריקאנים באזור הזה. והעיקר — מתברר, שהסכם אשר האמריקאנים עומדים מאחוריו הוא בר תוקף ויש לסמוך עליו, כי היו רבים שפקפקו בכוונות המצרים לקיים את ההסכם עם ישראל. אולם, עובדא היא, שהמצרים מקיימים אותו עם חריגות קלות פה ושם. בינוי ערים על יד התעלה ויישובו בתושבים מתבצע וזוהי הוכחה, שפני מצרים לשלום. סאדאת עצמו הודיע בגלוי, שאינגו פוחד מפני השלום ומכאן התקוה להמשך השקט באזור.

גם מתן האפשרות לישראל להשתמש בתעלת הסואץ בספינות שאינן מובילות חומרי מלחמה כפי שנקבע בהסכם, הוא דבר חשוב לארגעת הרוחות במזרח התיכון.

★

המפרץ הפרסי אחרי פתיחת התעלה

נקודת הכובד במזרח התיכון עברה מאז מלחמת ששת הימים, מתעלת הסואץ למפרץ הפרסי. על השפעה במפרץ התחרו שתי ארצות — איראן ועיראק, אלא שמאחוריהן עמדו שתי מעצמות־העל, רוסיה וארצות הברית, כי באזור הזה נמצאים מקורות הדלק הגדולים ביותר בעולם. המערכה עברה מהתחום הכלכלי לתחום רכישת הנשק. מכאן, המאמצים הרבים של ארצות הברית למכור נשק מכל הסוגים לאיראן, לסעודיה הערבית ולנסיכויות שבמפרץ. אין לשכוח גם את החשיבות האיסטראטגית של האיזור הזה, ומכאן המאמצים של מעצמות־העל להיות גורם קובע בו. אי הסכמה ביחס למפרץ הפרסי. בפגישה שהתקיימה לפני כשלוש שנים בין ניכסון לברז'ניב בוואשינגטון, מעידה על החשיבות הרבה של המפרץ.

מכיוון, שמצרים אינה חשובה עוד לרוסים אחרי גמר המלחמה בהודו־סין, כפי שהיתה מקודם, לא היתה סיבה שתסתכן בעימות עם ארצות הברית בגללה, אף על פי שלא הסכימה לחזור לגמרי על השפעתה בארץ הזאת. מה שאין כן במפרץ הפרסי, הרוסים מעונינים לחזק את מעמדם גם שם וגם באוקיאנוס ההודי, תוך מגמה ליצור שם חגורת המגן שלה מול סין.

מכאן, השמועות שהופצו בזמנו, שהרוסים אינם לוחצים על פתיחת תעלת הסואץ. בזמנו נאמר גם שידיעה כזאת נמסרה מרוסיה לישראל, בפרט אחרי שהאמריקאנים עזבו את הודו—סין אין נתיב מים זה חשוב להם כל כך עוד. הם שמים את הדגש בעיקר על השפעתם במפרץ הפרסי, כדי להתחרות שם עם האמריקאנים.

אולם, התברר, שגם אחרי יציאת האמריקאנים מהודו—סין, היה לרוסים ענין רב בפתיחת תעלת הסואץ. הם לא דאגו לטובת מצרים, בפרט אחרי שהארץ הזאת התקרבה לארצות הברית, אלא דאגו לטובת עצמם, כי הם יוכלו להגיע למזרח אפריקה בדרך הקצרה ביותר מהים התיכון ומהים השחור. הם היו מעונינים בעיקר לפתוח לפניהם את הדרך למזרח הרחוק, כי לא רצו להשאיר את האזור הזה בהשפעתה הבלעדית של סין.

בכל זאת, גם אחרי פתיחת תעלת הסואץ, לא איבד המפרץ הפרסי מחשיבותו, כי באזור הזה מאגרי הדלק הגדולים ביותר בעולם, המכניסים הון תועפות. מבחינה כספית יכולות הארצות שבמפרץ להשפיע על המערב לא רק באיום של העלאה דראסטית במחירי הדלק, העלולה לשבש את הייצור בארצות המתועשות, אלא גם לאיים בהפסקת אספקת הדלק, כפי שהדבר נעשה בעת מלחמת יום הכיפורים. נוסף לכך, ארצות אלה מחזיקות כסף רב בבנקים בארצות המערב, וכזכור איימו כמה ארצות ערב להוציא את הרזרבות שלהן מהבנקים בארצות האלה. אין גם לשכוח את הערך האיסטראטגי של המפרץ ומכאן המשך ההתחרות הרבה בין שתי מעצמות העל באזור הזה גם אחרי פתיחת תעלת הסואץ.

מכאן, מאמציהם של הרוסים לחזק את עיראק. הם חדרו שמה, כמנהגם, בדרך של חוזים מסחריים והתבססו שם גם מבחינה צבאית. מכאן הסברה, שהמהפכה האחרונה שנכשלה לפני כשנה בעיראק, נעשתה בעזרת סוכנים זרים, בעיקר אמריקאניים. אגב, גם האנגלים והצרפתים אינם יושבים עם בחיבוק ידים, כי גם להם אינטרסים רבים בעיראק ואינם מוכנים לוותר עליהם. מה עוד, שבמפרץ הפרסי מורגשת עדיין נוכחות האנגלים וגם הצרפתים מתחילים לחדור לשם. הם חתמו בשנים האחרונות על חוזים מסחריים עם הארצות שבאיזור ובסעודיה הערבית נמצאים גם מדריכים צבאיים מצרפת.

האמריקאנים והאנגלים עושים הכל, כדי לקרב את העמים שבמפרץ הנאמנים להם. השנאה רבת השנים בין סעודיה לפרס — ומטעם זה לא הצטרפה בזמנו סעודיה לברית בגדד — נשכחה. כאשר התקיפה עיראק לפני למעלה משלוש שנים את כוויית, שלחו פרס וסעודיה במשותף עזרה לנסיכות הזאת, להדוף את ההתקפה העיראקית. עם הסכם איראן—עיראק, מנסים האמריקאנים להכניס טריז בין עיראק לבין סוריה בעזרתה של איראן. נסיון זה הצליח במדה מסויימת המתיחויות בגבול סוריה—עיראק ידועה.

★

ההתחרות מסביב לאוקיאנוס ההודי — החריפה

למעשה קיימת התחרות רוסית—אמריקאנית באוקיאנוס ההודי מאז המלחמה הקרה, אלא שבימינו אלה גדלה ההתחרות עוד יותר. האמריקאנים כרתו בזמנו ברית עם כמה ארצות, שבסביבת האוקיאנוס הזה והרוסים הסתפקו באבטחת החופים, כי הם לא הקדישו אז תשומת לב מיוחדת לצי המלחמה הימי בסוף שנות החמישים ובראשית שנות הששים בנו האמריקאנים את הצוללות הידועות פולאריס, כדי להבטיח עליונות בים. אלא, שבראשית שנות הששים, התחילו הרוסים לחזק את כח הים המלחמתי שלהם.

ההתחרות בין שתי מעצמות־העל באוקיאנוס ההודי החריפה לאחרונה וזאת למרות החלטת עצרת האו"ם משנת 1971, שהאוקיאנוס ההודי צריך להישאר אזור שקט. הוטל אז על ארצות הברית ועל רוסיה להתחיל בדיונים עם הארצות הגובלות את האוקיאנוס הזה לשם הגשמת ההחלטה הזאת. מכיוון, שלא חלה תזוזה, באשר המעצמות לא היו מעונינות בכך, החליט כשנה אחרי כן בעצרת האו"ם להטיל על מזכיר האו"ם קורט ואלדהיים להכין דו"ח על ההשלכות של נוכחות הציים המלחמתיים של המעצמות הגדולות באוקיאנוס ההודי ושנתיים אחרי כן חידש האו"ם את ההחלטה הראשונה. מעניין, שארבעת המעצמות הגדולות: ארצות הברית, רוסיה, אנגליה וצרפת נמנעו מלהצביע ואילו סין — הצביעה בעד.

ויש גם הסבר להצבעה זו. באותה שנה, שעצרת האו"ם הטילה על שתי מעצמות העל לדאוג, שהאוקיאנוס ההודי יהיה אזור שקט, החליטה ארצות הברית להרחיב שדה פעולתה בארצות הגובלות את האוקיאנוס ההודי, תוך כוונה להדק את הקשרים בין דרום־מזרח אסיה לבין המזרח התיכון. לצורך זה הוקם בוואשינגטון מטה מיוחד לטפל בעניינים אלה.

המפולת בהודו־סין חיזקה בארצות הברית את הדיעה, שאל לה להשתתף במלחמות מקומיות בארצות אחרות. בכל זאת לא משכה ידיה לגמרי מכך. שכן, לפי דוקטרינת ניקסון — האמריקאנים לא ישלחו עוד צבא למרוחקים, אבל ישלחו ציוד לצד הנצרך במלחמה. אם הצד הנצרך לא יוכל להחזיק מעמד, יצילו אותו האמריקאנים וגם ישלחו סיוע לארצות שכנות המוכנות להושיט לו עזרה: מכאן הצורך בשליטה ימית תוך האוקיאנוס ההודי, כדי לבצע משימות אלה. הם נעזרו ע"י מעצמות המערב צרפת ואנגליה, שנמנעו מלהצביע באו"ם. גם הרוסים מעונינים בדרך הימית הזאת ולכן, נמנעו גם הם מלהצביע. לא כן הסינים, מעונינים הם, שהאוקיאנוס ההודי גורם מכריע במזרח הרחוק ולהרחיק את השפעת מעצמות העל משם. לכן, מעונינים הם, שהאוקיאנוס ההודי יוכרז כאזור שקט והצביעו בעד זה בעצרת האו"ם.

לאמריקאנים גם אינטרסים כלכליים באזור הזה, כדי להבטיח נתיב מים זה, צריך היה גם להקים בסיסים צבאיים בארצות הגובלות את האוקיאנוס ההודי. לכן, גם אחרי צאת האמריקאנים את ווייטנאם, עוד נשארו קרוב לשמונים אלף חיילים מארצות הברית באזור הזה. כי המדיניות הכלכלית והצבאית הולכות כאן שלובות זרוע. האמריקאנים מודים בגלוי, שיש להם בסיסים בצפון אוסטראליה ובצפון אתיופיה.

מאידך, לרוסים אין רשמית בסיסים צבאיים בארצות הגובלות את האוקיאנוס ההודי. רשמית זוהי טענה נכונה, כי אין לה הסכמים גלויים עם איזו ארץ שהיא. ידוע בכל זאת, שיש לרוסים נקודות אחיזה בעיראק, בסומאליה המושלימית, באי סוקוטרה, בכניסה למפרץ עדן ועוד כמה מקומות. בסומאליה המושלימית, הקימו הרוסים מיתקנים רבי חשיבות באי ברברה, מדובר כאן בנמל השפה צבאי רב ערך. האמריקאנים מודאגים מאוד מפני, שהבסיס הזה הוא מול עדן השמאלית, המאיימת על הנסיכות עומאן. אם עומאן היתה נופלת בידי מהפכנים שמאליים, הם היו מאיימים על המפרץ הפרסי, עם ארצות הנפט של באחריין, כוויית ואולי גם סעודיה הערבית. לכן, הזדרזו האמריקאנים לנסות לתקן שם את המצב.

★

הגישה הישראלית

שבדה, פתיחת תעלת הסואץ חיזקה את התחרות בין שתי מעצמות העל באוקיאנוס ההודי ויש לכך השלכה רבה להבטחת נתיב המים הזה מישראל לאפריקה. בל נשכח, שמלחמת ששת הימים פרצה מפני, שהמצרים חסמו בפנינו את הדרך לאפריקה בשארם א שייח.

אחרי מלחמת ששת הימים, היינו מעונינים בסתימת התעלה, כדי להפעיל לחץ על המצרים בדיונים השונים אתם וגם מפני שהרוסים היו מעונינים בכך. לא היה לנו כל ענין להקל עליהם לקצר את הדרך מהים התיכון לאוקיאנוס ההודי. אחרי מלחמת יום הכפורים חל שינוי בעמדתנו, טענו אצלנו, שפתיחת התעלה, שיקום הערים הסמוכות לתעלה, שנפגעו במלחמה הם ערובה להבטחת המצרים, שפניהם לחיים שקטים באזור הזה, אף אם אינם מוכנים עוד לעשות שלום אתנו. מאידך, עלינו לקחת בחשבון, שחיזוק כח הרוסים באוקיאנוס ההודי והקמת בסיסים שלהם בסומאליה המושלימית, מעמידים אותנו במצב קשה מאוד באזור הזה.

וזאת לדעת, אין ערך רב לנו בשארם א שייח, אם באב אל מאנדב, הנמצאת באלפיים ושמונה מאות קילומטרים מדרום לאילת והיא המעבר לאילת מים סוף לאוקיאנוס ההודי תהיה סגורה בפנינו, כי המעבר בבאב אל מאנדב הוא צר מאוד והארצות השכנות הן: מצרים וסודאן — במערב, סעודיה ותימן — במזרח. חבש היא בסוף הדרך לבאב אל מאנדב ואחרי כן באה דז'יבוטי, הנמל של סומאליה הצרפתית. השטחים של סומאליה המושלימית הן בקירבת דז'יבוטי — בסיסים לרוסיה במקומות אלה הם סכנה למעבר שלנו באפריקה. אומנם, מצרים אינה אשמה בהקמת בסיסים רוסיים באזור זה, אלא שפתיחת תעלת הסואץ דוחפת את הרוסים להתחזק באוקיאנוס ההודי — והדבר הוא לרעתנו.

סומאליה המושלימית יריבה בשנאתה לישראל. נציגה הוא שהביא בשם עמי ערב את ההצעה באו"ם לכלול את הציונות בין התנועות הגזעניות בעולם. באנטבה היה שגריר סומאליה המושלימית המתווך העקרי עם הטרוריסטים, כי הם ראו בו האיש המייצג בארץ הקרובה אליהם ביותר. במצב של מתיחות בינינו לבין מצרים, אף אם המצרים לא יסגרו בפנינו את תעלה הסואץ, תוכל לרמוז לידידים אלה לסגור בפנינו את הדרך לאפריקה בבאב אל מאנדב. ראינו זאת אחרי מלחמת יום הכיפורים, המעבר הזה היה סגור לפנינו ולפי רמז ממצרים נפתח לפנינו.

מהו ומיהו יהודי?

מאת אהרן הלוי פיציניק

שאלה זו של מהות היהדות והיהודים, איננה רק בעייה שאנו הדתיים מתלבטים בה בקשר עם בעיית הגרות בישראל, אלא אף בחוגים הילוניים התהילו להתעניין ולהתלבט בשאלה זו, וזהו סימן טוב שסוף־סוף חדרה ההכרה גם ללבם של החילוניים שבלי מורשת היהדות, שבלי אישהם ערכים יהודיים, השם יהודי נקרא לשוא ולריק. גם בקבוצי השמאל נראים ניצני התשובה הזאת ואפילו מעמידים את הבעייה הזאת בראש דאגותיהם.

יריב בן־אהרן, בנו של חה"כ יצחק בן־אהרן, מי שהיה מזכ"ל ההסתדרות, שהוא מראשי אנשי החינוך של „הקיבוץ המאוחד", עורר את השאלה הזאת בהרצאתו בסמינר למורים של הקיבוץ באורנים. הרצאה זו מצאה הד רב בעתונות וגרמה לויכוחים רבים בקבוצי השמאל. בשבילנו הדבר חשוב מאד שההיה התעוררות בדבר ויתחילו להיווכח על זה ואז יש תקוה שמשהו ייצא מזה לחיוב, כי גרוע הדבר אם שובתים בשתיקה ולא מדברים כלל.

אמר מי שאמר, שבליל הסדר יש ארבעה בנים שואלים שאלות ורוצים לדעת ומקבלים תשובות ואפילו עם. הרשע שמדבר להכעים, ניתן להתווכח אתו ואפילו בזמן הצירך „הקהה את שיניו". ואולי אפשר להחזירו למוטב. אולם גרוע מכל הוא הבן החמישי שלא בא בכלל ל„סדר" לשאול את שאלותיו ולא איכפת לו כלום, אתו אי־אפשר להתווכח ואין תקוה להחזירו למוטב.

ובכן, שכהיים אנו שהתחיל הויכוח ומדברים באופן רציני שצריך לחזור למורשת היהדות. אף־על־פי שכולם מדברים באופן אבסטרקטי, בדברים כלליים ומופשטים, וצד לחזרה לתורה ולמצוות, כפי שאנחנו מבינים, הדרך עוד רחוקה מאד. בכל זאת אל יהא הדבר הזה קל בעינינו! כשמתחילים לחפור באר־מים, יודעים ומבינים שהדרך רחוקה עד לזריחת המים החיים, ולעת־עתה יש להמשיך בוכוחים ולהתפתח היטב במעמקי הרעיון והחכמה עד שיגיעו למסקנות טובות ומועילות.

● ★ ●

בהרצאתו הנזכרת הבהיר בן־אהרן הבן, בצדק, שהמרד התחיל אמנם נגד הדת והמסורת, אבל לא לקח זמן רב ואלה שעזבו את ערכי היהדות עזבו גם את הערכים האנושיים בכלל. ובקיבוץ זה ערה עם הסוציאליזם ונשאר חלל ריק שצריך להתמלא ובינתיים החלל הזה מתמלא לאט־לאט עם הערכים של העולם המערבי, של הנאות חמריות, של רדיפה אחרי מותרות ובזנוחים בכלל את העולם הרוחני התרבות.

מספר יריב בן־אהרן: „אחד מותיקי הקיבוץ אמר לי: ,אני מצטער להגיד שבני אינו יהודי. אמנם הוא נולד ונתגדל בקיבוץ בארץ ישראל, אבל הוא אינו יהודי, לפהזה אם הוא היה סוציאליסט, גם זה אינני'... „עכשיו אנו יודעים ומכירים עד כמה שרעיון הסוציאליזם לקח וקיבל ממקורות ישראל ומתנועות של יהודים", קבע בן־אהרן. והוא ממשיך ואומר: „לסוציאליזם בימינו חסרים העיקרים המורליים הרוחניים שבין אדם לחברו; חסרה לו האמונה הנלהבת בימות המשיח, בעולם חדש, בעולם נגאל... האלמנטים הללו והכרים לסוציאליזם נמצאים כולם במקורות ישראל. ואם כן אנו צריכים להיות קודם יהודים ואח"כ נהיה גם סוציאליסטים יהודים.

בלי יניקה נמשכת מן השרשים, בלי רציפות תרבותית ונכונות להתפתח להשכפה היוצרת המשתחררת שיש באמונה היהודית, אין בדיבורים הרבה אמת... המזיגה בין ישן וחדש, בין יהדות וציונות ובין סוציאליזם, הם עמוד הענן והאש שהוליכו את עמנו חזרה לארצו. כל המתעלם ודוחה את האמת הז ברורה הזו, כל המבקש לפרוש מדרך זו,, הריהו כפורש מחיים".

● ★ ●

הדיבורים הללו של יריב בן־אהרן נשמעים כאילו יש שאיפה עמוקה לשוב לשרשים, לערכים יהודיים. שמענו דברים כאלה מפוד דוברים רבים מן המחנה השמאלני. אבל תמיד, אחרי הדיבורים הללו, באה אישהי נסיגה, חזרה לאחור. לצערנו גם כאן אחרי דברים גבוהים ורמים, מתחילים בירידה, בטענת שווא, בדברים שלא מעניין, ובהתקפות על חוגים דתיים.

קודם כל מתקיף יריב בן־אהרן את המסורת הרבנית, את ההלכה היהודית, שלא ידעה להציע מבנה של מדינה יהודית דמוקרטית; הוא טוען: אין ב„שלחן ערוך" ובהלכה הצבעה על דרך להפיכת העם היהודי מחדש לעם עובד ומתיישב"; הוא קובע: „יש קושי גדול לאדם דתי האמון על ההלכה בעמידה מול התופעות של החייה יהודית, של הקמת מדינה וחברה עובדת מחוץ למסגרת של ההלכה הרבנית.

אחר־כך הוא ממשיך להתקיף גם את אלה שחרתו על דגלם את התחיה הדתית־הלאומית בארץ מולדת במדינה עברית מחודשת, והוא אומר: „אמנם מי שבא בשם הדת ויוצא להזהובות בשם עתיד של החייה דתית ולאומית, תוך דילוג על מה שנוצר בארץ ע"י התנועה הקיבוצית ותנועת העבודה, מבטא ריאקציה חברתית ונושא דגל של שיבה למושגים גלותיים"...

כלומר: ההר הוליד עכבר! אחרי דברים נכונים על ערכי יהדות ועל חזרה למקור ישראל, הוא מתחיל להתקיף את מקורות ישראל, את ההלכה ואת השבים ואפילו את מרן הרב קוק זצ"ל, אשר שבוודאי יש לו איזשהי שייכות עם „גוש אמונים", והוא מתעלם בידיעה ובלא יודעין מן המסורה הרבנית הגדולה של סוללי הדרך לחיבת ציון ולמדינה עברית כמו: הרב קלישר הרב מוהליבר והרב ריינס והרב קוק זכרם לברכה ושוכח לגמרי את הקיבוצים הדתיים ואת תנועת העבודה הדתית ואת תרומתם להפיכת העם היהודי לעם עובד ומתיישב. הוא סותר את עצמו כמה פעמים. הוא חוזר ומטעים שבדיבורים ריקים לא יגיעו לשום דבר. הוא מצטט בעצמו מן המסורת הרבנית ע„תלמוד גדול המביא לידי מעשה", ו„כמה גדולים מעשי חייא", ולבסוף נשאר רק בדיבורים ריקים... בלי ערכים מכשיים ובלי מעשים...

● ★ ●

בנידון דידן נזכרתי במשל הידוע של הילד שרוצה „ארוחת ערב" ואמו מציעה לו כל מיני מאכלים והוא באמת: הוא רוצה רק ארוחת ערב! מדברים על מהות היהדות, לחיות כיהודים, יניקה מן השרשים, להיות קודם יהודי ואחר־כך סוציאליסטים, אבל אחר־כך חוזרים ואומרים: תחיה דתית־לאומית — לא! ; הלכה יהודית — לא: מסורת רבנית — לא! אלא מה רוצים? כמו המשל עם הילד: ארוחת־ערב!

הרצל עוד אמר בזמנו: „השיבה ליהדות קודמת לשיבה אל הציונות"; הרב קוק זצ"ל אמר: „הישן יתחדש והחדש יתקדש". וגם כאן בהרצאתו זאת אמר יריב בן־אהרן: „רק אם טעמת טעמו של ישן, תדע חדש מהו" ולבסוף הוא נסוג מן הישן לגמרי. שוב אשתמש במשל ממעשה שהיה: חיים סלונימסקי בא פעם לברלין, הלכו והודיעו לקיסר ווילהלם שיהודי ממזרח־אירופה, מן הדור הישן, והוא גם מלומד גדול במדעים, נמצא בברלין, והקיסר נעתר להזמין אותו אליו. כאשר הודיעו זאת לסלונימסקי, הלך וגילח את זקנו והלביש לבוש מודרני, כראוי להתייצב לפני מלך. אך קיסר ווילהלם כשראה אותו אמר: חשבתי שיבא יהודי עם לבוש רבני וזקן ארוך, אבל יהודי גלוח עם לבוש מודרני אני רואה בברלין בכל יום...

אמנם שומעים הרבה על הרהור־תשובה בחוגי השמאל. הם רואים איך שעוזבים כל דבר רוחני ותרבותי וביחוד עם ערכי היהדות משליכים אחרי גווים גם כל ערכי אנוש. הפם — הארצות והעבריינות אוכלים אצלנו כל חלקה טובה, אנביות וגנבות שולטים אצלנו בכל מקום, אבל למעשה עוד לא הגיעו באמת הגיעה העת לעשות ולפעול, להתחיל לחיות כיהודים, אך אין להתייאש, אנחנו מאמינים באמונה שלמה ש„טוב הוא האדם" ובפרט היהודי, זרע אברהם, יצחק ויעקב.

הרבי מקוצק אמר: מדוע בחטא ה„עגל" לא נענשו מן השמים ובחטא המרגלים נגזר עליהם כליה? מפני שאם רוצים אלקים שילך לפניהם, אף אם טועים ב„אלקים אחרים", סוף סוף יכירו את טעותם ויחזרו לא־ל באמת, אולם אם רוצים דווקא לחזור למצרים לשומים ולבצלים, לאלה אין תקנה... אכן אם יש אצלנו מחפשי דרך אמת, אף שלעת־עתה הם עוד סוגדים לאלילים, לא נאמר נואש, וסוף סוף יעלו על הדרך הנכונה.

ארה"ב „המהפכה המתמדת"

מאת הנרי סטיל קומאג'ר, ... עמודים, הוצאת ... דולר.

מאת משה אפרת

מרבים לדבר לאחרונה על מגילת הזכויות של ארצות הברית, אולם אך מעטים שמים לב לאופיה המהפכני. אמריקה נולדה מתוך מרד וגדלה מתוך מרד בלתי פוסק. לשום אומה אחרת אין היסטוריה כה ממושך וכה מקיף על מרד כמו לאמריקה. מה נאמר במגילת זכויות זו?

★ כל בני האדם שוים מלידה

★ לכל בני האדם זכות לחיים, לחירות ולרדיפה אחר האושר.

★ מטרת השלטון היא הבטחת הזכויות הללו.

★ האזרחים רשאים לסלק ממשלות ולהקים ממשלות חדשות במקומן

אמת ויציב: האמריקאנים לא המציאו את העקרונות האלה, אולם הם עשו דבר מסוכן הרבה יותר: הם המציאו את המנגנון שבעזרתו העקרונות אלה חיים ומשמעות. ג'ון אדמס ניסח זאת כך:

— אנו מגשימים את עקרונותיהם של הסופרים החכמים ביותר.

יוצא איפוא שבשעה שהוגי הדעות טענו מזה דורות רבים שהאזרחים יוצרים משטר וממשל היו אלה האמריקאנים שבאו ויצרו מוסד היסוד של הדמוקראטיה שבאמצעותו מסוגלים בני האדם ליצור ממשלה. אכן, בשעה שהוגי הדעות הסיפו למטון שכל עוצמה מגבלת ושום ממשלה אינה יכולה להשתמש בהשפעה בלתי מוגבלת היה זה העם האמריקאני שתכנן והקים הגבלות חוקיות יעילות של הממשלה כגון חוקה כתובה, מערכת משפטית, הגבלות הפדראליזם וכו' שהגבילו למעשה בפעם הראשונה בהסטוריה את השפעת הממשל.

אולם כל מי שסבור שהמהפכה האמריקנית נסתיימה בהכרזת מגילת העצמאות אינו אלא טועה. אמריקה נקטה צעדים שהיו מתוכננים ביתר בעיני שליטי וממשלות העולם הישן.

מה לזכור:

שום מוסד כנסייתי־יחודי

שום מלוכה

שום אצילות העוברת בירושה

שום מוסד צבאי קבוע

שום מושבות לניצול.

כל זה על הצד השלילי ולצד החיובי:

ממשל עצמי

ממשל מוגבל

חירות הדת

חינוך עממי

חברה ללא מעמדות.

ככל שהננו מרבים לעיין במגילת הזכויות האמריקנית מתרשמים אנו יותר ויותר מאופייה המהפכני. אכן, אין זה פלא שתייר צרפתי בשם טוקוויל שביקר באמריקה באמצע שנות השלושים של המאה הקודמת יכול היה לדווח על רשמיו בזו הלשון:

— ראיתי את העתיד בפעולה.

הוא חזר והזהיר את צרפת ואת אירופה שעליהן להיות מוכנות למהפכה לפי הדוגמא האמריקאנית בדברו על השוויון שלו היה עד. אמריקה הרשימו באופן יוצא מן הכלל וכתב שמאלה זו חייבת לע... את כל העולם. אין זה נוגע לעם אחת בלבד אלא לעולם כולו. כי שלה הרעיון שלא פג תוקפו עד יום: הנסוי האמריקאני נוגע לא לאותה יבשת בלבד אלא לכל העולם.

האמריקאנים היו הראשונים [ש]מרדו במדינת האם ויסדו מדינה משלהם. כך שימשו דוגמא ומופת לאמריקה הלאטינית ולאחר מכן לעולם הישן ולשאר היבשות. מס... כל המהפכות נגד הקולוניאליזם ששטפו את אפריקה ואת אסיה בימינו ... למעשה בנסיון האמריקאני.

אכן, אמריקה היתה המדינה הראשונה שנוסדה והתבססה על הזכות להולל מהפכה, כפי שנאמר במגילת „הזכות לשנות ממשל או לבטלו". אמריקה היתה המדינה הראשונה בצעה את הניסוי של ממשל עצמי רחב הקף שרעיונו היסודי היה ש... תוף מרבית העם. יותר אנשים ה... תתפו בממשל האמריקאני מאשר כל מקום אחר בעולם. דורו של ג'... רסון הוכיח שאלפים מסוגלים ל... את ענייניהם. בכך היו האמריקנ... לאלוהי הממשל העצמי. טום פ... כתב שאמריקה אינה עושה למ... עצמה בלבד אלא למען כל העול... היא רצתה להוכיח לכל העולם ש... ממשל העצמי בר בצוע ופועל ב... לכה.

האמריקאנים היו האנשים הראש... נים בעולם שיסדו אומה מרצונם ה... חופשי. עד אז לא נעשה צעד ז... אנגליה, צרפת, ספרד, דנמרק ה... חרות קמו כתוצאה של תהליכ... היסטוריים שנמשכו מאות בשנ... הלאומיות האמריקאנית היתה יצ... עצמית וה„אבות המייסדים" בנו מ... בי פוליטי שמדינאים, מנביאים... חוקרים, סופרים, אמנים ואחרי... מלאוהו תוכן. בשל כך חשים האמ... ריקאנים אהדה עמוקה לגבי כל א... מה הרוצה לייסד את מדינתה. ה... היו הראשונים שהוכיחו שאמנם ה... דבר הוא בר בצוע והם מקבלים ב... ברכה כל אומה שרוצה לחזור ע... נסיונם הם.

תחריטים במוזיאון תל־אביב

מאת חוה והבי

במוזיאון היא מתקיימות שתי תערוכות, שהן קרובות בטכניקה שלהן, אך במגמותיהן וכיוונן וגם ביצוען שונים לחלוטין.

ג'וני פרידלנדר, שנולד בגרמניה וחי בפאריס, רב־אמן בתחריט הנחושת, אמנות בעלת מסורת עתיקת יומין. סוג היצירה שהאמן יוצר בו, הוא גם האני־מאמין שלו ובצדק. הרי, לפי דבריו — ולפי העבודות, הם בחר באציל שבין הטכניקות הגראפיות.

לא הטכניקה בלבד היא מש... דגת, ויצרו בה גם אמנים מתקופות עברו, כגון דירר, רמברנדט. לא רק תהליך העבודה הוא מופשט ואינטלקטואלי, אלא גם בתמונות עצמן שלו, בטונוכרומיה ובצבעוניות כאחת, מרחפת השקט.

צבעים שקטים ומתונים, בגוונים, הטל מבהיר והשקוף בין תר ועד הכהה, מהם מתבצבצים... ים וקווים בצבעים אחרים שונים אחד למשנהו, ובמוט צורות הקימורים וקשתות יוצר אנסמבל, — למרות שניבוי־צורות מוגדרות, הביטוי הכל... בכיוון ההפשטה השקטה.

ג'וני פרידלנדר עצמו, כשמ... מה אומנותו לנגינה, הוא משו־אותה לקלאבסאן, לצלילים מעודנים של אבי הפסנתר.

את אופיים הסופי של התער... סים מדגישה במידה ניכרת פכסטורה שלהן.

נעמי סמילנסקי, היא אמנ... ישראלית. בכרוננו עוד תער... הה הראשונה בירושלים בגלר... „גורדי". אז היא גלתה עולם א... מוסי, כאילו תת־מימי.

בכרות דרך עשתה היא מ... הרחיבה, העמיקה השפיה דרגה גבוהה יותר תוכן יצירה ואופן הגשמתה כאחד. בסבבי... היא משיגה במיוחד במיזוג אקוואטינטה והחריט נחושת ו... צאות אישיות ראויות לתשומת לב.

בישנים יותר שולטת במי... הרבות הלידית־אבסטרקטית האקוואטינטה, אך היא משי... שלמות יתרה באלה שבהם תפי... ניכר לקחיות.

בתחריטים החדשים יותר ני... העניין בחלוקה הרכב הגאומט... היא שולטת באופן טכני בשינ... הבלטת הנייר בתמונה — ה... זה מקובל מאוד והודם גם אצ... טים חדשים, אבל חבוי בזה א... מלאכותיות ומשחק קישוטי ... זה. השילוב של שתי — או י... — טכניקות מקנה מזר, השפע... קונטרסטיבה ומאידך משליח... שמעניינות בעיקר מבחינה טכני.

באחידותה מרשימה האקוואט... טה מס' 22, מפני שנכללות פשטות והחלטיות (מטוסלת, פאזות שונות), בזה יהיו ערכה האסתטי.

תחריט מס' 27, המזכיר אגו... או תאים חיים, הוא בעל רי... עדין.

ספרד לאחר פרנקו: ישראל והיהודים

מאת שלמה בן־עמי

קיימת נטיה מובנת אצל משקיפים רבים אצל כאלה שההיסטוריה היא עיסוקם לראות במותו של מנהיג, קל וחומר מנהיג ברמותו של פרנקו ששלט בספרד שלטון יחיד ובלתי־מעורער במשך ארבעים שנה, „נקודת מפנה".

נראה עם זאת, שבדיקה מעמיקה של ההתפתחויות הפוליטיות והחברתיות בחמש־עשרה השנים האחרונות לשלטון הקאודיליו תוכיח שתהליך הדמוקראטיזציה „הפתאומי" שאנחנו עדים לו מאז מותו של פראנקו לפני מספר חודשים אינו אלא המשך הדרגתי, ולעיתים איטי עד כדי הסכול, של „פתיחות" שהתחילה לפני שנים רבות. עוד בראשית שנות ה־60 הבין הקאודיליו שארץ הנמצאה בתהליך מואץ של התפתחות כלכלית ושבה רמת־החיים עולה במימדים חסרי־תקדים לא תוכל לשאת את המתחים הנובעים מן הסתירה שבין אוטוריטריאניזם לבין חברה צרכנית, אלא אם כן ברצונה לחזור אל „הלילה השחור הארוך של הפרנקיזם" של שנות ה־40. פרנקו לא רצה. ופחות מכך רצו בזאת הטכנוקרטים, מחוללי „הנס הכלכלי", שהקיפוהו מכל עבר ודחפוהו בהתמדה לעבר אירופה, שהיא מצידה הורה היתנתה את הצטרפות ספרד לקהיליה האירופית בדמוקרטיזציה של מוסדותיה. ממשלת אריאס נאוארו־פרגה איריבארנה, בחסותו של המלך חואן קרלוס ה', ממשיכה את התהליך המפותל והאיטי של הדימוקראטיזציה.

הממשלה הזאת גם ירשה מפראנקו דפוס מוגדר של יחסים עם הקהילה היהודית בספרד, דפוס שאופיו היא מטפחת, ויש סימנים כי אף תשפר אותו לטובה. אחת התופעות המיוחדות במינן ביחסה של ספרד הפרנקיסטית ליהודים ולישראל היתה תמיד העובדה, כי על אף עויינותה המופגנת כלפי המדינה היהודית מאז הצטרפה זאת למתנגדיה של ספרד באו"ם ב־1949 לא החילה ספרד יחס דומה גם כלפי הקהילה היהודית הקטנה בתחומה. נהפוך הוא, זאת נהנתה בדרך כלל ביחס מובלגי מצד השלטונות שאיפשרו לה לארגן מוסדות קהילתיים, להקים שרותי דת, וכן להתקשר באופן חופשי עם אגודות ופדרציות יהודיות בין־לאומיות. ראוי לציין, כי הזכויות השונות שמהן נהנתה הקהילה היהודית בימי פרנקו, עד לפירסום „חוק החופש הדתי" בקיץ 1967, נשענו על הסדרים דה־פקטו, באשר החוקה הספרדית על חלקיה השונים, כגון „כתב הזכויות של הספרדים" ו„החוק האורגאני", לא הכירה בשוויון מלא לבני כל הדתות בספרד, שהיתה, בפני החוק מדינה קאתולית מתוליסית.

קהלה יהודית קטנה

הנכון הוא, שבכל מקרה מדובר בקהילה יהודית קטנה יחסית המונה כ־10,000 נפש הפזורים במדינה שבה יש אוכלוסיה של כ־30 מיליון נפש. היהודים מרוכזים בעיקר בערי עסקים, נמל וביורוקרטיה כמו מדריד, ברצלונה, מאלגה, ולנסיה; בערי נופש ומלונאות כמו טורמולינוס ובנידורם; וכן קיימות שתי קהילות קטנות וותיקות מאד בערי הפרוטקטוראט הספרדי לשעבר בצפון מארוקו: סאוטה ומליליה. ראויה לציין גם העובדה, שחלק ניכר של יהודים אלה הוא דור ראשון, ולכל היותר שני בספרד, אליה הם הגיעו ממרוקו הספרדית ומטנג'יר, תחום „השפעה תרבותית" ושלטון פוליטי של ספרד במשך 50 שנה, מדרום אמריקה, ומיעוט קטן ממרוקו הצרפתית ומאירופה. אווירת הפריחה הכלכלית בספרד של שנות ה־60 היא אשר נתנה את הדחיפה המכרעת לגידול הקהילה היהודית „כנסי אי השפנים" בחמש עשרה השנים האחרונות.

הזמרות הליברליזטוריות של הממשלה העכשוית בספרד ונחישות החלטתה להציג את עצמה כמדינה אירופית נאורה השואפת להשתלב בקהיליה האירופית ובמערכת ההגנה של נאט"ו מהוות, בלי ספק, רקע נוח להמשך המדיניות הסובלנית כלפי יהודי ספרד ואולי אף להעמקתה. וזו גם רקע נוח לסיפוח נורמליזציה של היחסים עם מדינת ישראל. לא פלא הוא שהיה זה דווקא שר החוץ הגרמני, האנס דיטריך גנשר, אשר יעץ לשר החוץ הספרדי החדש, חוסה מריה דה־אראילזה (הדיון „מטוסריקו), לפעול למען נורמליזציה של היחסים עם ישראל כחלק בל־יינתק ממדיניותה האירופית הכללית של ספרד. מי כגרמנים יודע שיחסים עם מדינת ישראל עשויים לשמש כרטיס כניסה מכובד למשפחת העמים הנאורים, כרטיס כניסה שיש עימו כדי לכפר על חטאות העבר.

האמת היא שאין לספרדים תחושה כאילו הם חייבים, בדומה לגרמנים, חוב היסטורי ליהודים על עמדתם בימי השואה הנוראה של יהודי אירופה. ספרד סייעה אז, והיא השתדלה לתת רוב פרסום ואף להגזים בעזרתה, לעשרות אלפי יהודים להינצל מצפורני החיה הנאצית. למרות הביקורת המוטחת על היחס הדו־ערכי שגילו הספרדים כלפי היהודים באותם ימי מסה, ולמרות העובדה, כי פוטנציאל ההצלה של ספרד נוצל אך רק בחלקו, אין ספק, שספרד, אשר היתה אז נתונה למסע הפחדה נאצי בעיצומם של תמרונים דיפלומאטים בלתי־פוסקים מצידה כדי להתחמק ממלחמה לצידה של גרמניה, רשאית לזקוף לזכותה את המעט אשר עשתה למען יהדות אירופה. אומות נאורות ממנה חבקו ידיים כאשר עיירתנו בערה; היא עצמה גילתה יחס טוב יותר כלפי היהודים מאשר כלפי מאות אלפי הרפובליקאנים הספרדיים שנמקו במחנות ריכוז בוונשי ובספרה.

„...ומורשת מורשת"

מאידך גיסא, קיימה בספרד מורשה היסטורית דיטב בדבר הקשר ההיסטורי שבין היהודים וארצות על אדמת ספרד. ספרדים נאורים ואנשי המשכילות מודעים לתרומתו של „תור הזהב" של יהדות ספרד לגיבוש ערכי תרבותם ולהתהוות קווי האופי הלאומיים שלהם. ספרדים רבים גם מודעים למוצאם היהודי או האנוסי, ולרבים מהם גם שמות משפחה שקשה לטעות בהם. אלה המנתחים את ההיסטוריה של ארצם בעיניים אובייקטיביות ומדעיות ואף מצביעים על גירוש יהודי ספרד כעל אחת הסיבות העיקריות לפיגור הנורא שאיתו נכנסה ספרד לעידן החדש. הן גרוש היהודים והן גרוש ה„מוריסקוס" היו, ללא ספק, מכה קשה ליכולתה של ספרד להצמיח מעמד עירוני זמני שיסייע בפיתוח הכלכלה על בסיס של חרות וליברליזם. משמעותית במיוחד היא העובדה, כי היום מוכנים אפילו אלמנטים ימניים בספרד להודות ב„עוול הנוראי" של גרוש היהודים ב־1492. שבועות מספר אחרי מותו של פרנקו יצא, למשל, ההיסטוריון ריקארדו דה לה סיארוה, דמות ימנית ופשיסט לעת מצוא שהיה עד לזמן האחרון הצנזור הראשי של ספרד, בקריאה לממשלה החדשה כי „הגיע הזמן שספרד תכפר על החטא הנורא, על הטעות ההיסטורית הנוראה של גרוש יהודי ספרד", וזאת על ידי יצירת יחסים דיפלומאטיים עם ישראל והימנעות מהצרת צעדיה של הקהילה היהודית בספרד. גם מסיבות מעשיות מאד, נראה, כי ספרד הפוסט־פרנקיסטית תתקדם לקראת יחסים דיפלומאטיים עם מדינת ישראל, ולו גם בגלל המפגש ההכרחי בין שתי המדינות באמצעות קשריהן המשותפים עם הקהילה האירופית.

אלא שלא מעטים הם הקשיים העומדים בדרכה של נורמליזציה ביחסים שבין ישראל לספרד. לספרד יש יחסים מצויינים עם רוב מדינות ערב. גם יציאתם התפונה מן הסהרה הספרדית מבלי לבוא לידי עימות חזיתי אף עם אחת מן המדינות הערביות בנפרד או עם הליגה הערבית בכלל שיחררה אותה מן הסיוט של סיכסוך אפשרי עם העולם הערבי בשעה שכלכלתה נתונה במשבר של אינפלציה ואבטלה גוברת, משבר המאיים על הפריחה הכלכלית שהורתה בשנים האחרונות תשתית היציבה ליציבות הפוליטית שרשרה בספרד. ספרד אינה יכולה להרשות לעצמה להסתכן באמברגו נפט ערבי, האיל ובדומה ליפאן היא ארץ נטולה מקורות אנרגיה הנתונה לאקספרימנט מתמיד של התרחבות כלכלית. „אל תמהרו לפרוד מלחמה אפשרית עם מרוקו", אמר בעת המתיחות לפני כמה חדשים המפקד הצבאי הספרדי של מחוז הסהרה הספרדית לעתונאים מבני ארצו, „שהרי במלחמה כזאת נצטרך להדליק את הטנקים שלנו בנפט ערבי". ספרד גם קשורה בהצהרות אין ספור, לרבות כמה מפיו של שר החוץ הנוכחי שלה, שבהן הביע תמיכה בישות הפלשתינית. לאחרונה אף נפתח משא־ומתן עם פארוק קאדומי, „שר החוץ" של אש"ף, לפתיחת משרד של אש"ף במדריד. הן קאדומי והן איסמעיל פהמי יצאו באזהרות ברורות כלפי ספרד למען תימנע מקשירת יחסים עם „האויב הציוני". הרצון של שתי המדינות, ספרד וישראל, להביא את היחסים ביניהן לנורמליזציה, יצטרך, איפוא, למצוא נתיבי ביכור זהירים; ויש לקוות שמיומנות דיפלומאטית ותבונה מדינית יתחברו יחדיו כדי לגבור על הקשיים הניצבים בדרך.

מנקודת מבט ישראלית

מנקודת מבטה של ישראל — אם אמנם, כפי שזה נראה עתה, תשתלב ספרד במערכת הצבאית, הכלכלית והפוליטית של אירופה — יגבר הצורך להסביר את עמדתה בשאלת הסיכסוך באזורנו בפני הדרגים הקובעים את מדיניות החוץ הספרדית ובפני דעת־הקהל הספרדית אשר תצטרך בעוד למעלה משנה ללכת לבחירות כלליות. יש לזכור כי גם היום כמו בעבר טוסיפה ...נתונות הספרדיה להיות כלאה בסטראוטיפים פרו־ערביים ופרו־פלשתינאיים הפעותים ללא הכר צ.ג העמדה הישראלית. גם כאשר זאת משתדלה להיות בהירה, מדאיגה במיוחד היא העובדה שהסטראוטיפים הללו אינם רק נחלתה של העתונות המקורבת לשלטון, אלא אף של עיתונים ליברלים, רפובליקאנים וסוציאליסטים — וכאלה קיימים היום בספרד ומתבטאים ביתר חופשיה מאשר אי־פעם. נורמליזציה של היחסים הדיפלומאטיים חייבת לסייע לישראל להזין את דעת־הקהל הספרדית באינפורמציה בסיסית שתאזן את כמויות המלל העצומות היוצאות ממשרדיה של הליגה הערבית במדריד, ממחלקת ההסברה של כ־20 שגרירויות ערביות שם ומגרונותיהם של מאות סטודנטים פלשתינאים וערבים הלומדים באוניברסיטאות הגדולות של ספרד.

מכל מקום, תהליכי הדמוקראטיזציה המתחוללים עתה בספרד נושאים עימם לא רק תקוה לביצור מעמדה של הקהילה היהודית שם ולפתיחתו של דיאלוג עם ישראל; הם נושאים עימם גם סיכונים מסויימים לביטוי היהודי. מרבית היהודים בספרד עוסקים במקצועות חפשיים, בעסקי תעשייה ובנקאות, ובתיירות ומלונאות. חופש הביטוי הגובר ומערכת הבחירות וההכנסה הפוליטית, שתהלוה לה, עשויה שהאינפלציה והאבטלה הן בסימן של ע'יה, עשויים לתת ביטוי לקסנופוביה הטבועה עמוק בתודעה הספרדית. המעמד הבינוני היהודי עלול להיפגע לא רק מן המשבר הכלכלי, אלא גם מהתקפות אפשריות שיבואו מצד הימין הקיצוני ומצידם של מתסיסים המחפשים תמיד שעיר לעזאזל. אם נכונותה של הקהילה היהודית בספרד תופגן יותר, לא יהיה זה מפתיע אם הטרמינולוגיה האנטישמית שהימין הספרדי עשה בה שימוש לעת מצוא תחזור ותצוף, בתנאי המשבר הנוכחי, על פני השטח. הימין הקיצוני בספרד מוסיף להיות רדוף פאראנויה בדבר „הקונספירציה הבינלאומית של בולשביקים, בונים חופשיים... ויהודים" נגד ספרד. השלטתה של דמוקרטיה בספרד, מערכת השביתות התכופות והתסיסה הפוליטית הנראה אינן יכולות בהקשר זה אלא להיות פרי של אותה קונספיראציה.

מקס מאזין, ראש הקהילה היהודית, אינו בלתי מודע לסכנות הללו. במכתב למערכת לאחד העיתונים הליברליים במדריד חזר לא מכבר מאזין והדגיש את אשר צוין במבוא לספרו של פדריקו איסארט על „ספרד והיהודים במלחמת העולם השניה", דהיינו, כי „היהודים מכירים תודה לפרנקו על הסיוע הרב" שהגיש ליהודים בימי השואה. מכתב זה של מאזין היה תגובתו המהירה לציטוט בלתי־מדוייק מדבריו בעתונות, לפיו כאילו תקף את הקאודיליו המת על בריתו עם היטלר.

לעומת זאת, אין גם צורך לראות על הדיב כחורים. הקהילה היהודית בספרד ממשיכה בביצור מעמדה ובגיבוש סדריה הקהילתיים; וקומתה רחוקה מלהיות כפופה. בעצם ימי גסיסתו של הקאודיליו הגיעה ארצה משלחת מקרב יהודי ספרד כדי להשתתף בקונגרס היהודי העולמי של יהדות צפון־אפריקה. המחלקה ליחסי תרבות במשרד־החוץ הספרדי, בראשותו של ד"ר פאלאנקו, אף הביעה את נכונותה להעמיד לרשותו של המכון לחקר יהדות צפון־אפריקה שליד האוניברסיטה העברית את החומר הארכיוני המצוי בספרד על יהדות צפון־אפריקה. אותו קונגרס של יהדות צפון־אפריקה גם נתן דחיפה עצומה למגמות ההתארגנות של הקהילה היהודית בספרד ולמעורבותה בשאלות האומה. המגמות הללו הוכתרו בינואר השנה במפגש שנערך במאלאגה על־ידי נציגי הקהילות היהודיות בספרד, ואשר בו השתתף נשיא הפדרציה הספרדית העולמית, נסים גאון. בנוסף לניהול דיונים וקבלת החלטות בענייני ארגון פנימי, דת, תרבות ונוער, הוחלט גם להקים סניף של הפדרציה הספרדית בספרד, דבר שיחזק את הקשר של הקהילה המקומית עם הקונגרס היהודי העולמי ומוסדות יהודיים אחרים.

עידן חדש

לזכותו של המלך חואן קרלוס ייאמר, שהוא מגלה נכונות רבה להפגין בפני יהודי ספרד, שנפתח עתה עידן חדש בחייהם. באחרונה אף קיבל משלחת של הפדרציה העולמית הספרדית, לה מסר על מאמציה של ממשלתו להתמיד לנורמליזציה של היחסים עם ישראל, ובפניה הביע את „התפעמותו" נוכח שמירתן של קהילות ספרדיות בעולם על ערכי לשון ותרבות ספרדיים, ואת החלטתו הנחושה לעשות את ספרד למקום בטוח לאותם היהודים שיבחרו לחיות בה. אמנם גוברים עתה הסימנים שאלפים מיהודי מרוקו, שריד של קהילה מפוארה ועצמה בעבר, רואים את ספרד ככתובת אפשרית להגירה, ולא מן הנמנע, כי יהודים מדרום אמריקה, שקצו בגלים הפרודיים של אנטישמיות וחסר היציבות הפוליטית באמריקה הלאטינית, יבואו אף הם לתגבר את הקהילה היהודית בספרד.

ניתן, בסיכום, לראות בחודשים שחלפו מאז קבר הקאודיליו ב„עמק הנופלים" מגמות של נכונות ספרדית ליצור מערכת יחסים תקינה עם מדינת ישראל ומגמות של המשך הגישה הסובלנית כלפי הקהילה היהודית בחצי האי. לעת עתה אין להבחין באספקטים כלשהם של גזענות רשמית או בלתי רשמית בספרד. יתירה מזאת, ראויה לציון מיוחד בהקשר זה העובדה, שמשלחת ספרד לא נכחה כלל באולם בעצרת האו"ם שעה שנערכה ההצבעה הידועה בענין הציונות. אם בשנה הקרובה לא תפגע התסיסה הפוליטית והחברתית במעמדה של הקהילה היהודית בספרד, לא מן הנמנע שהיא תוסיף לפרוח ולהתגבר. אם אמנם יגזר שיהודים עוד יוסיפו לשבת על סיר הבשר „באפוזי מערבי" כשלבם הרחק במזרח, הרי גם זאת בשורה.

(„בשער", תמוז, תשל"ו)

„חוק ביטוח בריאות" — החולה הכרוני של שירותי הבריאות הישראליים

מאת נ. גולן

מי שעקב השבוע אחרי הרפתקאותיו האחרונות של החוק לביטוח בריאות · לשקיעתו (הסופית או הזמנית, על · יש ויכוח) בוועדת השירותים של כנסת חייב היה להגיע למסקנה כי משהו חולה מאד בשירותי הבריאות בישראל. תחילה הוצג בתרועות רמות ע"י שר הבריאות ועוזריו כתוכנית ל־ראורגניזציה של כל ממלכת בתי החולים והמרפאות בארץ, אחרי כן קמה זעקה נגדו מחוגי ההסתדרות הרפואית הליברלים העצמאיים והליכוד. אחר התפוצצה פרשת האשמה שהאשים שר הבריאות את הרופאים כי הם דואגים בהתנגדותם אך ורק לפרקטיקות שלהם. לבסוף היינו עדים לגל של מודעות בעתונות היומית שכינו את התכנית כולה „חוק לביטוח נגד בריאות" ותאום מתברר כי רק 15 אחוז מכלל הציבור (ביניהם בני המיעוטים והאמידים) עומדים לזכות ברווח מיידי מן החוק החדש וגם לרוב רובם של הישראלים צפוי מעט מאד פרט לתוספת מסי קופת־חולים.

אשר ביום שלישי השבוע, ולמרות הזהרתו הקודרת של השר שם־טוב שאם לא יאושר החוק המוצע עד ליום רביעי הבא (כמצד תחילת פגרת הכנסת) — גורלו נחרץ, הצטרפו חברי הכנסת של המפד"ל והאגודה בוועדת השירותים אל אנשי המערך והליכוד והחליטו לדחות את הנושא כולו, ראה למושב הבא של הכנסת — הגיעה העת לדון את העניין כולו מחדש.

אמנם „מכה אנושה לרפואה"?

ובכן, במה מדובר פה בעצם? האם „מכה אנושה לרפואה" — כדברי הרופאים, האם ב„יותר מסים ופחות שירותים" כלחישות הכלכלנים, האם „רווח והצלה לכל חולה ולכל מדוכה" כהבטחת קופת החולים של ההסתדרות? דומה שלעתים רחוקות נמצא חוק חדש בפני ניגודים כה חריפים של דעות והערכות. כדי למצוא חוט מוביל בסבך הזה נציג תחילה את התזה — את הדברים מנקודת מבטו של משרד הבריאות, ורק אחר"כ ובן אולי יותר האנטיתזה של המתנגדים.

עו"ד אריה וולף, היועץ המשפטי של מינהל ביטוח בריאות, המלווה את חוק ביטוח בריאות שנים רבות, מספר תחילה על גלגוליו ההיסטוריים: „בפעם הראשונה הופיע רעיון ביטוח בריאות ממלכתי בקווי היסוד של הממשלה בשנת 1949, אבל אותה תקופה שקעו בתוכנית הקמת הביטוח הלאומי ודחו את ממלכתיות הרפואה עד לשנת 19.. בינתיים הוקמו ועדות שונות לדון בו 1951, ב־1954, ב־1957 וב־1968 ותמיד שקעו הועדות כולן בגלל מריבה סתרים. כמו בארצות אחרות, כך גם אצלנו נאבקים כאן גורמים היסטוריים שונים: ה„נטורי קרתא" של קופות החולים והחוששים מ„הלאמה" הרופאים הפרטיים החוששים להכנסותיהם, מרפאות ובתי חולים שכבר עיצבו דרכי פעולה מסורתיים ומתנגדים לרה־אורגניזציה. זוהי תופעה שכיחה, הנה בבריטניה עברו שלושים שנה של ויכוחים והתנגדויות כאז הוצע חוק ביטוח בריאות ממלכתי בשנת 1911 ועד לביצוע. הנה בארה"ב מתנהלת היום מלחמת חורמה מצד הסתדרות רופאי אמריקה נגד הצעתו של הסנטור אדוארד קנדי לחוק ביטוח בריאות. רק בעולם הקומוניסטי בו מולאמים כל השירותים — ניתנים גם שירותי הבריאות ללא עוררין, מטעם השלטון. וכיצד המצב באמריקה? בארצות כמו הולנד, שוויץ, גרמניה ואוסטריה. נעשה ביטוח הבריאות ע"י קופות חולים וולנטריות הקונות שירותים מרופאים, ממעבדות ובבתי חולים פרטיים למען מבוטחיהם. אצלנו בישראל — כשיש לקופות החולים תשתית עמוקה של מרפאות ובתי חולים משלהן, החלטנו לשמור על העקרון האירופאי ולא להלאים את קופות החולים, אבל כדי למנוע כפילות ובזבוז ביניהן — לבנות את הרפואה על בסיס אזורי. למשל — אם בכפוליה יש ארבע מרפאות, רק משום שיש שם חברי ארבע קופות חולים, הרי זה בזבוז משווע שיש לבטלו. או, אם בגליל העליון קיים בי"ח ממשלתי בצפת, ולצידו מרפאות שונות של קופ"ח, יעבדו רופאי ביה"ח במרפאות ורופאי קופ"ח בבית החולים, הכל לפי הצורך. גם לא נאשר מצב שבו בית חולים אחד יהיה ריק והשני מלא רק משום שהראשון ממשלתי והשני של קופ"ח, ונדאג לוויסות החולים בין שניהם. נוסף לכך מבטיח החוק פיקוח ממשלתי על רמת השירות טיבו וצורתו, יאפשר ביטוח בריאות לכל תושב מדינה בלי הבדל גיל או מצב בריאות, ויקל על העומס על תקציב הבריאות".

שאלה: מי יהנה איפוא מן החוק החדש פרט לתקציב?

עו"ד וולף: א. כל הלא מבוטחים במדינה, כ־480 אלף נפש, שהם — כאמור — 15 אחוז באוכלוסיה. מחציתם — 7,5% בני מיעוטים. כ־2,5% אמידים, ו־5% בני דלת העם שאינם מקרים סוציאליים מוכרים במשרד הסעד. ב. 270 אלף נפש המבוטחים ביטוח חלקי בשל סיבות גיל או בריאות שונים. יחד, מבחינה מספרית, פירוש הדבר שכמעט כל אדם רביעי במדינה עומד להנות מיידית. אשר לכלל האוכלוסיה — אף היא תהנה מהרחבת שירותי החובה שנטיל על קופות החולים כמו טיפול בבית החולה, טיפול בקשישים, אישפוז ללא הגבלה, הסעות ומכשירי שיקום.

„עליית מסי קופ"ח צפוייה ממילא"

ש. האם לעומת הטבות אלה לא תידרש כלל האוכלוסיה גם לתשלום מיסי ביטוח בריאות גבוהים פי כמה וכמה מאשר עד כה?

ת. עלות שירותי הבריאות בעולם ובארץ, עולה על עלותו של כל שירות אחר. עליית המיסים בקופות החולים צפוייה ממילא ודבר זה אין לה עם ביטוח בריאות. אדרבא, אם יתקבל חוק ביטוח בריאות ונבצע כפי שהסברתי, כפילויות, יעלו שירותי הבריאות בסופו של דבר הרבה פחות למדינה.

עד כאן התזה. מה אומרים על התוכנית הישה הזו — לאורה, הרופאים, שהם סוף סוף נוגעים בדבר לא פחות מאנשי משרד הבריאות?

עו"ד קייזמן, מנכ"ל ההסתדרות הרפואית, מסתער תחילה על עצם כינויו של החוק המוצע: „שימי לב, פעם דיברו על חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ובאמצע הדרך השמיטו את המילה האחרונה ונשאר הכינוי: חוק ביטוח בריאות. וזה לא מקרה. הקונצפציה היסודית של מציעי החוק שדרשו לבצעו באמצעות קופות החולים היתה שבריא כי תישמר תחרות בין הקופות השונות, דבר שלא יתאפשר ברפואה ממלכתית. אבל עד אחרי זה ביהרו והוסיפו סעיף מספר 39 לחוק החדש, סעיף המאפשר לקופה לעשות הסכם כלל עם איגוד מקצועי, שיכפה על כל חברי האיגוד להיות מבוטחים באותה הקופה, איפוא כאן חופש הבחירה וחופש התחרות?

מציעי החוק ענו לנו: מה הבעיה, מי שרוצה יכול לפרוש מכל קופה תוך שנה או חצי שנה, למרות החלטת איגודו המקצועי.

אמרנו בתשובה: מי לא יודע את המצב בארץ כאשר איגודים, או מרכזי מפלגות יכולים להפעיל לחץ כבד או סנקציות על הפרט הבודד לבל יפרוש, לחץ המגיע עד לאיום על מקור פרנסתו. הכנינו סעיף נוסף, הצענו, שיאסור על איגוד מקצועי להפעיל לחץ על הפרט הסרב להצטרף לאותה קופה עליה החליט האיגוד — וכמובן, לא נענינו. הסבירו לנו כי האיגודים המקצועיים וההסתדרות הם גופים וולנטאריים ואי אפשר לכפות עליהם בחוק נהלים והתנהגויות כלפי הפרט. רבותי, אם זה גוף וולנטארי — מה פתאום מעגנים אותו בחוק ממלכתי, נוסח חוק ביטוח בריאות?"

היתרונות מול החסרונות

אגב, מה עונים במשרד הבריאות על טענה עקרונית זו של עו"ד קייזמן?

„קודם כל גם בעולם הגדול המצב דומה. בארה"ב הליברלית הגדולה מאפשר החוק ליוניון לחייב כל אדם העובד במקצוע מסויים להיות שייך לאיגוד החוק ביותר. ואפילו בשוויץ, או בהולנד יכול מעביד לבוא להסכם עם קופה מסויימת, וכל עובדיו חייבים להשאר מבוטחים בה כל ימי חייהם. אפילו אחרי הפנסיה. שנית — החשש לכך שההסתדרות תסלק מתוכה מי שלא חבר בקופת החולים שלה לא מציאותי. מחקר שערך כלכלן בשם דוד כהן מוכיח כי 62 אחוז מחברי ההסתדרות חברים בה רק בגלל קופת חולים. מה איפוא החשש — הרי הרוב רוצים דווקא להיות חברי קופת־חולים..."

כאשר העלינו דו־שיח אופייני זה בפני עורך־דין ידידיה בארי, ח"כ מוועדת השירותים של הכנסת, מהמתנגדים התקיפים של החוק המוצע, הגיב:

„תמיד מספרים לנו כיצד בארצות אחרות המצב חמור ביותר והכפייה גדולה יותר, רק את המינוסים. צריך עוד לברר אם באותה הולנד או שוויץ, לקופות החולים יש גם מכשירי השרות הרפואי. הרי שם הקופות רק קונות שירותים בשוק החופשי ואין הן משמשות מכשיר מפלגתי".

נחזור לטענות הרופאים:

„מדוע חייבת הגביה להעשות דרך לשכות המס" שואל מזכ"ל ההסתדרות הרפואית „ולא העבירו אותה למוסד לביטוח הלאומי. בלשכת המס אלף עובדים שכדי לפרנסם יש להפריש כ־11 אחוז מכלל תקציב הבריאות, אבל אם הביטוח הלאומי יקבל על עצמו גביית מסי בריאות, ייעלה כל העניין בסה"כ כ־0.6% מכלל התקציב. מסקנה — הנצחת לשכת המס באה לשמור על עמדות פוליטיות ואין כאן דאגה אמת לקיצוץ בתקציבים או למבוטחים עצמם".

מעניין, גם במשרד הבריאות הודו בפנינו, בחצי פה, כי זו אכן הסיבה להשארת גביית המסים בידי לשכת המס. „אבל יש לנו תכנית להקים בעתיד מוסד לגבייה סוציאלית, מוסד שיגבה את כל הקשור למסי ביטוח לאומי, כולל פנסיה ובריאות, וזה יהיה הפתרון העתיד לבעיה..."

טענה שלישית של הרופאים:

„אם רוצים להשאיר את קופות החולים על מכונן ולא להנהיג בריאות ממלכתית — תנו את השליטה בה למבוטחים ולרופאים. הרי בעולם לא ניתנה אפשרות לחברי הקופה להצביע על טיב השירותים בה, הם מצביעים רק בבחירות להסתדרות, וההסתדרות היא זו השולחת את נציגיה למרכז קופ"ח ונציגים אלה הם חברי מנגנון ולא רופאים. איפה ניכרת בכל המערך הזה הדאגה לאורח הבודד מבחינה רפואית? היכן, לחילופין, הרצון לתת ביטוי לדרישותיו של הרופא? כל מה שיש בחוק, מסתבר, הוא רצון לשימור עמדות כוח, של עסקני בריאות, רצון לפתרון בעיית תקציביות של קופת החולים של ההסתדרות, רצון לחסוך בתקציבי הבריאות של הממשלה — דאגה לבריאות אין כאן".

מאחר שאנשי קופת חולים של ההסתדרות מוזכרים שוב ושוב, בדברי מתקיפי חוק ביטוח בריאות, כבעלי שאיפות השתלטות זדוניות וכנהגים העיקריים מכל המהפיכה המוצעת, מעניין לשמוע את דבריו של ראש האגף הרפואי של קופ"ח ומנהלו הנמרץ, פרופ' דורון. התחילה ההצהרה הברורה: „קופת חולים מחייבת את החוק ורואה בו צעד קדימה בארגון ביטוח הבריאות ושירותיו. למרות שהחוק הזה מכניס את קופת החולים תחת משטפה של השגחה ממלכתית, אישור ממשלתי לתקציבה ואישור ועדת הכספים של הכנסת על כל צעד שלה. טוב שהמדינה תהיה שותפה לאיזון התקציבי שלנו במסגרת מועצת הבריאות".

יצא איפוא המרצע מן השק. אין זה סוד שקופת החולים של ההסתדרות סובלת מגרעון של 600 מיליון ל"י. אין זה גם סוד שבמסגרת החוק המוצע יוכל שר הבריאות לכסות גרעון זה בתקציב ממשלתי, אמנם גם תוך כדי השלטת פיקוחו על תקציב זה.

פיקוח ממשלתי, כן; הלאמה — לא!

נחזור לפרופ' דורון שאלנו: האם אינך מתנגד לכפיית המבוטחים ע"י האיגוד המקצועי לקופה מסויימת ומניעת ניידות חופשית בין הקופות?

„הרי זה אבסורדי לא לאפשר למבוטח להחליף כל יום קופה. החוק מאפשר למבוטח לפרוש תוך חצי שנה — ודי בכך".

ש. אם הכוונה לראורגניזציה מלאה של שירותי הבריאות, מדוע לא להלאים את הקופות ובתי החולים שלהם?

פרופ' דורון: אינני מאמין שהמדינה יכולה לנהל ישירות את שירותי הבריאות ביעילות. המשרד הממשלתי יכול לפקח אבל לא לנהל, למשל, בית חולים.

ברור שמול תשובה זו ניצבת העובדה של שרשרת בתי חולים ממשלתיים הקיימים מאז הכרזת המדינה, ומנוהלים ישירות על ידה, ועל כך נענינו: „השוו את מצבם של בתי חולים אלה, המתפוררים כמעט מחוסר תחזוקה למצב בתי החולים של קופת־חולים, שגידולם והתפתחותם הם שם דבר — והגיעו למסקנה בעצמך..."

אבל גם למטבע זו צד שני — אותו שמענו מפי ח"כ בארי: „שלא יהיו אנשי קופ"ח גיבורים כל כך בהתפארותם" אמר לנו בלהט „אילו העבירו מחר את כל חולי הסעד והשכונות העירוניות אל „בילינסון" ואת כל אנשי מנגנון התעשיה ההסתדרותית אל „אסף הרופא" היה מתהפך הגלגל, ובית החולים ההסתדרותי היה מאבד מצחצוחו מהר מאד".

דבריו של עו"ד בארי מביאים אותנו, כמובן, אל הגיבורים האמיתיים בכל פרשת החוק החדש, הלא הם חברי הכנסת מועדת השירותים, שדיוניהם אמורים היו להעביר את החוק או להכשילו.

אומר ח"כ ידידיה בארי: מעולם לא התנגדנו לחוק ביטוח בריאות ממלכתי. אדרבא, היינו בין תומכיו הנלהבים. אבל אנחנו מתנגדים לחוק ביטוח בריאות שאחרי בדיקה זהירה של סעיפיו מתגלה פרצופו האמיתי — חוק ביטוח בריאותם של קופות החולים. כמה משונה שבכל העולם השמאל דורש להלאים את כל השירותים ורק בארץ נדחקת הממלכתיות, דווקא מצד השמאל, למען שימור מוחן של קופות החולים. ברור לנו שבאמצעות קופות חולים רוצים להחזיק את האנשים גם במפלגות האם של קופות אלה. גם במועצת הבריאות העומדת לקום, שלה שורה של תפקידים וסמכויות פיקוח על כל מערך הבריאות הארצי יש חמישים אחוז ייצוג לחברי קופות החולים לפי גודלן ואיש לא דורש בחוק, שמייצגים אלה יהיו רופאים או מבוטחים. הוי אומר — שוב פתוחה הדרך להשתלטות המנגנון של קופת חולים על הרפואה הישראלית. אני מסכם ואומר: יש צורך בישראל בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, יש לדאוג לציבור דלת העם ולאפשר לכל אדם סעד רפואי, יש לבנות מחדש את הרפואה הישראלית על בסיס אזורי, בלי כפילויות, כל זה טוב ונכון, בתנאי שיתקנו את הטעון תיקון בחוק המוצע, בלי להבהל ובלי לנסות להעבירו בפזיזות עוד במושב הנוכחי".

מסתבר שבנקודה זו, שותפים חברי כנסת מטעם מפד"ל והאגודה למסקנותיו של ח"כ בארי, בוועדת השירותים.

„מוטב לדון מחדש בנושא"

אומר ח"כ פנחס שיינמן, אותו שאלנו השבוע מדוע הצטרף למצביעים בעד דחיית הדיון המיידי בחוק הקיים?

„אנחנו תומכים עקרונית בביטוח הבריאות. אין ספק שיהיה זה הישג גדול לישראל אם כל אדם יוכל לזכות בסעד בריאותי בלי להתחשב בגילו ומצב בריאותו. אבל היו מספר דברים בחוק המוצע שמאוד לא נראו לנו. התנגדנו למשל לכך שכל מבוטח חייב לחכות שנה שלמה לפני שיוכל להחליף קופה — והקטנו את הזמן לחצי שנה בלבד. התנגדנו להלאמת קופות החולים כי עדיין לא איכשר דרא, וההיה זו מהפיכה דרסטית ויקרה מדי אם תרכוש המדינה את כל נכסי הקופות הקיימות במיליארדי לירות. התנגדנו להעביר את גביית המסים לביטוח הלאומי, והתנגדותנו התקבלה. עם כל זאת, לאחר השמעת נימוקי ההתנגדות מגופים שונים, הגענו למסקנה שיש להאט את קצב קבלתו של החוק. לא ברור עדיין כמה צריכה הממשלה להקציב כדי להנהיג את הריאורגניזציה המוצעת, האם באמת היא תחסוך באופן משמעותי. לא ברור עדיין כמה יעלה התרגיל. כולו למבוטחים עצמם, בקיצור, הצטרפנו למתנגדי החוק מתוך מטרה לאפשר בו דיון חוזר, כדי שלא נקבל משהו חדש ומהפכני מתוך בהילות, בימים האחרונים של המושב הנוכחי. מוטב לדון ולשוב ולדון בכל הנושא".

דחייה זו, אגב, וודאי משמחת גם את חבר מרכז קופ"ח מטעם המפד"ל, מר יחיאל אליאש, שנשמע סקפטי מאוד השבוע כאשר הציג בפנינו את נקודת ראותו. מר אליאש מסופק האם חוק ביטוח בריאות אכן יוסיף לציבור המבוטחים יותר שירותים רפואיים אבל הוא מבטיח לנו שחוק זה יגדיל ללא ספק את הוצאות המבוטחים על ענייני בריאות, מחר, מחרתיים, או לפחות בעוד שנה, נגיע למצב שבו אם ייגמר התקציב המוצהר של משרד הבריאות, ואם משרד הבריאות אכן יספק על כל שירותי הבריאות כהצעת החוק, נאלץ אני ואתה לא רק לשלם בעד התרופות בבית החולים אלא אפילו לשמוע במרפאות כי תרופה זו וזו אזלה ואין להשיגה עד שנת התקציב הבאה...

מר אליאש משוכנע כי החוק החדש יביא גם להתבוססות קופות החולים הקטנות, שכן רק לקופת החולים של ההסתדרות יש מספיק בתי חולים ומרפאות כדי לספק את כל שירותי החובה הנדרשים בחוק.

*

סיכומו של דבר: אם יש מי שצריך להצטער על דחיית חוק ביטוח בריאות בצורתו הקיימת — אין הוא נמנה על ציבור מבוטחי קופות החולים ואף לא על „עמך".

„היי דרומה"... ברכבת לאילת

מאת יהודה עוזריאלי

כאשר חזון „האלט־נוילנד", על חיפה עיר־העתיד: עיר הנמל החדש ומוקד המסחר והתחבורה שהתגשם עוד בטרם קמה המדינה, עלה בעיני רוחו של תיאודור־הרצל, הוא לא הרחיק ראות עד אילת. אכן, הרצל סייר גם בסיני והתווה לעצמו תכניות בכיוון דרומה. אבל גם הוא בעיני חזונו הגדול, לא שיער כי כעבור 75 שנים, תחליט ועדת השרים לעניני כלכלה של ממשלת־ישראל להניח מסילה במדבר בואכה אילת. תכנית רבת מנוף ומעוף, המבוססת על נתונים וניתוחים כלכליים מבוססים, שיש בה מספרים ואנשים ומטענים, טונות וקרונות, אדנים וחישובי מפלסים —— אם כי כסף עדיין אין, ומקורות מימון בל ידעום.

אבל הכדאיות כבר חושבה וההוצאה הנאמדת ב־600 מיליון ל"י, לפי הצמודים במחירי 1975, מהווה בינתיים נתון סטטיסטי, פורמאלי למדי, שאינו מרפה ידי המתכננים ואנשי החזון ברכבת־ישראל. הללו שקדו שנים רבות כדי לשכנע את נציגי האוצר ומשרדי הממשלה בחיוניותה של התכנית לפרוץ דרומה בנתיב

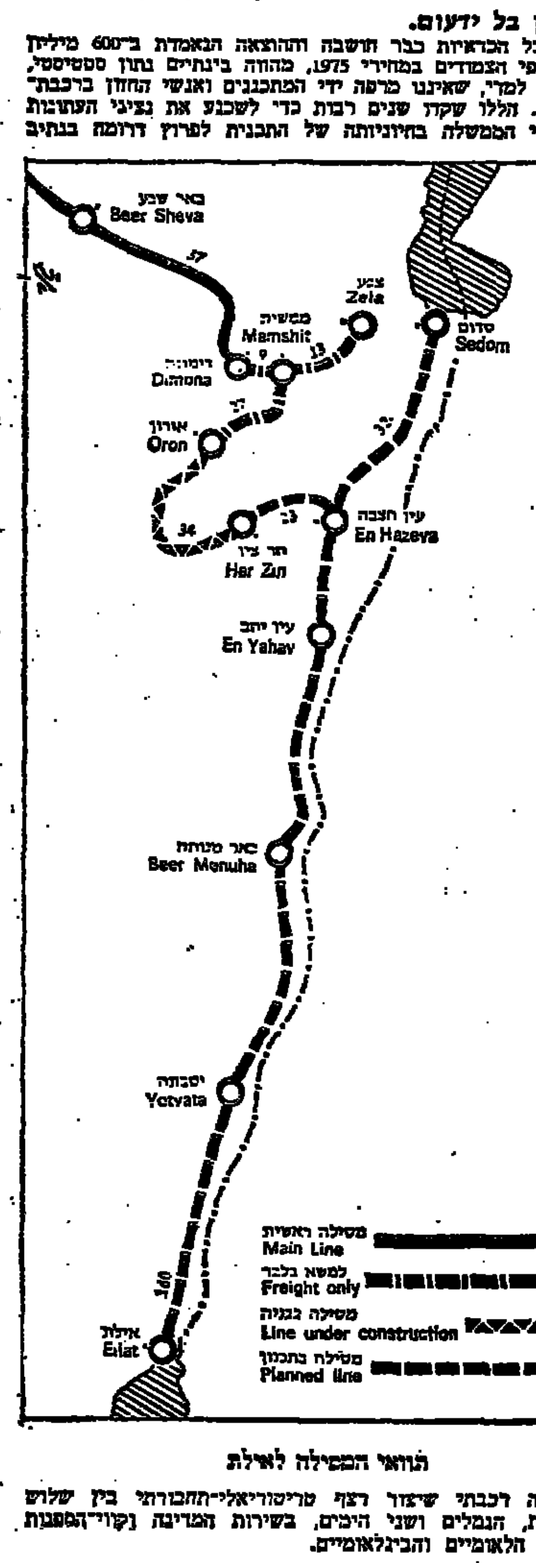

תוואי המסילה לאילת

התחבורה לכבתי שיצור רצף טריטוריאלי־תחבורתי בין שלוש היבשות, הנמלים ושני הימים, בשירות המדינה וקווי־הספנות והסחר הלאומיים והבינלאומיים.

יש שכר לדבקות במטרה

השבוע הם נשמו לרווחה. דבקותם במטרה, התירותם לשכנע את הגורמים הממלכתיים ביתרונות הגדולים והממשיים בהנחת קו המסילה לאורך 240 ק"מ, דרך הר צין, צומת חצבה, סדום אילת, הניבה פירות. בינתיים, כבר נקבעו כמה עובדות בשטח, כאשר 500 עובדים מניחים את מסילת הברזל להר צין ועושים עבודה גדולה, של סיפול ב־5000 טונות פסים, בפינוי חמישה מיליון קוב אדמה בשפיכת 10 אלפים טונות חצץ וריתוך 70 אלף אדני ביטון. לרשות רכבת־ישראל יש כח־אדם ומכשור מתאים להפעיל את המכונה הגדולה של פיתוח ובניית המסילה במדבר. הם הוכיחו זאת בעבודת שנים בינות להרים צחיחים, חול וחול ושממת מדבר בארץ ציה וצמאון, עד אורון ואח"כ להר צין.

בפיהם נשמעים היתרונות כליכך ברורים ובדוקים, עד שאין צורך להרהר ולפקפק באפשרויות הברורות שיש בהתוויית הקו לאילת ומתיחת מסילת־הברזל למרחקים כה גדולים. חבל רק שעברו שנים, וירדו רווחים לטמיון, עד שהחליטו...

ההובלה בנתיב היבשתי מאילת לפנים הארץ, מאופיינת במרחקים גדולים יחסית, במטען אחיד, כמו עפרות, מחצבים ומכולות וכן במצב מיוחד של תנודות בכמויות ההובלה. כתוצאה מנתונים אלה גבוה מחיר ההובלה במשאיות ולגבי סחורות מסויימות איננו רווחי (כמו מלח לייצוא). לעומת זאת, יכולה הרכבת להתחרות תוך עדיפות ברורה בהובלת מטען כבד ואחיד למרחקים, ולהתאים עצמה לתנודות של כמויות המטענים, במחיר נמוך יותר. אמנם, בהובלה הרכבתית ישנה השקעה התחלתית גבוהה, אך העלות משתנית ליחידת מטען ונמוכה יותר בהשוואה להובלה במשאיות בכבישים. יוצא, איפוא, אומרים המתכננים, שבעל כמות מסויימת של מטען, ההשקעה בהקמת המסילה מתחילה להיות כדאית בתנאי שמגיעים לכמות הנדרשת בתקופת זמן המתקבלת על הדעת.

נקודת האיזון והחזון

הסוד הגלוי של נקודת האיזון הכלכלית מורה על רמה שנתית בהובלה של שניים ורבע מיליון טונות, שמהם מחצית המטענים יהיו באילת ואליה. התנועה המשוערת המחושבה בשנת 1982 לדעת מומחי הכלכלה במשרד התחבורה היא 3.3 מיליון טונות, ולפחות בשנה ההיא הפרוייקט מוצדק וכדאי. אלא שהמתכננים לא לקחו בחשבון את ההתפתחויות של „הגשר היבשתי". הנתונים האמורים נקבעו עוד בטרם הוכח בחצי השנה האחרונה, כי פתיחתה של תעלת סואץ לא „קיפחה את ההובלה הישראלית והבינלאומית ב„גשר" שבין נמלי אשדוד ואילת. להיפך: במחצית 1976 העביר ה„גשר" 38 אלף טונות מטענים, שהם הכמות הכוללת של שנת 1975. פתיחת התעלה לא הפחיתה בכמויות אלה, והשנה יעביר ה„גשר" כמות כפולה מאשתקד. הנתונים של הבניה הכדאית של הרכבת לאילת הם מהחודש ספטמבר 1975, ויש צורך לעדכנם מול ההתפתחויות הכלכליות הדינמיות בישראל ובעולם. על רקע זה יש לראות את חילוקי הדעות עם כלכלני משרד האוצר.

לפי התכנית מיועדת המסילה להעביר גם נוסעים, ותחנת הנוסעים תיבנה במקום שמשמש כיום הסוף לשדה־התעופה, בכניסה למרכז העיר באילת. שדה־התעופה החדש והמודרני ייבנה כ־11 ק"מ צפונה במקומו הנוכחי. ... בינה ובין אילת יובנו שתיים, שלוש, תחנות גדולות להגדלת התפוסה ברכבת. באילת יוקם גם מגרש ציהוקים קרוב לנמל, ... לעיר, שבו יהיה גם בית מלאכה לשרות צבור קטרים וציוד נייד. כל התחנות יפעלו ... בניתוח הכלכלי האמור לא נלקחה בחשבון תנועה פוטנציאלית ב־100 אלף טונות בשנה, ולא הובלת התוצרת ... מערד ובאשדוד באומדן של 150 אלף טונות בשנה ולא הובלה ... לייצוא באומדן של 100 אלף טונות. ... בהיקף של שני מיליון טונות בשנה, ומלח לייצוא בשיעור של 600 אלף טונות ועוד יתר.

תנופה לפיתוח הנגב

הקו המסילה במדבר עשוי לא רק לתת תנופה פיתוח מחודשת לעיר הנמל הדרומית שסבלה לאחרונה משברים חברתיים והעסוקתיים, כמו בתבוע ובנמל, היא גם תעלה את מרחבי הנגב על פסים חדשים של הנרצה, תקצר את המרחקים ותקרב את המרחבים הצחיחים לקוים הירוקים המרחבים של מדינת־ישראל. היא תפיח אמונה מחודשת בעתיד הציר־הדרומי והעשייה, ותמחיש את רצונה של הממשלה לכבוש את הבטחותיה לגבי עתידה של אילת וחיזוקה כעיר כפחה מבוססה ועצמאית בזכות עצמה.

האורפאלים בשכונת נחלת ציון

מאת זיוה קרן

„הגויים עובדי האלילים רצו לשרוף את אברהם אבינו. אמר המלך שלהם יביא כל אחד קרשים נרים ערימה גדולה ונעשה מדורה. עשו כמצוותו וחיכו לראות מה יקרה. כשבאו לשרוף אותו נהייתה במקום ברכה עם דגים. מי שניסה לקחת דג נהיה חולה ואז ידעו כי אלה דגים מיוחדים. דגי סגולה מתירים נדרים, מרפאים חשוכי מרפא ופותחים רחמן של עקרות. הברכה קיימת עד היום ומוחזקת בידי הערבים בעיר אורפא מצפון לחלב, יש אומרים היא אור כשדים. ומכיוון שנאסר על יהודים לסור לשם היו מתחפשים לערבים, מביאים לדגים חיטה מבושלת, חומוס מבושל ושעועית — היו זורקים לברכה למען יאכלו ומתפללים וכל בקשותיהם נתמלאו... כך ספרה לי מי שנולדה שם" — חותמת שרה אסלן את ספורה.

למען האמת, קשה לדעת מתי היה סיפק בידה לזכור ספורים כפי אמת, כאן היא זקניה עצמה ... ל לידה כלצות עבודה שכן אמה עניה מרודה ... היו ימי שלטון התורכים בארץ. אך ... בשורה שהיא כיום בת — 70 נהור ... בה באורפה.

„כשבאו להתחתן את אמי עם אבי, ישבו ועשו ... שהחשוב ביניהם — לעלית לא"י, מכיון ... היה פועל אצל דודי ואהב את אבי — ... התחתנו. כיד הצטרפו לשיירה על חמורים ... 40 יום נמשכה הדרך, מדי פעם עצרו, ... פיתה מהיסה עם מים שאופים אותה ... על קרשים, ושרה מביאה כה־ ... כואת וטוסיפה, שבשבועות ממלאים ... ובצל וכסגגים ושמים שמן. לבסוף, ... ויסורי דרך רבים הגיעו לירושלים והצטרפו לאחיהם האורפאלים בשכונת נחלת ציון ... באודה. כמינהג בני עדתם הקימו ... כהלכה. הגברים השתלבו והצטיינו ... — סתתים, בנאים וטייחים. וככל ... הלכו גם הם יחפים. כתי התפנו ... אחרי הכובד (שיפה) שפריצה ... שישי אחד כשהנשים בישלו. זאת ... של סבתא ג'מיל שעקרה עם ... מהרובע היהודי לשכונת נחלת ציון ... — ספורה של שכונה ירושלמית, ... (ו) עמ' 41. נשכו על המלאכה ..., הקבלן „מוסיה" ערבי השם ירחב ... „מסיר" פראגי המהנדס. הוקמה קרן ... שבראשה עמד סניור עבי ותוך זמן ... שני טורי בתים — שכונת האורפאלים. ... את כרם אברהם, גאולה, בית־הכרם ובית וגן. ... לא כלם, הלקם שרויים היו בעוני הלוי.

כטוב לבם

... בשבתות נהגו לערוך חילולות והיגגות, ... בערק ניהפכו למריבות בעל ואשתו,

חמולה אחת בכניה. אך תושבי השכונה בני העדות האחרות סלחו להם — משיחה סבתא ג'מיל לנכדה — הן משום שלמחרת השכימו קום ויצאו לעבודה כאילו דבר לא קרה, והן משום שהיו חזקים ושמשו בגיגי השכונה. אוי לו לפלח שנתפש בגנבה. היו מכים אותו עד שנפח נשמתו. „עם אלה מוטב לקיים יחסי שכנות טובים" — הסיקו הערבים והפכו לידידים.

„היינו כשהקים אתם, יחד קוטפים זעררים, סברים ודומים ליד בן סאקר שהיה אז שדה תשפה ברכיי, והאמהות שלנו היו קופפות היטה והמ־להפ"לאנה וחיבוס. היינו הולכים אתם לחתונות והם הביאו לנו כובה וצוניה לשובשים שכחטו שבנו" — ניזכר חיים אסלן, אחד מילדיה של שרה.

„ילדי" — גבר רחב כתפים בשנות השלושים ולו שפם וזקן עבית כסילה. לרגע נידמה לך כאילו קפץ מאחד הכלפים של ספר היסטוריה העוסק באשור אם כי לאמיתו של דבר איננו אלא ... ושוכר על קבלני מצבות בבית הקברות. היא עוקב בהערצה אחר ספורי אמו. מדי פעם מעיר הערה או מציין: זה באמת כדאי לך לרשום.

„לפני כמה זמן הייתי בשערי צדק אצל רופא עיניים. הכניסו אותי להדר כיוהד. הושיב אותי ליד מכשיר והתחיל לכפל. לפתע באו אנשים לחדר השני, יצא אליהם דיבר אתם ואני יושבת מחכה ... והיא בדבר... את יודעת אני שיבבה..." — אומרת בחיוך נבוך של ילדה וסומק קל עולה על לחייה ... מסדרת מטפחת ... — „דר' אתה יודע כמה יש לי 13 ילדים?" — אמרתי לו. „מה באמת? לא מאמין" — אמר. „כן, ויש לי 38 נכדים" — אמרתי „ואת זוכרת את הפנים של כולם?" — שאל. „כן" — אמרתי וקראתי בשמותיהם. בעוד היא ... בהשתאה אני אומרת „וחמישה נינים ושלישה בדרך..." מה עשה? הלך קרא לכל האחיות ואמר להן „תראו את האשה הזאת" — באו והתכבבו סביבי, הסתכלו עלי בכבוד והוא המשיך בשלו.

כן, עכשיו יש לה מנוחה לשרה. מנוחה ונחת. סוף סוף קנית גג, בית שהקרתי. אינה דולפת וקירותיו איננם מכים נפילה. אבל איך, איך גידלה את 14 ילדיה... גרו בצריף בלי מטבח ומים. „כשהבאתי את השביעיה (אחד נפטר בגיל שנה, היה חלש — אמרת בעצב) לפני 34 שנים ישנו אצלי ארבעה ילדים במיטה. כשנקרעו להם הנעליים, ישבו שבוע ימים בבית, כי לא היה כסף לקנות חדשות.

„בגיל 10 לקח אותי אבא שלי, שהיה טייח, לעבוד בבניין. אני ניסיתי לבהיות, רציתי ללמוד והוא היכה אותי. כשהצלחתי להימלט ... לת"ת היה המורה מכה איתי בידים וברגליים. הוא לא ידע שאבי הבריחני לעבודה. בחורף היינו יושבים ... ספוגי עלינו, אמא הניחה דליים וקערות ... היתה גונב אוכל ... את הפיתות ... על ראשו לשוק. ... בורח ואוכל בשריתים". ... — לא, היא איננו בא בטענה. ... אך הדברים ... בבני.

„בלכבת הסכד הציעו לי לגרש את בעלי כי הוא שותה ובעצן הרבה. „זה מה שאתם אומרים"

לידי — התרגזתי והפכתי להם את השולחן. בטיפת חלב מעולם לא שכחו לשלוח לצריף שלי תיירים ואורחים מחו"ל. כדי שיראו ויתרמו להם כסף ובגדים". אף שביתה היה צריך רעוע ודל העדיפה אותו בלידותיה על ביה"ח. הן משום שהתבישה מהרופא והן משום שנתנו ליולדות בשר אחרי החלב. כשהתקופה צירים הזעיקו זקנה אחת וזו היתה מסייעת לה בלידתה. עם כל קשייה ... „נתנו לי פרס בשם טיפת חלב והדסה על התינוקות הנקיים ביותר" — מציינת בגאווה.

סיפורי ילדות

„תספרי לה אמא על הילדות שלך — אומר חיים בהערכה ולרגע נעלם הזקן העבות והכתפים הרחבות — רק עיניים, עיני ילד, התאב לספור, מביטות בקוצר רוח.

„אין לי כוח לספר עכשיו, אני עייפה. לא, יום חמישי אין זמן. יש עבודה וצריך לבשל" — והיא מובילתני למטבחה הקטן מקור הריחות הטובים ומגלה רזי תבשיליה. מרימה מכסים מבהיקים שהבהבל עולה מהם ומסבירה בהרבה אהבה — הנה קופה, כאן קישואים ממולאים ובשר. וכאן פאולה — שעועית ירוקה. הנה יפרח — עלי גפן ממולאים בשר טחון ואורז. בקדירה מיכן אורז לבן לבן ושם על הפתילה מתבשלת על אש קטנה ... בצק ועגבניות. ניכר בה בשרה אסלן שהיא ממצה ... את כל התענוג שבבישול ונהנית ... כשמחה ... ואף שכמעט כולם נשואים ומסודרים ... והאח הקטן שעדיין לא התחתן — הם באים אליה ביום שישי ובכל שעת רצון היא מלעיטה אותם ממטעמיה.

מעניין כיצד אשה בגילה זוכרת את כל מסכת נדודיה בגיל צעיר. מציינת ימים, שמות מקומות ועוד פרטים מפרטים שונים. אנו יושבות בדירתה בת חדר אחד גדול שבאוהל משה, סמוך לנחלת ציון. הבן הצעיר עם אשתו יוצאים בעד החלון הקשור שפניו לדרך ... גם חיים לאחר שהתקלח ... והניחנו לנפשנו.

שולחן עץ ומפה שעוונית. שער כסוף ... ובמטפחת פרחונית אסופה לאחור ... עיניים קטנות אך עדיין ... שהשנים לא יכלו לה. סנטר רבוע עקשן.

ב־1914, כשהייתי בת 14 פרצה מלחמה. בירושלים לקחו את כל הגברים לצבא התורכי. אבי שרת כמה חודשים אחר ערק מהצבא לראשון לציון. משם שלח לנו הודעה. בחול המועד פסח, הובילתנו אמא ברגל עד ... עם הסצפים, תינוק בן שנה וחצי, אחי, אחותי ואני הגדולה — ... היה לנו 1/2 ... 1/4 ק"ג שמן ו־1/2 ק"ג עדשים... אמי ראתה ערבי אחד עם עגלה ושני סוסים, ביקשה שיקח אותנו. אמר לה „אני ... הלכי לבית יש לי דיליג'נס". הלכה אצלו ... נתנה לו בישליק (כ־10 אג' בכסף תורכי) לקח אותנו לרמלה. היינו שלוש משפחות. הן ל"א ילדים. ... הלכנו ברגל, הגענו לראשון שם פגשנו את אבא. הוא עבד בסתר ... כל חיינו כ־4 חדשים עד שפרצה שמועה שרוצים להעביר את כל הזרים לעיר אחרת. יום שישי אחד, בעוד אמי עושה קישואים ממולאים ... הופיע המוכתר של ראשון ואמר לה שהוא רוצה לזרוק את הסיר עם האוכל. אמרה לו — ארבעה ילדים רוצים לאכול מזה. אמר לה — את רוצה שנאשר?

אישה גבורה

יצאנו ללוד, הרבה משפחות בעגלה על הצבא. כך הגענו לתחנת הרכבת שם. ומכיוון שליל שבת היה. ישבנו שם כל השבת עד מוצ"ש. היה לנו קצת קמח ואני עשיתי ... לנו ולמשפחות אחרות. ביום א' נסענו עם הרכבת לטבריה. הלכנו כל העניים ישר לקבר ר' מאיר ונשארנו 12 משפחות אורפאלים 3 חודשים במג'דל אל כרום, ומסביב כפרים ערביים. היו שם שני קבלנים, נוצרי ויהודי ... וכל שני אנשים עסקו במלאכת ניסור עצי זית לפסי רכבת. כשכר קיבל כל פועל 1 ק"ג קמח, 1/4 ק"ג מלח ו־1/2 ק"ג ...

לא, וודאי שלא הסתפקנו באלה. הנה למשל היתה בינינו אשה גיבורה אחת. ... תרופות בעשבים ומכרה לערבים. ... או היינו לוקחים לקט בשדה — שבלים של ... בדווים, מוציאים חיטה וקמח. גם תירס לקחנו.

אחרי שלושה חדשים חזרנו לטבריה ... את שלושת הילדים הקטנים ... בעגלות ואלו אבי אמי ואני הלכנו ברגל. ...

עייפה מכר ... את הגבי אסלן „תקראי לי גבי אסלן, זה יותר כבוד" ... „העיקר מתי הגעתם לירושלים?" אך היא ... ההתרפקות על עברה בשעת בין ערבים זו, ... של בת 70 „הכי, הכי עוד יש". ...

הגענו לפתח־תקוה — אבי עבד כסבל ואמי הלכה לחפש עבודה. אך ... הספקנו להתמקם, ... התורכים את אבי ... אמי הלכה למוכתר דברה אתו והוא ... את אבי. ואל יראה הדבר קל בעיניך. בדר"כ נהגו התורכים לתלות את העריקים. במו עיני ראיתי עריק תלוי ברחבת שער יפו. ... שאין שוכחים כל החיים. כך לקחו אותנו על עגלות ... לכפר־סבא. ... שאבי יבוא ברגל. אך הוא לא הגיע. מאוחר יותר נודע לנו שנתפש והובל לקישלה.

היינו 16 משפחות בכפר־סבא קיבלו אותנו יפה. ... יום שבת אחד בערב ... אחי הקטן בן 6 ... לקחה אותו אמי לרופא. ... „אבא אני רעב. אני מרגיש ריח של חביתה" — הלכה אצל שכנה ... „אני רוצה ... ואהיה בריא, ואז אחותי שרה ואני נשביר את העץ" — מספרת גב' אסלן בקול שבור כאילו קרה הדבר לא מזמן — „באה דודה שלי ובת דודה שלי. הביאו קמח, ... ספרה הדודה לאמי ... הגיע ... אחותי. ... לא אשכח איך ... את גופתה על דלת ישנה. אני שפכתי מים ואבא רחצה, כי חברה קדישא לא הגיעו בגלל המגיפה. ... 6 חדשים שהיינו בכפר־סבא ואת אבי לא ראינו שנתיים. עברנו לחדרה ... לזכרון ומכיוון שהיינו פליטים ... השתוללו ביעוב לקחו אותנו לכפר — ערפו את בגדינו המלוכלכים. אחר לקחו אותנו לבית־מרחץ והביאו לנו הרבה אוכל.

„איפה הילדים שלי"?

בינתיים נודע לנו שאבי חזר והוא ביפה ליד סבריה. שלח מישהו עם חמור, זה הביאנו ליפה. אנשים לא גילו לו ששניים מילדיו מתו. „איפה הילדים שלי" — שאל ו... פרץ בבכי נורא. שהינו ביפה עד בוא הבריטים. ... כאשר אלה הופיעו. אז עדיין לא ידענו מה מחכה לנו מהם ... על כל פנים, בזכותם חזרנו לירושלים".

חמש שנים ערכו נדודיהם. כעבור שנה השיאו את שרה והיא בת עשרים.

„לפני 25 שנה כשילדתי את בני בכורי, ילדה אמי את בן הזקונים שלה. אמרו לי בטיפת חלב: „איך זה שהתינוק של אמך עולה במשקל כל שבוע ב־300 ג' ואילו שלך מוסיף בקושי 50 ג'?" — ראתה אמי בצערי, שכן חסרת נסיון הייתי ואמרה: „הביאי לי אותו". במשך שבוע החזיקה אותו אצלה, הניקה אותו וטיפלה בו ... והשלים את החסר במשקל..." כך מספרת בשלווה נחמה בת 45 ...

... אורפאלי אדמוני ... כספר ... על בנייה הנפלאה. אדמתן ניקנה לפני כ־90 שנה. מיד החלו בבניית בתים, אלא שלרבים מהם לא היה כסף לסיים המלאכה. ... שני קבלנים שקנו את הבתים השלימו מלאכת הבניה ומכרו אותם. האחד ספרדי בשם ענבר, ... השני ... בשם קיקיה. הם עשו הון ... כעסקי הבניין. ... קוקיה שהיה קמצן גדול עד כדי כך ש... עם נהג הדיליג'נס ... על דמי הנסיעה. ... ביקש להם חצי גרוש ומשסרב הנהג ... את כל הדרך ברגל...

„אמא, ד"ש מאבא" — החלון הקמור מילא את דמותו של יהודה. הבן הבכור שהוא כבר סבא. ... שהוא קבלן מצבות. „כל יום אני רואה את אבא" — אומר יהודה שהוא העתק מדוייק של האב בתמונה גדולה על הקיר. „תגיד כשבא לכאן הוא מוסר ד"ש מאבא..." — ... חיים. גב' אסלן מספיקה ומחייכת לעצמה. ... לנגד עיניה ... בגילה כבר אין ... את הזולה, ... ועצה כל ... ערגה.

כשגאולה מופיעה אי אפשר להתעלם ממנה. ... ואף שכמעט 20 שנה בפרידות בין השתיים — ... את האצגה, כה שבשביל אינו מוצא חן בעיני אחותה הגדולה ובשפחתה. ... לא נותר לה אלא ... על תפלולי אחותה הקטנה ... כשגאולה ... — זאת יודעים כל בני המשפחה, ... „מכיון שאין אני זוכים? הוא שקט ואני רעשנית" — אומרת ... ליד אחיה ... אחר, ... על אחותה הגדולה. על אף כל הניגודים ביניהן ניכר בהן שהן קשורות בלב ונפש בקשר שבו אוהבת אשה את אחותה.

(סוף בעמוד 9)

...ity of Jordan
LIBRARY

בחוג המשפחה

מאת
נעמי גוטקינד

2000 אמהות ו־1800 ילדים נופשים השנה בקייטנות תנועת האשה הדתית לאומית

מפעל הקייטנות לאמהות, אחד ממפעלי הקיץ החשובים ביותר והמרנינים ביותר של תנועת הנשים בישראל זוכה בימים אלה לתשומת לב מיוחדת ולהצלחה גדולה דווקא בתחומה של תנועת האשה הדתית לאומית. מסתבר שקרוב לאלפיים האמהות

בקייטנות התנועה, כל אחת מהן אם לחמישה ילדים ומעלה, זוכות, נוסף לארוחות הדשנות, להילוך העצמות החיוני, ולשחרור בן תשעה הימים מן העול הכבד של הבית — גם לפעילות של הרצאות וטיולים סביב הנושא המרכזי: מצוות ישוב הארץ.

דה העזרה שמוכנים בני המשפחה לתת לאם, לפחות פעם בשנה. מעשה באם לששה, מקריית עקרון, שלא ידעה מי ידאג לילדיה בזמן שהיא שוהה בקייטנה, שהרי לפני התקנות ביכולתה לקחת איתה רק שניים בלבד, התנדב איפוא הבעל, לקח חופשה מעבודתו, הבטיח שהוא הוא יטפל בקטנים ובלבד שאשתו לא תאבד את זכותה לנופש.

אומרת מרים יקיר: „כמה הכל שהמדינה לא מתגייסת לחזק, סוף סוף, היא שיבטיח לאמהות עקרות בית, כשם שהדבר מובטח לאשה עובדת — נופש שנתי. האם יש מי שמטיל ספק בכובד העבודה או בחשיבותה של האם ברוכת הילדים מדוע עלינו לדחות כל שנה כל כך הרבה אמהות עייפות שבאמת זקוקות לקצת מנוחה, רק בשל חוסר תקציב או מקום? מדוע חייבת כל הפעולה החשובה להעשות בהתנדבות?".

עד שהיטול המדינה על עצמה את הדאגה לאמהות, בעזרת תנועת האשה בחברותיה המתנדבות, בעזרה שכירה, בחיילות מתנדבות ואפילו במתנדבות מארה"ב קייטנה במירון. גם חברות הכמ"י שלוש הבנות העובדות בקיבוצים מתחילה להרתם למבצע.

בעין הנציב, בשלוחות בשדה־אליהו ובלביא מתארחות בימים הקרובים אמהות מיישובי הסביבה. חברות המשק שהתנדבו לטפל באמהות הללו מארגנות להן אפילו שעורי שחיה בבריכה. מרגש מאוד לראות כיצד נשים שפחדו ביום הראשון בקייטנה להתקרב אפילו אל המים משכשכות בעליזות במימי הבריכה בסופו של השבוע. נוסף על הקייטנות בקיבוצי עמק בית שאן יש לתנועת האשה קייטנה בכל רחבי הארץ מקריית־שמונה הצפון בגליל ועד באר שבע ואפקים בדרום. בקייטנות אלה בהשתתפות נשים בשלישים והעצ ריבוייה מקומיות וכעשרים מושבים, הן וילדיהם המונים שלושת אלפים נפש — מציינים, נדמה לנו, את ציון הדרך היפה ביותר והחשוב ביותר, לפחות מבחינה חברתית וסוציאלית, בכל מפת הפעילות השנתית של תנועת האשה.

הבחירה בנושא חינוכי מרכזי, הינה תוספת יחודית של תנועת האשה הדתית לאומית ואף זכתה לציון מיוחד מטעם ועדת משרד החינוך המסיירת בימים אלה בכל מאות הקייטנות הפזורות בישראל ומנסה להסיק מסקנות באשר לתוכנן העיוני.

בשיחה שהיתה לנו עם מרים יקיר, מנהלת מדור הארגון של התנועה ועוזרתה המרצת פנינה צמיר למדנו כי אפילו עבודות היד המבוצעות השנה ע"י האמהות קשורות לנושא המרכזי. למשל ריקמת כריות סביב מוטיב שבעת המינים, הכנת תמונות ומסגרות מעצי הארץ, ציורי מפת ישראל וסמל המדינה על זכוכית, או עיצוב שולחן חול ואבני־חצץ המתאר את ירושלים וסביבתה.

רעיון מעניין אחר, האופייני לקייטנות תנועת האשה השנה היה המכתב לבנות. כידוע מקבלה כל אם, בחברת שניים מילדיה, רק עד שעות אחה"צ, וסביר להניח שבשובה כשעות המנוחה והלימוד מצפות לה כל עבודות הבית שהצטברו בינתיים. כיצד לרתום את יתר בני המשפחה לעזרת האם הנופשת? יזמה איפוא הגב' זהבה מלכיאל משלוח מכתב אישי אל הבת הבכירה של משתתפת הקייטנה. במכתב זה מתבקשת הבת, ויכולה זו להיות ילדה בת שתיים עשרה או נערה בת שבע עשרה, לנהל את הבית כמיטב יכולתה במשך תשעה הימים בהם נופשת אמה.

והמכתב עשה את שלו. בקייטנה בצפריה, לשם באות אמהות משכונת התקוה, מכפר שלם ומשכונת עזרא סיפרה אחת בהתפעלות: „חזרתי אתמול הביתה וראיתי דבר חדש — בית מסודר ונקי".

וגילתה אם אחרת — „כששבתי אחה"צ מהקייטנה חיכו לי כל הילדים על הדשא מחוץ לבית, ובתי הגדולה פרשה לפניהם שמיכה, הניחה כד שתיה וכוסות ועשתה לי קבלת פנים"...

מאחר שמדובר בנשים שאיש לא יטיל ספק בעומס העצום המוטל עליהן, אפילו לא בעליהן — רב בדרך כלל הביקוש מן ההיצע בקייטנות הקיימות, וכך, רק אם לחמישה, לפחות שלא השתתפה בקייטנה בשנה שעברה, ושקיבלה המלצה מטעם ועדה המורכבת מן העובדת הסוציאלית, אחות טיפת חלב וחברת תנועת האשה הדתית לאומית במושבה או בשכונתה — זוכה בנופש הנכסף. כל אם שכזו משלמת גם 55 ל"י עבור תשעת הימים, תשלום סמלי אמנם, אבל חשיבותו החינוכית מכרעת. יש גם סיפורים נוגעים ללב על מי־

למרות שקצת חם היום להתבונן בדגמים החורפיים של אופנת בגין, שהוצגו לפני כמה ימים במלון „פאלי" בת"א כדאי לשים לב לבראה המהויים שלהם וכן לעובדה שהם מייצגים מערכות לבוש מגוונות. בתצלום מימין — מערכת של חצאית ומותניה מקורדורוי אמריקאי עם שרוכי קשירה לקישוט ומשמאל מערכת בת שני חלקים מקפיצת קנטני מודפסת וחולצת אולטרכה משלימה. מסתבר שחצאית מקומרון וחולצה, השילוב הקלאסי מזה דורות — לא נס ליחו והוא עשוי לשמש אותנו היטב גם בשנה הבאה. החצאית, שהיא הפריט הבסיסי, מוצגת כאן רשויה מעטפת עם שרוכי קשירה צדדיים (מימין) או מורחבת קלות, ועשויה מארבעה חלקים (בשמאל).

פרי העונה: הכל אודות האפרסק

„מתחזה מפויימת, פירות הם כמו אנשים: לא די באופי, לא די ביופי — נחוץ גם קצת מזל... ומכל הפירות, נתמזל לו המזל לאפרסק: מיטב ימימה אימכו אותו המשוררים. כאשר רצו להפליג בשבח היופי של עלמה יפהפיה, השוו את לחייה לפטרי אפרסקים...

אמנם, ישנם כמה פירות אחרים שיש האוהבים אותם יותר ויש האוהבים אותם פחות, האפרסק חביב על כולם. מקצת קונה על פני כל אחד ואחד; צורתו העגלגלה — קישוטית; צבעיו הפסטליים שובים את העין; קליפתו נעימה למגע; אין צורך לקלפו; גודלו אידיאלי להגשה; הוא אינו דורש הכנות או המלחה או תיבול — בקיצור, אם יש במצב שלמות, הרי נמצא אתה באפרסק. כמו שאמרנו — גם לפרי צריך שיהיה מזל"...

משפטי פתיחה אלה, מצאנו בחוברת חדשה שיצאה מטעם מועצת הפירות והמחלקה לכלכלת הבית במשרד החקלאות, ובה גם מתכוני משמש ושזיף. מה עוד כדאי לדעת על פרי זה המצוי עתה בשפע בשווקים ובחנויות?

הכלל הראשון והעיקרי: כאשר קונים אפרסק, יש להקפיד על כך שיהיה זה אפרסק בשל. לא באה אחר, אבל תשעים לפחות. יש לדעת — האפרסק אינו מכיל עמילנים ולכן, בניגוד לפירות אחרים, לא מתהווה בו תהליך סיכור לאחר קטיפתו. אם קוטפים את האפרסק בעודו ירוק — חל בו תהליך הצמקות, במקום הבשלה. השהייה (קצרה יחסית) בטמפרטורה נורמלית של החדר, עשויה להוסיף לו רוך ועסיסיות, אך בתנאי שהאפרסק נקטף כאשר היה בשל או כמעט־בשל. באופן מעשי: יש לנגוע קלילות ב„גבר", כלומר — בחלק החד שלו, ואם המקום גמיש למגע האצבע, אפשר לקנות אותו. כאשר המקום הזה קשה — סימן שקטפוהו בטרם עת והוא לא יבשיל לעולם.

לאחר שמביאים את האפרסקים הביתה, יש להניחם בכלי רחב (לא להכביד על האפרסקים התחתונים), לתת להם שהות להתמלא עסיס ולהתרכך. ואז — אם טרם גמרו בני הבית לאכול אותם יש לאחסנם במקרר, שם יחזיקו מעמד יפה כאחד כמה ימים נוספים, אך לא ימים רבים מאוד. כאשר מבחינים בכתם חום, הנוצר על קליפת האפרסק, רצוי להשתמש בפרי מהר ככל האפשר, כי הכתמים מתפשטים במהירות, והכתם הוא ריקבון הרקב, כמובן.

מכונה מספר 444

והנה כמה מתכוני אפרסק:

אפרסקים אפויים א'

אפשר לאפות אותם כמו שהם — טעמם משתנה, הופך למתקתק יותר, „ליפרני" יותר. אבל אפשר גם אחרת:

153 קל' למנה.

מצרכים:
10 אפרסקים בשלים, ½ כוס נוזלים: יין אדום מתוק, מיץ תפוז, 2 כפות סוכר, 6 כפיות ג'לי ירוק או כתום או אדום.

אופן ההכנה:
1. מניחים את האפרסקים השלמים בתבנית אפיה, זה ליד זה.
2. מבשלים את הנוזלים עם הסוכר, עד שמתקבל סירופ דליל. יוצקים אותו מעל האפרסקים ואופים 15 דקות בחום בינוני.
3. מוציאים את האפרסקים בזהירות, מעבירים את הנוזל לכלי אחר, מסמיכים אותו בג'לי ויוצקים מעל האפרסקים.

הערה: נהדר כאד לקשט ב„גבעה" של קצפת.

אפרסקים עם ביסקויטים

זוהי מנה מצוינת, משביעה וטעימה להפליא. היא כה עשירה, שבהחלט ניתן להפוך אותה למנה עיקרית בארוחת ערב.

306 קל' למנה.

מצרכים:
8 אפרסקים, 1 שקית שמנת מתוקה, 2 כפות סוכר, 12 ביסקויטים משובחים.

אופן ההכנה:
1. מבשלים את האפרסקים במשך 10 דקות במי סוכר. מוציאים, וחותכים לחתיכות.
2. טובלים את הביסקויטים ברוטב שנותר אחר הבישול, מניחים אותם בצלחיות עמוקות, שמים מעליהם את האפרסקים החתוכים ואת עודף הרוטב.
3. מסיימים את ה„מגדל" במנה נדיבה של קצפת.

מיקפא אפרסקים וגבינה

גם זו מנה עיקרית, ביחוד בבתים בהם אוהבים אוכל צמחוני.

247 קל' למנה.

מצרכים:
5 אפרסקים גדולים, 3 כפות סוכר, 1 ח' ג'לטין, 1 צנצנת גבינת קוטג', 1 כפית מיץ לימון, 1 צנצנת שמנת רגילה, ¼ כוס אגוזים מרוסקים, ¼ כוס סלרי מרוסק.

אופן ההכנה:
1. קולפים את האפרסקים, וחותכים לחתיכות.
2. מבשלים את האפרסקים 10 דקות במעט מי סוכר. מסננים.
3. ממיסים את הג'לטין בסירופ שנוצר, מעל לסיר עם מים חמים.
4. טורפים גבינה וסוכר יחד, מקפלים לתוכם את האפרסקים החתוכים, מיץ לימון, שמנת, אגוזים וסלרי.
5. מעבירים לתבנית גבוהה רטובה ומצננים היטב במקרר.

משקאות צוננים על בסיס של תה

קוקטייל של תה — 10 מנות

6 כוסות תה מוכן (לפי המרשם), 3 כוסות מיץ פירות או סירופ במים, מיץ תפוזים או שזיפים, או לימון או מיץ ענבים, סוכר או סירופ לפי הטעם, פרוסות פירות משומרים או טריים כגון: תפוחי זהב, בננה, מלון, דובדבנים, אננס, תות שדה, תפוחי עץ, ענבים (או מעורבים).

אופן ההכנה
מצננים את התה, מוסיפים את מיץ הפירות או את הסירופ במים ואת הפירות החתוכים לקוביות קטנות. סוכר לפי הטעם.
לפני שמוזגים את התה מוסיפים מגש עם קוביות קרח ובקבוק סודה או טמפו.

תה על הסלע — 4 כוסות

12 קוביות קרח, 2 כוסות מים רותחים, 3—4 כפיות תה, 4 פרוסות לימון, סוכר לפי הטעם, מים קרים לפי הצורך.

אופן ההכנה
שופכים את המים הרותחים על התה. משאירים כ־5 דקות. מסננים ומוזגים על הקרח המחולק ל־4 כוסות.

בולה של תה — 15 מנות

3 כוסות תה קר, ½ כוס סוכר, 2 בקבוקים יין הוק, ½ כוס יי"ש, קליפות של 2 מלפפונים, ½ כוס מיץ לימון וקליפות, 1 תבנית עם קוביות קרח, 1 בקבוק סודה.

אופן ההכנה
מכינים את התה, מוסיפים סוכר, מצננים. מוסיפים קליפות, מיץ לימון, יי"ש ואת היין ולבסוף בקבוק סודה.

שמפניין תה סיני — 6—8 מנות

3 כוסות תה, 1 בקבוק בירה לבנה, 1 כוסית קוניאק, מיץ מלימון אחד, 2 כפות דבש, 1 בקבוק סודה.

אופן ההכנה
מערבבים הכל יחד חוץ מאשר את הסודה. מגישים על קוביות קרח ולבסוף מוסיפים את הסודה.

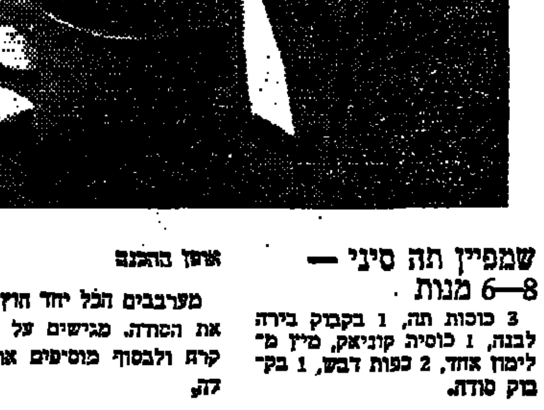

שח־מט

בעריכת
שלמה קנדלשיין

בירן וסמיסלוב מובילים בתחרות הבינאזורית בשוויץ

בתום הסיבוב השביעי של התחרות הבינאזורית החזקה בביל (שוויץ) בוגשמה מדיניות „הדטאנט" — אמריקאי ורוסי מובילים יחד במקום הראשון. לרוברט בירן (ארה"ב) ולאלוף העולם לשעבר — וסילי סמיסלוב (ברה"מ) — 5 נק' כ"א, היבנר (מערב גרמניה), לרסן (דניה), סמייקל (צ'כיה) — 4½ נק' כ"א (1), פטרוסיאן (ברה"מ) — 4½ נק', פורטיש (הונגריה) — 3½ נק' (2), בהגוביץ' (יוגוסלביה) וציים (הונגריה) — 3½ נק' (1) כ"א, שר (הולנד) — 3½ נק' וכו'.

נציג ישראל רב אמן ולדימיר ליברזון צבר עד עתה 3 נק' (1). במפתיע כי מיכאל טל ויפים גלר מסובי השחמטאים בעולם לא נמצאים עד עתה בצמרת.

בתחרות משתתפים 20 שחמטאים.

☆

טורה מנצח תחרות מרובעת במנילה

בתום התחרות הבינאזורית האחרונה במנילה שהסתיימה כזכור בנצחונו של הברזילאי אמריקה מקינג שהקדים את פולוגייבסקי והורט בערכה במקום תחרות „מרובעת" חזקה.

השתתפו בה אלוף העולם אנטולי קרפוב, וילטר בראון (ארה"ב), לובויביץ' (יוגוסלביה) וטורה (הפיליפינים) — כולם רבי אמנים.

„ביתי היא מבצרי". הוכיח יוג'ין טורה הפיליפיני שזכה להישג מזהיר בתחרות מקום ראשון ונצחון על אלוף העולם קרפוב!

שחמט ברחבי תבל

באליפות פינלנד זכה פואוסיאנן עם 9½ נק' מ־13 משחקים.

★

באליפות אוקראינה ניצח פודגייץ עם 9½ נק' מ־13 משחקים.

★

בתחרות הבינלאומית בסארייבו ניצח הארטסטון (אנגליה) עם 9 נק' מ־13 משחקים. הישג זה הבטיח למנצח דרגת רב אמן.

☆

הופיע הספר „המדריך הישראלי לשחמט"

השבוע הופיעה מהדורה שניה ומורחבת של הספר „המדריך הישראלי לשחמט" מאת השופטים הבינלאומיים אבשלום יוכע וזלמן גורביץ' חברי הנהלת האגוד הישראלי לשחמט.

הספר מהווה נכס יקר לכל שחמטאי בישראל מקצועי, חובב ואוהד היכול למצוא בלקסיקון חיוני זה „את כל מה שרצית לדעת על שחמט" — מידע עשיר על השחמט הישראלי והבינלאומי, חוקי המשחק המפורטים, ארגון ונהול תחרויות, הפיד"א יסודותיה, האיגוד הישראלי לשחמט ומוסדותיו, היסטוריה שחמטאים ועוד.

כן כולל הספר רשימה שמית מלאה של כל השחמטאים המדורגים בארץ ומעניהם.

ספר זה שימושי מאד ויחיד מסוגו שיצא אי פעם בארץ ויש לברך את המחברים על מלאכתם הפוריה.

★

באליפות מועדון „רובינשטיין" ירושלים זכה בנימין כץ עם 9 נק' מ־11 משחקים והקדים את מלין 8½ נק' טלסין — 8 נק' וכו'.

☆

שחמט „בעיר הנוער"

גם השנה יופעל „ביתן שחמט" במסורתי „בעיר הנוער" התל אביבית שתפתח בגני התערוכה ב־31.7.76 ותמשך עד 21.8.76. הביתן יפתח בכל ערב בשעה 17.00 ויסתיים בשעה 19.00. הפעילות, השחמטאית בעיר הנוער תכלול תחרות שחמט פתיחה, אליפות קבוצתית, אליפות בזק, משחקים סימולטניים עם אמני שחמט ועוד. פרסים ינתנו למצטיינים.

כן יוקם בעיר הנוער ביתן הועד האולימפי בו תהא תצוגת האיגוד הישראלי לשחמט.

פרטים מלאים והרשמה אצל מנהל התחרויות יוחנן אפק (קופלוביץ) טל. 39625(03).

★

בתל אביב נפטר קייר משה סקירל ז"ל מנכ"ל „אורט" ישראל ושחמטאי פעיל ומסור שנים רבות במועדון „רטר" תל אביב. יהא זכרו ברוך!

★

בבחירות לגילוי כשרונות צעירים בהרצליה ניצח אמיר נאור עם 27 נק' מ־30 משחקים לפני יובל מיכאלי — 24 נק', דני רויטמן — 23½ נק', יורם יעבובקי — 23 נק', גיל שקד — 22½ נק' וכו'.

★

נפתחה אליפות ירושלים בהשתתפות 26 שחמטאים מהם 6 אמנים.

ניפלים ספרדית קוסטרו
(דובנא 1976)

1. ה4 ה5 2. פו3 פג6 3. רב5 א6 4. רא4 פו6 5. ד4 ה:ד4 6. 0—0 ד6 7. פ:ד4 רד7 8. ר:ג6 ג:ג6 9. פג3 רה7 10. רו4! 0—0 11. הה5 פה8 12. צה1 ד5 13. פב3 א5 14. פא4 ו6? (עדיף ו6) 15. הו6 דג8 16. פד4 רב7 17. צה3 ג5 18. פו5 ד4 19. צג3 מח8 20. מהח5 מהד5 21. מה:ח7+!

השחור נכנע בגלל המשך: 21. — מ:ח7 22. צח3+ מ:ז6 23. פ:ה1 ×.

★

בעיות

ב. באומן

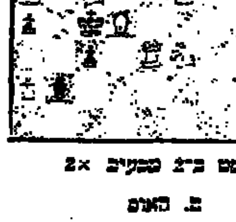

מט ב־2 מסעים ×2

ב. האום

מט ב־2 מסעים ×2

הודעה

שחמטאים המעוניינים לפרסם במדור את משחקיהם או כל מידע אחר, יכולים לשלוח את החומר ישירות לעורך המדור שלמה קנדלשיין — הפלמ"ח 16 הרצליה.

חומר שימצא מתאים יפורסם.

מלכי בקודש ומחברו

(סוף מעמוד 4)

חיבר ספר שלם „מוצאי מים" על אגדות „רבה בר בר חנא"[8] שהכתורת־משנה שלו הוא „פירוש מדעי בדרך הפשט והרמז („אליגוריה") והכבים בו דברי סיפור ושיר. כל הסיפור בא כעין כפירוש לאגדה אחת של רבה בר בר חנא"[9].

לדעת הרב „מקום להתגדר למשוררים בחסד עליון לעשות שירים על אגדות רבה בר בר חנא וכשאר אגדות חז"ל אשר הם באמת מין שיר בפרוזה"[10]. והנה כותב הרב שירי ים „על האוקינוס ששים כצלות מערבה בציוני המפה האנגלית", בדרך נסיעתו לארצות הברית: „ר' יהודה הלוי על הים"[11] ו„בין הגלים" באלדה „מחיי גולת ספרד בקושטא", הכפונה מראות פיוטיות סמליות על נוף „הבוספורוס, המקשר את ים התיכון עם ים השחור והנקרא קרן הזהב".

שירי הרב וסיפוריו אינם תוצאה של התבטאות בלבד אלא גם דרך להורדת רוח האדם מן השמים ארצה. הלירקה היא השפה המסוגלת להתיחד עם המסתורין האופף את המשורר.

★

ספר התיקונים

עוד בנעוריו היה הרב הירשנזון, לפי תיאורו האוטוביוגראפי[13] מתמיד בתורת הרזים. אחרי כן פנה לתורת הנגלה וחיבר חיבורים בהלכה ובמחקרי מקרא ולשון עברית. אולם בהיותו יושב בבירת טורקיה „בעת ההתרגשות הגדולה של הפרעות על העם הארמני אשר נעשה לעיני, וכל עורקי התרפשו והתרגשו וחשבתי כי כבר באה האנושות עד הגיוסא התחתונה ובכל הגוים יעשה כלה, כאשר התרגש כסה ארץ וערפל לאומים, בערה כי התקרב הגיע הזמן כי עליו יחיל להאר אור ה', העיקר [illegible] אשר כבר נרמז אצל [illegible] חוב ספר „חמישים [illegible]" בדרך הלשון של תיקוני הזוהר.

חמשים תיקוני [illegible] בא „שמסר מעשר על תיקון [illegible] שזה לפי הקבלה תיקון השלישי [illegible] כנגד חמישים שערי בינה [illegible] והענווים שנפתחו לפנות הקבלה [illegible] ראשים ונתלים במזמרות [illegible]
הרב חיים הירשנזון היה [illegible] חוג אנשי הרוח והוגי דעות [illegible] תרומה עיונית בפרשנות של [illegible] וכפל לשלימות העם והארץ [illegible] הבריות ולתיקון העולם.

1. נולד בשנת תרי"ד [illegible] והתחנך בירושלים באוירה של [illegible] ציון. היה ממארגני החברה „שפת ברורה" שעשתה להפצת הדיבור העברי. חיבר ספרים ללימוד עברית בעברית. היה בין מיסדי המזרחי [illegible] חיבר כעשרים ספרים בהלכה, מחקר, הגות וקבלה. משנת תרס"ג [illegible] פטירתו בתרצ"ו (1936) כיהן כרב של הובוקן במדינת ניו ג'רסי, ארה"ב. 2. מלכי בקודש חלק א, עמ' 20. 3. שם חלק שני עמ' 7—8. 4. שם, שם. 5. שם חלק א, עמ' 10. 6. שם עמ' 36. 7. שם, רשימה אוטוביוגרפית „אל בני ובנותי": כתבתי ספר „ציהיה הילדים ספורי קלאסיקר (קלאסיקאים) כמו שלושה טבעות של נתן החכם וכדומה". 8. [illegible] תרפ"ד. 9. שם עמ' 8—77. 10. שם עמ' 48. 11. מלכי בקודש ח"א עמ' 132 חיברתי גם ספר חולין על [illegible] הקודש ובו ל"ה שירים עם הקדמה גדולה על דרכי שירי יהודה [illegible] ושם עמ' 136: „יקרא וינבא לרוח [illegible] בואי רוח מערבה ושאי אניה מזרחה / תביאני חדרי הזבה. נסו [illegible] ואגוזה — / קום כנור בעיני [illegible] ותביעריו המה ברח / הקשת קשה יהודה / בגלים רוחו יפוח!" 12. ראה הערה 7. 13. מוצאי מים, עמ' 238.

„תכנית מחפשת מפלגה"

(סוף מעמוד 3)

בין אורח לאורח הרי זה דווקא אורח החיים היום־יומי. יהודי דתי נבדל משכנו ומעמיתו הלא־דתי לכל אורך היום — החל מהתשכמה בבוקר, כאשר זה הולך לבית הכנסת, או מתפלל בתפילין בבית וזה „פטור" מסידור כאלה. שלחן האוכל שונה ואין צורך להוסיף השבת והחגים. שמראהם אחר לגמרי אצל היהודי הדתי מאשר הלא דתי. ומכאן החינוך המיוחד לילדים ובכלל כל אורח החיים המשפחתי.

הנה לדוגמא, קשה ליהודי דתי להתגורר בשיכונים הכלליים, ובפרט ב„גורדי השחקים" באשר אין בהם שום אפשרות להקים סוכה, או לשמור את השבת כהלכתה, באשר השכנים האחרים אינם רוצים בכך. מצב זה הוליד את הצורה בהקמת חברות שיכון דתיות, הבונות בתים שהמתגוררים בהם יוכלו לקיים אורח חיים דתי בלי קשיים מיוחדים. חברות הבנייה הציבוריות מקבלות כידוע תמיכה ממשלתית בבחירת שכונות וגם דבר זה היה בלתי אפשרי בלי ניבוי וסיוע של נציגים דתיים שרק אם מפלגה פוליטית מאורגנת עומדת מאחוריהם יכולים הם למלא את שליחותם.

לעומת זאת, אין שום הבדל באורח חייו של איש הימין החילוני מאיש השמאל החילוני, שניהם נוסעים בשבת לים ועורכים „פיקניקים" בחגים ובימים נוראים. אין להם צורך בבית ספר נפרד או מועדון קלפים בבייני בנק הפועלים הסוציאליסטים מרופדים ב„שטיחים מקיר אל קיר" לא פחות מהבנקים הקאפיטליסטים, „לא ניכר שוע לפני דל".

לפי החוק הסוציאלי־החברתי של המדינה יכולות דווקא כל המפלגות החילוניות להיות בכפיפה אחת. שבכל אחת ואחת בנפרד מצויים ימין ושמאל, סוציאליסטים יותר וסוציאליסטים פחות, „יונים" ו„נצים", זהו „קריאה הצבאית" של מי שהיה „המטכ"ל בצבא ישראל „להתפזר" — צריכה להיות מופנית בראש וראשונה אל המפלגות החילוניות — ולא אל המפלגות הדתיות.

בין בעלות לזכות ישיבה

(סוף מעמוד 5)

לאנשי חולין אם בשטח האישות, ואם בשטחים אחרים...

אף גם זאת למודעי: ראשי הציונות הדתית כמו: רבי צבי הירש קלישר, רבי יהודה חי אלקלעי ועוד — הכנו שיבתנו לארץ ישראל מלוות תכנית ממלכתית של הנהגה מדינית והעצבת כוח בטחוני.

☆

ספקות ושב ואל תעשה

אך, היו בתוך היהדות הנאמנה גם מלאי ספקות בכל הענין של שובנו לארצנו בתוך נימוקים שונים:

א) מדינה, שלטון, מלכות בימינו — לא תוכל להתנהג לפי התורה והמצוה וביחוד לא לפי מוסר הנביאים. ולכן התייאשו ועזבו את הציונות. הסתפקו בתמיכה ליהודים שעלו לארץ לכם ההעלות רוחנית ונשימת אויר של חיי נשמות או כדי לקיים מצוה ישוב א"י כאחת ממצוות התרי"ג;

ב) שחששו שמא לא תצליח הלילה ויכול להתחדש ח"ו מקרה של שבתי צבי;

ג) חששו שלא נוכל להתגבר על התנגדות הערבים.

אולם אם כך — יש להסתלק מהציונות, כמו שעשו בעלי הספקות ובעלי הפחד (והיאוש *). ואם מצד המוסרי — אין בישובנו בת"א־יפו, ירושלים העתיקה והחדשה, פתח־תקוה חדרה, עין־חרוד וטירת־צבי יותר מוסר מאשר באלון מורה, קרית ארבע וכו'.

בסיכום: אין לפסול את דעתם של בעלי הספקות, אולם הציונות הדתית במהותה, מתשתיתה היא בעד אלון מורה, קריה־ארבע והתנחלות בכל שעל אדמה בארץ שאין ערבים יושבים עליו, מתוך הענקה לערבים כל הזכויות כיושבי הארץ אבל לא כבעלים על הארץ.

הבעלות על הארץ לעולם ועד, נמסרה על ידי קוב"ה לעם ישראל לעולם ועד, ודבר ד' לעולם יקום.

זוהי אמונתה של הציונות הדתית והיא מביאה למעשה במציאות גם בזהותה רציונלית, לפי שמלווה את שיבנו לארצנו בשבעים שמונים פשים מאחרונות.

*) אומר ה„ארחות חיים", בעל התכלת: יאוש אינו אלא חילול שם ד'. יאוש פירושו: קצרה יד ד' מלהושיע, כלעזור. אם אין מתייאשים מקדשים שם שמים (בנתיבי חסידות איזביצא־ראדזין, עמ' 237, — ד"ה: יאוש).

לעולם של אתמול

(סוף מעמוד 4)

תה כה רבה, עד כי היה עליו לעצור בעדו לבל יפרוץ בשאגות חדווה.

כי יודע המלומד הזקן, כי האביב היא שהתדפק על דלתו של התורף שבע הימים. והוא פותח לפניו את חדרי לבו. בו בזמן הוא יודע היטב, כי מנת אשרו עלי אדמות עולה בקנה אחד עם מזגו ועם הגורל אשר מונה לו. ואולי זה רעיונו העיקרי של המחבר. אין לחפש את האושר אצל אחרים ואין לבקשו בדברים החיצוניים לאדם. אותו רעיון הובע בחסידות בפיו של רבי אחד, שטען, כי מימיו לא הרגיש בחסרונו של דבר כלשהו, עד שאותו דבר בא לידיו. כל מה שבא על האדם, והרבה צרות באות על כל אדם, הרי זה מנת חלקו, ומי שיודע לשאת בעולן, סובל הרבה פחות.

התרגום הטוב של דליה ססלר מוסיף הרבה להרקת ספרו של אנטול פרנס לעברית. הלשון טובה, והמתרגמת לא פגעה בה כלל, אף על פי ששמרה על האוירה ועל העידון של המחבר. תרגום כזה מוסיף לספרות העברית ומקרב יצירה יסוד בספרות העולמית ללבו של הקורא.

מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

ספר חדש

איתן אריה

שאלות ותשובות וביאורי סוגיות

מאת

הגאון רבי אברהם ליב ראזען זצ"ל

אב"ד [illegible]

ערך והוסיף הערות

הרב זאב גוטליב

אב"ד [illegible]

המחיר: —.40 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 295036

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה: בימי חול — 4.00—7.00—9.00

סינרמה — שבוע 6 — לופו בניו־יורק

דרייב אין — שבוע 9 — טנגו של חצות

אוריון — הדרקון

ארנון — שבוע 2 — רובין הוד

פאר — שבוע 7 — קן הקוקיה

אורנע — שבוע 4 — נהג מונית

הבירה — שבוע 8 — קן העוקץ

מיטשל — שבוע 7 — קן הקוקיה

חיפה

אורה — שבוע 4 — קוני למל בתל־אביב

אמפי — שבוע 5 — הארטיסטים באולימפיאדה

ארמון — שבוע 2 — שעשועי נוכלים

אורלי — אנה מופו

פאר — שבוע 4 — קן הקוקיה

חן — שבוע 3 — רובין הוד

ירדן — שבוע 6 — לופו בניו־יורק

תל־אביב

אסתר — שבוע 6 — תעלומת הכספות בשוויץ

גת — שבוע 2 — להיות או לא להיות

חן — שבוע 3 — אי בפיסגת העולם